non egemus Mædicina Preſeruatiua, ieiunio uidelicet.

Preterea, Ieiunium non ſolum ob ea fit cauſam ut cõprimant̃ uicia carnis, ſed etiam ob alias, ut ad expeditiorem eleuationem mentis in Deum, Ad uirtutum augmentum, ad faciliorem impetrationem donorũ Dei, ad conſequẽdum uberius premium in cœlo, ut Pater qui uidet in abſcondito reddat nobis noſtra ieiunia.

Omnes ergo obligantur ad ieiunia qui ieiunare poſſunt, ſi ſint etiam quãtumcũq; perfecti. Vnde error Begvardorum fuit, ꝙ homines perfecti non teneantur Eccleſiaſticis legibꝰ ſubiacere. Hoc autẽ falſum eſt, ut patet Exemplo Chriſti Dñi, qui licet fuerit perfectiſſimus, tamẽ Legem impleuit, ſicut dixit. Non ueni ſoluere Legem, ſed adimplere. Similiter Apoſtoli perfecti erant, & tamen Legem ſeruabant. Ita & de alijs Sanctis dicendum.

Sexta Obiectio contra ieiunia, Dicit̃ Iaco. 1. ꝙ Lex noua, eſt Lex perfectæ libertatis, & a Dño dicit̃ eſſe iugum ſuaue & onus leue Matthei. 11. debet ergo minorem

minorem ſarcinam imponere humeris fidelium q̃ Lex antiq̃ ſuis impoſuit. Oppoſitũ aũt uidemus in ieiunijs, quia nos plura ieiunia in noua Lege habemus, q̃ illi in Veteri habuerunt.

Reſpondet̃, Lex Euangelica dicitur recte Lex libertatis, quia liberat nos a ſeruitute legis Moſaicæ, & a graui pondere peccatorũ, per uberiorem gratiã, et per ſacramentorũ ꝑceptionem, tanq̃ medicamentorum, quæ ſunt ordinata contra uulnera noſtrorũ peccatorum. Eadem Lex dicit̃ iugum ſuaue, quia nõ ſubijcit nos multiplici ritui legaliũ obſeruantiarũ & diuerſis cærimonijs antiquæ legis, ſed cõmendat nobis dilectionem in Deũ & proximũ, quæ dilectio leuia facit & facilia omnia opera Legis noſtræ.

Cæterum, Lex ipſa noua, ſpiritualis eſt, perfectiorq; & ſanctior, q̃ fuerit Lex Vetus, quia illa fuit figura & umbra, ideo maioribus eget adminiculis ut in ea caro reprimat̃, & ueget̃ ſpiritꝰ, ut etiã perfectio interioris hominis acquirat̃. ergo merito plura ſunt ieiunia in noua

Lege,

QVADRAGESIMALE

1537

mmunicatores vera sententia, fo: x. 8
acerdotes licite pnt hec bona tpalia cc 8

penitencie, Est dolor voluntari⁹ de pctō
fensa, cum proposito emendacionis in futurum,
po dr dolor, patet ex ui vocabli, penitere .i. pe:
na tenere vel punire in se sm Aug: in lib: de
penitētia, Scdo dr volutari⁹, qr coact⁹ nō va:
let, sed dr volūtari⁹ qr nō est cont voluntate
sequente affectione iusticie, licz sit cont vo:
sequente affectione comodi, Scot⁹ in
4. Tercio dr pter dei offensā, nam
pter penā, nō est vera penitētia, Quar:
m proposito emēdandi, qr dz dolere de
dei, nō solū pterita sz quecunq

Sis igr ita placare sacerdos,
Supplex sic numen voce precare Dei,
Sub Ano dni 1 5 6 5

Propugnacu=
lũ Eccleſiæ: aduerſꝰ uarias Sectas huius
tẽpeſtatis: per Valentinum Poſna=
nitanum: ex uarijs Sacre ſcrip
ture locis: Doctoribꝰue
breuibꝰ collectum.

Ex uerbis Chriſti Dñi: Matthei. xxiiij.
triplex cauſa ruine Chriſtianorum in
corruptos mores demõſtratur. Et ſcan=
daliſabuntur inquit multi: En tibi pri=
mam cauſam: ſcandalũ: Sequitur: mul=
ti pſeudo Prophete ſurgent: Ecce ſecũ=
dam doctrinam hereticorũ. Addit: Et
quoniam abundabit iniquitas: refri=
geſcet charitas multorum. Habes terti=
am: ex paſſione.

mieiska
2632. 1920.

REuerendo in Chriſto patri & dño Eraſmo: Dei paciẽtia Clare tũbe quam mogilã uocant abbati: uiro doctrina & prudentia inſigni: atq; etiam humaniſſimo. Valentinus a Poſnania Salutem: omneq; uenerationis ſtudium.

Cum memoria mecũ repeto Reuerende pater: quot & quantis hoſtibus: Polonia patria utriuſq; noſtrum: a tam multis temporum curriculis: a tot centenis annorum fuerit diuexata: quam ue ſepe a Teuthonicis: Pruthenis: Valachis: Moſcis: Turcis: Scythis: ſeu Tartaris: moleſtata: atq; attrita: & nihilominus uſq; modo: Dei optimi maximi: ſtet atq; perſeueret auxilio, ita ut nec gladius hoſtilis, nec porte inferorũ aduerſus eam preualere hactenus potuerint, his ego admiratus, duas potiſſimũ cauſas tante ſtabilitatis ipſiꝰ extare conp̃tio. Prima, Cultus diuini in templis

undiq; frequentia, qui quidem cultus, non modo a uulgari populo, nec modo a Clero copioſo, uerum a Monachis quoq; ipſis, deuotiſſime ſumme diuine maieſtati exhibetur, & id quidem in pleriſq; locis, Et quamq̃ in omnibus ſtatibus ex his quos memoraui non parum zizaniorum atq; corruptelæ, reperitur, propter bonos tñ, quorũ adhuc nõ contemnendus eſt numerus, non continet in ira ſua miſerationes ſuas dominus, ſed tutatur, protegit atq; incolume hoc ipſum regnum preclariſſimum conſeruat. Et ut ceteros taceam, uideo multos adhuc in Polonia uiros & feminas. Item ſacris ordinibus inſignitos, ſacro Altari miniſtrantes, tum clericos ſeculares, tum Monachos ipſos, in quorũ numero tua Reuerenda paternitas, non modo cõputatur, uerũetiam non paucis præeſſe dinoſcitur, qui forum & urbes, & tumultos plate
arũ, fugientes, in cænobijs uiuere maluerunt. ubi nichil eis cũ his ſecularibus commune, nichil humanarum rerum perturbat, nõ meſticia, non dolor, nõ acerbior cura, non pericula, non liuor, non turpis amor,

non

nõ aliud huiuſmodi ,ſed quæ ſunt futu
ri regni iam meditantur. In tranquilli-
tate habitantes, & cũ deo ipſi colloquẽ-
tes, multo atq; profundo noctis ſilentio
a lectulis ſurgentes. integri, ſobrij, uigi-
lantes, choro mox cõſtituto, integra cõ-
ſcientia, omnes quaſi ab uno cõſonan-
ter ore, diligenter ueluti Angeli hym-
nis Deũ laudant, gratias pro uniuerſis,
tam proprijs, quã cõmunibus beneficijs
ei agentes, precant. ꝓ regni huiꝰ inco-
lumitate, De ueris Religioſisq; loquor
Monachis, & Clericis quoq; cæteris, qui
prout decet, in noctibus diebusq; extol-
lunt manus ſuas in ſancta, & benedicũt
Dño. Quomodo igitur horum preces,
in altis Dñs ſperneret? quomodo incli-
tiſſimum hoc regnum non tutaretur is
qui per Prophetam dixit, Clamauit ad
me & ego exaudiam eum, Et deinde ore
proprio. Petite inquit, & accipietis?
Alteram cauſam huiꝰ cenſeo. Chriſtia-
niſſimorum regum huiꝰ regni religio-
ſitatem, necnon cæterorum procerum
atq; magnatũ. Magno enim ardore fi-
dei Catholicæ, Reges ipſi Poloniæ ac
nimio zelo accenſi, cultum diuinum in

hoc regno ampliabāt, templa plurima ſtruebant, collapſa uero uetuſtate reparabant. Qualis erat & Vladiſlaus olim Rex Poloniæ, auus Sereniſſimi Regis noſtri moderni Sigiſmundi primi, qui inter alia religionis opera, Monaſteriū Sandetz fundauit, beate virgini Marie deuotum, Studium generale Cracouie, authoritate ſedis Apoſtolice inſtituit. Templa non pauca erexit, Clericorum Collegia dotauit, Lithuaniam ampliſſimam & Samagittina ad fidem Chriſtianam, uelut alter Apoſtolus cōuertit. Ob quæ preclara facinora egregios quoqꝫ triūphos ab hoſtibꝰ uictis reportauit. Deīde ſucceſſit kazimirus. Succeſſerunt & filij ipſius in ſedem Regalem. omnes in Religionem Chriſti propenſi. Quorum etiā mater Elizabet olim tot Imperatorum & Regum neptis, & abneptis, filia Regis, ſoror Regis, uxor Regis, quattuor regum Coronatorum mater, manibꝰ proprijs Eccleſiaſtica ornamēta parabat, texebat, nebat, albas dico, caſulas, pallia, cortinas, corporalia, ac filias Phrigio opere illa exornare curabat, ut ſic per omnes Eccleſias ſuppellectilem

lectilem ornatu diuino locupletaret.
Hanc hereditariam in Deum, in diuos, in Templa, pietatem, Sigiſmundꝰ Rex preclariſſimus qui modo faſces regni fœliciter obtinet, uera Iagelonum ſoboles ſemper ſanctiſſime obſeruauit. Qđ etiam inter cætera egregie præſtitit, qñ Bogduno uualacho in ruſſiam atq; podoliam erumpenti, idem ipſe Rex Sereniſſimus uoto diuo Staniſlao regni patrono facto, inſigni uictoria potitus.
Deo ac cælitibus hanc uictoriam referens, diuo Staniſlao imagines argenteas magnas, multis aureorum milibus paratas, ex uoto poſuit, ac diuo Franciſco (nam is dies triumphalis fuit) feſtum diem perpetuum cõſtituit. Taceo crebras ipſiꝰ uictorias, cum de Tartaris, tum de Moſcis, potiſſimum quũ Baſilium Moſcorũ ducem, octuaginta milibꝰ equitũ Lithuaniam petentem, ipſe parua manu, inuaſit, fudit, profligauit, & ſupra. 30000. hoſtiũ, uel cæſis uel ſubmerſis, predam opimam, ſpecioſos triumphos in patriam retulit. Que cauſa alia, niſi in Religioné deuotio? Sub eodem religionis pretextu, idem Sere-

Sigismun Regis Poloniae beneficia Ecclesijs prestita

nisſimus Rex, pernicioſam Lutheri aliorumq; Hereticorum noſtri temporis hæreſim, errores damnatisſimos, dogmata, inobedientie, rebellionis ac ſeditionis fecundisſima, nō patitur per dominia et terras ſuas, nec publice, nec priuati euulgari, aut doceri, Libros peſtilētes a finibus ſuis cohibet, homines huiusmodi erroribus addictos & irretitos, condigna pæna afficit, ne mores bonos corrūpant colloquia praua. Id quod facit quoq; & Cæſar preclarisſimus Carolus v. Romanorū Imperator Auguſtus, ac Hiſpaniarum Rex Catholicꝰ. Quod & alij Reges ac Pricipes Chriſtiani ſummis conantur uiribus efficere.

Nec mirum, Quid enim aliud hæ Lutheri impietates. Capharnaitarum ſacrilegia, CataBaptiſtarum atq; Pneumaticorum noſtri temporis ſeditiones, pariunt? niſi quod fidem, in Deū deuotionem, omneſq; probatisſimos mores eneruant, atq; defaſtant? Aduehuntur non pauca & in Poloniā e uicina Germania horū corruptisſimorū fructuum ſemina. Ideo & blaſphemiæ inualeſcūt, & de-

& deuotio perit, & id quidē tam inter nobiles nonnullos, quā inter plebeos pleroſqꝫ audiũt enim Lutheranos qui-bꝰ nichil magis diſplicet, quam ea quæ pro gloria cultuqꝫ fiunt diuino, Si ui-dent Sacerdotes in Templis Deo famu lantes, multi uident' illis, & quaſi uelit dicere, quid opus, ut Deus a tot laudet'? In memorabili illo Templo Sophiæ Cõſtantinopolitanæ urbis, olim non-genti Clerici Deo ſeruire ſolebant, Et nõ erãt populo multi, Et florebat urbs illa clariſſima in ſumma proſperitate, Quod ſi Greci totiens ab unitate Eccle-ſiæ Romanæ nõ defeciſſent, adhuc Cõ-ſtantinopolis floruiſſet. Preterea Si ui-dent Monachorum atqꝫ Monaſteriorũ frequentiam, iterũ aiunt, Nimium eſt, multum eſt, ſuperfluum eſt, Omnia il-lis, pro cultu Diuino, nimia ſunt, Quã multi Religioſi olim in primeua Eccle ſia Chriſtiana in urbibus conſueti fuiſ-ſent commorari, uel ex eo cõſtat, quod Diuus Hieronymus primo libro uitas-patrum ſcripſit, ſe cũ ſuis ad ciuitatem quandam Chriſtianam in regione The baide ueniſſe, in qua uirginum Monia

lium uiginti milia, Monachorũ uero decem milia, religioſe habitarunt, Magiſtratus quoq; ciuitatis illius, ac reliqui ciues, adeo deuoti, tamq; operibus miſericordiæ intenti, ut ꝑ ſingulas portas poſuerint miniſtros, ad obſeruandũ ſi quis peregrinus aut pauper ſe offerret quo oblato, certatim concurrebant, ut quiſq; ipſorũ illum ad domum domini ſui adduceret. Adductũ uero: Paterfamilias cũ omni charitate, pietate, gaudioq; excipiebat atq; neceſſaria miniſtrabat, Hieronimũ uero cum ſocijs ipſiꝰ adeo hinc inde inuitantes trahebant, ut eorum pallia ſcinderentur, ut idem fatetur Beatꝰ Hieronimꝰ. Noſtris autẽ, Omnia ſunt nimia.

Hæretici omnia quæ ad laudem Dei pertinent nimia apparent.

Inſuper, ſi Templi ornatũ uident hi qui Sectæ ſunt Lutheranæ, ſi cæreos in Templo ardentes, ſi cantus perſonantes. Dicunt, Nimium eſt, quid iuuat? Et utunt᷑ argumento Iudæ Scariothis dicentis. Vt quid perditio hec? potuit iſtud uenũdari multo, & dari pauperibus. Non quia pauperes ſint eis in cura ſed cultui diuino inuidentes hec effutiunt, Nimia eis uidentur quæ pro dei gloria

gloria fiunt,& ueluti pauperibꝰ hec po
cius eſſent cōmunicanda. At nō nimiæ
eis ſunt cænæ opiparæ,aut ſumptuoſa
cōuiuia, aut cultus ueſtimentorum ſu-
perfluus,De multis nobilibꝰ & plebeis
loquor, non de omnibꝰ, quorū plures
ſunt qui tales apprimè deteſtātur, O ſi
hi Templum Salomonis uidiſſent,aut
tot Boū & Arietum ſacrifitia ipſiꝰ quid
dixiſſent? quā nimium uiſum fuiſſet?
Pauperes tamen non omittendi, ita ut
ſi neceſſitas qn̄qꝫ immineat,etiam aurū
e Templis ſit erogandum.

Poſtremo Reuerende pater, prælegi
hic preterita eſtate, lectiunculā pro cle-
ro,in qua ex ſacris litteris,alĳſqꝫ & anti-
quis & noſtri æui Doctoribꝰ,errores ha
rum Sectarum,quæ hac tempeſtate ma
gis magiſqꝫ incrudeſcunt confutare do-
cui, Potiſſimum quod multi ex Clero
querebantur,ſe non ſemper ſcire ad ob
iectiones reſpondere, quæ eis ab his in-
culcanť crebro,qui his predictis fauent
Sectis,Et quāq̄ multi iam per ſua opuſ-
cula preclariſſimi uiri,ſatis ſuperqꝫ ſatis
hos errores confutauerint: tamen quo-
niā etiam atqꝫ etiā ab auditoribꝰ meis,
ſum

ſum rogatus,ut ea quæ prælegi in pub-
licum ederem,ſtudui illa Calcographis
tradere imprimenda.

Quæ quidé,qualiacũq; ſint,tuæ Re-
uerende paternitati dedicare decreui.
Vt qui me aliqñ in Triuialib9 et aliјs
Liberalib9 literis Cracouiæ preceptoré
habuiſti, nunc quoq; has breuisſimas e
diuerſis collecturas meas, ꝓ monimen-
to ex me habeas, rogãs ut R. paternitas
tua,benigno hec pauca excipere nõ de-
digneť animo. Nam & in animo quoq;
meo, nũq̃ intermorientur, illa bñfitia,
quæ & ab optimis parentibus tuæ Re-
uerende paternitatis olim,& deide etiã
nunc ab eadem Reuerenda tua digna-
tione recepi,& recipio indies. Va-
lere cupio optime in Domino. P.
tuam R. cui me cõmendo Ex
Poſnania, Septia Octo-
bris,ab anno ſalutis
icarnatæ mille
ſimo qui-
gen-
teſimo triceſimo
quinto.

Propug-

Propugnaculum Eccleſiæ Catholicæ/ aduerſus varias Sectas Lutheri/aliaſq; huius temporis erroneas Doctrinas. Per Valentinum a Poſnania, ex uarijs ſacræ Scripturæ locis Doctoribuſue, breuibus recollectum.

BEatus Petrus Apoſtolus in Secunda Epiſtola, admonens fideles ut ſibi ab Hereticis caueant, dicit, uenient in nouiſſimis diebus in deceptiõe illuſores, iuxta proprias concupiſcentias ambulañ.

Quæ predictio a Spirituſancto deriuata, cũ alijs temporibus ſepe numero, tum hac tempeſtate calamitoſa, manifeſte impleta cõſpicitur, in qua Lutherani alijq; Heretici erecto ipietatis uexillo, contra ſanctam Dei Eccleſiam im=

manitet

maniter debachantur, eamq; toto ſtu-
dio moliuntur euertere.

Nam ut reliquos eorū nefarios cona
tus qui plurimi ſunt: in preſentia ſubti-
ceam, nouum celebrandę Miſſæ ritum
inducunt, q̄m ſordet eis antiquisſima,
eademq; approbatisſima Eccleſiæ for-
ma, quæ hacten9 per uniuerſum orbem
Chriſtianum obſeruata eſt, in ſanctisſi-
mo altaris ſacri offitio, magiſq; ipſis eſt
cordi noua una formula, quā ad Miſſæ
celebrationem Lutherus effinxit.

Idem quoq; Chriſtianæ pietatis ho-
ſtes cōtinentiam Sacerdotum, ab Eccle
ſia iam olim inſtitutam improbant, &
his qui Sacros ordines ſuſceperunt, rei
uxorie operam dare: indulgentiore licē
tia concedunt, ut iam ſicut populus ita
ſit & Sacerdos.

Rurſus idem ſub libertatis pretextu
(quæ reuera eſt irrefrenata in omnes
ſanctiones eccleſiaſticas inſolentia,) Ie-
iunia ſancta, ab antiquis patribus, & pri
mis Eccleſiæ preſidibus recte ordinata
damnant. Irrident ciborum abſtinen-
tiam, ad refrenandas carnis illecebras,
animāq; ſaginandam pinguedine diui-
næ

nę gratię,preclare ab Eccleſia definitā indignantur eſum carniū in Quadra- geſima alijſq; anni diebus interdictum. Predicantes indulgendum eſſe uentri, laxis habenis,pmittendaq; illi quæcūq; expetit cibariorum genera.

Aſſerunt, moderatores Eccleſiæ Ca- tholicæ nullam habere poteſtatem cō- dendi aliquas conſtitutiōes,quæ popu- lum Chriſtianum ſub propriæ ſalutis iactura ad earum obſeruationem obli- gent,Student ſtatū exterminare Sacer- dotalem,contendētes Chriſtianos om- nes cuiusuis ſexus & etatis eſſe Sacerdo tes, Sacratisſimum corpus Chriſti Dñi in Miſſa ſacra oblatum negant eſſe ſa- crificium.Profesſionem uitæ Monaſti- cæ laborant ſubuertere. Septenarium ſacramentorum numerū Euangelicæ le gis repudiant, De tribus partibus peni- tentiæ pesſime docent, Sanctos nō eſſe inuocandos,Bona opera reicienda,pl9 q̄ pesſime aſſerunt.

Hi ſub pretextu Euangelij multa mo- liuntur. Non tamen Chriſtum, ſed An- tiochū, Herodem, Neronem, Antichri ſtum ſpirant. Tam procul enim abſunt

ab

ab Euangelij ſpiritu, quam abeſt bonū a malo, ueritas a mendatio, Tyrannis a iuſticia.

Veruntā quantumcūq; impetat̃, ſcindatur laceretur Eccleſia, ueritas tolli nō poteſt. Autoritas ſanćte Eccleſiæ manet ſemper inconcuſſa, perſtat conſtans, firma aduerſus omnes quotquot ſunt & erant & erunt, Hereticos.

Lutheranum uulgus, tam uariū eſt, uanum: & nuſq̄ ſibi conſtans, ut ſi ſexcētos des Lutheranos, totidem apud eos inuenias in fide Sectas, Nec mirum, Sola enim Catholica Eccleſia, eſt uera & ſolida baſis, a qua ſi uel unguem latum receſſeris, facile ī mille de uia deflectes. Vt itaq; errores iſti cōfutent̃, utq; quiſq; facile illos poſſit agnoſcere, aut etiam Argumentationes quib⁹ in Catholicos inſurgunt diſſoluere, proponant̃ in medium Articuli, ab illis infecti: & eorum ueritas diſcuciatur. Articuli inquā hi potiſſimum, qui apud uulgares ſunt crebriores.

Primus

Primus Articulus de obſeruandis ſacris Ieiunijs.

OStēdamus ex Veteris & Noui Teſtamenti Sacra pagina, Ieiunium eſſe diuini Precepti, hominesqꝫ precepto Dei, & non ſolum humano inſtituto obligari ad Ieiuniorum obſeruationem.

Ex veteri Teſtamento.

leuit.23.dicitur, Decimo die menſis huiꝰ ſeptimi, dies expiationum erit celeberrimꝰ,& uocabitur ſanctus,affligetisqꝫ animas ueſtras in eo, Sequit̃, Omnis anima quæ afflicta non fuerit die hoc,peribit de populis ſuis.

Hec grauis cōminatio,oñdit non eſſe

cõſilium ſed preceptum, Afflictionem aũt animæ expoſitores ſacri dicunt eſſe carnis per Ieiuniũ emacerationẽ, Nam Num.30.& Iſa.58 inuenitur conſimilis modus loquendi ſcd'm eum ſenſum.

Dices hoc pertinere ad Cæremonias ueteris legis, iamq; hoc eſſe cũ lege Moſaica abrogatũ. Rñdetur, non ualet obiectio, Nam ſi attendas ſubſtantiã Ieiunij, & generalem tantũ rationem, tunc ſpectat ad cõponẽdos mores, & ad moralia precepta, non minus q̃ oratio, & Elemoſina. Ergo ſcd'm hanc conſiderationẽ etiam pertinet ad ſtatum noue legis, Si autem attendas particulares circũſtantias, tẽporis, loci & modi, cærimoniale eſt, & nihil ad nos pertinens.

Altera ratio, Iohel. 2. Conuertimini ad me in toto corde ueſtro, in Ieiunio & fletu & planctu, & ſcindite corda ueſtra etc. Et infra, Sctificate Ieiunium.

Hoc dicit a Dño per modũ precepti, & non conſilij tantũ, Nam quid aliud eſt ſctificare Ieiuniũ, q̃ toti populo indicere

dicere ipm̃ obſeruandũ in ſctitate & puritate, indictũq; obſeruare? Et q̃ſi dicat, preparate populũ per Ieiunium ad dei cultum & uenerationem.

Preterea, precepta eſt hoc loco conuerſio populi in toto corde, ergo ſimiliter precipitur modus conuertendi, utpute ꝙ fiat in Ieiunio, fletu, planctu id eſt cōpunctione cordis. Et ita & Ieiuniũ quoq; preceptũ.

Tertia ratio. Zach.8. Hæc dicit Dñs exercituũ. Ieiuniũ q̈rti, quinti, & Ieiunium ſeptimi, & Ieiuniũ decimi erit domui Iuda in gaudium & leticiã, & in ſolennitates preclaras.

Vide hæc dicta, nõ humana traditione ſed Diuino iuſſu, Nam dicitur, hæc dicit Dominus.

Quarta ratio, Thobie.12. Angelꝰ Raphael dicit, Bona eſt oratio cũ Ieiunio & Elemoſina, magis q̃ theſauros auri recondere.

Coniunxit Angelꝰ Dñi hec tria, Orationem, ieiuniũ & Elemoſinam, ꝑ quod indicat idem iudiciũ habendũ eſſe de his tribꝰ, quo ad diuini precepti obligationem. Ita, ut ſi unum illorum oñdat

a Dño Deo fuiſſe preceptũ, eodem iure & alia, Oratio aũt & Elemoſina ſunt de diuino precepto, igit̃ & Ieiunium.

Quod ſi id inde ſequi negaueris, ex Angeli uerbis, audi Dñm angelorum. Et hec ſit iam probatio ex nouo Teſtamento, Ieiunium eſſe Diuini præcepti Ratio prima.

Nam eadem tria opera, Nempe, Elemoſina, Oratio & Ieiuniũ, a Domino. Matth. 6. etiam cõnectuntur, Nam quũ de Elemoſina dixiſſet, Cum facis Elemoſinam, noli Tuba canere añ te, Quũ item de Oratione. Cum oratis, non eritis ſicut Hipocrite etc. de tertio demũ ſubdit. Cũ autem ieiunatis, nolite fieri ſicut Hipocrite triſtes etc.

Ex qua forma, & ſpecie loquẽdi, dominꝰ preſupponit eſſe ieiunandũ, tãq̃ id diuino precepto ſit indictum, ſicut & orandñ & erogandã pauperibus Elemoſinam, Edocetq̃, quomodo ſalutare fieri debeat Ieiunium, cui & magnũ atteſtatur in cœlo repoſitum eſſe p̃mium Dicens, Tu autem cũ ieiunas, unge Caput tuũ, & faciem tuã laua, ne uidearis

homĩbꝰ

homĩbus ieiunans,ſed Patri tuo qui eſt in abſcódito,& Pater tuus qui uidet in abſco ndito,reddet tĩ. Ecce premium.

Itaq;,ſi quis diligenter attendat,eam formam uerborũ,qua Dñs noſter utiť, in illis tribus generibus bonoũ operũ explicandis,ex conſimili uerborũ contextu,cognoſcet ipm̃ uoluiſſe inſinuare,q eadem obligatione,ſcz preſcripto diuini precepti,obſtringantur homines ad illa tria exercenda,loco & tempore accõmodo. Non q omnes ad Ieiuniũ obligentur(eſt enim preceptũ affirmatiuũ,quod obligat pro loco & tempore) nõ enim obliganť infirmi et cetera, ſed pro loco & tempore.

Quod ſi quis eſt adeo rudis,ut dicat aduerſus hæc predicta. Si premium in cœlo repoſitum eſt pro Ieiunio,ergo & Iumentis & Pecoribus,que apđ Niniuitas ieiunabant,premium in cœlo erit repoſitũ. Nam Ione.3.dicitur, homĩes & iumenta & boues & pecora non guſtent quicq̃,& homines & Iumenta clament ad Dominum.

Rñdetur.Pudet hic talia iſerere,quæ

uel pueri rident, propter nonnullos tñ Naſutos qui per talia uerba Ieiunia ridént, dicta ſunt, Dicendũ igitur, ꝙ afflictio Iumentorum & Boũ & Pecorũ, quũ hæc in adiutorium homini data ſint, in hoẽs redundabat apud Niniuitas, Nam hec omnia ad homines ordinabantur, nempe, ut iumenta cibum non guſtarent, ut homines, per mugitũ iumentorum, quæ famæ premebantur, facilius ad placandam iram Diuinam per Pœnitentiam inflammarentur.

Neq; etiã aſſerimus, per Ieiunia homines ſemp mereri premia eterna. Nõ enim ſufficiunt Ieiunia ſola, uerum, affirmamus ieiunijs in cœlo eſſe repoſita premia eterna, ex dicto Dñi preallegato. Matth. 6.

Secunda ratio, Mar. 9. Hoc gen9 Demoniorum, non eicitur, niſi in Oratione & ieiunio.

Probati Doctores dicunt, ꝙ p genus Demoniorum intelligatur miſtice, petulantia carnis rebellis in ſpiritum. Omnes autem, Dei precepto, tenemur eijcere hoc Demonium, igitur ad ieiunia tenemur obſeruanda

Tertia

Tertia. Matthei.16. &.Ioan.12.dicit Dominus,Qui uult uenire poſt me,abneget ſemetipſum, tollat Crucem ſuam,& ſequatur me.

Hoc preceptum eſt, Quō autē quis ſe ipſum debeat abnegare, & Crucem ſuam tollere,non explicuit Dn̄s in Euangelio,ſed Spirituiſc̄tō reliquit illud explicandum p Apoſtolos & eorū ſucceſſores in gubernatione Eccleſiæ,qui inter cætera genera baiulādi Crucem ſuam,enumerauerunt etiam caſtigationē corporis per ieiunia,Ad illam ergo caſtigationem obſtringunt homines etiā diuina iuſſione,ſicut & ad proprie crucis baiulationem.

Quātum autē ualeat ieiunium apud Dominum patet ex his Exemplis.

In primis Moiſes Exod.24.ut Tabulas Decalogi acciperet a Dn̄o, aſcendit in Montem,fuitq; ibi.40.diebus &.40. noctibus neq; manducans,neq; bibens, hoc Quadragenario ieiunio ſe diſponens ad Legem ſcriptam a Deo accipiendam.

Cūq; ob preuaricationē pp̄li in fabricatione uituli conflatilis & adoratione,

priores illas Tabulas in ipſo deſcenſu confregiſſet, rurſum iubente Dño aſ-cendit in Montem ut denuo Legẽ Dei reciperet. Et iterum ieiunauit totidem diebus. Exod.34.

Inſuper Iudic.20. Tribus Iſrael ieiu-nauerũt & miſericordiã Dei impetrañ, & euaſerunt hoſtibus ſuperiores.

Rurſum.1.Reg.7.Admonẽte Samue le congregati filij Iſrael in Maſphath, ieiunauerunt in illa die, & dixerunt, Ti-bi peccauimus Domine. Et ita hac hu-mili caſtigatione & confeſſione iram Dei placauerunt.

Quid Heliam Prophetam ſctm̃ com-memorem, de quo Btũs Ambro.li. de Helia & ieiunio dicit, Helias ieiunijs fi-lium Viduæ ab iferis reſuſcitauit, ieiu-nus pluuias ore depoſuit, ieiunus ignes de cœlo, ieiunus curru raptus eſt in cœ-lũ, & q̃draginta dierũ ieiunio, diuinam acquiſiuit preſentiam, Tunc deniq; pl9 meruit, quando plus ieiunauit hec ille.

Achab ſacrilegus Rex Iſrael, ieiuna-uit.3 Reg.21. & dilationem malorum ſibi

ſibi ab Helia denunctiatorũ impetrauit a Domino uſq; in dies regni ſui.

Iudit.4. Cum in dieb9 Iudith terror Holofernis, habitatores terre Iſrael inuaſiſſet, hortatu Eliachim ſũmi Sacerdotis omnis popul9, in ieiuniis cilitio, & cõtinuis precibus humiliauit aĩas ſuas coram Dño, & obtinuit optatam liberationem ab hoſtibus. Ipſa quoq; Iudith, quæ Holofernem obtruncauit, traditur ieiunaſſe oĩbus diebus uite ſuæ Iudith.8.

Heſter Regina prudentisſima, timẽs periculum populi ſui, in regno Perſarũ dixit Mardocheo auunculo ſuo, uade cõgrega omnes Iudeos quos in ciuitate Suſis repereris, & orate pro me, Non comedetis, & non bibetis tribus diebus & tribus noctibus, & ego cum ancillis meis ſimiliter ieiunabo Heſte.4. Quod cum factum fuiſſet, obtinuit q̃d cupiuit.

Daniel Propheta, eiuſdem.9. oraturus pro liberatiõe populi Iudaici a captiuitate babilonica, ieiunio ſacro ſe p̃parauit ad orationem ſuã, & obtinuit

reuelante Angelo Dei,cognitionē tem-
poris quo uenturus eſſet Chriſtus in
mundum.

Ione.3.Niniuite predicauerunt ieiu-
nium,& ueſtiti ſunt ſaccis a maiore uſq;
ad minorem,& mitigarunt iram Dei.

Quid Ioannes Baptiſta,quātum ie-
iunabat? Quid Aña filia Phanuel. Lu.
2. Quid diſcipuli Dñi, Matthei.9.ubi
dixit Dñs. Nūquid poſſunt filij ſponſi
lugere,quādiu cum illis eſt ſponſus? ue-
nient aūt dies,cū auferetur ab eis ſpon-
ſus,& tunc ieiunabunt.Et ideo Apoſto-
lus.2.Corint.6.Hortatur omnes fideles
ad ieiunia,dicens.In oībus exhibeamus
nosmetipſos ſicut dei miniſtros in mul
ta pacientia etc.Et ſequitur.in laborib9
in uigilijs:in ieiunijs.

Adde ꝙ in naſcentis Eccleſiæ exor-
dio frequens fuit uſus ieiunij,Quod pa
tet Acto.13.Miniſtrantibus aūt illis Do
mino & ieiunantibus, dixit illis Spiri-
tuſſanctus,Segregate michi Saulum &
Barnabam, in opus ad quod aſſumpſi
eos. Tunc ieiunantes & orantes,impo-
nenteſq; eis manus,dimiſerunt eos.

Ecce

Ecce ad faciendam beatorum Pauli & Barnabe a Spirituſancto aſſumptionem in opus predicationis, preparatorium fuit ieiunium.

Vide de ieiunio Acto.14.&.27,& alibi. Beatus item Nicolaus: q̈rta & ſexta feria ſemel ſugebat ubera.

Beata Cecilia biduanis: triduaniſq; ieiunĳs corpus ſuum macerabat,in primo ſuæ adoleſcentiæ flore.

Quid referã Anachoritas,uiros ſanctisſimos. Paulumq; primũ Heremitam, Anthonium,Macharium, Arſenium,& cæteros? Quorũ ferme tota uita in ſolitudine fuit asſiduum ieiunium. Scribit beatus Hieronymus de S.Hilarione in uita ipſius, ꝙ a ſexageſimo quarto etatis ſuæ anno:uſq; ad octogeſimũ: pane abſtinuit,ſicq; complẽs ordinem uitæ, nũq̃ ante ſolis occaſum ſoluit ieiuniũ.

De beato etiam Anthonio ſcribit Hiſtoria Tripartita,ꝙ illius eſca fuerit ſolus panis & ſal,potus aqua,prandĳ tempus,ſolis occaſus.frequentius etiam du-

os & amplius dies; ſine cibo manebat.

Et ut uno uerbo rem ipſam concludam. Ieiunium uia eſt regia, per quam progresſi ſunt quicū〈q〉 ad ſupernæ patriæ fœlicitatem aſpirarunt.

Ideo Bernhar. Ser. q̃rto de ieiunio ſic dicit. Pro eo fratres 〈quod〉 ab ipſis quo〈q〉 licitis abſtinemus, ea nobis quæ prius cōmiſimus illicita condonan〈tur〉, Quid uero eſt condonari commiſſa, niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſempiterna? Gehennam em̃ meruimus, ubi nullus unq̃ cibus eſt, ubi guttam aquæ diues poſtulat, & accipere non meretur. Bonum ergo & ſalutare ieiunium, quo redimū〈tur〉 eterna ſupplitia, dum remittuntur hoc modo peccata. Hec ille.

Ex his omnibus patet, quā peruerſi ſint, qui diſſuadent: reijtiunt, aut rident ieiunia.

At dicet aliquis: Quis negat ieiunia eſſe bona, ſed ad ea non obligamur, Reſponde〈tur〉, At iam probatū eſt ieiunia eſſe de precepto diuino, igitur ad illa obligamur, & magis id parebit ex ſequentibus.

bus,Deus ergo ieiunia iſtituit, paſtores aũt Eccleſiæ, tempora certa ieiuniorũ preſcripſerunt. Iterum quis dicet,unde id habent Paſtores Eccleſiæ ut preſcribant dies certos ieiuniorũ? Aut quis hec inſtituit? Ita eñ hodie paſſim clamant,Quis hec inſtituit?

Pro reſponſione ergo nota.

Quod preter ea, quæ ſacrum continet Euangelium,ab ipſa Eccleſia,& paſtoribus eius, recte poſſunt conſtitui leges & Regulæ,ad quas obſeruãdas omnes tenentur ſub peccato mortali.

Probatur,Nam idem fecerunt Apoſtoli in primitiua Eccleſia in multis cõſtitutionib9,Legibus & Regulis.Exempli gratia.Non meminit Euangelium, neq; ſancit manifeſte,abrogandam eſſe circumciſionem,neq; cærimonias Moſaice legis ſuſtollẽdas, preſertim quum dicat Dñs Matth.7. Non ueni ſoluere legem,ſed adimplere:, Et tamen beatus Paulus ad Gala.7.Galatis ex gentilitate

conuerſis ſcribit. Si circūcidimini, Chriſtus uobis nichil prodeſt.

In eadem quoq; Epiſtola, & alibi, ut Phili. 3. & Colo. 2. plane denunciat abolendas eſſe cærimonias ueteris legis, illuceſcente iam ueritate Euangelica, Quod dicit factum nō ſuo arbitrio, ſed Chriſti autoritate. 2. Corin. 13. An experimentum queritis eius qui in me loquitur Chriſtus?

Preterea, Acto. 17. queſtio mota inter Apoſtolos eſſent ne onera ueteris legis imponenda conuerſis ex gentilitate ad Chriſtum? Decreuerunt Apoſtoli conuocato concilio, q non, ſed preſcripſerunt eis tantum legem, ut abſtinerent ab immolatis ſimulacrorū, & ſanguine & ſuffocato, & fornicatione.

Et nemini dubium eſt, eam conſtitutionem a Spiritu ſancto ſancitam, omnes obligaſſe ad eam ſeruandā, in Euangelio aūt non reperies hoc preceptum, Ecce, circa principium tenellæ adhuc Eccleſiæ, nonnulla conſtituta ſunt ab Apoſtolis, quæ non continet manifeſte Euange-

Euangelium:poſſunt ergo paſtores Ec-
cleſiæ ſtatuere leges, quæ ad obſeruan-
dum obligant.

Item Apoſtolꝰ.1. Corinth.11. ſanxit,
ut uiri nudo capite in Eccleſia orent,
mulieres aũt uelato. Dicit enim ibi, om
nis uir orans aut ꝓphetans uelato capi-
te deturpat caput ſuum. Sequitur: Si nõ
uelatur mulier, tõdeatur. Item, uir qui-
dem non debet uelare caput quia ima-
go & gloria Dei eſt, Mulier aũt gloria
uiri.

Adde aliam conſtitutionem, eam ui-
delicet ꝙ Apoſtoli in nomine Chriſti
Baptiſabunt ad tempus, Acto.8. &.10.
&.19. ut nomen Domini ſacratiſſimũ,
quod iudeis & gentibꝰ tunc erat odio-
ſum, eo celebrius redderetur.

Item: Acto.15. dicit̃, ꝙ Paulus peram
bulabat Syriam & Cilitiam, confirmãs
Eccleſiam, & precipiens cuſtodire pre-
cepta Apoſtolorum & ſeniorũ, ſcilicet
ultra ea quæ continet ſacrum Euange-
lium ad gubernationem Eccleſiæ.

Et alia multa Apoſtoli inſtituerunt,

 quæ

quæ in Euangelio non ſunt manifeſte ſcripta, ut ꝙ dies Dñica pro Sabbatho celebretur, ꝙ ad orientem oramus, ꝙ q̃-dragesimam ieiunamus. Quadrageſi-ma eñ ab Apoſtolis inſtituta eſt, teſte ignatio, Hieronimo, Maximino & aliis.

En habes, ꝙ a paſtoribus Eccleſiæ le-ges poſſunt conſtitui, ad quas obligant fideles.

Dices, oſtende ꝙ etiam ſucceſſores A-poſtolorum potuerunt aut poſſunt le-ges inſtituere, quibꝰ teneamur obedire.

Reſpondetur: oſtendamus nunc, ꝙ & ipſi Rectores poſt Apoſtolos primeuæ Eccleſiæ, & eorum ſucceſſores: probe cõ-ſtituerint leges & regulas, populi Chri-ſtiani obligatorias, & in ſcriptura Noui Teſtamenti non expreſſas, q̃rum preua-ricatio infert mortale peccatũ & dam-nat.

Probatio.

Multa enim ſunt Statuta Concilio-rum generalium, & Eccleſiæ Catholicæ

quæ

quæ apertius declarant diuina precep-
ta, & modum obſeruandi, & circũſtan-
tias quæ omnes obligant, exempli gra-
tia.

Diuino precepto iubemur ſanctifica-
re Sabbathum, Eccleſia aũt ſancta, deter
minauit modum illi9 ſanctificationis
ſcz ꝙ fiat abſtinendo ab opere corpora
li, & audiendo offitium Miſſæ.

Similiter iubemur diuino precepto
ieiunare ut dictũ eſt, Eccleſia aũt deter-
minauit obſeruationem ieiunij quotã-
nis eſſe faciẽdã in Quadrageſima, abſti-
nẽdo a carnib9 & lacticinijs & in Quat-
tuor temporib9 anni, ac Vigilijs aliquo
rum Feſtorum, unica refectiõe diurna.

Item iure diuino obligamur ad Con
feſsionem Sacerdoti, ut dicet̃. Modum
aũt & temp9 conſtituit Eccleſia, ut ſal-
tem ſemel in anno ꝓ feſto Paſche con-
fiteantur fideles.

Item ꝙ Paſcha celebret̃, non die. 14.
Lune proxima equinoctio uerno, more
iudeorum, ſed die Dñica ſequente illã
quartamdecimam Lunam. Et ſic de a-
lijs.

Quod aũt hec inſtituta Eccleſiæ te-
neamur obſeruare, probatur.

Primo per illud ioan. 16. Cum autẽ
uenerit ille ſpirit9 ueritatis, docebit uos
omnem ueritatem ſcz credendorum &
agendorum, ad rectam Eccleſiæ edifica
tionem. Ergo in Concilijs aderat pſens
Spirit9 ſanctus, iuxta Dñi promiſſa, iux-
ta illud Matth. 18. ubi duo uel tres fue-
rint cõgregati in nomine meo, ibi ſum
in medio eorum, Quanto magis in me
dio tocius, Eccleſiæ ſimul adunatæ in
Concilio generali? Ergo quæ in talib9
Cõcilijs ſancita ſunt, obligant omnes,
niſi aſſit ratiõalis cauſa cur ſeruare quis
iſta non poſſit, in talibus aũt Concilijs,
ieiunia cum alijs, ut cum Feſtis cũ Con-
feſſione ꝓ feſto Paſche ſunt decreta, er-
go obligant.

Secundo, per illud Luce. 22. Ego ro-
gaui pro te Petre ut non deficiat fides
tua, Ecce Chriſtus dñs rogauit pro Eccle
ſia, cui9 conſtitutus erat Paſtor Petrus,
ut non deficiat, Non defecit ergo Eccle
ſia iſta cuius Petrus, & poſt, ſucceſſores
Petri ſunt Paſtores, Non defecit ꝑfecto
in ueritate Euãgelica, Ergo quæ docet
uera

uera ſunt, Docet autẽ inter cætera ieiu-
nia, Ergo uera ſunt & tenenda, Et con-
firmatur per illud Matth. ult. Ecce ego
uobiſcum ſum uſqꝫ ad conſumationem
ſeculi.

Tertio ꝓbatur, per illud Matth. 18.
Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut
Ethnicus & Publicanus. Ecce inſinuat,
ꝙ rebelles Eccleſiæ ſint abijciendi, non
modo in correptione fraterna, ſed etiã
in q̃cumqꝫ alia conſtitutione obſeruan-
da.

De Paſtoribus ſeu Prelatis Eccleſiæ
ſub nomine Diſcipulorum, dicit Dñs,
Luce. 10. Qui uos audit, me audit, qui
uos ſpernit me ſpernit.

Et Matth. 23. Omnia quecũqꝫ dixerit
uobis facite & ſeruate, Et Apoſtolus ad
Hebre. 13. obedite Prepoſitis ueſtris, &
ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant, q̃ſi
rationem de animabꝰ ueſtris reddituri.
Poſtquã ergo ꝓbatum eſt, nos obligari
ad ſeruanda ieiunia, tam de iure diuino
q̃ de mandato Eccleſiæ, Reſtat diſſol-
uere Argumenta Hereticorũ, quibus ni-
tuntur oppoſitum probare, caſſando
ſacra ieiunia.

D 2 obiectio-

Obiectiones contra Ieiunia cum ſolutionibus earũdem.

1 obiectio Prima Ratio, ſeu obiectio, Paſtores Eccleſiæ, tenent locum Dei, qui querit omnes ſaluos facere, & neminẽ perdere, Debentq́ imitari eius benignitatem, Si autẽ ipſi Paſtores leges conſtituunt, (ut ieiuniorum & aliorum) obligantes ſub damnatione, quomodo benignitatem Dei imitanť? Aut quõ ſtudent ſaluti ſubditorum? Hoccine eſt officium patris in filios, aut Paſtoris in Oues infirmas? Cur nõ magis habent rationẽ infirmitatis humanæ quæ facile labiť? Ergo potius admonerent conſtitutiões ſeruandas, ſeruanda ieiunia, & alia huiuſmodi, quam preciperent.

Soluo Reſpondeť. Nullo modo repugnat benignitati diuinæ, neq́ pijs uiſceribus in ſubditos, obligare ad pænam tranſgreſſores legis conſtitute. Patet, Nam quũ Deus denunciauit Adæ in Paradiſo, dicens, Geñ. 2. in quocũq́ die comederis ex eo, ſcz Ligno, morte morieris,

Non

Nō fuit in ipſum Adam immiſericors; ſed prouidus, denunciando futurum periculum, ut illud euitaret. Similiter, quis immitem Deū dixerit, quia ī Pſal. dixit. Si aūt dereliquerint filij eius legē meam etc. uiſitabo in uirga iniquitates eorum? Profecto nemo immitem dicet. Ita igitur diffinitio pænæ, a paſtoribus Eccleſiæ facta, nullo modo degenerat ab emulatione diuinæ bonitatis, quia ea ipſa determinatio pænæ, nō fit, ut quis pænam illam incurrat, ſed obtemperans eccleſiæ, eā effugiat. Quod ſi, quis preuaricat̄ preceptum Eccleſiæ, & incurrit diffinitam pænam, non intrudunt eū Paſtores in Gehennam, ſed ſolus ipſe tranſgreſſor, ſua ipſius culpa, ſe facit reū Gehennæ, ut qui ſua negligentia, uel malitia Statutum Eccleſiæ uiolauit, quod potuit & debuit obſeruare.

Secunda obiectio aduerſariorū eſt. Nemo pænam poteſt cuiquā conſtituere, quā non poteſt illi infligere. Primores aūt Eccleſiæ: nō poſſunt cuiq̄ infligere pænam Gehennæ, ergo non poſſunt eam decernere.

Reſpondet. Falſum aſſumit, Sufficit enim ad pænam in legibus condendis definiendã; ꝙ ipſe qui legem fert, poſſit illã pænam irrogare, uel is cuius autoritate talem ponit legẽ, & a quo poteſtatem accepit, & legis cõdende & definiende pænæ, Nunc aũt, q̃uis eccleſia & eius ſuppremi Rectores, non posſint infligere ſupplitium Gehennæ tranſgreſſoribus ſuarũ legum. Deus tamen, a quo acceperunt autoritatem ferendarũ legum, & cuius directione leges condunt, talem decernũt pænam, poteſt illam pænam tranſgredientibus inferre. & hoc ſufficit.

Tertia obiectio Hereticorũ aduerſus ieiunia, Dicit Dñs Iſaie. 78. Nũquid tale eſt ieiunium quod elegi, per diem affligere hominẽ animam ſuam? Nõne hoc eſt magis ieiuniũ qđ elegi? Diſſolue colligatiões peccati, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti ſunt liberos, & omne onus diſrumpe. Frange eſurienti panem tuũ, egenos uagoſq; induc in domũ tuam, Cum uideris nudum, operi eũ etc.

Ecce Deus illud commendat ieiunium,

um,qđ fit in abolitione peccatorũ com-
miſſorũ,& in cuſtodia a peccatis, & nõ
affligere animam per diem.

Reſpondet. Non reprobat hic Dñs
ieiunium,quod fit in afflictione corpo-
ris,ſed ſolũ illud reprobat quod fit per-
peram,& qđ malis operibus coniungi-
tur,ꝓpter quæ opera nõ eſt Deo accep-
tum tale ieiunium, ſicut nec aliud bo-
num opus, puta,Oratio,Elemoſina etc.

Et ꝙ hoc ſit uerum, patet ex eodem
Iſaia.cap.79.ubi dicit,Quare ieiunaui-
mus & nõ aſpexiſti ? humiliauimꝰ ani-
mas noſtras,& neſciiſti? Reſpondet do-
minus,quia ecce in die ieiunij ueſtri,in-
uenit uoluntas ueſtra,& omnes debito-
res ueſtros repetitis,ecce ad lites & con-
tentiones ieiunatis,& percutitis pugno
impie etc,q̃ſi dicat. Reſpexiſſem noſtra
ieiunia, niſi peccata ueſtra obſtitiſſent.

Quomodo ergo Heretici obganni-
unt,qui dicunt.Bene ieiunat,qui a pec-
catis abſtinet, hoc Deo eſt gratũ, decli-
nare a malo,& facere bonum. Reſpon-
detur, bene dicis. Abſtine igit a malo,

abſtine a peccatis. Quo modo autē abſtines a malo, qui inobedientiæ incurris reatū? Quomodo ille facit bonum, & mandata Dei cuſtodit qui Eccleſiam & deinceps Deum contemnit?

4 obiectio Quarta corū obiectio, dicūt ꝙ ieiunium ſit de minimo bonorū.

Respondet᷑, ut hoc appareat falſum, producamꝰ paucis fructus ieiunij. Sūt aūt ſex fructus ſeu utilitates ieiunij. (6 Fructus ieiunij)

1 Fructus Primus fructus eſt, ꝙ aperit fores regni cœlorum his qui pie & integre illud exercent, Quod Eccleſia in diebus quadrageſimæ canit, Paradiſi portas aperuit nobis ieiunij tempus, ſuſcipiamus illud orantes etc. Eſus expulit hominē de Paradiſo, ieiuniū introducit, Ideo & Chriſtus Dn̄s pollicet᷑, Matth. 6. ꝙ pater cœleſtis ieiuniū reddet tibi .ſ. in cœlo.

2 Secūdꝰ, ieiunium ſanat, uelut Antidotū animæ uulnera, per crapulam & Gulam inflicta, unde orat Eccleſia dicens, Preſta q̄ſumꝰ omnipotēs Deus, ut dignitas conditionis humanæ per immoderan-

moderantiã ſauciata, Medicinalis parſimoniæ ſtudio reformet.

Tertius fructus, ab eterna damnatione animã liberat frequens exercitatio ieiunij. Patet Luce. 6. Beati qui nũc eſuritis, qm̃ ſaturabimini. Sicut econtrario Ve uobis qui ſaturati eſtis quia eſurietis. Exemplũ de Lazaro, qui eſuriebat, cupiens ſatiari de Micis quæ cadebant de menſa diuitis. ideo nunc cõſolatur, Diues autem Epulo, qui ſaturabatur, nunc eſurit. 3. Fru:

Ideo orat Eccleſia, Cordibus noſtris queſum⁹ Dñe gratiam tuã benign⁹ infunde, ut peccata nr̃a caſtigatione uoluntaria cohibeñ, temporaliter pocius maceremur, q̃ ſupplicijs deputemur eternis.

Quartus. Ieiunium eſt efficax remedium, ad impetrandam a Dño ueniam peccatorum. Patet in Niniuitis. Ione. 3. & in multis alijs. 4 Fru:

Quintus, Per ieiunium extinguunt incendia carnis. Eſt enim tanq̃ frenum, quo cohercet caro, & ſubijcitur recte rationi, tunc non inſoleſcit in ſpiritum, ſed dominatum ei permittit, & libertatem ei concedit. 5. Fruct

D 5 Vnde

Vñ Aug. lib. de Hereſib9 refert de Aerio heretico, ꝙ noluerit tūc ieiunare qñ Eccleſia ꝑcepit ieiunādū, nc ſit ſeruit9. & q̄ſi Lex Moſaica, ſed pro ſuo arbitrio & nutu dicebat eſſe ieiunandū, Sed ad hec rñdetur, ꝙ Hereticus iſte non intellexit ieiunia eſſe ab Eccleſia indicta, ut per illa libertas Chriſtiana obtineret. quæ libertas eſt ſpirit9 non carnis, & ꝑ quā caro mortificat cū uicijs & concupiſcentijs, ſpiritus autem uiuificatur & uegetat, Et ad hoc ualet ieiunium.

Hoc tēpore hec hereſis eſt reſuſcitata. Cauſa eſt quia uident eā ualde eſſe cōuenientem licentioſe ſuæ libertati, quæ libertas carnis eſt, non ſpiritus.

6. Sext9 fruct9 ieiunij, qui in prefatione ponit ubi dicit, Qui corporali ieiunio uitia cōprimis, mentem eleuas, uirtutē largiris & ꝑmia, Premia dicit magnam enī parit ſecuritatē i extremo uitæ exitu. En habes ieiunij utilitates, Quō ergo aduerſarij audēt dicere ieiunium eſſe de minimo bonorum?

Et quia tāte efficatiæ eſt ieiuniū corporale ideo ſcti ipſi illd admodū magnifecerunt

fecerunt,& qui erant añ Chriſtũ,& qui tempore Chriſti, & qui poſt Chriſtũ.

Añ Chriſtũ,Moſes ieiunauit ut dictũ, Item Dauid humiliabã inqt in ieiunio aniam meã.Et iterũ. Operui in ieiunio aniam meam,Et oſtendens quo genere ciborũ ſit ieiunandũ,dicit. Genua mea ĩfirmata ſunt a ieiunio,& caro mea im⸗mutata eſt ꝓpter oleũ, Nota oleũ,Non eñ itellexit de oleo uaccæ,quod eſt Bu⸗tirũ,ut irriſores uolunt etc.

Ieiunauit Helias,Heſter,Thobias,Iu⸗dit etc.

Tpe Chriſti dñi, magnificatũ eſt quo⸗ꝗ ieiuniũ. Nã,idem dñs:oĩs ꝑfectionis Exemplar, qui dixit, Tollite iugũ meũ ſuper uos,licet carnem habebat ſpiritui obſequẽtisſimam,tñ ieiunauit in exem plũ noſtrũ, Et ꝓmiſit mercedem, ut di⸗ctum eſt.Ieiunauit Baptiſta,& diſcipuli eius. Ieiunauit Anna Prophetiſſa Luce 2.& ſic de aliĳs.

Et oñdit Chriſt9 dñs tempus,licet in⸗definitũ Matth.9.Lu.9.quo ſui diſcipu⸗li ieiunare debebãt,dicẽs Nũquid poſ⸗ſunt filĳ ſponſi lugere q̃diu cum eis eſt ſponſ9? uenient aũt dies,qñ auferet ab eis ſponſ9,& tũc ieiunabũt. Poſt

Poſt Chriſtum ieiunabant Apoſtoli; unde beat9 Paulus. 2. Corinth. 6. Exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in multa pacientia, in laboribus, in Vigilijs, in ieiunijs.

De ieiunijs diſcipulorum Chriſti lege Acto. 13. 14. 27. etc.

Ob eam cauſam, Eccleſia ſciens magnam efficatiam ieiuniorum, iſtituit legem eorum, quã nulli unq̃ preter Hereticos & Sciſmaticos euertere moliti ſũt.

Ideo Apoſtolus. 1. Corinth. 8. dixit. Si eſca ſcandalizat fratrem meũ, nõ manducabo carnes in eternum ne fratrem meum ſcandalizem.

Vtinam hec Lutherani obſeruarent, qui nullo habito reſpectu puſillorum, quolibet tempore quouis cibo ueſcuntur.

Sed iam reuertamur ad

Argumenta Hereticorum.

5a obiectio Hereticorum. Quinta igit̃ obiectio eorum eſt. Ieiunium ob eam cauſam potiſſimum eſt inſtitutum, ut reprimat̃ concupiſcentia carnis;

carnis,& libidinum incendia extinguatur,utq; corpus maceret. Ergo ubi quis id aſſecutus eſt,aſſiduo uirtutum exercitio, q caro iam eſt ſubiecta Spiritui, nulla iam rebellio inſurgit,amplius nõ oportet ieiunare, cum fruſtra ſumatur Medicina ab eo qui caret Morbo,Ergo ſaltẽ nõ omnes ieiunare obligati ſunt.

Reſpondet.Ieiunium,non ſolum eſt medicina concupiſcentiarũ preteritarum curatiua, & pſentiũ repreſſiua,ſed etiam eſt medicina a futuris cõſeruatiua,ne rurſus homo in morbum relabatur.Quam diu enim hic agimus,nemini tuta eſt ſua caſtitas.ideo ſemper egemus Mædicina.

Vnde Hieronymus ad Euſtochium. Quãdiu in hoc fragili corpore detinemur, Quãdiu habemus theſaurũ iſtum in uaſis fictilibus, concupiſcit caro aduerſus ſpiritum,nulla eſt certa uictoria, Nemo eſt ſecurus. Si Apoſtolus.1.Cor. 9.caſtigat corpus ſuum,& in ſeruitutem redigit,ne forte reprobus efficiatur qd nobis erit agendum,qui nec ſcintillam perfectionis eius habemus? quomodo

non

non egemus Mædicina Preſeruatiuaꝭ ieiunio uidelicet.

Preterea, Ieiunium non ſolum ob eā fit cauſam ut cōprimanť uicia carnis, ſed etiam ob alias, ut ad expeditiorem eleuationem mentis in Deum, Ad uirtutum augmentum, ad faciliorem impetrationem donorū Dei, ad conſequendum uberius premium in cœlo, ut Pater qui uidet in abſcondito reddat nobis noſtra ieiunia.

Omnes ergo obligantur ad ieiunia qui ieiunare poſſunt, ſi ſint etiam quantumcūq; perfecti. Vnde error Beg Vardorum fuit, ꝙ homines perfecti non teneantur Eccleſiaſticis legibꝰ ſubiacere. Hoc autē falſum eſt, ut patet Exemplo Chriſti Dñi, qui licet fuerit perfectiſſimus, tamē Legem impleuit, ſicut dixit. Non ueni ſoluere Legem, ſed adimplere. Similiter Apoſtoli perfecti erant, & tamen Legem ſeruabant. Ita & de alijs Sanctis dicendum.

Sexta Obiectio contra ieiunia, Diciť Iaco. 1. ꝙ Lex noua, eſt Lex perfecte libertatis, & a Dño diciť eſſe iugum ſuaue & onus leue Matthei. 11. debet ergo minorem

minorem ſarcinam imponere humeris fidelium q̃ Lex antiq̃ ſuis impoſuit. Oppoſitũ aũt uidemus in ieiunijs, quia nos plura ieiunia in noua Lege habemus, q̃ illi in Veteri habuerunt.

Reſpondet, Lex Euangelica dicitur recte Lex libertatis, quia liberat nos a ſeruitute legis Moſaicæ, & a graui pondere peccatorũ, per uberiorem gratiã, et per ſacramentorũ pceptionem, tanq̃ medicamentorum, quæ ſunt ordinata contra uulnera noſtrorũ peccatorum. Eadem Lex dicit' iugum ſuaue, quia nõ ſubijcit nos multiplici ritui legaliũ obſeruantiarũ & diuerſis cærimonijs antiquæ legis, ſed cõmendat nobis dilectionem in Deũ & proximũ, quæ dilectio leuia facit & facilia omnia opera Legis noſtræ. Solu.

Cæterum, Lex ipſa noua, ſpiritualis eſt, perfectiorq; & ſanctior, q̃ fuerit Lex Vetus, quia illa fuit figura & umbra, ideo maioribus eget adminiculis ut in ea caro reprimat', & ueget' ſpirit9, ut etiã perfectio interioris hominis acquirat'. ergo merito plura ſunt ieiunia in noua Lex noua Sanctior

Lege, q̃ fuerunt in Veteri, ut horũ pre-
ſidio commodius ſecundum ſpiritum
uiuatur.

7.a Obiectio — Septima Obiectio, Dixit Apoſtol9. 1.
Timoth. 4. In nouiſſimis tẽporib9 diſ-
cedent quidã a fide attendẽn ſpiritibus
erroris, ꝓhibentiũ Nubere, docentium
abſtinere a cibis, quos Deus creauit ad
ꝑcipiendũ cum gratiarũ actione fideli-
bus, quia omnis Creatura Dei bona eſt,
Et ad Tit. 1. dicit, Omnia munda mun-
dis, Quia ergo omnis Creatura Dei bo-
na eſt, & nihil reijciendum quod cum
gratiarũ actione percipit ut dicit Apo-
ſtolus, non ſunt reijciende carnes quo-
uis etiam anni tempore.

Solutio — Reſpondet. Beatus Paul9 in his uer-
bis contra ſolos agit Hereticos (qui po-
ſtea uenturi erant) qui eſum carnium &
Vini potũ abominabilem eſſe aſſeuera-
bant, perpetuoq; fugiendũ, ꝙ ex ſua na-
tura male eſſent carnes & uinum malũ.
Et hoc modo cum Manicheis creaturas
Dei infamabant, Quales fuerunt En-
cratitæ, Taciani, Seueriani etc. Ita Aug.
ſoluit contra Adimantũ Manicheum,
Talis

Talis erat & Martion Hereticus.

Contra hos igiť Hereticos hec dicta ſunt, Non contra eos, qui delectũ ciborum certis temporibꝰ, uel etiam perpetuo ſua ſponte uel ex uoto ſeruant pro caſtigatione corporis, horũ abſtinentia laudabilis eſt & Deo accepta, Alioquin & Thimotheus ad quem ſcripſit Paulꝰ erraſſet, abſtinendo a Vino, nec eo utendo, niſi egritudinis tempore conſentiente & conſulente beato Paulo, & dicẽte Modico Vino utere, propter ſtomachum etc.

Nihil ergo iſte locus Hereticis ſuffragatur.

Et his omnibꝰ aſtipulatur Decretum Concilij Gangrenſis, contra Hereticos improbañ eſum carnium. Vide in Decreto triceſima Diſt. ca. Si quis carnem.

Octaua Obiectio, Diciť Matth. 15. Nõ quod intrat in os, coinquinat hominem. 8 obiectio

Respondeť. Hunc locũ torquebant etiã Manichei Heretici contra delectũ ciborũ, ut dicit Aug. lib. 16. contra Fau- ſolus

ſtum, Dicendum ergo, q nihil hic dicit Chriſtus de ieiunio, ſed tollit errorem Iudeorũ, qui credebant cibos non lotis manib9 tactos, fieri immũdos, & comedentem talem cibum fieri imundum. ut liquet ex Mattheo. & ex Marco ca, 7. Hanc ſtulticiam reijcit Chriſtus, cibos illotis manibus tactos, non coinquinare comedentes.

Preterea, Cibus inq̃ntum cibus, quia eſt creatura Dei, non coinquinat hominem, ſed ſi ſumatur cibus ſuperflue, aut contra preceptũ Dei uel Eccleſiæ, iam coinquinat hominem, Quare enim ille cibus qui intrauit in os Adæ & Euæ in Paradiſo, coinquinauit illos? quare? niſi quia contra preceptũ Dei illũ ſumpſerunt. Coinquinat ergo hominem cibus qui intrat in os, non inq̃ntũ cibus, ſed quia illicite ſumpt9. Alioquin comedens ſuffocatũ tempore Apoſtolorum, aut uenenum ſcienter non fuiſſet coinquinatus?

Erubeſcant rgit̃ hi qui hanc obiectionem cõtra Catholicos ſemper uerſant in ore, non modo Viri ſed & mulieres, diceñ, Non qđ intrat in os etc. Summam

mam inſciciam ſuam per hoc declaran‐
tes, aut ex odio quo ſemꝑ in Catholicos
feruent id effucień.

Nona Obiectio, Apud pleroſqꝫ ieiu‐
nia ſunt incitamenta maioris Gulæ, &
occaſio menſæ laucius iſtruende, Nam
quũ ieiunant, plura fercula preparant,
ſplendidiꝰ epulanť, Gulam cõmittunt,
& tantũ cibi ſumunt in uno prandio,
quantũ in duplici, & poſtea nulli alteri
uſui q̃ ſomno ſunt apti, & ſepiꝰ ex Sto‐
macho aut alio morbo laborant. Ergo
potius tollenda ſunt ieiunia.

Reſpondeť, Hec fiunt non ex natura
precepti ſed ex hominum nequitia, qui
abutunť precepto. Nõ tamen propter
hoc tollendę ſunt Leges ieiuniorum,
quia aliqui abutunť ieiuniȷs, ſicut non
eſt eradicandum triticum propter Lo‐
lium.

Decima Obiectio, In exordio Eccle‐
ſiæ admodum pauca fuerunt in dicta
ieiunia, quare ergo nunc ſunt aucta?
Reſpondeť, Falſum eſt quod hic aſſu‐
munt aduerſariȷ, pauca ſcz cõſtituta fu‐
iſſe ieiunia circa prima tempora Eccle‐
ſiæ.

ſiæ. Imo maior tunc erat, rigor ieiuniorum & crebrior uſus. Id quod plane cõſtat ex forma uiuendi Apoſtolica Actu. 4. deſcripta, & ex Eccleſiæ Alexandrinæ norma, ut patet ex Euſebio Cæſarienſi. Si eñ ſpontaneam paupertatem illi in primitiua Eccleſia eligebant, ita ut omnia illis eſſent cõmunia quid putandũ eſt in ieiuniorũ frequentia? Quam autem frequens ieiunium apud illos primitiuæ Eccleſiæ Chriſtianos fuerit, patet, Nam beatus Ignatius qui fuit tempore Apoſtolorũ, ſcribens ad Smirnenſes, admonet eos, ut feriam q̃rtam & ſextam ieiunent, Quod nequaq̃ faciendũ ſuaſiſſet, niſi id publicus tũc uſus Eccleſiæ habuiſſet, Idem habet̃ de conſe. diſ. 3. ca. de eſu. & ca. Ieiunia ſane. Item de conſe. diſ. 3. ca. Sabbatho uero, Pontificio preſcripto iubetur hebdomadatim obſeruari ieiuniũ Sabbathi, quod nunc receſſit ab uſu, niſi ꝙ a carnibus abſtinemus. Item de conſe. diſ. 3. ca. Rogationes, iubent̃ tres dies Rogationum celebrari cum ieiunio & ciborum Quadrageſimalium uſu, quorum neutrum hoc tempore, in uſu eſt Eccleſiæ, ſed ſola a

carnibus

carnib⁹ abſtinentia. Preterea Teleſpho rus adiecit Clericis integram Quinquageſimæ hebdomadam cũ ieiunio tranſigendam, ultra populũ Laicum, diſ. 4. ca. Statuimus, qđ tamen hodierno tempore abrogatũ eſt. Item, in primitiua Eccleſia ieiunium ꝓtendebatur in Veſperum. Vides igitur iam manifeſtũ eſſe ex his, Eccleſiam Dei ſcđm proceſſum temporis, non eſſe progreſſam ex latiore uiuendi ratione in diſtrictiorem, ut nobis ſolent obijcere aduerſarij. Imo pocius e diuerſo exarctiore & auſteriore uictus conditione, in ſolutiorem & remiſſiorem.

Vndecima Obiectio, Cum ex aliqua Lege poſita, plus mali naſcit̃ q̃ boni, lex illa reſcindenda eſt. Ex Legibus autem Eccleſiaſticis, preſcribentibus ieiuniorũ obſeruationem, plus incommodi quã commodi enaſcitur, eo ꝙ uix Decimus quiſqꝫ ieiunia illa indicta obſeruet, & tales mortalis culpæ ſunt obnoxij & Gehennæ. Ecce incommoda. 11ª obiectio Heretico[rum]

Reſpondet̃. Eorum culpa eſt. Nam ſua ſponte uiolant ieiuniorum Leges, Solu[tio]

 & re

& refellit hec argutia hoc modo. Si nõ fuiſſet primis parentibus datum a Deo preceptum, ne ſumerent de fructu arboris ſcientiæ boni & mali, neq; decreta pæna, non incidiſſent in tanta mala, Ergo preceptũ illud & cõminatio pænæ, fuit cauſa tantorum malorum, in quæ inciderunt & cum poſteris ſuis, qđ tamen falſum eſt.

Ita in propoſito, quod aſſumit uerũ eſt, qđ concludit, falſum, Non eñ Dei preceptum de fructu arboris Vetitæ nõ manducando. cauſa fuit per ſe & propria, illorũ malorum in quæ primi Parentes inciderunt, ſed illi9 precepti preuaricatio eſt cauſa primaria & precipua & tota illarum miſeriarum.

Non aliter Statutum Eccleſiæ de ieiuniis obſeruandis, & pæna decreta in tranſgreſſores illi9, non ſunt cauſa, q̃re in perditioné multi corruunt, ſed cauſa eſt, tranſgreſſio huiuſmodi Decreti Eccleſiaſtici, ſponte a non ieiunantibus facta, qui malunt ſuæ Gulæ indulgere, q̃ ſpiritui obtemperare.

12 obie: Duodecima Obiectio, dicit Apoſtolus

lus.1.Corinth.10.Omne quod in Macꝫ
cello uenit, manducate, nihil interroꝫ
gantes propter conſcientiam. Domini
enim eſt terra & plenitudo eius.

Reſpondeẽ, Nihil his uerbis Apoſtoꝫ
lus contra ieiunia loquiẽ, & falſe Hereꝫ
tici ea torquent ut conſueuerunt ꝓ ſuo
ꝓpoſito. Eſt ergo ſenſus horũ uerborũ.
Vult eñ dicere Apoſtolꝰ, ꝙ etiam eſto
ꝙ eſculenta idolotita ſunt, & in honoꝫ
rem Idolorũ conſecrata, id eſt, licet ſint
ante, immolata Idolis, Attamen fidelis
ſi ea ſumat, non in honorem Idolorũ,
ſed in honorem Dei, & cũ gratiarũactio
ne, & ex illa manducatione nullꝰ ſcanꝫ
dalizetur, iudicans manducantem illis
ueſci in honorem Idoli, talibus ſine om
ni culpa uti poſſunt.

Iam vides adverſarios
nihil his uerbis ꝓ ſe concludere.

Iam itaqꝫ confutauimꝰ Argumentaꝫ
tiones aduerſariorum, quibus contra
Catholicos uti ſolent. Iam facile quiſqꝫ
noſcere poteſt illos, nullas ſcripturas
habere ſolidas, ſed falſe illas adducere

 & torꝫ

& torquere ꝓ ſuo ſenſu. Et Articulo ab uno, diſce omnes. Quō igitur paciūtur ſe ab eis decipi hi qui decipiuntur.

12 Obiectio Et dicūt contra Catholicos. Vos cō-fiditis in ieiunijs ueſtris, ergo eſtis Hipocrite.

Reſpondeť, infra hec obiectio ſoluetur. Nunc tamen breuibus ad hec dicendū. Cur o Heretici calumnias aduerſus nos ſtruitis? cur mentimini, nos confidere in ieiunijs? Nos non confidimus in ieiunijs quēadmodū nec in alijs bonis operibus. Imo etiam eſto, ꝙ omnia fecerimus quæ precepta ſunt nobis. (quod tamen non affirmamꝰ, quis em̄ facit omnia?) adhuc diceremus, iuxta Chriſti Dn̄i doctrinam, Serui inutiles ſumus, quæ facere debuimꝰ fecimꝰ. Luce xvii. Non ergo confidimꝰ in ieiunijs, ſed cōfidimus in promiſſis Chriſti Domini, eo ꝙ ꝓmiſerit ieiunia noſtra nobis reddere Matth. 6. ut dictū eſt. Item confidimus in immenſa Dei miſericordia, qua ieiunia noſtra & alia bona opera, ex eadem ſua miſericordia acceptat. Licet de ſe nihil ſunt, De ſe, loquor, Nam cum gracia

gratia Dei coniuncta non ſunt nihil, ut infra dicetur. Tantum de Ieiunijs.

Secundus Articulus De Fide et Operibus.

INter alios errores multos eſt unus magnus Hereticorũ noſtri temporis, ꝙ dicunt ſolam Fidem ſufficere ad iuſtificationẽ & conſequendam uitam eternam, etiã ſi nulla ſint bona opera in adultis, quoniam ut ipſi dicũt opera ipſa non ſunt neceſſaria ad expurgationẽ peccatorũ, neq; ad gratiam & ſalutem obtinendã.

Hec eſt una eorum libertas. Imo licentioſa indulgentia, quã altiſona Buccina toti mundo ꝓpalant, ut edocti homines ſolam fidem ad ſalutem ſufficere, ſeq; abſolui ab operũ obligatione &

onere, libentius ad libertatem iſtorum aduerſariorum noſtrorũ ꝓſequendam, ferant, eamq; amplectantur cupidius. Hic ſane eſt laqueus. hec Pedica. Hoc rete, quod tetenderũt Heretici noſtri temporis, incautis pedibus fidelium, ut inuoluti trahant in extremam ꝑnitiem.

Hanc autem execrandã impietatem cõprobare nituntur, aliquod teſtimonijs Scripturæ ſanctæ, cum ex Veteri Teſtamento, tum ex Nouo depromptis. Dicunt enim, ſcriptũ eſt Gen. 15. Credidit Abraham Deo, & reputatũ eſt ei ad iuſtitiam. Et Abacuc. 2. Iuſtus aũt in Fide ſua uiuet. Et Luce. 18. Fides tua te ſaluũ fecit. Et Ioan. 6. Qui credit in me, habet uitam eternam. Et ad Romanos. 5. Iuſtificati ex fide, pacem habeamꝰ ad Deum. Et ad Ephe. 2. Gratia ſaluati eſtis ꝑ fidem, & hoc non ex uobis.

Et multas alias Propoſitiones conſimilis ſententiæ, paſſim in Scriptura poſitas, colligunt, & adducunt, in ſuæ aſſertionis roborationem. Quibus ꝓfecto nihil aliud probant, niſi ꝙ ipſa fides ſit in primis neceſſaria ad aĩæ ſalutem, & ꝙ ſit

ꝙ ſit fundamentum ſalutis,& initiet ſa=lutem,quod & nos quoq; non negam9 cum ſcriptum ſit ad Heb.11. Sine Fide impoſſibile eſt queq̃ placere Deo. Sed nũquid recte poſſunt ex hoc conclude=re, ipſam Fidem eſſe ſufficientem, & p̃=ter illam nihil aliud in nobis expoſci? Profecto non poſſunt. Nos enim dici=mus,ꝙ Fides ſalutem iniciet, opera aũt conſument, ut infra dicetur.

Et uide aduerſarios quid agant? Ex unaquaq; Propoſitione aſſumpta,ſine excluſione poſita,excluſiuam faciunt. hoc modo excluſiuam particulam ſin=gulis illis Propoſitionibus addentes. Iuſtus in fide ſua uiuet,Ipſi aũt addunt. Iuſtus in fide tantum ſua uiuet. Paulus dicit, Iuſtificati ex fide, ipſi aũt dicunt. Iuſtificati ex ſola Fide, & ſic de alijs. Nuſq̃ ponit̃ excluſio in predictis ꝓpo=ſitionib9,ipſi aũt ubiq; ponunt excluſi=uam ſcz ſola,uel tantum. Et conuenit eis illud Apoca.ulti.Si quis appoſuerit ad hec, apponet Deus ſuper illum pla=gas ſcriptas in libro iſto.

Deprauant ergo aduerſarij iſti literas,

eaſq; ad ſenſum alienum torquent, ſuæ impietati conſonantẽ, Sed non eſt difficile eos conuincere falſitatis, ex ipſis teſtimonijs ſacræ ſcripturæ. & reſpondere ad hec, quæ pro ſe adducunt.

Sed prius probemꝰ oppoſitũ, ꝙ uidelicet nõ ſola fides ſufficiat ad iuſtificationem & ad beatitudinem eternã conſequendam, ſed ut hanc beatitudinem conſequamur, bonis operibus inſudandum. Ita ꝙ q̃q̃ Chriſtus ianuam beatitudinis eternæ aperuit, ut dicit Pſalm. Aſcendiſti in altum etc. Et ad Ephe. 4. Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Et item, Iter pandit ante illos.

Voluit tamen idem ipſe Dñs Chriſtꝰ & nos nauare omnem operam in bonis Operibꝰ, quibus Fides ipſa, primaq; illa atq; iuſtificans Beatitudo perficitur. Ita ꝙ Fides iniciat, opera autem cõſumant, id eſt, conſumate iuſtificant.

Teſtatur id Dominus Matth. 7. dicens. Non omnis, qui dicit mihi Domine

ne Domine,intrabit in regnum,ſed qui facit uoluntatem Patris mei,qui in cœ‐lis eſt,ipſe intrabit in regnum cœlorū. At hi qui ſinceram habent & integram fidei confesſionem,hi ſunt,qui Chriſto dicunt Domine,Domine. Non omni‐bus ergo illis patebit ianua regni cœ‐lorum,ſed his tantum qui fidei habent coniuncta pia opera. Hi enim faciunt uoluntatem Patris cœleſtis.

Item Iacobi .2. dicitur, ꝙ Abraham ex operibus iuſtificatus eſt, immolans filium ſuum Iſaac,& non ex fide tantū, immo idem Apoſtolus in toto Capit. Secundo ſuæ Epiſtolæ contendit & a‐ſtruit,ꝙ Fides ſine operibus mortua eſt & ocioſa.

Stant hec uerba aduerſus aſſult⁹ om nium Hereticorum forciora etiam por‐tis inferorum.

Quod ſi Iacobi Epiſtolam negare uo luerint & eam repudiare,quaſi Apoſto‐lico ſpiritu indignam,uerum & nos ea‐dem facilitate reijciemus Paulum, cæ‐teroſq; Eccleſiaſticos Scriptotes,quū &

hos & illum nobis Eccleſia tradiderit. Sed abſit a Chriſtianis hec temeritas.

Aſtipulaẗ beato Iacobo, & ſacer Paulus ita ſcribens. 1. Corinth. 13. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autē non habuero, nihil ſum. Nota, omnem fidem, Qui dicit omnem, nullam excludit.

Quid his uerbis poteſt eſſe apercius contra aduerſarios? Nam ex his uerbis. Primo ſequiẗ ꝙ fides etiam uniuerſalis & omnium credendorum, poſſit a charitate ſeparari, ne ad id confugiant Lutherani. ſe dictū ſuum intelligere de Fide, charitati coniuncta, Hoc enim non poſſunt dicere. Nam talis Fides, ſcz quæ charitati coniuncta eſt, ſemꝑ opera habet ſe comitantia, nec unq̃ ſeparaẗ a bonis operibus, nunq̃ enim eſt ocioſa. Ipſi aūt quos improbam9, ſecludunt opera bona, a Fide ſua quā dicunt ſufficere ad ſalutem, ergo oportet eos dicere, ꝙ ipſi loquūtur de fide a charitate ſeparata, & non de fide per dilectionem operante.

Ex hiſdem quoq; uerbis Apoſtoli mō adductis

adductis. Secundo manifeſte patet, cha-
ritatem eſſe neceſſariam ad ſalutem, ita
ꝙ ſine ea, queuis opera de genere bo-
norum, nil conferunt ad cõſequendam
uitam eternam. Ergo ſola Fides non
ſufficit ad ſalutem.

Abeant igiť hi qui dicũt, Nos inqui-
unt cum dicimus, ꝙ ſola Fides ſaluet,
intelligimꝰ de Fide uera, charitati con-
iuncta. Hec ſaluat, Non autem opera.
Iam reſponſum eſt ad hec. Hi enim qui
ſic dicunt, nec ſeipſos intelligũt, & obij-
ciať aduerſus eos ſic. Si concedis hanc
fidem charitati cõiunctam ſaluare ho-
minem. Iam etiam concedis ꝙ & ope-
ra ſaluent. Nam charitas ſine operibus
non eſt.

Rurſus, idem Apoſtolus. 1. Corin. 16.
ſcribit. State in Fide, uiriliter agite, & cõ
fortamini. Omnia aũt ueſtra in chari-
tate fiant. Ecce rurſum poſt fidem, ad-
monet eos ut habeant charitatem. Er-
go non ſufficit Fides.

Inſuper, Dñs, Matth. 19. aperiens a-
doleſcenti uiam ad poſſidendam uitã
eternam dicit. Si uis ad uitam ingredi,
ſerua mandata. Et Legiſperito, Luc. 10.

dicit, hoc fac & uiues, Vtrumq; eorum, hoc eſt, & adoleſcentem, & Legiſperitū mittens & inuitans, nō ad Fidem, nam eam habebant, ſed ad opera bona exercenda.

Adde, q & apud Lucam dixiſſe ſcribitur Chriſtus, Luc. 12. quod ſeruus qui cognouit uoluntatem dñi ſui, & non ſe pparauit, & nō fecit ſcd'm uoluntatem eius, plagis uapulabit multis. Sed ſciens uoluntatem dñi ſui, & non faciens, is pfecto eſt qui habet fidem, & nouit quænam ſint agenda, non tñ ea exequitur, ergo ex eo Euangelij loco, talis conuincit eſſe reus eternæ damnationis. Quod & ex eo Beati Iacobi uerbo cap. 4. ſimiliter colligitur. Scienti ergo bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi. Ecce quomodo Fides ſine operibus, grauiorem exaggerat culpam & pænam, tantum abeſt, ut ſuo autori ſalutem operetur.

Item, Matth. 7. dicit Dñs, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittet.

Matthej. 5. Niſi abundauerit iuſticia ueſtra pluſq̄ ſcribarum & Phariſeorum, non

non intrabitis in regnum cœlorum.

Ioan.15. Vos amici mei eſtis,ſi fece-ritis quæ precipio uobis.

Ad Roma.2, Non auditores Legis, ſed factores iuſtificabuntur.

1.Ioan.3. Filioli,nemo uos ſeducat, qui facit iuſticiam,iuſtus eſt. Ecce his uerbis Apoſtolus taxat iſtos qui predi-cant ſola fide Chriſtianos iuſtificari.

Demum,in extremo iuditio,Matth. 27.De operibus ipſis aut factis,aut pre-termiſsis, diſtricta fiet diſcusſio. Et iuſti quidem ꝓpter opera miſericordiæ im-penſa pauperibꝰ inuitabunt ad eternũ cœleſtis gloriæ premium, Reprobi ue-ro pro eiſdem neglectis, detrudent in perpetuum Gehennæ ſupplitium.

Proinde diuinꝰ Apoſtolus ad Gala. 6. ad ſedulum bonorum operum ſtu-dium,ſollicite nos hortat dicens,Dum tempus habemus. Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad Domeſ-ticos fidei,Quod & ſapiens quoq; facit, Eccle.9.Quodcũq; facere poteſt manus tua inſtanter operare, quia nec opꝰ,nec

Racio,nec Sapientia,nec Scientia, erũt apud inferos, quo tu properas.

Eadem & Petrus precipit. 2. Petri. 1. dicens. Quapropter fratres magis ſatagite, ut per bona opera, certam ueſtram uocationem faciatis, Hec enim facientes, non peccabitis aliquando.

Quæ uniuerſa id probãt pleniſſime, non ſolam fidem ſufficere homini Chriſtiano, ſed Ieiunia, Vigilias, Labores, abſtinentiam, Deniq; uirtutem omnẽ exigi. quo certior reddat̃ ipſa uocatio. Quæ ſubinde uirtutes, non tam nomie, q̃ re ipſa a dono fidei ſunt diſſectæ.

Adde his quod Paulus ubi Galathas fide iuſtificatos dixit, mox intulit cap. 6. quid his maximopere incũbat. Itaq; operemur bonum ad omnes, maxime aũt ad Domeſticos fidei. Hinc fructus quoſdam ibidem exprimit, capit, 5. in quibus ſe fides exerceat oportet. Fruct9 aũt inquit ſpiritus eſt, charitas, pax, gaudium, pacientia, lõganimitas, bonitas, benignitas, fides, modeſtia, cõtinentia, caſtitas.

En

En hic fidem cæteraſq; uirtutes, fructus aſſerit ſpiritus.

Et ut hec omnia tandem concludamus, tota ſcriptura, & Veteris & Noui Teſtamenti nos omnibus uiribus ad bona opera hortatur, ut dicit Pſal. Declina a malo & fac bonum.

Iã reſtat ſoluere ea quę aduerſarij contra nos obiiciunt.

Arguunt primo contra nos. Ad Roma.3. Arbitramur iuſtificari hominem per fidem ſine operibus Legis, Nam ex operibus Legis, non iuſtificabit͛ omnis caro coram illo.

Respondet͛, per opera legis intelligit Apoſtolus ſacra, & Cærimonias Legis Moſaice, & obſeruationē inſtitutorum Veteris Legis, q̃les erant circūciſio, obſeruatio ciborum, Sabbathorum, Neomeniarum, ſacrificiorum etc. quæ poſt Euangelicæ lucis coruſcationem, non modo nihil contulerunt ad iuſtificacionem, ſed & plurimum obfuerunt, qui ſpem ſalutis ac fidutiam in ipſis collocarunt. Quo circa aduerſarii applican-

tes illa Pauli uerba ad opera Legis no-
ue, de quibus ibidem non loquit̃ Apo-
ſtolus, peruertunt Apoſtolicam ſenten-
tiam, & perperam interpretant̃. Et recte
illis poteſt obiici illud Matth. 22. Erra-
tis neſcientes ſcripturas.

2 Obiectio Secundo obiiciunt illud Abacuc. 2. Iuſtus in ſua fide uiuet. Concludunt. Itaq; non ex operibus, ſed ex ſola Fide.

Solutio Respondet̃, Fatemur iuſtum ex fide ui-
uere, eſt enim fides fundamentũ ſpiri-
talis ædificii, quia ſperandarum rerum
ſubſtantia. Sed ꝙ Hereticus aſſumit, ex
ſola fide, lacerat & falſificat Textũ, quia
nullibi dicit Iuſtum ex ſola fide uiuere.

3a obiectio Tertio obiiciunt, Qui credit in filiũ
Dei, non condemnat̃ Ioan. 3. Ecce ſuf-
ficit credere. Respondet̃, Credere in De-
um uſu ſcripturæ icludit adherere Deo
per charitatem, ſcd'm Auguſtinum.
Theologi iuniores appellant fidem for
matam quod patet ex S. Paulo ad Ga-
la. 5. ubi dicit. In Chriſto Iheſu. neq; cir-
cumciſio quicq̃ ualet, neq; preputium,
ſed fides per dilectionem operans, Ecce
beat9 Paulus non dicit ſufficere quam-
cũq;

cūq; fidem, ſed quæ operatur per chari-
tatem.

Quarto arguunt Geñ. 15. Credidit A-
braham Deo & reputatū eſt illi ad iu-
ſticiam. Reſpondet Beatus Iacobus ut
dictum eſt, ex cap. 2. ubi dicit Abraham
pater noſter nonne ex operibus iuſtifi-
catus eſt, offerens Iſaac filium ſuum ſu-
per Altare? Vides quoniā fides coope-
rabatur operibus illius, & ex operibꝰ fi-
des cōſummata eſt, Et īfra, uidetis quo-
niam ex operibꝰ iuſtificat̃ homo, & nō
ex fide tantum.

Quinto obiiciunt. Dicit̃. Ioan. 5. Qui
uerbum meum audit & credit ei, qui
miſit me, habet uitam eternam. Reſpō-
detur ſicut̃ de tertio. Qui credit ſcz fide
formata, Similiter reſpondeat̃ ad illud
Qui credit in me habet uitā eternam.

Sexto obiiciunt Matthei. 9. Creditis
quia hoc poſſum facere uobis? ſcd̃m
fidem ueſtrā, fiat uobis. Item fides tua
te ſaluam fecit.

Reſpondetur ſimiliter, ut de tertio &
quinto, Licet fides etiam informis po-
terat aliquid temporalis commodi im-

Fides sine operibus mortua est Iaco: 2.

petrare, ſicut Romani uirtutibus impe-
trarunt tantam dignitatem ſcđm Au-
guſtinum, ut magnæ parti orbis impe-
rarent.

Septimo arguunt. Opera ſunt Hipo-
critarum, quō ergo ad iuſtificationem
poſſunt cōferre? Reſpondet: Calumni-
ant Heretici opera facere Hipocriſim.
Nam ſi ita eſſet, cur tunc Chriſtus dixit.
Sic luceat lux ueſtra coram hominibꝰ,
ut uideant opera ueſtra bona, & glori-
ficent patrem ueſtrum qui eſt in cœlis?

Octauo arguunt. Charitas eſt fructꝰ
fidei, ergo ſola fides ſufficit. Rñdetur,
Aſſumit falſum, Nam charitas eſt fru-
ctus ſpiritus, ut ex beato Paulo allegatũ
eſt, Non ergo fidei. Et ſimiliter fides eſt
fructus ſpiritus. Nam Paulus dicit ad
Gala. 5. Fructꝰ aũt ſpiritus eſt charitas,
gaudium, pax, pacientia etc. fides, mo-
deſtia etc.

Nono inſtant, dicitur Mar. ulti. Qui
crediderit & Baptiſatꝰ fuerit, ſaluꝰ erit.
Ex his uerbis ſubinferunt aduerſarii, ꝙ
neqꝫ Baptiſmus ſaluet, ſed fides Baptiſ-
mi. Reſpondet. Hic ſalus promiſſa eſt,
credenti

credenti ſimul & baptiſato,ita ut ſi quis baptiſet,non autem credat,gratiam nō conſequitur,Et e diuerſo,ſi quis crediderit, recuſet tamen Baptiſmū,non conſequit᷑ gratiam, Ergo in tali baptiſato etiam, non ſola Fides, ſed Fides cū Sacramento iuſtificat,Fides formata.

Pro cuius clariori intellectu notandū eſt,ut uidelicet agnoſcamꝰ,quam beatitudinem operibus bonis una cum fide mereamur, Qđ duplicem Chriſtiani hominis beatitudinem ſacræ ꝓdunt literæ. Primam qua inſerimur & inautoramur Chriſto, dum uidelicet a regno ſatanico transferimur in regnū adoptionis filiorum Dei,Hec cum in baptiſmate,tum in pænitentia ꝑficit᷑.Hanc totam gratiæ Dei ferimꝰ acceptam,nō noſtris uiribus,non meritis,non operibus ipſis,alioquin gratia,ut inquit beatus Paulus ad Rom.11.non eſſet gratia. Clementia eñ ſua ac miſericordia Deꝰ preuenit noſtram uoluntatem,ut uelimus bonum, cooperat᷑q; ut ꝑficiamus, quod Deo autore fœliciter cæptum eſt, Non tamen hic excludo aſſenſionem liberi arbitrii. Sed de hoc alias.

Duplex beatitudo

Alteram beatitudinem dicimus con-ſiſtere in æterna fœlicitate. Hanc inge-miſcimus,& expetimus.Hanc ut conſe-quamur, bonis operibus inſudandum eſt,Quāq̃ enim Chriſtus Dñs ut dictum eſt ianuam huius beatitudinis aperuit, uoluit tamen & nos omnem operam nauare in bonis operibꝰ,quibꝰ Fides ꝑ-ficitur,ſi uolumus illam beatitudinem conſequi.

Ex his quæ dicta ſunt,merito querit᷑. Vtrum bona opera noſtra quæ tempo-ralia ſunt mereant᷑ beatitudinem æter-nam?

Et uidetur ꝙ ſic, Nam.2.Paralip.15. dicit᷑.Erit merces operi ueſtro,Et Mat-thei.5. Merces ueſtra copioſa eſt in cœ-lis,Et Sapi.10.Reddet Deus mercedem laborum ſanctorū ſuorum. Ecce dicit mercedem.Merces autem dicit reſpectū ad meritum, Ita ut meritum & merces ad idem referant᷑.Id enim merces dicit᷑, quod cuipiam pro precio operis ſui uel laboris,quaſi quoddā pretium ipſius re compenſatur.

Item beatus Apoſtolus.2.Corint.4. dicit.Quod in preſenti eſt momentane um

um & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Non aūt aliter temporalia operant̃ eterna, niſi per modum meriti.

Qua de re, idem Apoſtol9.2. ad Thimo.4. aſſerit. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quā reddet mihi Domin9 in illa die iuſtus iudex. Si reddet, ergo pro merito.

Ex his patere uidetur, Deum iuſte remunerare. Hoc autem non fit, niſi ſecūdum æſtimationem meritorum. Ergo uidet̃ quod bonis operibus mereamur uitam eternam.

In oppoſitum aūt eſt illud Apoſtoli Gratia Dei uita eterna, ad Roma.6. Et ad Ephe.6. Gratia ſaluati eſtis p̱ fidem. Et ad Rom.8. Non ſunt condigne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam etc.

Reſpondetur ad hanc Queſtionem. Quod ſi opera noſtra conſiderent̃, ut a nobis operata uirtute noſtra naturali, quā a creatione noſtra accepimus. Habemus enim libertatem operandi ſiue bona, ſiue mala, iuxta illud quod Pſal.

 dicit,

dicit, Anima mea in manibus meis ſem per. Hoc eſt, in poteſtate mea. Et hoc modo opera noſtra non merenť uitam eternam, Nam ut dictum eſt, Gratia dei uita eterna. Et Gratia ſaluati eſtis etc.

At ſi conſiderenť opera noſtra, ut nõ modo ſunt a noſtra uirtute actiue, ſed una cũ uoluntate noſtra gratia Dei cõ- currit, de qua. 1. Corint. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum, & gratia eius in me uacua nõ fuit, ſed abundantiꝰ illis om- nibꝰ laboraui, Non ego autem, ſed gra- tia Dei mecum, Sic nihil prohibet quin mereanť, ex preallegatis ſcripturis. Mer ces ueſtra copioſa eſt in cœlis, & aliis in hanc ſententiam inductis.

Duplex meritu ¶ Sed adhuc reſtat dubium quõ mere- anť, utrum de condigno uel de cõgruo, Nam duplex eſt meritum, Condigni & Congrui, Meritum condigni ſuper ra- tionem meriti, addit premium redden- di ſcđm iuſtitiam, ſeu ſecũdũ debitum iuſtitiæ, ut ſit equalitas premii ad me- ritum.

Solu Reſpondeť ergo, ꝙ opus noſtrũ con- ſiderando ſcđm ſuam bonitatem, circũ

ſcripta

ſcripta gratia, non meret̃ beatitudinē, nec de congruo, nec de condigno. Nam Deus ſtatuit nullum glorificare in pa-tria, niſi priꝰ hic gratiam conſequatur. Nec premiare ullum opus niſi gratia ſit eius principium, unde oportet par-uulos baptiſari, qui nullum admiſerūt peccatū, ut gratiam recipiant, & ſic ſal-uentur, Ideo beatus Apoſtolus. 1. Cori. 13. dicit. Si linguis hominū loquar etc. & ſi tradidero corpꝰ meum ita ut arde-am, charitatem aūt (quæ eſt gratia) non habeam, nihil mihi prodeſt ſcz ad uitā eternam. Tale tamen opus de congruo meretur aliquod bonum ſpirituale uel temporale. Patet, Nam apd̃ largiſſimū retributorem nullū bonum manet ir-remuneratum.

Multa enim bona dant̃ peccatoribꝰ, non ex debito iuſtitiæ, propter nōnulla precedentia opera, quibꝰ nō preceden-tibus illa bona minime darentur, qua-propter illorum bonorum datorum, opera precedentia ſunt merita, de Con-gruo, non de Condigno, Nam de con-digno huiuſmodi opera, non mō eter-nam uitam non merentur, ſed ne bonū quidem

quidem temporale, De congruo autem merentur. Quapropter multa bona tēporalia conceſſa legimus infidelibus etiam & Idolatris, propter nonnulla illorum bona opera, quēadmodum patet de Achab impio Rege Iſrael. 3. Reg. 21. Vbi dicit Dn̄s ad Prophetam. Nonne uidiſti Achab humiliatū coram me? quia igiť humiliatus eſt mei cauſa, non inducam malum in diebus eius. Ita & de Rege Nabuchodonoſor idolatra apud Danielem ſimilia reperiuntur. Identidem & de Romanis Idolatris, qbus ut dictum eſt ſcd'm Aug. ob preclaras eorum uirtutes, multa proſpera collata ſunt.

Dignitas operis meritorij

At conſiderando dignitatem operis meritorii ex gratia coefficiente cum libero arbitrio, & ex ſpiritusancto mouēte, & ex diuina promiſſione, opera huiuſmodi ſunt meritoria premii æterni de condigno. Patet hoc per autoritates in principio poſitas, quæ dicunt beatitudinem eſſe mercedem noſtrorū operum, opera ergo noſtra ſunt merita. Ideo. 2. Timo. 4. Beatꝰ Apoſtolus iam allegatꝰ eſt, qui dicit, Repoſita eſt mihi

corona

corona iuſtitiæ,quã reddet mihi Dñs etc. Quod aũt reddit̃ ſcd̃m iuſtum iudicium,uidet̃ eſſe merces condigna.Eſt enim eq̃litas ex mouente,quod eſt ſpiritusſanct9,qui per gratiam mouet uoluntatem, Hic aũt eſt bonum infinitũ ratione cuius, opus meritorium equat̃ premio, ſcz Deo. Eſt quoq; equalitas ex parte gratiæ & hoc in uirtute,licet non actu, Per gratiam enim fit opus uelut deiforme, Nam per gratiam ipſam adoptamur in filium,cui debet̃ hereditas ex ipſo iure adoptionis, iuxta beatum Paulum ad Roma.8.dicentem. Si filii & heredes.Heredes quidem Dei,coheredes auté Chriſti. Eſt inſuper ibi iuſtitia in reddendo, ex parte Dei promittentis,Iuſtũ enim eſt,ut ſeruet̃ promiſſum. Hec aũt iuſtitia eſt,ex liberaliſſima Dei promiſſione qui uolens ſe debitorem conſtituit.

Ex his omnib9 facile patet,equum & iuſtum eſſe,ut Dñs Deus operariis ſuis hic in terris, in uinea Domini,prebeat denarium ſalutis eternæ, ex preſcripto benigniſſimæ, maximeq; miſericordis & propitiæ iuſtitiæ ſuæ,quando promiſit

ſit ſe nobis uitam daturum immorta-
lem, ſi cuſtodierimus precepta ſua, ubi
licebit cernere, quō ille beatitudinē det
nobis, & ex gratia & operibus, Ex iuſti-
tia & miſericordia ſua quidem, nō ope-
ribus in ſe, quū iuxta ſententiam beati
Pauli ad Roma. 8. non ſint condigne
paſſiones huius temporis ad futuram
gloriam quæ reuelabiť in nobis. Verū
gratia Dei ea eſt, quæ opera noſtra, quū
per ſe nihil ſint, facit ita accepta Deo,
ut ea uelit uita remunerare eterna, illaq;
gratia eſt ex qua ſaluamur.

Hinc falſitas patet Hereticorum hui9
temporis, qui ipio dogmate opera no-
ſtra omnino reiiciunt, & tanq̄ Diaboli
Apoſtoli, homines ab operibus bonis
auocare conanť, maliſq; aſtringere. Vn
de fit, ut nuſq̄ inuenias minus diuini
cultus, minus cæremoniarū, m̄inus ie-
iuniorū, orationumq;, quam apď iſtos.
Omnia hec apď eos defecerunt, ſed lu-
ſus, uoracitas, temulentia, perpetua cō-
uiuia, blaſphemiæ, mendatia, aſtus, doli
& fraudes, rapinæ, uſuræ, impudicicia,
adulteria, ſacrilegia, ſuperbia, detractio-
nes,

nes,& id genus mala innumera in ſum mo precio habentur.

Veri aũt & Catholicæ fidei Chriſtiani,nouerũt ꝙ Paterfamilias operarios conducat in uineam ſuam, non ocioſos & torpentes,cuiuſmodi ſunt iſti aduerſarii noſtri. Mittit in uineam, non ut ibi ſtent ocioſi,ſed ut laborent,& inde denarium diurnum,qui eſt gloria eterna,tandem reportent. Non ignorãt catholici quod ad Hebre.6.beatꝰ Apoſtolus inquit,Non iniuſtus eſt Deus,ut obliuiſcatur operis ueſtri & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius.

Ex his uerbis gaudete quotquot eſtis Catholici & Chriſtiani homines, non uult enim obliuiſci Dñs operum bonorum ueſtrorum. En eius rei ſponſorem & uadem uobis Paulum. Quid igit̃ que ſo nonnulli dicunt, ꝙ ieiuniis & aliis bonis operibus non meremur uitam eternam,ſed duntaxat bonum temporale Exemplo Niniuitarũ,qui ieiuniis & ceteris bonis meruerunt liberationẽ a malo imminenti.

Reſpondetur ut prius,ꝙ ieiuniis meremur

remur uitam eternam. Patet ex Matth. 6. uti iam dictum eſt, ubi dicitur. Et Pater tuus qui uidet in abſcondito reddet tibi.

Identidem per Elemoſinam meremur uitam eternam, ut dicit Apoſtolus Paul9 ad Hebre. 13. Beneficentiæ & hoſpitalitatis nolite obliuiſci, talibus enī hoſtiis promeretur Deus. Nota. promeretur. Similiter aliis bonis operib9 meremur uitam eternam, ſed hoc meritū ut diximus ex maxima Dei miſericordia prouenit, & ex promisſione illa ſua benignisſima, qui opera noſtra & operat9 eſt ipſe, & tam miſericorditer ſuſcipere dignatur, ut etiam hauſtum aquæ frigide irremuneratū nolit abire Matthei. 10.

Et quis ex mera gratia & miſericordia fœlicitas illa nobis tribuatur, tamē Paulus quoq; iuſticiam uocat, ſibi repoſitam inquiens eſſe coronam iuſtitiæ 2. Timo, 4.

Obiiciunt aūt aduerſarii dicentes. Si bona opera dant uitam eternam, ergo excludemus Chriſtum? Reſpondetur. Bona opera noſtra non excludūt Chri-

ſtum,

ſtum,immo magis includunt,quia per ipſum ipſa in nobis fiunt, Dicit enim. Sine me nihil poteſtis facere.Alioquin, ſimiliter arguerem. Si ſola fides ſaluat, ergo excludes Chriſtum? Quemadmodum ergo fides per quam itur ad Deũ non excludit Chriſtum medium. Ita nec opera bona,utraq; em̃ ſunt donum Dei.

Tertius Articulus/ opera bona in nobis non eſſe peccata.

Circa bonorum operum materiam aduerſarii ueritatis temporibus noſtris,Aliam diſſeminant & euomũt impiam aſſertionẽ Dicentes. Omnia opera noſtra quantumuis recta & bona,eſſe peccata,& optimum quodq; opus humanum,quan-

tumlibet recte factum ; eſſe peccatum;
Et allegant pro ſe nonnullas ſcripturas
ſed perperam intellectas, quas poſtea in
medium producemus, & diſſoluemus.

Sed primo oſtendendum nobis eſt,
bona opera humana non eſſe peccata,
cuiꝰ oppoſitũ dicit & Lutherus in ſuo
Opuſculo de libertate Chriſtiana.

Sit ergo prima probatio iſta. Pecca-
tum fit, aut quando committitur quod
Deus uetat, aut quando omittiť quod
Deus precepit, in hoc enim ratio pecca
ti conſiſtit. Sed uir bonus, ſi facit aliqđ
opus a Deo preceptum, puta, ut ſi hono
ret Parentes aut eroget pauperibus Ele-
moſinam, ſcđm debitas circũſtancias,
loci, temporis, & bona intentione, talis
non committit id qđ Deus prohibuit,
neqꝫ id omiſit quod Deus precepit, im-
mo id fecit quod Deus fieri precepit, er-
go id qđ fecit talis uir bonus, non com
miſit peccatum.

Secunda probatio. Deꝰ ſua precepta
cuſtodiri iuſſit. Si ergo adimpletio pre-
ceptorum Dei facit peccare hominem,
ut

ut aduerſarii dicunt,ergo Deꝰ precepit peccata, quæ tamen tanto odio proſequitur.

Tertia ꝓbatio,Et in Veteri & in Nouo Teſtamento legiť, Deus multa beneficia impendiſſe ob orationes & pia opera ſanctorum tunc adhuc uiuentium. Si igitur opera pia illa erant peccata,ergo ſequitur,Deum propter peccata hominum impendiſſe aliis multa beneficia,quæ tamen pociꝰ graui pœna eſſent plectenda. Vide q̃ntæ ineptiæ ſequanť.

Quarta probatio. Deus bonorũ operum noſtrorũ precipuus eſt autor, iuxta illud,Ioan.15.Sine me nihil poteſtis facere.Et.1.Corint.15.Non autem ego, ſed gratia Dei mecum.ſ. perfecit laborem in predicatione Euangelii. Et Iſa. 26.Omnia opera noſtra operatus es nobis. Cum ergo ſcd̃m aduerſarios opera noſtra bona ſunt peccata,mox ſequitur ꝙ Deus ſit author malorum. Vbi ergo habebit locum illud Pſalmi, Non Deꝰ uolens iniquitatem tu es?

Quinta probatio. Deus pro bonis operibꝰ pollicitus eſt homini ex ſua be-

nignitate uitam eternam, Matth. 5. Gaudete & exultate, ecce eñi merces ueſtra copioſa eſt in cœlis, Et in multis aliis locis, preſertim Matth. 5. & Luc. 6. expſſis. Huiuſmodi aũt opera bona, q̃ntumlibet recte confecta, ſunt peccata ſcd'm aduerſarios, Deus igiť pro peccatis noſtris, daturus eſt nobis coronam eternæ gloriæ, qui tamen mortem ꝑpetuam ꝓ illis minatus eſt. Sed dimittamus has nugas & Blaſphemias, & obiectiones Hereticorum ſoluamus.

Obiiciunt aduerſarii nonnullas ſcripturas, quibus nituntř probare, opera bona etiam optime facta eſſe peccata.

Primo illud Iſa. 64. Quaſi pannus menſtruate uniuerſæ iuſtitiæ noſtræ.

Secundo illud Pſalmi. Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis uiuens. Tertio. Luc. 17. Cũ feceritis omnia quæ precepta ſunt uobis, dicite, ſerui inutiles ſumus, qđ debuimus facere fecimus. Quarto illud Salomonis. 3. Reg. 8. Nõ eſt homo qui non peccet, Quinto illud Apoſtoli, Spiritus concupiſcit aduerſus carnem, Et conſimiles ſententias, id ſonantes.

nantes,ut dicunt aduerſarii,omnia ope-
ra noſtra eſſe peccata.

Ad hec omnia primo in generali re-
ſpondetur,ꝙ hec omnia ſcripturæ teſti-
monia eo tendunt, ꝙ in operibus no-
ſtris bonis,nō eſt uſqꝫquaqꝫ ea perfectio,
quæ deceat ex equo celſitudinem diui-
næ maieſtatis,ſed ex fragilitate noſtra;
ſemper aliquid imperfectum eſt illis ad
mixtum. Illud tamen nequaq̃ dici de-
bet peccatum,aut malū, quoniam ſup-
pletur a Deo pro ſua benignitate, qui
adiuuat infirmitatē noſtram,noſtroſqꝫ
ſupplet defectꝰ,Ad id ergo tendunt hec
ſcripturæ teſtimonia, quod omnis no-
ſtra iuſticia,ad Dei iuſtitiam,quæ ſum-
ma eſt, collata, quodammodo iniuſti-
tia eſt, propter improportionalem ab
ea diſtantiam. Non tamen idcirco ſim-
pliciter eſt iniuſticia,& non facta ad il-
lam diuinam collatione.

Exemplum, quemadmodum tenue
lumen Lucernæ ſi ad lucidum ſolis iu-
bar comparat̃,tenebræ quodammodo
ſunt. Non tamen ideo abſolutæ dicen-
de tenebræ hoc paruum lumen.

Secundo in ſpeciali poteſt reſpōderi,
ad illud Iſaie. Quaſi pannus menſtrua-
tæ uniuerſæ iuſtitiæ noſtræ. Reſpondet̃
primo, ut reſpondet Hieronymꝰ, ꝙ hoc
dictum eſt tempore Veteris Legis, cuiꝰ
iuſtitia, ad comparationem Euangeli-
cæ puritatis uocatur immundicia, Non
loquitur ergo hic de iuſtitia Chriſtiano
rum. Secundo dicit̃, ꝙ ea dixit Prophe-
ta in perſona populi grauiter peccan-
tis. Vnde ibi dicit, Non eſt qui inuocet
nomen Domini, qui conſurgat & tene-
at te. Non ꝙ Iſaias non inuocauerit no
men Domini, ſed de populo in genere
hoc dixit, Et quāq̃ ſeipſum quoqꝫ eis an
numerat, non tamen inde conſequitur,
ꝙ habeat̃ ſceleratus. Nam idem facit
Hieremias cæteriqꝫ Prophetæ. Vnde
Hieremias licet in utero matris ſancti-
ficatus, cap. 3. dicit. Dormiemus in con-
fuſione noſtra etc. quoniam Dño Deo
noſtro peccauimꝰ, nos & patres noſtri
ab adoleſcentia noſtra uſqꝫ ad hāc diem
Omnia hec ergo in ꝑſona populi pec-
cantis loquuta ſunt.

Ad illud Pſalmi, Non iuſtificabitur
in conſpectu tuo omnis uiuens, Reſpō-
detur,

detur,Concedimus neminem ſic uiuere,ut omnino omni peccato careat,ſed tamen non ſequitꝫ ꝙ in omni opere homo peccet,Nã inter hec magna eſt differentia,Hec ergo ſcriptura,intelligitur de omni uiuente non de opere.

Similiter ad illud Salomonis, Non eſt homo qui non peccet. Reſpondetur ut ad precedens & ſimiliter ad inductũ ex Luca,17. Ad illud Apoſtoli, Spiritus concupiſcit aduerſus carnem, etiam in iuſto, ergo talis eſt ſeruus peccati, ergo talis in omni opere,etiam optimo peccat. Reſpondetur,Hoc dicit Apoſtolus, propter fomitem,quem nullo modo abiicere poſſum9,Sed hoc non eſt ſcd'm ueram rationem ſeruire peccato, Imo ad Roma.6. Prohibet idem Apoſtolus ne ſeruiamus peccato, Fomes em̃ nõ eſt uere peccatum. Baptizetur Infans, habet fomitem et tamen caret peccato,Similiter ſi adultus Baptizetur

Abeant ergo hec deliramenta,quibus aduerſarii utuntur, aſſe-

 rentes

rentes opera bona eſſe peccata.

Sed hic non immerito poſſunt moueri duæ Queſtiones.

Prima Queſtio. Vtrum quis poſſit gaudere de operibus ſuis bonis? uidet̃ ꝙ non. Nam hoc uidet̃ ad uanam pertinere gloriam. In oppoſitum, uidetur ꝙ poſſit. Ex illo dicto Iſaie. Letare ſterilis etc, Et ex Pſalmo, Exultent & letent̃, qui uolunt iuſtitiam meam.

Reſpondetur per duas Propoſitiões. Prima. Merito poteſt homo in operibꝰ ſuis bonis gaudere, dummodo in timore Dei fiat. Patet, Naturale em̃ eſt, & quē admodū in malo opere eſt unde triſtādum ſit, ita in bono opere unde gaudēdum, Quod ſi homo naturæ inſtinctu de bono alterius letat̃, cur non de ſuo quoqꝫ? Et hoc eſt quod dicit Iſaie. 74. & ad Gala. 4. Letare ſterilis quæ nō paris etc, quia multi filii deſerte, magis quam eiꝰ quæ habet uirum, Et id quod ex Pſalmo allegatum eſt.

Secunda Propoſitio. Secure gaudendum eſt de bono opere ſuo, qui in Domino gaudet, ipſi attribuēdo quicquid

boni

boni eſt in opere,& quicquid imperfe ctionis,operanti. Dei enim adiutores & cooperatores ſumus.

Quis nõ gauderet de inuentione theſauri? Et quis maior theſaurus,q̃ bonorum operum? Omnia tamen in timore Dñi fiant,ne elatio, aut uana gloria emergat. Gaudendũ eſt quia Dominus per nos bona operat̃, triſtandum quia ex nobis imperfectio.

Secunda Queſtio. Vtrũ homo poſſit pro ſe allegare iuſtitiam,& cõmemorare ſeu recolere bona opera ſua in conſpectu Dei?

Videtur ꝙ non, Per illud Iſaie iam inductum, Omnes iuſtitiæ noſtræ quaſi pannus menſtruatæ,Et ſic indigne ſunt quæ Dño preſentent̃ iuſticiæ ille. Item, quia neſcit̃ an a charitate ſint elicita. Item,quia propter huiuſmodi allegationem iuſtitiæ ſue, Phariſeus reprobatꝰ eſt,Luc. 18,

In oppoſitum. Iſa. 38. Ezechias Rex allegauit coram Domino iuſtitiam ſuam dicens. Memento queſo Domine quõ ambulauerim coram te in ueritate & corde perfecto,& qđ bonũ eſt in ocu

lis tuis fecerim etc. Et tamen in hoc Ezechias non peccauit, immo exauditus eſt.

Reſpondetur. Dupliciter poteſt quis orando bona ſua recolere, uno modo ex iactantia & preſumptione, dum quis preſumit aliquod bonum ſe feciſſe, ꝓpter quod Deus ei teneatur ad aliquam remunerationem, Et hoc peccatum eſt, Dicit em̄ Luc. 17. Cum feceritis omnia quæ precepta ſunt uobis, Dicite, Serui inutiles ſumus etc.

Similiter ſi preſumat ex operib9 ſuis iuſtificari, & dignus eſſe uita eterna. Quod etiam graue peccatum eſt, Nam ad Titū. 3. dicit Apoſtolus. Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecūdum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit. Et ad Roma. 8. Non ſunt condigne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam etc. Iſto modo Phariſeus orabat, preſumens ſe ex operibus ſuis bonis iuſtificari.

Secundo modo, poteſt quis ea recolere, ad gratiarūactiones, recognoſcens ea ex Deo & non ex ſe proceſſiſſe, ut ſic gratus, maiorem gratiam impetret. Iſto modo

modo poteſt. Nam iſto modo Ezechias ea recoluit, in oratione dicens, Memen-to queſo Dñe, quó ambulauerim corã te, q̃ſi dicat, Fæci Dñe in conſpectu tuo bonum, precor ne illđ per mortem tem-poralem diſcontinues, ſed illud magis augeas, Senſus eſt igitur. Memento quó ambulauerim coram te in corde perfe-cto non ſimpliciter & abſolute, ſed ſe-cundum modum ac poſſibilitatem fra-gilitatis humanæ. Iuxta quem modum Chriſtus Dñs ait Matth. 5. Eſtote perfe-cti ſicut & pater ueſter cœleſtis perfectꝰ eſt, Et Moiſes, Deu. 18. Perfectus & abſq; macula eris coram Dño Deo tuo. Apo-*ſtolus* autem ad Philip. 3. loquit̃ de per-fecto ſimpliciter ſeu excellenter cũ ait. Non ꝙ iam apprehenderim aut perfe-ctus ſim. Cum uero ibidem ait. Quicũq; perfecti ſumꝰ hoc ſenciamus etc. loquit̃ de perfecto, ſicut nũc loquit̃ Ezechias.

Sed adhuc reſtat dubium, quãuis em̃ Ezechias tantæ perfectionis fuerit, quó uere coram Dño dicere poterat ambu-laſſe ſe in uia, in ueritate & corde perfe-cto, ac placita Deo feciſſe, cum Eccleſi-

aſtes ca.9.dicat. Sunt iuſti, & opera eo-rum in manu Dei ſunt, & tamen neſcit homo, Vtrum amore an odio dignus ſit, Et Eccleſi.7.Non te iuſtifices añ Deũ Iob quoq; proteſtaẽ ca.9.Si ſimplex fu-ero, hoc ipſum ignorabit anima mea.

Reſpondeẽ, ꝙ uiri ſancti quibus ſecũdum Apoſtolum ad Roma.8.ipſe ſpi-ritus teſtimonium perhibuit ꝙ filii Dei eſſent, frequenter ſuas coram Domino uirtutes profesſi ſunt, ex inſpiratione diuina, atq; ex pia humiliq; fidutia, ſi-cut Apoſtolus.2. Timot.4. Bonum in-quit certamen certaui, curſum conſum maui, de reliquo repoſita eſt mihi coro-na iuſtitiæ. De ſpeciali em̃ gratia inter-dum certiores redduntẽ homines uirtu-oſi ſe eſſe in gratia Dei, q̃uis de Lege cõ-muni nemo certo ſciat an ſit in charita te Dei. Inde eſt ut periculoſum ſit talia opera ſua bona coram Dño allegare, Nam fragilitas noſtra ad uanitatem ꝓ-na eſt, niſi tentatio deſperationis urge-at, ut in morte fieri ſolet, ut diceret tũc cum Pſal. Feci iuditium & iuſtitiam, nõ tradas me calumniantibus me.

Quartus

Quartus Articulus de tribus partibus penitentie. Contritione/Con feſſione / Satisfactione.

PEnitentiã rem omniũ ſaluberrimam fore, illud indicat & probat, quod fidei noſtræ Catholicæ añſignani, qualis erat Iohannes Baptiſta & Apoſtoli, & ipſe quoq; Legifer Chriſtus, ſermones ſuos ad populum, non niſi a Pænitentia auſpicati ſunt. Iohannes Baptiſta Matth. 3. Venit predicans in deſerto Iudeæ dicens. Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.

Et amabilis Dñs noſter Ieſus Chriſtꝰ

fons & author ſalutis noſtræ, a Pænité-
tia predicationem ſuam incepit Matth.
4. Exinde cæpit Ieſus predicare & dice-
re, Pænitentiam agite, appropinquabit
em̃ regnum cœlorum, Quaſi dicat, hoc
initium ſalutis ueſtræ, hoc facite & ui-
uetis.

Et ut perpetuo ſibi conſtaret ſpirit9-
ſanctus in prima contione ad populũ
habita, Sanctus Petrus. Iudeis ſciſcitan-
tibus, quid facere deberent, Reſpondit
Acto. 2. Pænitentiam agite & Baptizeť
unuſquiſq; ueſtrum in nomine Iheſu
Chriſti in remisſionem peccatorum, &
accipietis donum Spirituſſancti.

Quib9 omnibus fit manifeſtum, pæ-
nitentiam, maximum eſſe Religionis
Chriſtianæ fundamentũ, Quod ſciens
Satan, Hereticos noſtro tempore con-
citauit, qui circa omnes tres Pænitétiæ
partes, multos & ingentes ſparſerunt er
rores in populo. Ad quos confutandos
primo de prima parte Penitentiæ. ſcz
de Contritione diſſeramus.

De Contritione.

Heretici

Heretici, impugnando ueritatem cũ confidentia clamoris, contendunt con tritionem ſolo amore concipi. Si quis aũt eam parare uelit, recogitando om- nes annos in amaritudine animæ ſuæ, & expendendo peccatorũ ſuorum gra- uitatem, multitudinem, fœditatem, ſta- tuendo ante oculos acerbitatẽ æternæ damnationis, & amiſſionẽ æternæ be- atitudinis, hanc contritionem, aſſerunt facere Hipocritam, ac magis peccatorẽ, & contritionem penitentiamq; non ni- ſi amore concipi, Dicũtq; Chriſtũ Do- minum nũq̃ peccatores coegiſſe timo- re ad penitentiam, ſed amore ſemper.

Contra nos cum ſacris literis & Eccle ſia, ac ſanctis Patribus tutabimur & pro babimꝰ contritionem, penitentiam in- teriorem, ſeu compunctionem ut ſepe Chriſoſtomus eam uocat, timore con- cipi, non modo filiali, ſed etiam timo- re pœnarum, timore ſeruili. Timor aũt Seruilis eſt, cum per timorem Gehen- ne continet ſe homo a peccato, & timo re eius facit quicquid boni facit, Dici- mus igitur, quod uulgatiſſima eſt illa

Auguſtini ſententia. Penitentia timore concipitur. Parat̃ ergo apud Catholicos contrio hoc modo.

Peccator, peccatorũ nexibus implicitus, diſcutit, colligit, deteſtatur peccata ſua, recogitando omnes annos ſuos, cũ Rege Ezechia, Iſa. 38. in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorũ grauitatem, damnum, fœditatem, multitudinem, deinde iram Dei quam ſuſcitauit contra ſe, amisſionem æternæ beatitudinis, ac æterne damnationis acqſitionem, & alia quæ poſſunt triſtitiam & dolorem excitare, ac odium peccatorum acuere.

Hec autẽ contritio imperfecta eſt & ſeruilis adhud in tenebris ambulans. Mox autem diuinæ gratiæ lumen, radii ſui ſplendorem immittit, quo talis adhuc altius euehat̃, non modo timore pæne, ſed & amore iuſtitiæ peccata odio habens. Sic, ut primo ſit peccator, deinde ſeruus fiat Dei, timore pæne. Mox & amicꝰ Dei, qui zelo iuſtitiæ ſuccenſus ſummam diligat bonitatem & maieſtate Dei.

Hec eſt uera Contritio. Sic ordinata
ſunt

ſunt Spirituſſancti opera, ut a fece pec-catorũ, & ſeruitute Diaboli, homo pæ-nitens euehat̃ ad amoré uirtutũ & Dei amiciciam per medium timoris ſerui-lis.

Hec Contritio cuiq; fideli neceſſaria eſt, Dicit eñ. Dñs per Iohe. ca. 2. Scindi-te corda ueſtra & nõ ueſtimenta ueſtra. Contritio aũt ſcindit cor, qñ ipſum te-rit diſplicentia anteactæ malæ uitæ.

Vocatur aũt Contritio, qm̃ per eam uetus & carnalis homo cõminuitur, & quaſi in puluerem conterit̃, ut Iſa. 30. dicitur. Et cõminuet̃, quéadmodum cõ-teritur lagena Figuli contritione preua lida. Et non inueniet̃ de fracturis eius teſta, in qua portet̃ igniculus de incen-dio, aut hauriat̃ parum aquæ de fouea. Sic debet eſſe Contritio Veteris cordis, ut Diabolus in eo nõ inueniat, ubi po-nat igniculum praui deſiderii, aut aquæ carnalis uoluptatis.

Eſt ergo ipſa Contritio pænitentia interior, pænitentia cordis, unde impri-mis Deus optat ab homine ſibi offerri cor uoluntatis, ſicut per ſapientem Pro

uerb.23.dicit. Prebe fili mi cor tuum mihi. Per Contritionem aūt cor offert homo Dño Deo per conuerſionem, ad quam nos hortat̃ per Zachariam ca. 1. Cōuertimini ad me in toto corde ur̃o. .ſ.p cōtritioné, & ego conuertar ad uos ſcz per gratiam. Tam grata & accepta eſt deo conuerſio peccatoris per pœnitentiam interiorem.

Sed iam ꝓbem9 pœnitentiam timore concipi & recte contritioné inchoari recogitatiōe pœne æternæ, ac beatitudinis, qđ tanta temeritate negat Luther & ſe quaces eius,

Primo p illđ Luc. 15. de filio ꝓdigo, qui cōgregatis oībus peregre profectus eſt in regionem longinquã, & ibi disſipauit omnem ſubſtantiam ſuam, Et facta fame cupiebat implere uentrem ſuũ de ſiliquis quas Porci comedebãt & nemo illi dabat. In ſe autem reuerſ9 dixit. Quãti mercénarii in domo patris mei abundanr panib9, ego aũt hic fame pereo, Surgam & ibo ad patrem mẽũ etc. Omniũ Catholicorũ iuditio filius hic Prodigus tipum gerit pœnitẽtis, in quo mox dilucidũ eſt, pœñiam a timore pœnæ,

næ,& amore premii initium ſumere,qđ patet.

Nam cũ dicit in ſe aũt reuerſus inqt. Quáti mercénarii in domo patrís mei abundant panib9.Hic ponit premia domus paternæ,Ego auté hic fame pereo, ecce timorem pænæ. Surgam & ibo ad patrem meum, Verba ſunt inquit Auguſtinus pæñiam meditantis.Et ſic meruit p iſta uenire ad amorem filialem, quia cum adhuc longe eſſet, uidit illũ pater ipſius, & miſericordia motus eſt, occurrens cecidit ſuper collum eius,& oſculat9 eſt eũ. Ita Deus per gratiã ſuã præuenit, timorem caſtũ & filialem ac charitaté ei offerendo,qué uiderit etiam timore pænæ ad ſe ꝑ miſericordia & remiſſione culpæ ire.

Ecce in hoc Adoleſcente Contritio & pæñia a timore ſeruili incepit. Si auté dicat aduerſarius, hunc adoleſcentem incepiſſe pæñiam ab amore iuſtitiæ.falſum eſt, cum in ſé reuerſ9 fuerit ex inopia & indigentia pænali, dum neminé haberet qui ſiliquis eũ ſaciaret,Et ita fame adactus,conuerſ9 eſt primo ad ſeipſum,& poſtea ad patrem.

Et ꝙ non ab amore inceperit, conſtat ex uerbis Chriſti inducentis uerba Pro-
digi, quõ apud ſe deliberabat dicens. Surgam & ibo ad patrem & dicam illi-
Pater peccaui in cœlũ & coram te, iam non ſum dignus uocari filius tuus, fac me ſicut unum ex mercẽnariis tuis.

Hic apparet ꝙ non amore iuſtitiæ in ſe cõuertebať, qui adhuc remotus a fili-
ali dilectiõe poſtulabat fieri mercenna-
rius. Ideo Auguſtinus de queſtionibus Euangeliorum negat eum adhuc fuiſſe pænitentem, dicens. Verba ſunt pæni-
tentiam meditantis ĩ confeſſionẽ pec-
cati, nondum tamen agentis. Nec ua-
let euaſio aduerſarii, ꝙ nondum egerit ad extra pæñiam, quoniã. S. Aug. loqť de actu interiori mentis, ubi meditaba-
tur pæñiam, nondũ agebat. Et ita habe-
tur intentum ꝙ ſcz pæñia a timore in-
cipiat.

Secũdo idem ꝓbať ꝙ ſcz pæñia & cõ-
tritio a timore inchoeť, Nam precurſor Dñi Iohannes timorem ingeſſit Iudeis cum eos ad pæñiam hortabať, Matth. cã.3. diciť, Videns autẽ multos Phari-
zeorum

zeorum & Saduceorum uenientes ad Baptiſmũ ſuũ dixit eis. Progenies Viperarum, quis demonſtrabit uobis fugere a uentura ira? facite ergo fructum dignum pœnĩe. Ecce timorem ingeſſit, deinde ad pœnitentiam hortatur.

Et ita Catholici uerbum Dei ſeminãtes, ſecuti Chriſtum Dñm. ſecuti Iohannem docuerunt & docent populum ꝓ paranda pœnitentia & cõtritione, recogitare grauitatem peccatorũ, acerbitatẽ æterni ſupplicij, beatitudinem & premium regni cœleſtis, Et rationabiliter q̃dem, Nam teſte diuo Dioniſio, ſic Deus res adminiſtrat ut ima ad ſuperiora ꝑ media ducat, Quare cum peccator ſit in imo, nec dignus Pane quo ueſcit̃, uolẽs aſcendere ad ſuperiora gratiæ, hoc faciet per medium timoris.

Contra doctrinam Beati Iohannis nunc allegatã, quũ aduerſarii nil habeant quod dicant, aiũt ꝙ aliud ſit predicare, aliud incipere pœñiam. Reſpondetur, Hoc ridiculũ eſt, Nam ſi Iohannes docuit initium pœñie eſſe timorem, & ſciuit initiũ pœñiæ non a timore inchoari, ergo docuit aliquid qđ non ſit ue-

rum,quod eſt blaſphemum dicere con-
tra cum quo inter natos mulierum nō
ſurrexit maior.

Tertio idem ꝓbat̃ ꝙ ſcz Pænĩa a ti-
more inchoetur,per illud Exodi.19.de
datione Preceptorum,ubi dicit̃. Iamq;
aduenerat dies tertius,& mane inclaru-
erat, ecce ceperunt audiri Tonitrua, ac
micare Fulgura, & Nubes denſiſſima
operire montem,clangorq; Buccinæ ue
hementius perſtrepebat. Et timuit po-
pulus,qui erat in Caſtris etc.Totus mõs
Sinay fumabat,eo ꝙ deſcendiſſet dñs
Deus ſuper eũ in igne.Eratq; mons ter-
ribilis. Sequit̃. Steterunt ꝓcul dicentes
Moſi,Loquere tu nobis & audiemꝰ,nõ
loquat̃ nobis Dñs,ne forte moriamur.
Et ait Moiſes ad populũ, Nolite time-
re,ut em̃ probaret uos uenit Deus,& ut
terror illius eſſet in uobis & non pecca-
retis.

Quid apertius his uerbis, Deus uult
populum timorem habere,Heretici ad-
uerſant̃,nolunt populum timere Deũ.
Immo uitio dant Predicatoribꝰ ꝙ mi-
nis pænarũ terreant populum,ut ſic ad
ueram Dei charitatem perueniat.

Quarto

Quarto pbat̃ idem per illud Pſalmi. 78. Si aũt dereliquerint filii eius legem meam, & in iudiciis meis non ambula-uerint, Si iuſticias meas prophanauerit, & mandata mea non cuſtodierint, uiſi-tabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorũ. Ecce quomo-do apertius Propheta, timore pænarũ uelle eos abſtinere a peccatis potuiſſet ſignificaſſe?

Et iterum idem. Lauabo per ſingulas noctes lectũ meum, lachrimis meis ſtra-tum meum rigabo. Et Iob. 10. Di-mitte me ut plangam paulum dolo-rem meum, anteq̃ uadam etc.

Pleni ſunt Libri huiuſmodi ſcriptu-ris, qui a timore inchoari pænitentiam clare oſtendunt.

Nos igit̃ dicimus cum Catholicis ti-morem etiam ſeruilem eſſe bonum, li-cet non ſufficientem, hoc eſt, Pæniten-tia quæ agit̃ ex timore pæne, & ex diſ-cuſſione peccatorum, bona eſt, ſed non ſufficiens ad obtinendam eternam bea-titudinem, niſi aſſit pænitentia quæ ex amore iuſtitiæ agat̃. Non ergo aſſenci-endũ eſt Hereticis, dicentibus pæñiam ex timore facere Hipocritã.

Probemus id quoqꝫ ex ſacris priſcis Doctoribus.

Auguſtinus in Cōmentariis Pſalmidicis,& repetit Petrus Longobard9,dicit ſic. Timor ſeruilis eſt,cū per timorē Gehennæ continet ſe homo a peccato, quo preſentiā Iudicis & pænas meruit, & timore facit quicquid boni facit,nō timore amittendi æternū bonū,quod non amat,ſed timore paciendi malum quod formidat, Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi ſponſi,ſed timet ne mittať in Gehennam. Bonus eſt iſte timor & utilis,licet inſufficiens,per quē paulatim fit conſuetudo iuſtitiæ.

Ecce Beat9 Augu.laudat hunc timorem, Et quod iſte timor ſit initium ſapientiæ patet ex eodem Aug.Tracta,2. ſuper Epiſtola Iohannis,ubi dicit. Ergo incipiat timor,quia initium ſapientiæ timor Domini,cum autē cæperit charitas habitare, pelliť timor, qui ei locum preparauit.

Idem dicit Chriſoſto. Home.80.De Pænitentia ad populū,pænitentem nō oportet iraſci,nec efferari,ſed conteri q̃ſi

ſi damnatum, q̄ſi non habentem fidu-
tiam, quaſi addictū, ut ex miſericordia
ſola ſaluari debentem, Et infra, præue-
niens Deus in nos beneficia confert, &
rurſum preuaricatos, uenia dignos ef-
ficit, & pænas ſtatim non infert, ut per
omnia nos trahat ad pæñiam, Et quæ
benefacit, & in eo q̄ longanimiter ſuſti-
net, frequēter autem, & per quæ quoſdā
caſtigat, & illorum timore correctis, pæ
næ fugiant periculum.

Ecce Chriſoſto. dicit, aliquos timo-
re pænarum correctos, pænarum fu
gere periculum.

Longum eſſet Doctorum ſanctorum
ſcripturas recenſere quæ cū his concor-
dant, Vide ſi placet beatū Ambroſi. in
Epiſtola ad Siagrium, ubi dicit pæñiā
precedere gratiam, Et lib. 2. de uocatiōe
gentiū, ubi timorem ſeruilem pænarū
preparatorium gratiæ ponit, uide bea-
tum Baſilium ſup Pſalm. 32. Et beatum
Hiero. ſup Malach. ubi dicit, Omnipo-
tens Deus, a ſeruo timorem expetit; pri-
cipium em̄ ſapientiæ timor Domini,
ut de timore ſeruorum ad filiorum glo-
riam tranſeamus, hec ille. Vide & bea-

tum Greg. ſup Iob. 29. Bernhar. Ser. 16. ſuper Canticis.

Iam obiectiones Hereticorum diſſoluuntur.

Aduerſarii obiiciunt contra predicta ſic, Impoſſibile eſt pænitere añ dilectionem Legis, quia lege in memoriam reuocata, ſi deſit gratia, mox ſequiť Augmentũ peccati iuxta Paulum ad Rom. 7. Lex intrauit ut abundaret delictum. Ergo ſine gratia nil ualet pænitentia.

Reſpondeť, Hic nihil ad ꝓpoſitum, longe em̃ diuerſisſima intentione Paulus dixit Legem ſubintraſſe ut abundaret delictum, quam quod huc torquent aduerſarii, & uim̃ faciũt literis ſacris. Nam beat9 Paulus his uerbis aperit pauptatẽ Moſaice Legis, cõparando ad diuitias gratiæ Chriſti. Lex em̃ p ſeruũ data eſt, per Moiſen, nimirum quod reos fecit, cum Euangelium p filium datum ſit, quod filialem operať gratiam & dilectionem, ut diciť Iohan. 1. Lex per Moiſen data eſt, gratia & ueritas per Ieſum Chriſtum.

Sic tractant Heretici ſacras Scriptu-

ras

ras.Hoc eſt,torquent,rumpũt lacerant.

Secundo inſtant,diceñ, Quõ talis ti=
mor ſeruilis initiat pæñiam, cum talis
ante charitatem ſit infructuoſ9? Si quis
eñ charitatem non habuerit,fact9 eſt ſi=
cut æs ſonans etc. 1. Corin. 13. Ergo pæ=
nitentia non incipit a timore.

Reſpondet̃,quis negat? Fatentur eñ
Catholici id quod dicit beat9 Paulus,
Fatent̃ pæñiam nõ eſſe perfectã,niſi ad=
uenerit charitas & timor filialis,fatent̃,
ꝙ ſi quis uellet ſtare in timore ſeruili
duntaxat,ſicut Iudas,talis ueram pæni=
tentiam nũq̃ adipiſceret̃,ſed ꝑ hoc non
improbãt Heretici,quin timor ſit initiũ
pænitentiæ,quin per timorem paretur
& acquiratur pænitentia.

Dicunt Heretici. Impoſſibile eſt pæ=
nitere ante dilectionem, Reſpondetur,
fatemur ꝙ perfecta pæñia habet pro ter
mino charitatem & dilectionẽ, quia ꝑ
pæñiam homo iuſtificatur, iuſtificatio
non fit ſine gratia, ſed ꝓbet Hereticus,
quod ob hoc pæñia non poſſit incipe=
re ante dilectionem.

Tertio arguũt,dicit̃ Hiere. 7. Percuſ=
ſiſti eos & non doluerunt,q̃re hoc? niſi
quia

quia nihil ꝓficiť, niſi gratia coopeꝛetur, nihil ꝓfecit Deꝰ in ꝑcuciendo, Ergo timor ad pœñiam neceſſarius eſt quidem ſed filialis, quia ſine amore impoſſibile eſt ferre conuerſionem ſui, in qua terreť conteriť & humiliať peccator, iuxta illud. 1. Reg. 2. Dñs deducit ad inferos & reducit.

Reſpondeť. Nihil contra nos, Concedimus eñ quod timor non ꝓficit, niſi accedat charitas expellens timorem, ſed per hoc non improbať timorem non ꝓcedere charitatem, Fatentur ergo omnes Catholici, pœnitentem incipere a timore, ſed non debet ꝑſeuerare in timore, quia timor debet eſſe medium, non extremũ, uia, non terminꝰ, alioquin habebit timorem Iudæ.

Quarto arguũt. Chriſtus nũq̃ coegit peccatores ad pœñiam, ſed ſuauiter allexit quoſcũq; uocauit, ut Zacheũ, Magdalenam, & Apoſtolos & omnes, ſicut & apud Hieremiam cap. 2. dicit. Perpetua charitate dilexi te, ideo attraxi te miſerans tui. Quia ergo Dñs ſemꝑ ſuauiter allexit ad pœnitentiam, Ergo amore nõ timore agenda eſt pœnitentia.

Reſpon-

Reſpondet, Vide iam Lector Hereti-
corũ in ſacris literis oſcitantiam, quod
audent affirmare, nũq̃ Chriſtum pecca-
tores coegiſſe timore ad pæñiam, quũ
tota Eccleſia nouerit, q̃lis fuerit Pauli
Apoſtoli uocatio, uelut docte meminit
beatꝰ Aug. inquiens, Cũ Chriſtus Petrũ
& alios Apoſtolos uerbo ſolo euocaſſet,
Paulũ Eccleſiæ ſuæ poſtea magnũ edifi-
catorem, ſed horrendũ antea uaſtatorẽ,
non ſolũ uoce cõpeſcuit, uerũetiam po
teſtate ꝓſtrauit, atq; in infidelitatis tene
bris ſæuientem, ad deſiderandũ lumen
cordis ut ſurgeret, prius cæcitate corpo-
ris ꝑcusſit. Si pæna illa non eſſet, nõ ab
ea poſtmodũ ſanaretur.

Inuehit poſtea Augu. in Pelagianos,
ubi eſt inquit, quod iſti clamare conſue
uerunt, liberũ eſſe credere uel nõ crede-
re, cui uim Chriſtus intulit, quẽ coegit.

Ecce habent Paulum Apoſtolum, ag-
noſcant prius in eo cogentem Chriſtũ,
& poſtea docentẽ, priꝰ ferientem & po-
ſtea conſolantem.

Adducamus alia teſtimonia. Lu. 14.
ubi per Parabolam oſtendit, quõ plures

multifariam uocat,quoſdam autẽ non uocat,ſed compellit intrare ad cænam. Compelle inquit intrare ut impleatur domus mea.

Hic iam quis non uidet,aliquos non dulciter uocatos,ſed compulſos ad cæ-nam? Vide beatum Greg.Home.38.

Item beat9 Paulus.1.Timo.7.Peccã-tes coram omnibus argue,ut & cæteri habeant timorem.Ecce Apoſtolus uult ut alii timore correptionis coherceant. Lutherus aũt cum ſuis,dicũt talem eſſe Hipocritam & magis peccatorem, qui illo timore cohercet a peccato.

Alia Scriptura eſt Matth.10. Nolite timere eos qui occidũt corpus, animã aũt non poſſunt occidere,ſed pocius ti-mere eũ,qui poteſt & animam & corp9 perdere in Gehennam.Ecce Chriſt9 Do-minus hortat ad timorem ſeruilem , ad timorẽ Gehennæ,Si iſte timor eſſet pec-catum, & faceret magis peccatorem,ui-de quæ Blaſphemia ſequit, Chriſtũ nos inuitaſſe ad peccatum?

Quõ ergo audent aduerſarii dicere,ꝙ Chriſtus ſuauiter ſemꝑ ad pæñiam al-lexiſſet. Et

Et quō Iudam alliciebat ad pæñiam? Nonne terrebat eum, dicens, Ve homini illi p̄ quem fili⁹ hominis tradetur.

Quinto arguunt, Dicunt em̄, Pæñiaꝫ quū ab amore non a timore inchoari debeat, ergo debet eſſe dulcis, & ex dulcedie amoris, debet deſcendere in iram & odiū peccati. Reſpondet falſum eſt. Nam omnis doctrina ſacra docet amaram debere eſſe pœnitentiam & triſtem, & ex timore pænarū deſcendere in odiū peccati, & poſtremo ex odio peccati rurſus eleuari ad amorem Dei, Et licet hoc iam ſit ſatis ꝓbatum, tamē obiter ſcd̄m doctrinā ſpiritus, oſtendamus pæñiam eſſe amaram.

Iſa.38. Recogitabo tibi omnes ānos meos in amaritudine animæ meæ. Nō dicit in dulcedine, ſed in amaritudine. Et iterū, Corripies me & uiuificabis me, ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Correptus amaritudine pæñie uiuificat & tunc amaritudo illa in pace quieſcit per dulcedinem charitatis uiuificantis.

Ita Pſalm. Poculum meū cum fletu miſce-

miſcebam. Et item, Lauabo p ſingulas noctes etc. ut dictū eſt.

Sufficiat de errore circa Contritionem, Nunc de Confeſſione.

De Secunda parte penitentiæ quæ eſt Confeſſio.

Heretici noſtri temporis Lutther, Oecolampadius & alii impudenter fingūt nouam eſſe clancularīam Confeſſionē ſeu auricularem, & per Pontifices excogitatam, & q̄ hanc ignorauerit Eccleſia martirꝝ, quodq̧ de ea ſancti Doctores illi priſci, nihil ſcripſerint, minimeq̧ eā attigerint. Ecce quanta mendatia.

Initio ergo oſtendamus q̄ ex ſacris literis ineuitabiliter ducit & probatur, Auricularem Confeſſioné eſſe a Chriſto inſtitutam, & peccatori preceptam. Deinde oſtendemus eam ſemp in Eccleſia, etiam tempore Apoſtoloꝝ fuiſſe, & q̄ priſci ſancti Doctores de ea luculenter in ſcriptis ſuis fuerint locuti.

De primo adduco uerba Chriſti. Ioa. 20. Hec cū dixiſſet Iheſus, inſufflauit & dixit, Accipite ſpiritūſanctum quorum

remiſeritis

remiſeritis peccata remittũť eis,& quorum retinueritis,retenta ſunt.

Hic omniũ iuditio data eſt Apoſtolis & Sacerdotib⁹ eoꝝ ſucceſſorib⁹, poteſtas remittendi peccata, Quod certe eis primarie non conuenit, cũ hoc ſolius Dei ſit,ſed miniſterialiter, quia ſcz miniſteriũ Dei exercent in ſoluendis peccatis, arbitrando,remittendo,etc, Ita ꝙ hoc Sacramentum eſt quodammó iudiciale,in quo cauſa rei peccatoris examinatur. Sed quõ poſſet arbitrari,quõ poſſet ſententiam abſolutionis ꝓferre, non cognita cauſa ? Iudex em̃ non poteſt ꝓcedere ſine cognitione cauſæ. Si ergo Sacerdos debet Abſoluere, debet cognoſcere.Sed non poterit cognoſcere,maxime de occultis,niſi per ꝓpriam eius confeſſionem, Ergo Confeſſio ex uerbis & inſtitutione Chriſti peccatori eſt neceſſaria,ut Sacerdos utať poteſtate ſibi a Chriſto tradita. Ita ꝙ ex collatione poteſtatis hic traditæ Sacerdotibus,peccator tenetur ſe accuſare coram eis,uelut iudicibus & arbitris.

Hec eſt poteſtas clauium, Sacerdotibus data. Quæ quidem poteſtas,quam

magna ſit, patet ex hoc ꝙ tam ſæpe a Chriſto Diſcipulis promiſſa, & deinde exhibita. Nam primo ꝓmittit Matth. 16.cũ dixit ad Petrum,& tibi dabo claues regni cœlorũ, & quodcũq; ligaueris ſuper terram,erit ligatum & in cœlis,& qđcũq; ſolueris ſuper terram,erit ſolutũ & in cœlis.

Quaſi dicat. Forte ignoras q̃ntũ donum tibi pollicear. Exponam tibi dignitatem harũ clauium, Non ſunt Claues ſolum ſcientiæ,de quib9 dixi Iudeis Lu.11. Ve uobis Legiſperitis,qui tuliſtis clauem ſcientiæ ipſi non introiſtis. Sed huiuſmodi ſunt Claues quibus poteris ligare & ſoluere in terris, quæ erunt ligata & ſoluta in cœlis. Ligabis tu & ſucceſſores tui,& ſolues in terra iudicãdo, & ego in cœlo iuditium ueſtrum approbabo.

Iterum ſecũdo poteſtatem Clauium promittit Matth.18. dicens diſcipulis, Amen dico uobis,quæcũq; alligaueritis ſuper terram, erũt ligata & in cœlo, & quecũq; ſolueritis ſuper terram,erunt ſoluta & in cœlo.

Non parua res eſt iſta poteſtas Clauium

um toties ꝓmiſſa. Deinde exhibita ipſo die Dñicæ reſurrectionis. Ioan. 20. ubi dicit̃. Inſufflauit & dixit Accipite Spiritũſanctum, quorum remiſeritis peccata remittũtur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt, Vide maieſtatem poteſtatis clauium, Non em̃ ſimplici uerbo eis hanc dedit poteſtatem, ſed ut eius monſtraret excellentiam, ſpiritu oris ſui, eam dedit. Nam inſufflauit in eos. Et dedit Spiritũſanctum, ac ſi diceret, daturus uobis tam amplam poteſtatem, prius Spiritumſanctũ do uobis, ut ſciatis neminem digne hac uti poteſtate, quam qui Spiritumſanctum habeat.

Ideo beatus Auguſt. de Pæ. Diſ. 1. agite, exponens hec uerba dicit, Agite pænitentiam, q̃lis agit̃ in Eccleſia Dei, ut pro uobis oret Eccleſia, Nemo dicat ſibi Occulte ago, apud Deum ago. Nouit Deus, quæ in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt, Quæ ſolueris in terra, erũt ſoluta in cœlis? Ergo ſine cauſa claues date ſunt Eccleſiæ Dei? Fruſtramus Euangelium Dei. Fruſtramus uerbum Chriſti?

Stulti igit̃ ſunt qui ſacram confeſſionem

onem a Chriſto Dn̄o tanta diligentia inſtitutam, contemnūt. Nonne ſtultus eſt & ueſanus, qui ianuam clauſam ſine clauib9 ingredi uoluerit? Et quō peccator regnū cœleſte per peccata ſua clauſum, uult introire ſine clauib9? hoc aūt facere p̄ſumit, qui ſine Sacerdotū iuditio cœlū ingredi nititur, qui claues pro Eccleſia Dei acceperunt.

Secundo ꝓbatur Confeſsionem peccatorum clanculariam Sacerdoti eſſe neceſſario faciendam, per illud Iacobi 5. ubi Apoſtol9 Iacobus oſtendens neceſsitatem Confeſsionis, dicit Confitemini alterutrum peccata ueſtra, & orate pro inuicem, ut ſaluemini. Ecce iubet confitendum, & loquit̃ de Confeſsione Sacramentali. Et uerbū ipſius beati Iacobi eſt preceptiuum, qđ patet, Nam ea quæ eodem contextu ꝓmulgant̃, ſimiliter obligant. At ſanct9 Iacobus præceptiue promulgat extremam unctionem, & eidem mox adiungit Confeſsionem, q̃re & illam precipit. Patet hoc intuenti Textum.

Et bene dicuntur alterutrū confiteri, quādo Chriſtianus Laicus, confitetur Chriſtiano Sacerdoti. Dices

Dices. Sed Iacobus non determinat perſonam, ſed dicit ſimpliciter, alterutrum. Reſpondet, Determinatio pſone alibi colligit, q̧ ſolis Sacerdotibus hec poteſtas ſit collata, Ob quā rem Chriſtus, quū prius Apoſtolos in cæna fæciſſet Sacerdotes, tunc in die reſurrectiōis dedit Apoſtolis Claues.

Non aūt dico q̧ beatus Iacobus confeſsionem inſtituiſſet, aut Sacramentū Pæñiæ, Nā omnia ſunt a Chriſto inſtituta, Sed dico q̧ S, Iacobus fuit Preco & promulgator amborum ſacramentoꝝ in hoc capite, uidelicet extremæ unctionis & Confeſsionis.

Tertio ꝓbatur neceſsitas Confeſsionis. 1. Ioan. 1, Si cōfiteamur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus, ut remittat nobis peccata noſtra, & emūdet nos ab omni iniquitate. ſ. per ſacramentū pænitentie, Omnia em̄ in Confeſsione lauant, nec unum mortale dimittit ſine alijs, Ideo dicit, Larga Dei pietas ueniam non dimidiabit, Aut nihil aut totū te lachrimante dabit.

Quarto ꝓbatur Confeſsio ex figura Sacerdocij legalis, quia cum patribus

omnia in figura contingebant. 1. Cor. 10. ſequit Sacerdotium legale figuram fuiſſe Sacerdocii gratiæ ſeu Noui Teſtamenti. At Sacerdos Veteris legis habebat iudicare inter Lepram & non Lepram corpoream Leui. 13. Vbi dicitur. Homo in cuius cute ortus fuerit diuerſus color etc. Adducet ad Aaron Sacerdotem, uel ad unum quelibet filiorum eius, qui cum uiderit Lepram etc.

Et infra, Locutuſq; eſt Dñs ad Moiſen dicens. Hic eſt ritus Leproſi, qñ mundãdus eſt, adducet ad Sacerdotem. Similiter Deutero. 17.

Et confirmauit Chriſtus quoq; dicendo Leproſo, Matth. 8. Vade oſtende te Sacerdotib9; & offer mun9 tuum quod precepit Moiſes in teſtimonium illis, Et decem Leproſis ſanãdis precepit Lu. 17. Ite oſtendite uos Sacerdotibus. Si ergo erat hec poteſtas Sacerdotii legalis, & erat figura poteſtatis, quã habituri erant Sacerdotes Euangelici. Quæ ergo erit huius figuræ ueritas, niſi ſicut eſt ſpiritale Sacerdotium Euangelicũ, ita & Lepram iudicet ſpiritalé, peccatum.

Leproſus

Leproſus ergo & immūdus quiſq; addu catur ad Sacerdotem, qui iudicet inter Lepram & non Lepram. Hoc eſt, inter peccatum & non peccatum, inter obſti= natum & pænitentem.

Et non dico, quaſi Chriſtus iſtis uer= bis preceperit Confeſsionem. Ite oſten= dite uos Sacerdotibus, ſed dico fuiſſe fi= guram, q̧ precepturus eam erat, ſicut p̄= cepit Ioan. 20. ut dictum eſt.

Stat ergo inconcuſſa ueritas q̧ ui= delicet Confeſsio a Chriſto ſit iſti= tuta, & ita eſt de iure Diuino.

Quod ſi quiſpiam dixerit, Oſtendit Deus Iudices uelut Medicos, ſed non p̄= cepit infirmis ut Medicos adeant. Re= ſpondeť, eo ipſo quādo aliquis eſt infir= mus, non oportet huic precipere, ut Me dicū adeat. ſed ſatis erit oſtendere Me= dicum efficaciter ſanantem.

Eſt ergo uti diximus Confeſsio de iu= re Diuino, Et profecto inuenti fuiſſent qui ſe oppoſuiſſent ſicut & aliis multis, ſi non fuiſſent coacti credere Confeſsio= nem de iure Diuino.

Reſtat deſtruere obiectio

 nes

nes aduerſariorū quas afferunt contra Confesſionem.

Primo dicūt Confesſionem clancularium ſeu Auricularem eſſe nouam & per Pontifices excogitatam, & ꝙ hanc ignorauerit Eccleſia, quæ ſub temporibus erat martium, quodq; de ea ſancti Doctores antiq nihil attigerint in ſcriptis ſuis, & ut mentit̃ Oecolāpadius, orta ſit ex conſtitutione Concilii Lateranẽ Omnis utriuſq; ſexus etc.

Pro reſponſione ergo, ut hec omnia, etiam pueris pateant eſſe falſa, & mera mendatia. Notandū Primo, ꝙ Confesſio illa occulta quæ fit Sacerdoti ſemp fuit in uſu in Eccleſia, etiam tempore Apoſtolorum & deinceps.

Et ordiamur hinc, Quéadmodū Baptiſmus ſaluatoris, præuium habuit Baptiſma Iohannis, quod nō erat ſacramētū, nec remittebat peccata, ſed erat quedam proteſtatio credendi in Chriſtum uenturum, & opera pæñiæ faciendi. Sic & Confesſio ad Sacramentū pænitentiæ pertinens, habuit ſuum preambulū apd̃ Iohannem, Nam Baptizati ab eo, confitebant̃ peccata ſua, licet nec Baptiſmus,

tiſmus,nec Confeſſio eius fuerint Sacra menta.

Nam ita teſtat̃ Matth.ca.3. Tunc ex-ibat ad eũ Hieroſolima & omnis Iudea, & omnis regio circa Iordanem,& Bap-tiſabantur ab eo in Iordane,confitentes peccata ſua, Idem Mar.1. Sup̄ quæ uer-ba Beda ait.Exemplum confitendi pec-cata & meliorem ꝑmittendi datum eis, qui Baptiſma accipere deſiderant.

Secundo nota,ꝙ Confeſſio de qua lo quimur fuerit tempore Apoſtolorum, patet ex Actis Apoſtolorum ca.19.Mul tiꝗ credentium ueniebant confitentes & annũciantes actus ſuos.

Quod ſi dixerit quis hec intelligen-da eſſe de Confeſſione quæ fit Deo,uel de Confeſſione publica oſtendamꝰ hec falſa eſſe.

Et primo prodeat ſanctus Clemens Sancti Petri diſcipulꝰ & martiꝝ ductor ac Doctor,qui Confeſſionem Auricula rem in ipſis iniciis fuiſſe,hís uerbis te-ſtatur.

Quod ſi forte in alicuius cor uel li-uor uel infidelitas,uel aliquod malum,

latenter irrepſerit, non erubeſcat, qui a‑
nimæ ſuæ curam gerit, confiteri hec ei
qui præeſt, ut ab ipſo per uerbũ & con‑
ſilium ſalubre curet, quo poſſit fide in‑
tegra & bonis operibus pænas eterni ig‑
nis euadere. Nota uerba Clementis, ei
qui præeſt. Si dicas Itinerarium Cle‑
mentis Apocriphum eſt. Reſpondetur,
Nõ ideo ſtatim aliquid eſt falſum quia
Apocriphum. Nam & Iudas Thad. A‑
poſtol9, teſtimoniũ citauit ex Apocri‑
pho libro Enoch.

Sed ne Heretici credãt ueritati ſuum
deeſſe Patrociniũ, & leuibus eam inniti
Ariſtis euocemus Tertullianũ, proximo
tempore poſt Apoſtolos inter martires
uiuentem. Magiſtrum a ſancto Cipria‑
no appellatũ, teſte Hieronymo, qui fuit
ante, M.cccl. annos. Is libro de pæñia,
dicit, Tantum releuat confeſſio delicto‑
rũ, q̃ntum diſſimulatio exaggerat. Con
feſſio em̃ ſatisfactionis conſilium eſt.
diſſimulatio contumatiæ. Et infra. Is
actus qui magis greco uocabulo expri‑
mit, & frequentat, exomologeſis eſt, qua
delictum noſtrum Dño confitemur. nõ
quidem ut ignaro, ſed quatenus ſatisfa‑
ctio cõ‑

ctio confeſſione diſponit, confeſſione pænia naſcit, pænitentia Deus mitigat. Et quibus fieri debeat, ſubdit. Plerumq; uero ieiuniis preces alere, ingemiſcere, lachrimari, & mugire dies noctesq; ad dominũ Deum tuum, Presbiteris aduolui etc. Ecce Sacerdotibus aduolui debet.

Idem Tertullian9 meminit confeſſionis li. 2. aduerſus Martionem, uide ibi.

Accedat Origenes poſt Apoſtolos Magiſter, inter martires uiuens, Is Hom. 2. ſup Leuit. dicit, Licet dura & laborioſa eſt per pæniam remisſio peccatorꝝ, cum lauat peccator in lachrimis ſtratũ ſuum, & fiunt ei lachrime ſuæ panis die ac nocte, & cum non erubeſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum ſuum, & querere medicinam etc.

Vides iam Hereticorꝝ commentum? uides non nouam rem eſſe cõfesſionẽ?

Vide eundẽ Orige. Hom. 2. ſup Pſal. 37. Dñe ne in furore tuo etc. Vbi inter cætera docens querere idoneũ confeſſorem, dicit, Tantummodo circumſpice diligentius, cui debeas confiteri pctm̃ tu

um; proba prius Medicum; cui debeas läguoris cauſam exponere, qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente etc.

Ciprianus Doctor & martir, qui & ipſe tempore martirꝫ fuit, in Sermone de lapſis, primo pluribꝰ exhortat̃, ut latentia peccatorum uulnera detegant, Admonet quoqꝫ ut etiam occulta & ſolum cogitatione ꝑpetrata delicta confiteant̃ & quoſdam hoc feciſſe cõmendat. Inqt em̃, uiderit an minore uel dedecore, uel crimine apud homines publicauerit qđ admiſit. Deum tamẽ iudicem ſubterfugere & uitare non poterit. Et ſubdit. Apud ſacerdotes Dei dolenter & ſimpliciter confitent̃. Exomologeſin conſciẽtiæ faciunt, animi ſui pondꝰ exponunt, ſalutarem medelam paruis licet & modicis uulneribus exquirunt, Et alia ibi multa, Et concludit. Confiteant̃ ſinguli quæſo uos fratres delictum ſuum etc.

Et ꝙ non ſolum maiora delicta quæ crimina dicunt̃, & publicam iſto tempore exigebant pænitentiam, ſint confitenda, ſed etiam minora delicta, teſtat̃ idem

idem in Epiſtola ad plebem; quæ icipit. Ingemiſcere uos, ubi inquit. Nam cum in minoribus delictis, quæ non in Deũ cõmittuntur, pæñia agatur iuſto tempore, & Exhomoleſis fiat inſpecta uita ei9 qui pæñiam agit, nec ad cõmunicationem quis uenire poſſit, niſi prius illi ab Epiſcopo, & clero manus fuerit impoſita, q̃nto magis in his grauiſſimis & extremis delictis, ante omnia, & ſcd'm diſciplinam Dñi obſeruari oportet?

Vide eundem ad clerum in ſequenti Epiſtola.

Recognoſcãt Heretici ſua figmenta, dicẽtes Doctores priſcos de confeſſione nihil ſcripſiſſe.

Deficeret tẽpus, ſi oẽs Doctores antiquos recenſere uellẽ, qui frequẽtiſſime in ſuis libris de cõfeſſiõe auriculari diſſerant.

Vide Hilariũ ſuper Pſal. 66. Vide Baſiliũ, lib. de Inſtitutiõe monachorũ, Vide Ambro. lib. de pænitentia.

Dicũt aduerſarii, Tẽpore Hieronimi incognita fuit hec ratio cõfitendi. Audi eundẽ Hieronimũ ſuper Mattheũ, Legi

mus, inquit, in Leui. de leproſis, ubi iu-
bent. ut oſtendãt ſe ſacerdotib9. Et ſi le-
prã habuerint, tũc a ſacerdotib9 immũ-
di fiant. Nõ quo ſacerdotes leproſos fa
ciant & immũdos, ſed quo habeant no-
ticiã leproſi & nõ leproſi, & poſſint di-
ſcernere, qui mũdus, quiue imund9 ſit.
Quomodo ergo ibi leproſum ſacerdos
mundũ uel immundũ faciat, ita & hic
alligat Epũs & presbiter, nõ eos qui in-
ſontes ſunt uel noxii, ſed ꝑ officio ſuo,
cũ peccatoꝶ audierat uarietates, ſcit qs
ligãdus ſit qui ue ſoluendus. Hæc Hie-
ronim9 ſuper illa uerba Matth. 16. Tibi
dabo claues regni celoꝶ. Et alibi ſepiſſi
me beat9 Hieronim9 de hac cõfeſſione.
Noſcite ergo o lectores noſtri tẽporis
Hereticorũ fallatias, quibus plebeculã
decipiunt.

Chriſoſt. quoq; antiquos Doctor, ſer-
mõe. 29. Vbi multa de laudib9 pænitẽ-
tiæ diſſerit, dicit. Perfecta pænitẽtia co-
git peccatorẽ omnia libenter ſufferre.
Si uiolent9 querat quæ habet, nõ uetat,
Si ueſtẽ dirimat, nõ refragat, percutiẽti
maxillã, prebet alterã, caſtigatus gratias
agit etc. ſequitur. In corde eius cõtritio
eſt

eſt.In ore eius cõfeſſio.In opere tota hũmilitas.Hæc perfecta & fructifera eſt pænitudo.

Vide eundẽ hom.10.ſuper Matth.& alibi ſepe.

Auguſtinus plus q̃ in mille locis de hac cõfesſione, Vide eũ.de uera & falſa pænitentia cap.10. Vide eundem ſuper pſalmos plus q̃ in.20.locis.

Secũdo Heretici cõtra ſacrã cõfeſſionẽ inſurgẽtes dicũt.Cui cõfiteri debeã? Sacerdoti?Ipſe eſt ſimilis mei peccator, eque malus ut ego,& fortaſſe peior.Nemo habet claues,niſi qui habet reuelationẽ Dei p̃ris,hoc eſt,qui eſt in gratia.Et alia huiusmodi uerba multa effutiunt.

Reſpondet,Is eſt antiquus error Donatiſtaꝝ cõtra quẽ btũs Auguſtinus cõflixit.Deinde reſuſcitatꝰ per Valdenſes, & iterum per Vuickleff in Anglia. Per Hus in Bohemia, & iterũ per Hereticos noſtri tẽporis in Saxonia. Qui oẽs uolunt dicere ꝙ nemo poſſit uti poteſtate clauiũ,niſi ſit in gratia. Et eſt articulus Parrhiſiis condẽnatus,& eſt quartꝰ articulus ipſius Vuickleff. Cõdẽnatus etiã

Prage,& in Cōcilio Romano,& in Cō-
cilio Conſtancienſi.

Dicebāt em̄ heretici,& dicūt. Si Epi-
ſcopus uel Sacerdos exiſtat in pctō mor
tali,non ordinat,nō conſecrat, nō con-
ficit,non baptizat. Itē ſi papa eſt in pec-
cato mortali,non habet poteſtatē ſuper
fideles. Item nullus eſt dn̄s ciuilis,null9
eſt prelatus,nullus Epiſcop9,dum eſt in
peccato mortali.

Omnes hi articuli ſunt cōdemnati.
Cur autē ſint condēnati, reddit rationē
Chriſtianiſſim9 Cancellarius Parrhiſi-
eñ. Iohānes Gerſon. qui eidē Cōcilio in-
terfuit. Pro natiōe Gallica deputat9. Ne
uidelicet Hierarchic9 ordo poteſtatis Ec
cleſiaſticæ maneat inſtabilis,uag9,& in-
cert9,cū nemo ſciat, an amore uel odio
dignus ſit. Vnde cū habere claues ſit or
dinis,non perſonæ,ea uero quæ ſunt or
dinis, indelebilia ſunt & ſtabilia, ideo
temeraria eſt uox & impia, priuato nō
datas fore claues, qa de nullo hoīe pri-
uato certi ſumus,habeat nec ne reuela-
tionē patris,hoc eſt,an ſit in gratia, nec
ne? Nā abſurdiſſima ex hoc ſequerent-
quoniā quilibet poſſet ratiōabiliter du
bitare,

bitate,an eſſet ſacerdos etiã ordinatus? an ille ſuus Epiſcop9? Plebanus? an hoſtia in miſſa ſit conſecrata,an in confeſſione eſſet abſolutus,uel nõ? illa ex parte ſacerdotis? & cũ infinitis ſimilibus.

Vnde hanc temeritaté repreſſit Saluator,dum ait Matth.23, Super cathedrã Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi, Omnia ergo quæcũq; dixerint uobis ſeruate & facite, ubi ſatis conſtat illos non fuiſſe auditores paternæ reuelatiõis,& tamen p̃cipit obediendũ tanq̃ certis Prelatis, A maiori credendũ eſt noſtris,qui dignius habent Sacerdotium, & firmiter credendum q̀ hanc poteſtatem Clauium habeant a Deo.

Reſpondet̃ ergo ad obiectionem, q̀ congruit quidem & decens eſt & expedit Sacerdotem, Epiſcopum, ſuſcipientem Claues, eſſe in gratia,& neceſſariũ eſt neceſsitate precepti,quoniã exiſtens in peccato mortali & ſuſcipiens ſacros ordines, peccat mortaliter. Similiter ſi uſus fuerit clauibus in peccato mortali, peccat mortaliter, ut ſi audit Confeſsionem & eſt in peccato mortali,& abſol

N uit

uit centum, cencies peccat mortaliter; Non tamen poteſtas Clauiũ de neceſſitate exiſtentiæ coexigit gratiam, quaſi huiuſmodi poteſtas nõ poſſit ſubſiſtere, uel fundari niſi in gratia, quia nõ in gratia fundatur ſed in ordine.

Quod ſi Hereticus obiecerit, daturus Dñs hanc poteſtatem Apoſtolis, prius dedit Spiritũſanctum, cum inſufflauit & dixit, Accipite Spiritumſanctũ, quorũ remiſeritis etc. Ex hoc uidet᷑ q̃ iſta commiſſio non ſit facta, niſi eis qui habent Spiritumſanctũ, & ita Sacerdos in peccato exiſtens mortali, ſoluere nõ poteſt. Cui fauet Exemplum, quia ligatꝰ uinculo, alium ſoluere non poteſt.

Reſpondet᷑, Abſq; omni dubio hanc poteſtatem recipiunt boni & mali. Neq; enĩ in merito Sacerdotis, ſed paſſionis Chriſti fit remiſſio peccatorũ, dũmodo ſit legittime ordinatus Sacerdos, alioquin ut dictum eſt, Status Hierarchicus in ſancta Eccleſia eſſet incertus, nec ſciret, quis ſit abſolutus & quis non. Hoc aũt falſum eſt immo eſt certus ille ſtatꝰ. Nam Eccleſia eſt a Chriſto ſufficienter inſtituta.

Cum

Cum aũt dicit, Ligatus uinculo aliũm abſoluere non poteſt. Reſpondetur, falſum eſt, Quid em̃ ꝓhibet Officialem alicuiꝰ domini, maximis debitis inuolutum, ex commiſſione dñi ſui, alium debitorem domini ꝓnunciare abſolutum? quẽ non Officialis principaliter, ſed dñs a debito abſoluit, q̃uis ipſe Officialis ſemper manet dño obligatus.

Ad hoc multe ſunt autoritates ſanctorum, Vide Greg. Hom. 17. ſup Euangelia. Vide Hiero. ſup Matth. 16. Et Au. dicit, Nec uoluntas Sacerdotis obeſſe uel prodeſſe poteſt, ſed meritum benedictiõem poſcentis. Et Greg. Cui rei inquit ſimiles dixerim Sacerdotes malos, niſi aquæ Baptiſmatis, quæ peccata baptizatoꝝ diluens, illos ad regnum cœleſte mittit, & ipſa in Cloacas deſcendit.

Si adhuc quis obiecerit, dicens, Quid ergo dices ad illud ꝙ Chriſtus daturus poteſtatem ligandi & ſoluendi, p̃miſit dicens, Accipite Spiritũſanctum?

Reſpondet, Ad digne recipiendum hanc poteſtatem & digne exequẽdum, neceſſe eſt habere Spiritũſanctum non

autem ad recipiendum uel exercendũ ſimpliciter.

Item, dupliciter daẽ alicui Spiritusſanct9, Vno modo ad ꝓpriam & pſonalem ſctificationem, & ita non daẽ, niſi cum gratia gratũ faciente ſcz charitate, & iſto modo inhabitat omnes iuſtos. Alio modo datur Spiritusſanct9 alicui, non tam ad ſuiipſius, q̃ntum ad utilitatem Eccleſiæ; Et ſic datur in gracijs gratis datis, ut ſunt dona linguaꝝ, miraculorum, fidei, poteſtatis cõſecrandi & generaliter ſacramenta adminiſtrandi, de quo, 1. Corin. 12. & ſic daẽ etiam peccatorib9, Exemplum de Iuda, Et hoc mõ recipit Spiritũſanctum quicũq; accipit poteſtatem Ligandi & Soluendi.

Nunc de Satisfactione

quæ eſt Tertia pars pæñiæ.

Heretici noſtri temporis Satisfactionem in toto caſſant & floccifaciunt, dicentes, Quis poterit Deo ꝓ peccatis ſatisfacere? Nemo niſi Chriſtus. Chriſtus iam ſatisfecit ꝓ eis, nos quid oportet ſatisfacere. Sufficit mores in melius cõmutare.

Pro

Pro reſponſione ergo ut pateat ꝙ ſatisfactionem exigat Deus a pænitente & ꝙ ſatisfactioné Heretici indigne caſſant. Notandũ eſt, ꝙ, Cum diuina gratia preueniente, peccator conat̃ ſe euoluere ex compedibꝰ Diaboli, & iam corde compungit̃, iamq; defleuit peccata p̃terita, & ꝓponit in poſterum plangenda non admittere, & iam confeſſus, iãq; abſolutus eſt. Adhuc diuinæ ꝓuidentiæ diſpoſitio exigit, ut ſcd̃m regulam miſericordis eiꝰ iuſtitiæ, Deo utrumq; ſatisfiat per exhibitionem alicuius operis pænalis, Nam licet in conuerſione peccatoris, & ſacramento peñiæ, odiũ Dei extinguat̃, offenſa remittatur, culpa deleatur, Attamen pæna nõ in totum expungitur, ſed clementia Dei, æterna in temporalem cõmutatur, tum quia Deꝰ non uult aliquod malum manere impunitũ, tum ut ſic aliquis honor Deo ꝓ commiſſa culpa impendatur.

Hanc pænam temporalem oportet ſolui uel hic in hoc mundo, uel alibi. ſ. in Purgatorio, Hic in hoc mundo hanc pænam pænitens diluere debet, aut iu-

ditio Eccleſiæ p impoſitionem Sacer-
dotis, aut per uoluntariam ſuſceptio-
nem boni operis, Diluit̃ em̃ hec pæna
temporalis hic uariis modis. ſcz, per cõ-
tritionis acerbitatem, ut Petrus fleuit a-
mare. Per amoris magnitudinem, ut
Magdalena, per confeſſionis erubeſcen
tiam, & per alia bona opera, potiſſimũ
per Orationem, Elemoſinam, Ieiuniũ.
Quæ ut maioris ſint apud Deũ efficatiæ
a Sacerdote Vicario Dei iniunguntur
in emendam & expiationem peccatorũ
quæ ſunt confeſſa. Hoc tota ſemper
ſeruauit & ſeruat Eccleſia, hoc aũt caſ-
ſant Heretici.

Quod ergo Deus exigat ſatisfactionẽ
poſt Abſolutionem & ꝙ ſatisfactio ſit
de Iure diuino, Probemꝰ ſcripturis, tam
Veteris, quam Noui Teſtamenti, addẽ-
do & ſcripturas ſanctoꝝ patrum. Dein-
de ſoluemus obiecta Hereticorum.

Nota ꝙ plerumq; culpa perpetrata, a
Deo homini remittit̃, pæna tamen tem
poraria pro illa infligenda, in futurum
tempus reſeruat̃. Patet hoc dilucide ex-
emplo Dauid. 2. Reg. 12. Qui poſt per-
petratum

petratum adulterium & homicidium, a Nathan Propheta increpatus, cũ humiliter ſuũ cognouiſſet peccatũ, dicẽs, Peccaui Dño, audiuit & illi9 peccati remiſſionem ſibi a Dño factam, uoce Prophetica, cũ illi reſpondit Nathan. Dñs tranſtulit peccatũ tuum, non morieris. Attamen Dauid poſtea grauiſſimas ꝑpeſſus eſt moleſtias, erũnas & calamitates a filiis ſuis. Amnon in uiolatiõe ſororis ſuæ Thamar, & Abſalon in cæde doloſa fratris ſui, in rebellione contra patrem, uxorum ſuaꝝ ſtupratione, & ignominioſa morte ipſius Abſalon, quæ omnia in ſcđo libro Regũ deſcribunť. Et hec omnia paſſus eſt Dauid, in expiationem utriuſqꝫ criminis predicti. Longe ante iam ꝑ eũ ꝑpetrati ſicut Nathan Propheta etiam futurũ ei p̃dixerat, Ecce poſt deletam culpam adhuc Deus in Dauid exigebat pænam.

Aliud Eexemplum in eodem Dauid, idem probans ꝙ ſcz licet Deus dimittat culpam, adhuc tñ exigit pænam. 2. Re. 24. Cum Dauid peccaſſet numerando populũ, pænituit pro peccato, Nam ibi dicitť, Percuſſit aũt cor Dauid poſtq̃ nu-

 meratus

meratꝰ eſt populꝰ,& dixit ad Dominũ. Peccaui ualde in hoc facto, ſed precor Dñe,ut transferas iniquitatem ſerui tui. quia ſtulte egi nimis.

Poſtq̃ per hanc pæñiam Dauid ipſe culpam terſiſſet,exegit tamen Deus adhuc pænam & ſatisfactionem ab eo. Nam poſt hanc ipſiꝰ pænitentiã ſic iuſſit dñs Gad Prophetam dicere ad Dauid, Vade & loquere ad Dauid,Hec dicit Dñs, Triũ daƭ tibi optio, Elige unũ quod uolueris,Aut ſeptem annis ueniet tibi fames in terra tua. Aut tribꝰ menſibꝰ fugies aduerſarios tuos,& iſti te ꝑſequenƭ. Aut tribꝰ diebus erit Peſtilentia in terra tua. Elegit Peſtilentiam & mortui ſunt.70.milia uirorum.

Ecce poſt dimiſſam culpam, exegit Dominus a Dauid pænam.

Sunt multa huiusmodi exẽpla in ſacris ſcripturis,per quæ facile ꝓbamꝰ intentũ. Vt tamẽ nõnulla adhuc uel breuibus attingamꝰ. Exod.32.diciƭ,ꝙ Moiſes precatus eſt Dñm pro culpa populi. Remiſſa culpa,dixit dñs ad Moiſen,uade duc populũ iſtũ,angelus meus precedet

cedet te. Ego autẽ in die ultionis uiſitabo & hoc peccatũ eoꝝ., En hic habes dimiſſam culpã. & nihilominus pænam exigi.

Numeri. 14. dixit Moyſes, obſecro domine, dimitte peccatũ populi hui9. Reſpondit dñs. Dimiſi iuxta uerbũ tuum, Attamẽ oẽs homines qui uiderunt maieſtatẽ meam, & ſigna quæ feci, non uidebunt terrã pro qua iuraui.

Manaſſes Rex Iuda, 2. Paralip. 33. ante actorum ſuoꝝ malorũ, ueniã fuerat conſecutus, per ſalutarẽ uitæ ſuæ emendationẽ, integramq; ſui & uerã ad Dñm conuerſionẽ. In illorũ tamẽ ſcelerũ ſuorum iam dimiſſorũ punitionẽ & pænã, Diſperdidit dñs populum Iuda. & ciuitatẽ Hieruſalẽ, ſub Sedechia rege aliquãto poſt tẽpore, tradidit in manus Chaldeorum, ut liquido teſtatur Scriptura. Etem liber quartus Regũ cap. 21. hec refert. Locut9 eſt Dñs in manu ſeruoꝝ ſuorum Prophetarum, dicens. Quia fecit Manaſſes rex Iuda abominationes iſtas peſſimas, ſuper omnia quæ fecerunt Amorræi ante eũ, & peccare etiã fecit Iuda in immũdiciis ſuis. Propterea hec di

cit Dñs deus Iſrael. Ecce ego inducam mala ſuper Hieruſalem & Iudã, ut quicũq; audierit, tinniant ambæ aures eius etc. Om̃ia hec probant, exactam pænã poſt dimiſſam culpam. Et idem leges. 4 Reg. 24. q uidelicet ꝑpter peccata Manaſſe, puniuit Dñs populum.

Ruſum, ad ſtudiũ bonorũ operum, quæ peccatoꝝ detergant rubiginẽ, ſanctis Daniel Ptopheta dñi, exhortat9 eſt regẽ Babilonicũ. Danielis. 4. dicẽs. Peccata tua elemoſynis redime. At quomodo peccata elemoſynis redimunt? nunquid ut erogatis in pauperes pecuniis, impune poſtea ꝑpetrent peccata? Nequaq̃. Nam impunitatẽ illã peccatorum cõmittendoꝝ, nullo quis poſſit cõparare precio, Et ſtolidæ mentis eſſet, q ita redimi poſſe peccata putaret. Sed redimunt miſericordiis paupeꝝ, peccata, quando pæna pro illis etiã a Deo dimiſſis debita, exoluitur per huiusmodi elemoſynas.

Alia ſcriptura idem probans. Eccleſi. 21, dicit. Fili peccaſti, non adiicias iterũ, ſed & de priſtinis deꝑcare, ut tibi dimittant. Vide qđ dicit deprecare, ut doceat non ſufficere reſipiſcentiã. Ite

Iterum,ad id tẽdit, quod dicit Pſal. Beati quorũ remiſſe ſunt iniquitates.ſcꝫ quando Deus remittit culpam. Et quorum tecta ſunt peccata. Tunc tegit peccata,quãdo placatus deus ieiuniis ,orationibus, elemoſynis,nõ aliam requirit pœnam. Nam ſic in om̃i opere, cõcurrit miſericordia & iuſticia Dei. Miſericordia ignoſcendo culpã, Iuſticia, infligendo pœnam ſatisfactiõe diluẽdã. Sic em̃ memores debem⁹ eſſe peccatorũ,ipſa in nobis puniendo,ut ſic Deus non ſit memor uindicando.

Ad hec Leui.4. 5, & 6.cap. determinatur a Dño particulatim hoſtia ꝑ diuerſitate peccantiũ aut peccatorũ offerẽda in ſatisfactionẽ. Nã ibidem cap. 4. ſingulatim explicat̃,quæ nam fuit faciẽda oblatio pro peccato ſacerdotis, ꝑ peccato itidẽ multitudinis. Pro peccato quoq; principis, & deniq; ꝑ peccato ſingularis perſonæ. Itẽ cap. 5. oſtendit̃ quæ fuit hoſtia in ſatisfactiõe offerenda ꝑ peccato procedente ex uehementi affectione in aliquem, Itidem pro peccato commiſſo ex negligentia,aut ignorantia, & ſic de aliis multis ibidem. Cõ-

ſtat

ſtat igiť apertisſime ex eo ſcripturæ lo-
co, ſatisfactionem pro peccatis, eſſe iu-
ris diuini, ipſamq; a Deo eſſe primum
ordinatam.

Nec hic aliquis obſtrepat, Hec omnia
genera oblationum Veteris Legis eſſe,
& iam eſſe abolita cũ ipſa Lege, quia ta-
metsi ſpeties ſatisfactionũ ibidem de-
ſcriptæ, ſint antiquatæ, Attamen ſatiſ-
factio ipſa in genere & ſcďm uniuerſa-
lem ſuam rationem, permanet integra,
& ſemper ſtabilis atq; ꝑpetua. Nam ipſa
ꝑtinet ad Dei honorẽ, ſcďm legẽ equita
tis illi offenſo exhibendã, & ergo in no-
ua lege, non minus habet roboris & lo-
ci, q̃ habuit in antiqua.

Sed iam probemus per ſcripturas Noui Teſtamenti, ꝙ requira-
tur ſatisfactio poſt culpam dimiſſam.

Ex Nouo Teſtamento ad hoc ꝓban-
dum prodeat primũ beat⁹ Chriſti pre-
co Iohannes Baptiſta, qui poſtq̃ Scriba-
rum & Phariſæorũ ad ſe uenientiũ cri-
mina acriter corripuit. ſubiunxit medi-
camentum quo uulnera eorum curarẽ-
tur

tur,dicens.Lu.3.Facite ergo dignos fru-
ctus pænitentiæ.ut poſsitis fugere a uen
tura ira.Qui aũt ſunt digni pænitentiæ
fruct9,niſi uitæ prioris in meliorem fra
gem cõmutatio,& bonoꝶ operum ad
abolenda ꝑterita peccata,ſuſtinendãq;
ꝓ illis ſatisfactoriam aliquã afflictionẽ
exercitium? ut preclare demonſtrat be-
at9 Greg.in Hom.illi9 loci expoſitoria,
quæ legit̃ Sabbatho Quattuor tempo-
rum Aduentus Domini.

Secundo ad idem tendit illud ſalu-
bre Dñi uerbum Lu.11. Veruntñ quod
ſupeſt,date Elemoſinam,& ecce omnia
munda ſunt uobis.

Tertio,Nemo id dubitat,ꝙ beat9 Pe-
trus,cũ conuerſus Dñs reſpexit eũ Luc.
22.obtinuerit tunc ueniam trinæ nega-
tionis ſuæ,& tñ continuo egreſſus foras
fleuit amare,ut ſcribit Matth.26. Nec
tantũ uno aut altero die fleuit,ſed q̃diu
hic uixit,audito Gallicinio dicit̃ in pias
erupiſſe lachrimas,criminis illi9 admiſ-
ſi expurgatorias, Sed nõne tam uberes
lachrime,ad ſatisfactionem ꝑtinebant?

Quarto, beatus Paulus ad Roma.6.
ad

ad Rom. inq̃ iam Dei gratia iuſtificatos ſcribens ait. Sicut exhibuiſtis membra ueſtra ſeruire immũditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete mẽbra ueſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Quib9 uerbis eos monet Apoſtolus, ut corpora ſua per ſatisfactionem condignam exhibeant inſtrumenta bonorum operum, ſicut prius ea exhibuerant organa grauisſimorum ſcelerum.

Quinto ꝙ ſatisfactio ſit neceſſaria ꝓbat̃ per illd̃ Matth. 11. Si in Tyro & Sydone facte fuiſſent uirtutes quæ factæ ſunt in uobis, olim in Cilicio & Cinere pænitentiam egiſſent.

His uerbis laudat Dñs auſteritatem pæñie pro peccatis, & hec eſt ſatisfactio. Quid ergo dicent, qui clamant, ſufficit mæthanea. i. reſipiſcentia, ſeu ceſſatio a peccatis? uide ſuper hec uerba Chriſti Grego. 37. Mora.

Sexto, beatus Paulus in Actis Apoſtolicis ca. 20. perhibet ſe teſtificatum eſſe Iudeis atq; gentilibus, in Deum pæñiã, & fidem in Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum. Vbi non ſolum fidem dicit ſe annũcciaſſe, ſed & pæñiam in Deum, Quæ
aũt

aũt eſt in Deum pænitentia,& ſalutaris niſi ea ipſa. qua per ſedulum exercitiũ bonoꝝ operum ſtudent reſipiſcentes diluere maculas p̃teritæ uitæ,& prauos mores priſtinæ conuerſationis in melio res conuertere & commutare?

Iam ergo patet tam ex Veteri q̃ Nouo Teſtamento,ſatisfactionem eſſe neceſſariam & de iure diuino.

Oſtendamus id quoq; ſcripturis ſanctorum Doctorum q̇ uidelicet poſt deletam & dimiſſam culpam,reſtet adhuc per bona opera ſatisfaciendum.

Beatus Auguſtinus libro de medicina pænitentiæ cap.3.dicit. Penitens ueniat ad Antiſtites, per quos in Eccleſia claues miniſtrant͂. Et tanq̃ bonos iam incipiens eſſe filius,maternorũ bonoꝝ ordine cuſtodito, a prepoſitis ſacramétoꝝ accipiat ſatisfactionis modum.

Et idem Auguſt.ibidé cap.5.Non ſufficit mores in melius cõmutare,& a factis malis recedere, niſi etiã de his quæ facta ſunt,ſatisfiat Deo, p penitẽtiæ dolorem,per humilitatis gemitũ, per contriti cordis ſacrifitium, cooperantibus elemoſynis.

Idem

Idem Beatꝰ Aug.in Enchiridion ca. 70.In melius inquit mutanda eſt uita, & per Elemoſinas de peccatis pretetitis propiciandus eſt Deus.

Beatꝰ Ambro.lib.21, de pænitentia. Qui agit pænitẽtiã,non ſolũ diluere lachrimis debet peccatũ ſuũ, ſed etiã emẽdacioribus factis operire & regere delicta ſuperiora,ut non ei imputetur peccatum.

Beatus Ciprianus in Epiſtola ad Antonianũ improbat Nouacianos hereticos,quia ſatisfactionẽ admittebãt ſicut fit in Eccleſia,& tamen relapſis negabãt pænitentiã quæ in Eccleſia dat᷑, & dicit ſic.O Hereticæ inſtitutionis inefficax, & uana traditio,hortari ad ſatisfactionis penitentiã,& ſubtrahere de ſatisfactiõe mædicinã, Dicere fratribꝰ nr̃is, plange. & lachrimas funde,& diebus ac noctibꝰ ingemiſce, & ꝓ abluendo & purgando delicto tuo,largiter & frequẽter operare,ſed extra Eccleſiã,poſt iſta om̃ia morieris.hec ille.

Quid hic mutire poterit aduerſarius ueritatis ? Poſſemus & alios Doctores in huiꝰ rei teſtimoniũ citare, niſi breuitati

tati

tati ſtuderemus, oẽs em̃ paſſim de ſatiſ-factione ſcripſerũt ꝙ neceſſaria ſit ad ſalutem. Sed iam ad obiecta Hereticorum reſpondeamus.

Solutiones Argumentorum quibus aduerſarij ſatisfactionẽ tollere nituntur.

Aduerſarij noſtri primo ſic arguunt, & ſunt uerba Lutheri in ope ſuo de uotis monaſticis. Impie ſunt leges de ſatisfactiõib⁹, quibus docemur per bona opera delere peccata, quæ em̃ pura creatura poteſt pro pc̃tõ uel minimo Deo ſatisfacere?

Reſpõdet̃, hic in dubiũ non reuocamus an creatura aliqua ſatisfacere poſſit ꝓ peccato, quia hoc pro certo habemus, nullũ hominẽ potuiſſe ſatisfacere pro quocũqꝫ peccato. Sed quia Dñs noſter Iheſus Chriſtus paſſus eſt ꝓ peccatis noſtris, & redemit genus humanũ, & ſatiſfecit ꝓ peccatis. ideo om̃is nr̃a ſatiſfactio habet ſuã uim a merito benedictæ paſſionis ſuæ. Itaqꝫ om̃is noſtra ſufficientia ex Deo eſt. 2. Chor. 3.

Secũdo arguũt ſic, ex eodẽ. Chriſtus

in cruce, acerbiſſima ſua paſſiõe & morte ſatisfecit ꝓ peccatis noſtris, etiam pro peccatis ſinguloꝝ hominũ. Ipſe eñ eſt agnus Dei qui tollit peccata mundi Iohan. 1. Et eſt ꝓpiciatio pro peccatis noſtris, non pro nr̃is autẽ tantum, ſed etiã totius mundi. 1. Ioan. 2. Quod & Eſajas teſtat̃ ca. 73. dicens de Chriſto, ꝙ Dñs poſuit in eo iniquitatem omniũ noſtrum, & ipſe peccata multoꝝ tulit. Et. 1. Petri 2. Qui peccata noſtra ꝑtulit in corpore ſuo ſuꝑ lignum etc. Sed huiuſmodi ſatisfactio per Chriſtum facta, fuit ſufficientiſſima Deoq́ acceptiſſima, Ergo nõ debet ulla a nobis fieri ſatisfactio pro quibuſcumq́ peccatis noſtris, ſed ſimul poſtq̃ remittit̃ culpa, delet̃ etiam omnis pœna culpæ debita, Alioquin iniurius eſt Chriſto, quicũq́ poſt tam dignã & ſufficientem ſatisfactionem eius pro omnibus peccatis, uult addere ſuam ſatisfactionem, quaſi nõ ſufficienter Chriſtus pro nobis ſatisfeciſſet.

Reſpondet̃, ꝙ Chriſtus quidem doloroſa ſua paſſione ſatisfecit ꝓ omnibus & ſingulis peccatis mundi, ut dicunt ſacræ ſctipturæ modo adductæ, ſed certo

quodam ſatisfactionis modo,quo pæ-
nam eternam peccatis noſtris debitam
ſuſtulit,eamq; in temporalem tantum,
commutari obtinuit. Ita ꝙ quotiens fit
homini a Deo peccatoꝝ remiſsio & cō-
donatio, tam uirtute efficatiæ paſsiōis
Chriſti, pæna eterni ignis,cui peccator
ante erat obnoxius,cōmutat̃ in tempo-
rariam,aut in hoc ſeculo, aut in altero
ꝑferendam,Supeſt igit̃ poſt acceptam a
Deo remiſsionem peccatorū. Adhuc a-
liqua pæna temporalis,ex diuinæ iuſti-
tiæ rectitudine,debita illis peccatis,pro
qua exſoluēda,debet fieri ſatisfactio, ad
integram pæñiam agendam,ſicut iam
ꝓbatū eſt ſcripturis utriuſq; Teſtamen-
ti. Illius aūt pænæ partem aliquam tol-
lit,prompta adimpletio peñiæ,iniūctæ
pænitenti per Sacerdotem cui confeſſa
ſunt peccata. Sed quoniam nō eſt cuiq̃
certum,an opus illud bonum iniunctū
cōfitenti a Sacerdote æqua lance reſpō-
deat illi pænæ temporali debitæ,eamq;
totam exoluere ſufficiat,& plerūq; con-
tingit, cōpleta ea pæñia,adhuc reliquā
eſſe aliquā partem illius temporalis pæ
næ,quæ necdum eſt ꝓſoluta. Ideo com-

mendabile eſt, laudeq; dignum, ultra il-
lam ſatisfactoriam pæñiam, ſupaddere
& alia bona opera, orationes, Elemoſi-
nas aut Ieiunia pro omnimoda pænæ
illius temporalis exſolutione, utq; com-
pleta fiat ſatisfactio. Non igit' iniuriam
Deo facit, qui bonorum operum obſe-
quiis ſatisfactionum ꝓ peccatis exercet,
ſed amplectens & exequens quod ordi-
natum eſt a Deo, & per eum ab Eccleſia
Catholica, magna ueneratiōe honoreq;
ipſum proſequitur.

Tertio arguunt ſic, Optima pænitentia
noua uita, Nam ad Gala. 5. dicit Apo-
ſtolus, in Chriſto neq; circūciſio, neq; p̄-
putium aliquid ualet, ſed noua creatu-
ra. Sufficit ergo mores in melius com-
mutare.

Reſpondet', Nō ſufficit, patet ex ſcrip
turis præallegatis, Et addi poſſunt aliæ
Ezech. 20. recordabimini uiaꝶ ueſtraꝶ
& omniū ſceleꝶ ueſtrorum etc. & bene-
fatiam uobis. Ecce non ſufficit mores in
melius commutare, ſed iubet ſcelerum
recordari ultra hoc. Item, Apoca. 2. Me-
mor eſto unde excideris, & age pæñiam,
& prima opera fac. Ecce nō ſufficit ceſ-
ſare

ſare a peccatis & mores in melius mu-
tare. Item Pſal. Declina a malo & fac bo-
num. Ecce non ſufficit reſipiſcentia, ſed
facere bonum iubet. Itē idem Pſalm.
Quoniam iniquitatem meam ego cog-
noſco, & peccatū meum contra me eſt
ſemper.

Si ſufficit ceſſare a peccatis, cur ſemp̄
peccatum cōtra ſe opponit Propheta?

Ad autoritatem Pauli allegatam in
Chriſto, neq; circūciſio, neq; p̄putium a-
liquid ualet, ſed noua creatura. Reſpon
detur q̄ intelligit p̄ nouam creaturam
regeneratum p̄ Baptiſmū. Increpat aūt
Apoſtol9 eos qui gentiles cōuerſus cir-
cumcidebant.

Quarto arguunt aduerſarii. Chriſtus
adultere nullā ſatisfactionem iniunxit
Ioan. 8. ſed duntaxat dixit, Vade & am-
plius noli peccare, ita & aliis dicebat, er-
go ſufficit ceſſare a peccatis, nec opus eſt
aliqua ſatisfactione.

Reſpondet, iſta forma abſoluendi nō
eſt ad imitationem trahenda, ſed ſatiſ-
factio imponenda eſt confitenti, ſcd'm
culpæ exigentiam. Chriſtus aūt habuit
poteſtatem excellentiæ in ſacramentis,

potuitq́ ſine exteriori ſatisfactione, tanꝭ te ꝯtricionis gratiam huic peccatrici in fundere, ut ei ſufficeret ad remiſſionem culpæ & pænæ. Et forte preuidit Dñs, ꝙ mulier tam efficaciter emendatura fuit uitam ſuam, ut non oportuerit ei ſpecialem ſatisfactionem imponere. Sacerdoꝭ tes autem audieñ confeſſionem hec nõ habent. Ideo merito ſatisfactionem aliꝭ quã imponunt, arbitrariam tñ, utpute, conſiderata peccati grauitate, & pſonæ confitentes qualitatē.

xxxi. tercio par: libri Ideo beatus Gre. in paſtorali ca. 74. dicit. Admonēdi ſunt qui peccata comꝭ miſſa deſerunt, nec tñ plangunt, ne iam relaxatas exiſtimēt culpas, quas etſi agēꝭ do non multiplicant, nullis tñ fletibus mundant. Et probat triplici ſimilitudiꝭ ne. Prima eſt de ſcriptore, qui poſtq̃ falꝭ ſum ſcripſit, non ſatis eſt ut ſibi caueat, ne iterum in futurũ falſum ſcribat, ſed etiam habet corrigere errata. Secunda ſimilitudo, de irrogante alteri iniurias, contumelias, aut opprobria, qui nõ ſaꝭ tisfacit leſo per hoc ſolum, ꝙ nouas nõ irrogat, ſed & de iam illatis, oportet ut ſatisfaciat. Tertia ſimilitudo de debitoꝭ

re,

re, qui non abſoluitur a priori debito. eo q̄ non multiplicat alia debita, niſi etiam ſoluat illa quæ dudum contraxerat. Ita ad ꝓpoſitum, & quū delinquimus, nequaq̄ ſatisfacimus, ceſſando ab iniquitate, niſi etiam peccata quæ dilex imus econtrario lamentis appoſitis inſequamur. Hec Greg.

Iam ergo reor ſatis eſſe probatum, ſatisfactionem eſſe neceſſariam.

Vt autē maior cognitio hui⁹ pænitētiæ ſeu ſatisfactiōis habeat̄. Preſtat Canones aliquos enarrare, de duratiōe pænitētiæ, qui tamē Canones pro uarietate tēpoꝝ multipliciter uariati ſunt. Hoc tamē unum premittere uelim, ſaluberrimos Canones pænitētiales eſſe uetuſtiſſimos. Nam & Tertulliani tēporib⁹ fuerūt, & Cipriani, qui ſatis ꝓpinqui fuerunt primitiuæ Eccleſiæ Apoſtolorū, & ipſi in Eccleſia martyꝝ. Et quāto erāt ꝓpinquiores fontali origini ſalutis Euangelicæ, tanto Canones ſeniores erāt in corrigendis emendandiſq; peccatis.

Melanchton lib. quem intitulauit de locis cōmunib⁹ aſſerit Canones pænitē

tiales primū a Concilio Niceno poſi-
tos, At hoc ruinam patit, cū & Tertul-
liani & Cipriani tēporibus fuerint.

Recenſeamus ergo ali-

quos uetuſtiſſimos pænitentiarios Ca-
nones.

Si quis hominē ſponte occiderit, ſep-
tem annis pœniteat. Si dyaconum. 14.
annis, Si presbiterum. 20 & uno annis.

Si quis hominē non ſponte occide-
rit, tribus annis pæniteat.

Si quod mēbrū principale alicui ab-
ſtulerit, tribus annis & dimidio.

Sodomiticus, ſeptē annis, Si cōſueuit
14. annis pæniteat.

Si per ſemetipſum duabus quadrage
ſimis. Si conſueuit, uno anno pæniteat.

Si quis adulterat ſemel, quinq; annis
pæniteat. Si ſepius, decem annis.

Si quis monialē corruperit, ſeptē an-
nis, & de his uno foras eccleſiam, pæni-
teat.

Si quis conſanguineā, quinq; annis
pæniteat.

Si quis diuinatores conſulit, tribus
annis.

Si qua

Si qua mulier partum necat; aut exſcutit ſpõte, ſi iam uiuit tredecim annis pæniteat & ſemper feria ſexta ieiunet.

Si mater dormiens, puerũ oppreſſerit, tribus annis pæniteat.

Si infans alicubi ceciderit, & obierit; parens uno anno pæniteat.

Et ſic de aliis.

Vide rigorem antiquum pænitentiæ Vide obedientiam populi, quæ tanta onera ſuſcipiebat, Confer illa tempora ſancta, ad noſtra, ſtupebis. Hodie em̃ homines ſunt impacientes emendarum, & ſatisfactionum, & omnino rebelles. An nõ uides iam ſatisfactiones ſemp̄ fuiſſe in Eccesia? An non uides mille theſauros indulgẽtiaꝝ nobis eſſe neceſſarios?

A temporibus Clementis Papæ ad Innocentium primũ adhuc erant rigidiores Canones pænitentiales quã etiã recenſuimus, ſed paulatim a. 700. annis cæperunt languere.

Theodoſius Imperator, tempore beati Ambroſii, publicam egit pænitentiam etc.

Tantum de Tribus partibus Pænitentiæ.

P Quintus

Quintus Articulus de ſacrificio ſacratiſſime Miſſe.

Heretici hodierni temporis, uix alibi errant periculoſius, uix alibi apercius conuincũtur Sciſmatis, q̃ dũ ſacrum Officium Miſſæ innumeris modis lacerant. Ita ut in eis compleatᷓ illđ Iſa. 6. Exceca cor populi huius. A Chriſto em̃ paſſo, annis. 1537. nemo repertus eſt, qui negauerit uenerabilem Euchariſtiam eſſe ſacrificium in ſacro officio Miſſæ. Ita uniuerſa ſemp tenuit Eccleſia per totũ orbem terrarum, tam in prudentibus q̃ in Fatuis uirginib9, tam in fidelibus q̃ in Hereticis & Sciſmaticis, Vna eſt Eccleſia, una columba, cũ qua Chriſtus ꝓmiſit ſe ſemp manſuꝝ Matth. ult, Ecce ego uobiſcum ſum uſqꝫ ad cõſumationem ſeculi.

ſeculi. Hec Eccleſia ſemper docuit Miſſam eſſe Sacrificium, eſſe opus bonum. id quod negant Heretici, Prodeſſe defunctis, quod & ipſi quoq; negant, Ergo qui aliter docet, alienus eſt ab Eccleſia Quapropter Apoſtolus. 1. Corin. 1. Hortatur nos dicens. Obſecro uos fratres p nomen Dñi noſtri Ieſu Chriſti ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in uobis Sciſmata.

Sed hic obſtrepunt aduerſarii dicentes Eccleſiam non eam eſſe, quæ uulgo credat̃, ſed ꝙ ſit tantũ in ſpiritu & inuiſibilis quia credit̃. Et credunt ſemper aliquos Catholicos fuiſſe a Deo p̄ſeruatos, qui Miſſam nõ crediderunt eſſe Sacrificium, Et in his ac Lutheranis cõſtituunt Eccleſiam Catholicam.

Nitunt̃ ergo iſti Eccleſiam facere Mathematicam, inuiſibilem, quæ nullibi ſit, q̄ntus error? Nam licet unitas, uinculũ Eccleſiæ ſit ſpiritale, puta ꝙ omnes unum ſumus in Chriſto, ꝙ omnes ſumus mẽbra unius corporis Chriſti, quẽadmodũ Chriſtus Dñs pro unitate noſtra rogauit Ioa. 17. Ideo non ꝑpendũtur differentiæ corporeæ, ſicut ad Gal. 3.

inquit Paulus: Quicūq; in Chriſto Ieſu baptiſati eſtis. Chriſtum induiſtis etc. licet inq̈ hec omnia fiunt non niſi ſpiritu, quia qui ſpiritu Dei aguntˀ, filii Dei ſunt, tamen decipiuntˀ Heretici putantes Eccleſiam tantum eſſe ſpiritualem. Non attendentes illud Matthei. 18. Si eos non audierit, dic Eccleſiæ, Si autem Eccleſiam nō audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanꝰ. Dicat Hereticꝰ, quō poſſumus dicere ſue Eccleſiæ Mathematicæ? quō poſſumus eam audire? niſi eam ſenſibilem ponat in ſenſibilibꝰ hominibꝰ? Ex predictis ergo Chriſti uerbis patet inſcicia Hereticorum, adhuc neſcientium, in ſenſibili Eccleſia ſpiritale eſſe uinculum unitatis ac fidei, ac ſpiritalem ſeu Miſticam membroꝝ rationem, & ſanctitatē Eccleſiæ. Deinde cur hi eccleſiam Catholicam in has uolunt contrahere anguſtias? Et ſi tam pauci erant aut ſunt Chriſtiani, qui dicūt Miſſam non eſſe Sacrificiū, ubi illa ſtabit ꝓmiſſio Dei Abrahæ facta Geñ. 12. In ſemine tuo benedicentˀ omnes tribus terræ, Quō ergo dicunt pauculos dūtaxat eſſe Hereticos, negantes Miſſam eſſe ſacrificium?

Dicunt

Dicūt Heretici, dicit ad He. 10. una oblatione Chriſtus cōſummauit in eternum ſanctificatos. Semel in Cruce oblatus eſt, amplius in Miſſa nō offert, Et ita auferunt omnia ſacrificia ab Eccleſia Dei, Nos contra aſſerimus cū matre noſtra Eccleſia catholica eſſe in eccleſia dei ſacram Euchariſtiam in Miſſa, iuge & phenne ſacrificium quod quottidie offert pro Eccleſia Dei, Et poſtea infra ad Pauli autoritatem reſpondebimus.

Probemus itaq; uenerabile ſacramentum Euchariſtiæ eſſe ſacrificiū in Miſſa. Primo ex Veteri Teſtamento, deinde ex Nouo. Poſtea ex ſcripturis ſanctorum patrum,

Ex Veteri Teſtamento id pbat p ſex ſcripturas. Prima ſcriptura Malachie. 1. Vbi dicit Dñs ad Iudeos. Non eſt mihi uoluntas in uobis dicit Dñs exercituū, & munus nō ſuſcipiam de manu ueſtra, ab ortu em̄ ſolis uſq; ad occaſum, magnum eſt nomen meū in gentibus, & in omni loco ſacrificat & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus.

Hec autoritas notabilis tam aduerſus

Iudeos quam Hereticos. Tria hic dicit. Primo p̄dicit Propheta abiectionē Iſraelis, & ceſſationem ſacrificioꝝ Veteris Legis. Secundo p̄dicit uocationē latitudinis gentiū. Tertio p̄dicit oblationem noui & mundi ſacrificii acceptam Deo in noua lege.

Nota aūt uerba, Dicit in omni loco, q̄ſi dicat Hec oblatio non coarbiť intra terminos Iudeæ. Non intra angulos Hereticoꝝ, ſed in omni loco per totū orbem. Dicit quoq;, oblatio munda, quaſi dicat, non ſufficiunt orationes pro oblatione quæ habent muſcas ægyptias admixtas. Aut imperfecte ſunt, Munda inquit oblatio, non ſicut ſacrificia ueteris Legis, quæ mundare non poterant.

Quod ſi Lutherani dicerent, hāc oblationē mundā factā eſſe iam in ara crucis ſicut Paulus dicit ad Hebre. 9. & 10. Reſpondeť. Sed id excludit hic Propheta, dicens, Non in ara crucis dūtaxat offerendam oblationē mundā, ſed in omni loco, a ſolis ortu ad occaſum. Et ita non in ſola monte Caluariæ. ubi Chriſtus oblatus eſt ſemel.

Dicit

Dicit autẽ,In omĩ loco. Nota uocabulũ loco. Ergo non intelligit de oblatiõe mere ſpirituali, ſed quod etiam ſit corporea. Nam oblatio ſpiritalis (qualis eſt oratio) abſtrahit a loco & tempo re.queadmodũ Chriſtus Dñs dixit Ioh. 4. Venit hora quãdo neq̧ in mõte hoc, neq̧ Hieroſolimis adorabitis patrem, ſed ueri adoratores adorabunt in ſpiritu & ueritate.

Heretici,ut ſunt Lubrici, dicerent, ꝙ hic in uerbis predictis. Propheta Malachias loquat̃ de orationibus ſanctoꝝ. & allegant btm̃ Hieronimũ, exponentẽ hec uerba Prophetæ, & dicentẽ ꝙ de orationib9 Propheta intellexerit. Nam Hieronimi uerba ſunt. Vt ſciant carna libus uictimis, ſpiritales uictimas ſucceſ ſuras, & nequaq̃ offerendum eſſe ſangui nẽ Thauroꝝ & Hircorũ, ſed Thimiama Hoc eſt, ſanctoꝝ orationes Deo offeren das, hec Hieronimus. Dicũt ergo, ꝙ Hie ronimus per oblationẽ mundam intel lexerit orationes ſanctoꝝ, & non ſacro ſanctam Euchariſtiam.

Reſpondet̃. Iam diximus, quod ſpiri tales uictimæ (qualis eſt oratio) abſtra

hant a loco & tempore. Necꝫ eſſet ob-
latio una munda, ut diximus. Ad Hie-
ronimũ reſpondet, ꝙ ſeptuaginta inter
pretes duo hic poſuerunt, Vbi ſcꝫ nos
habemus, oblatio munda, ſcꝫ Thimia-
ma, & ſacrificiũ, ſeu thyſia. Hieronimꝰ
ergo, thimiama refert ad orationes ſan-
ctoꝝ Deo offerendas. Sed quod ſequit̃
de thyſia, nequaq̃ refert ad oratiões ſan
ctoꝝ. ſed ad ſacrifitium Eccleſiæ. Dicit
em̃ ſic beatꝰ Hieronimꝰ. Nõ in una or-
bis ꝓuintia Iudea. Nec in una urbe Hie
ruſalem. ſed in omni loco offerri obla-
tioné. nequaq̃ immũdã, ut a populo Iſ-
rael, ſed mundã. ut in Ceremonijs Chri
ſtianorum.

Ecce uides Hieronimũ, oblationem
mundã non referre ad orationes ſancto
rum, quia oblationé mundam gentiũ,
opponit oblationi immũdæ Iudeorũ,
quod in orationibus facere nõ potuit,
cũ etiam patres ſinceriter orauerint in
nature & ueteri lege. ut Abraham, Iſaac
Iacob, Moſes Dauid etc. Item illã ob-
lationé mundã, dicit Hieronimꝰ offerri
in cæremoniis Chriſtianoꝝ. Qui auté
adorãt in ſpiritu & ueritate, nullis egét

cæremoniis ad orationes faciendas. Hieronimus igitur hic hereticis non ſuffragatur.

Secūdo,ex Veteris Teſtamenti ſcriptura probemus idē.ſ. qđ uenerandū ſacramentū Eucariſtiæ ſit in miſſa ſacrifitium.Leui.21. dicit Panes Dei ſui offerunt.Et ideo ſancti erunt. Hebraica ueritas habet.Carnem Dei ſui offerent, & ſancti erunt.

Et paulo poſt. Et ſanctificabis eum, quoniā carnem Dei tui ipſe ſacrificans. Sanctus erit tibi,quoniā ſanctꝰ Dñs ſanctificans uos.

Et iterū. Numeri.28.Vbi nos legimꝰ Dixit Dñs ad Moiſen, Precipe filiis Iſrael,& dices ad eos,Oblationē meā, & panes,& incenſum odoris ſuauiſſimi offerte per tēpora ſua. Hebræa ſic habet. Sacrificiū meū caro mea,aut aliter, oblationē meā panis mei,ad ignes odoris ſuauitatis meæ cuſtodietis ad offerēdū mihi in tempore ſuo.

Cauſa uariationis huiꝰ in his locis eſt cur uidelicet, ponat caro,uel panis. qa ibi ponitur dictio Hebrea quæ quādoq; ſignificat om̄e comeſtibile. qn̄q; panem

ſolum; quandoq; carnem.

Hic cernere potes, quod non locut9 ſit hic Dñs de ſacrificio Veteris Legis; ſed de ſacrificio noſtri tẽporis Noue Legis, q̃ uidelicet caro dñi Dei noſtri offerri debuerit. Et hoc fit in ſacratiſſima miſſa. Et ita exponũt nõ modo noſtri doctores, ſed etiã Hebraici. Qualis erat unus ex eis Rabbi pinhas, qui dicit, q̃ tẽpore Meſſiæ, om̃ia ſacrificia ceſſabũt, ſed ſacrifitiũ panis & uini nunq̃ ceſſabit. Nã Melchizedech rex Salem, protulit panẽ & uinũ. Geñ. 14. Et Meſſiah eſt ſacerdos in æternũ ſecundũ ordinẽ Melchizedech, ut dicit Pſal.

Tertio ex Veteri Teſtamento idem ꝓbat Rabbi Chahana ſup illud Geñ. ca. 49. Ligans ad Vineam pullũ ſuũ, & ad uitem o fili mi Aſinam ſuam, dicit, Sacrificium (nota, ſacrificium) quod fit ex Vino, non ſolum tranſmutabit in ſubſtantiã ſanguinis Meſſiæ, ſed etiam conuertetur in ſubſtantiam corporis eius. Verba aũt illa, & ad uitem ſeu palmitẽ o fili mi Aſinam ſuam, ſignificat, quod diuinitas & Dei filius unietur Aſino, id eſt materiæ ſuæ, Hec ille, & multa ibidẽ

ad

ad noſtrum ꝓpoſitum, uidere facile po-
tes ex hoc Rabbi, ꝙ ſacrificium in noua
Lege debuerit fore ex corpore & ſang-
uine Domini.

Quarto ꝓbatur idem ex Veteri Teſta
mento Exodi. 27, Et pones ſup menſam
panes ꝓpoſitionis in cõſpectu meo ſem
per. Hebræus habet ſic, & dabis ſup men
ſam panes facierum coram me ſemper.

Cur dicant panes facierum, explicat
Rabbi Iudas, dicens, quia tranſmutabi
tur ex ſubſtantia panis cum ſacrificabit
in ſubſtantiam corporis Meſſiæ, & ipſe
idem erit ſacrificium. Panis facierum
dicitur quia in ipſo ſacrificio, erunt due
ſubſtantiæ humanitas & diuinitas.

Ecce hic etiam Hebraicus Doctor di-
cit. Cũ ſacrificabit, Hic aũt Doctor erat
ante Chriſtum incarnatum.

Vltimo licet referre uerba priſci Do-
ctoris quẽ ludei Rabbenu Haccados. i.
Magiſtrum noſtrum ſanctum, appellãt,
qui narrat ſe ita a Rabbi Simeone filio
Iohai ſcriptum reperiſſe, Quod cum ſe-
mel idem Rabbi Simeon in Spelunca
duplici orans, uidiſſet Heliam ſibi appa
rentem, & ſe tanq̃ ſummũ Pontificem

induentem,rem ſacram facientem,atq; ideo omnes letantes,interrogauit ipſm dicens. Sacrũ illud quod faciebatis coram Deo ſancto & benedicto quid nam erat? Reſpondit ei Helias. Hoc eſt ſacrificium, quod poſtq̃ uenerit Meſſias facient Sacerdotes coram Deo ſancto & benedicto. Tũc enim ceſſabunt omnia ſacra quæ prius fiebant,facient aũt ſacrificium illud ex Pane & Vino. Et infra. Tunc Deus miſericordia implebitur,& uirtute ingenti ſanctorũ uerborꝝ quæ ab ore Sacerdotum manabunt,illd' & omne ſacrificium,quod in unaq̃q; ara celebrabit',in corpus Meſſiæ conuertetur.

Ex his patet,quõ illi Rabbini adhuc ſub figurarum inuolucris uiuentes,plus tribuerunt ſacrifitio Eccleſiæ,quã hi aduerſarii contra quos pugnamus.

Quinto ex Veteri Teſtamento idem ꝓbat',Dicitur Danielis.12.& ſunt uerba Angeli, Vade Daniel, quia clauſi ſunt ſignatiq; Sermones,uſq; ad tempus preſinitũ,eligent' & dealbabuntur,& quaſi ignis ꝓbabuntur multi,& impie agent impii,neq; intelligẽt omnes impii. Porro docti intelligent,Et a tempore cũ ab-

latum

latum fuerit iuge ſacrificium,& poſita fuerit abominatio in deſolationem,dies.1290.

In his uerbis non loquit᷑ hic de ceſſatione iugis ſacrificii Iudaici in aduentu Meſſiæ,de illiꝰ enim aduentu ait in ca. 9.ibi.Septuaginta hebdomades etc.ubi infert,Deficiet hoſtia & ſacrificium etc. & ꝑſeuerabit deſolatio ad conſumationem & finem, Ideo hic loquit᷑,ſecundū Hieronymū de aduentu Antichriſti, & ꝙ tempore regiminis ſui, ceſſabit iuge ſacrificium, quod non eſt aliud, niſi ſacrum officium Miſſæ,in quo quottidie offert᷑ pro ſalute fidelium,Nam cū dicit ꝙ tribus annis cū dimidio etc.hec breuitas temporis ſatis indicat eū non loqui de ceſſatione iugis ſacrificii Iudeorum,cuiꝰ deſolationem predixerat perſeueraturam uſqꝫ ad conſumationem mundi.

Illud idem ꝓbatur ex alio, qm̃ idem eſt tempꝰ p̄dictum hic a Daniele ca.12. & a Chriſto apud Matth.24. Nam Daniel inquit ab initio ca.Et ueniet tempus,quale non fuit ab eo,ex quo gentes eſſe cæperunt uſqꝫ ad tempus iſtud.Glo-

ſa interliniaris, id eſt. Antichriſti. Saluator ſimiliter inquit ibidem, Erit tũc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi uſq; modo, neq; fiet.

Senſus ergo uerborum apud Danielem eſt. Vade Daniel, clauſi ſunt ſermones iſti multis obſcuritatibus inuoluti, & non intellecti. Electi purgabunt, & probabunt perſecutionibus, tribulationibus, & temtationib9 ita ut in errorem inducant, ſi fieri poteſt, etiam electi. Et tunc auferet iuge ſacrificium dies. 1 2 9 0.

Dicat itaq; Hereticus, Tempore Antichriſti ceſſabit iuge ſacrificiũ. Quod eſt illud, niſi ſacrum officium Miſſæ? Nõ poteſt dicere q orationes intelligantur. Nam uiri iuſti & zeloſi adeo tunc non ceſſabunt ab orationibus, ut etiam tũc oraturi ſint ardentius, deuotius, & inſtãtius, quanto magis uidebunt Eccleſiam afflictam.

Ex his ſequit, q omnes illi ſunt precurſores Antichriſti, qui laborant Miſſæ ſacrificium extinguere, ſicut prochdolor uidem9 fieri in multis locis Germaniæ. Et pter hec, Nudant Altaria ornamẽtis, Eccleſias imaginibus, cærcis, & cæremoniis

niis,extinguunt ſacerdotia,tollũt Ritus Eccleſiæ,officia diuina, Vigilias,Cant9, p̄curſores Antichriſti. Accedũt ad ſacra-tiſſimum corpus Chriſti,non Contriti, non Confeſſi, non ieiuni, ſine timore Dei.ſine reuerentia,ſine deuotione,La-ici ſacram Hoſt á attingunt, Sub utraq; ſpetiæ cõmunicant.Sacro ſanguine ue-ſtes proluunt accepto Calice in manus, Euchariſtiæ ad infirmos delatæ,nullã reuerentiam exhibent.In Loculis & Pe-ris Laici portant. Et alia horrenda fa-ciunt.

Hieronim9 teſtaẗ Methodiũ ſanctũ martirẽ Tyri olim Epiſcopũ hec p̄dixiſ ſe.Dicit em̃. Et tolleẗ honor a ſacerdo-tibus,& ſupprimeẗ miniſteriũ Dei, & q-eſcet om̃e ſacrifitiũ ab Eccleſiis,& erunt ſacerdotes ſicut & populus.

1.Chor.11.Dicit btũs Apoſtolus. Si quis mãducat & bibit indigne, iuditiũ ſibi manducat & bibit. Et reus erit cor poris & ſanguinis Dñi. Eſſe autẽ reum corporis Dñi,eſt grauiſſimũ peccatum, quomodo ergo ſup tales nõ iraſceẗ do-min9? & quãto magis iraſceẗ ſuper tot blaſphemiis,quæ a Germanis cõmittũ-

tur in uenerabilem Eucariſtiam?

Sexta probatio hui9 ex Veteri Teſta-méto. Dicit Pſal. 71. Erit firmamentum in terra, in ſummis montiū, ſuperextol-leť ſuper Libanū fructus ei9, & florebūt de ciuitate ſicut fænum terræ.

Ita. 70. tranſtulerunt. Hieronim9 ſic legit ſecūdū Hebraicā ueritaté. Erit me-morabile triticū in terra in capite mō-tium, eleuabiť ſicut Libani fructus eius. Alij hebræi interþtanť. Erit placéta fru menti etc.

Pſalm9 iſte in quo hec uerba ponun-tur eſt de Meſſia, etiā ſecundū hebræos, Non eñ poteſt intelligi de Salomone, quū ibi nōnulla ponanť, quæ Salomo-ni cōuenire nō poſſunt. ut illud. Et per-manebit cum Sole & ante Lunā etc.

In capite ergo montiū eſt placéta tri-tici, quando Chriſtus in Euchariſtia ſub ſpecie panis tritici cōtent9, ſuper capita ſacerdotū eleuať, ut a populo adoreť.

Rabbi Ionathas exponés hūc Pſalmū & hec uerba dicit. Videat q habet ocu-los, ꝙ ille eſt Meſſias, de quo loquiť to-tus Pſalm9. Cū ergo ait, Et erit placenta frumenti in terra in capite mōtiū. Vult dicere,

dicere, ꝙ placenta panis fiet ſacrifitium in capitibus Sacerdotũ. Ecce dicit ſacri⸗ficium.

Poſſet addi Septima ꝓbatio, ex illo Pſalmi. Tu es Sacerdos inæternum ſe⸗cundum ordinem Melchiſedech. Ex his uerbis patet ꝙ Chriſtus Dñs debuit of⸗ferri ſub ſpeciæ panis & Vini, Nam Mel chizedech obtulit panem & Vinum, in Cruce aũt Dñs ſe non obtulit ſub ſpeciæ Panis & Vini, ſed in nouisſima cæna, ut dicet᷑.

Obmisſis pluribus, quæ ex Veteri Te⸗ſtamẽto pro hac ſententia adduci poſ⸗ſint, ꝓperemus ad Nouum Teſtamen⸗tum, quia hoc eſt ſacrificium Noui Te⸗ſtamenti, Ex Nouo ergo Teſtamento ꝓ bemꝰ ſacram Euchariſtiam in Miſſa of⸗ferri, & eſſe oblationem.

Prima ꝓbatio, Agnus Paſchalis figu⸗rabat Chriſtum, Sicut dixit Baptiſta, Ec ce Agnus dei. Omnia aũt in figura con tingebant illis. 1. Corinth. 10. Modo in agno Tipico duo fiebant, Nam primo ĩmolabatur ut dicit᷑ Exodi. 12. Immola⸗bit eũ uniuerſa multitudo filioꝝ Iſrael, deinde edebat᷑. Ergo, ut figura correſpõ

deat ueritati, agnus noſter uerus Chriſtus Dñs, agnus inq̃ Miſticus, primo immolatur in ſacrificio Miſſæ, deinde manducatur.

Quod ſi dixerit aduerſarius ꝙ immolatio loquat̃ de Hædo, non de agno. Nam Exod. 12. dicitur. Iuxta quẽ ritum tolletis & Hædum, & ſeruabitis eũ uſq; ad q̃rtumdecimũ diem menſis huius, Immolabitq; eũ uniuerſa mľtitudo ꝛc.

Reſpondet̃, ꝙ Hædus cum ſit ex Capris & hædus q̃ſi fœdus, tanto ſacrificio agni imaculati non cõueniebat (licet ꝓ peccatis, ad ſignificandũ peccatoꝝ fœditatem, etiam hædi accipiant̃. 2. Eſdr. 7.) tamen conſequẽtia Textus, ſimul de immolatione loquens & eſu agni, ſatis oſtendit utrumq; debere referri ad agnũ Paſchalem. Porro Hebraica ueritas non ſic habet, neq;. 70. interpretes. Nam ſic habet Textus, de Ouinis & Caprinis accipietis, hoc eſt, ex grege ubi ſimul paſcuntur Capræ & Oues. Ergo ab agnis & ab hædis accipietis ſcz agnum.

Secunda ꝓbatio, ex ſacro Euangelio Lucæ ubi dicit̃, Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens, Hoc eſt

corpus

corpus meum qđ pro uobis dat̃,Hoc fa
cite in meam cõmemorationem. Simi⸗
liter & Calicem poſtq̃ cænauit dicens.
Hic eſt Calix Nouum Teſtamentum in
ſanguine meo,qui pro uobis fundetur.
Similiter ſcribit̃ apud Matth.& Mar.&
Paulus ad Corinthios.
Hec facta ſunt in cæna nouiſſima Dñi,
Vbi dum Chriſt9 in agno Paſchali quẽ
manducabat cũ Diſcipulis iuxta ritum
Iudeoꝝ,ſeipſum figuraliter obtuliſſet,
finem impoſuit umbratili Iudeoꝝ ſa⸗
cerdotio,ſimul & ſacrificio. Et mox fini
ta cæna inſtituit nouũ ſacerdotium &
nouũ ſacrificium Euangelicum in pa⸗
ne & uino.

Quod ſi Heretici negauerint,inſtetur
contra eos ſic. Miſteria corporis & ſang⸗
uinis ad Teſtamentum Chriſti ꝑtinent,
teſtamentũ autem inuoluit mortem te⸗
ſtatoris ad Hebr.10. Nam ubi teſtamen
tum eſt,mors neceſſe eſt intercedat teſta
toris teſtamentum eñ in mortuis con⸗
firmatum eſt, alioquin nondũ ualet dũ
uiuit,qui teſtatus eſt. Quia ergo inſtitu⸗
tio Euchariſtiæ ad teſtamentũ Chriſti ꝑ
tinet ut dixim9. Teſtamentũ aũt inuol⸗
uit

uit mortem teſtatoris. Mors Chriſti fuit ſacrificium (quia oblat⁹ eſt, quia ipſe uoluit) pro peccatis noſtris oblatũ, ergo teſtamentũ & hanc oblationem inuoluit. Ideo cum Diſcipulis præcepit. Hoc facite in meã commemorationem, uoluit fieri ſacrificii iugem memoriam & reiterationem in Eccleſia, uſq; ad conſumationem ſeculi.

Et quaſi diceret, Hactenus in Veteri Teſtamento feciſtis multa ſacrifitia, & precipue ſingulis annis ſacrifitiũ Agni Paſchalis. At ego ſum dator Noui Teſtamenti, ideo iã inſtitui ſacrifitiũ omniũ ueterũ impletiuũ, hoc a modo facite in meã, id eſt in paſſionis meæ cõmemorationẽ. Hoc inq̃ facite. Accipite, gratias agite, conſecrate, frãgite, ſumite, date, offerte. In memoriã paſſionis meæ. Paſſio em̃ mea, qua ꝑ uobis corpus meum daẽ, trãſibit in præteritũ, & ideo in memoriã tanti beneficii, facite hoc ſacrifitium,

Hic nota, ꝙ hi admodũ deſipiunt, q credunt miſſam eſſe memoriã & recordationẽ cœnæ Dñicæ, quales ſunt Lutheriani. Nã parum eſſet nobis inculca

re

re hãc rationẽ cœnæ. Parumq́ ex ea affi
ceremur deuotiõe & charitate. Sed me-
moriã nos habere uoluit paſſiõis, mor-
tis & oblationis ſuæ, in quibus ardentiſ
ſimã in nos teſtatus eſt charitatem, qua
nemo maiorem habere poteſt Ioh. 15.
Quod patet tum ex uerbis Chriſti, tum
ex uerbis Pauli Apoſt. Ex uerbis Chriſti,
Nã Chriſtꝰ uerbis amoroſiſſimis, illud
adieci Matth. 26. Lu. 22. quod pro uo-
bis dat᷑. ſ. in oblatiõe Crucis. Similiter
de ꝓcioſo ſanguine adiecit, qui ꝓ mul-
tis effundet᷑ apud Math. & Marcũ. Cau
ſa ergo motiua, ut hoc faciatis in meã
recordationem, eſt, quia corpus meum
ꝓ uobis dabit᷑ in ſacrificium, & ſanguis
meus pro uobis fundet᷑ in noui & eter-
ni teſtamenti confirmationem.

Ex uerbis quoq́ Apoſtoli. 1. Cori. 11.
Quocienſcunq́ eñ manducabitis panẽ
hũc, & Calicem bibetis, mortem Domi
annunciabitis donec ueniat. ſ. ad iudi-
tium.

Vide quid dicat, Mortem Dñi annũ-
ciabitis, Non dicit cænam, ut omnibus
conſtet Miſſam non eſſe inſtitutam in
memoriam cænæ dñicæ, ſed paſſionis
&

& mortis Domini, ac oblatiõis in Cruce factæ.

Tertia ꝓbatio ex Nouo Teſtamento, Miſſam eſſe ſacrificium, Ad Hebre. 13. dicit Apoſtolꝰ. Habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo. i. Synagogæ deſeruiunt.

Hic Apoſtolus loquit̃ de Chriſto, & teſtat̃ in Eccleſia eſſe altare, & ita ſacrifitium. In Greco habet̃. Habemus ſacrificatorium. Et ſimiliter in Hebreo habetur, Sebach. i. ſacrificatorium. Si ergo habemꝰ altare & ſacrificatoriũ, quid in altari ſacrificabitur, niſi corpus & ſanguis Domini?

Semp ucri cultores Dei habuerũt ſacrificia, quibus Deum honorarũt, Semper hec tria currebant ſimul, Lex, Sacerdotiũ, ſacrificium. Ergo & in noua lege hec habent̃, Nec poteſt eſſe lex perfecta, quæ nullam habet oblationem aſſiduam & iugem, Alioquin dignior eſſet lex Vetus, q̃ Noua, ſi hec ſacrificium iuge non haberet, quod illa. ſ. uetꝰ habebat.

Quarta ꝓbatio, Apoſtolꝰ ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibꝰ aſſumptus, pro hominibꝰ cõſtituit̃, in his quæ

ſunt

ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia ꝓ peccatis. Ecce ſi eſt ſacerdotiũ in Eccleſia, neceſſe eſt & officia ſacerdotalia eſſe in Eccleſia, ſcz offerre dona & ſacrificia ꝓ peccatis ſuis & populi.

Probemus iam idem ex dictis ſctōꝝ & ex Canone ſacro, ſcz Miſſam eſſe ſacrificium.

Miſſa ortum habet a Chriſto, Ritus aũt cælebrandæ Miſſæ ex traditione Apoſtolorum ut dicit Dioni.ca.3.de Eccleſiaſtica Hier.Licet ille modus auctior factꝰ ſit ſemp in Primitiua Eccleſia tempore martiꝝ.

Hugo lib.2.de Sacramentis, ex Veterum autoritate aſſerit, Miſſam quæ fit in cõmemorationem paſſionis Chriſti, beatum Petrum Apoſtolum primum omnium Antiochiæ cælebraſſe.

Idem dicit Iſidorus de origine officiorum, Ordo inquit Miſſæ, quibꝰ oblata Deo ſacrificia conſecrantur, primo a ſancto Petro eſt inſtitutus etc,

Iacobus Hieroſolimis primus, Marcꝰ Alexandriæ, celebrarũt Miſſam.

Baſilius magnus ſcripſit ꝙ Canonis maior pars ab Apoſtolis emanauerit.

In

In quo Canone ponit̃.Hanc igit̃ oblationem etc. Et ſequit̃,Quam oblationem Deus in omnibus que ſumus benedictam, aſcriptã, ratam, rationabilẽ acceptabilemq; facere digneris. Et infra offerimus preclare maieſtati tuæ etc. Vides hic ſemper dici oblationem,Offerimus etc.

At dicẽt heretici,quid tu Canonẽ nobis obijcis,quẽ nos dudũ eiecimus? Reſpondet̃.Ex hoc oſtenditis uos eſſe hereticos,Canonẽ eñ iſtũ uetuſtiſſimũ,ab Apoſtolis iniciatũ,a pontificibus martirib9 auctũ, a Gelaſio Papa ante mille annos,in hãc ferme formã, in qua nũc eſt redactũ, a tota Eccleſia ſuſceptũ,uos ꝓpria temeritate reſpuitis.Cũ tamen beatus Auguſtin9in Epiſtola ad Hieronimũ dicat. Cõtra Eccleſiæ fundatiſſimũ morẽ nemo ſenciat. Similiter idem de cõſuetudine Eccleſiæ orandi pro mortuis inquit.Si nulla eſſet autoritas ſcripturæ ſacræ,quæ doceret orare ꝓ defunctis,tanta eſt autoritas Eccleſiæ & conſuetudinis eius obſeruatæ, ut nemo illam inſequens poſſit errare.

Audiat & Grecus Canõ.Sacerdos ſa-
cris

cris indutus orat. Dñe Deus noſter, da nobis auxiliũ, ut perficiam⁹ cũ timore, diuinũ hoc & expaueſcẽdũ ſacrificium Nota ſacrifitium.

Audiant & Hiſtoriæ. Si credimus hiſtorijs Gentiliũ, cur non magis Chriſtianorum.

Proconſul Egeas dixit beato Andree Apoſtolo, Hæc uana tuis narra, & mihi obtẽpera, ac diis om̃ipotẽtib⁹ ſacrifica, Reſpondit Andreas, Omnipotẽti Deo quotidie agnũ immaculatũ offero, qui poſtq̃ a toto populo comeſtus fuerit, uiuus ac integer perſeuerat. Ecce beatus Andreas dicit, offero.

Sanct⁹ Laurẽti⁹ ad Sixtũ dixit, Quo ꝓgrederis ſine filio pater, quo Sacerdos ſancte ſine Dyacono ꝓperas, tu nunq̃ ſine miniſtro ſacrifitiũ offerre ꝯſueueras .ſ. in miſſa. Itẽ beat⁹ Dionifius Ariopagita Apoſtoloꝝ diſcipul⁹, ubiq; ſacrifitium facit ex miſſa, imo totã formulã miſſandi tempore Apoſtoloꝝ ꝑſcribit, Capite eñ tertio dicit, Ferme nõ reperiri ſacerdotalis muneris myſteriũ peragi, quod non cõpleat in cõſumatiõe diuiniſſime Euchariſtiæ ad unã perficiente ſacrifitio collectionẽ. R San-

Sanctus Ignatius martyr, Apoſtoloꝝ diſcipulus in Epiſtola ad Smyrnenſes, cuiꝰ & btũs Hieronimꝰ meminit, ſic dicit. Oẽs Epiſcopũ ſequimini, ſicut Chriſtus Iheſus patrem. Presbiteros ſicut Apoſtolos, Diaconos autẽ ueneremini ſicut Dei mãdato miniſtrãtes. Nemo preter Epm̃ aliquid agat eoꝝ, quæ ad Eccleſiã ꝑtinent. Firma Euchariſtia reputet̃. quæ ab Ep̃o ꝯceſſa fuerit. Vbi Ep̃s ꝓſens fuerit, illuc & plebs congreget̃. Propterea non licet ſine Ep̃o neq; offerre, neq; ſacrifitiũ immolare neq; miſſas cælebrare. Audis hic dici offerre, immolare. Hoc expreſſius facit Epiſtola prima ad Trallianos.

Hec omnia negant Lutherani, Immo dicũt ultra hec, Epiſcopum non eſſe ſuperiorem Sacerdote, Et tollunt externũ ſacerdotium, diceñ omnes Catholicos ex equo eſſe ſacerdotes, & ita aufferunt ordinis ſacramentum.

Sed ſi omnes Chriſtiani ſunt Sacerdotes, ſequit̃ q̄ ſacerdotium ueteris Teſtamenti erat nobilius quam ſacerdotium Noui Teſtamenti, ꝓbatur ſequela, Nam quæ a turba ſecreta ſunt, & pauci-

oribus

oribus communicata,ſunt digniora. Et quia in Veteri Lege,non omnes paſſim homines erant Sacerdotes,ſed ſecernebantur nõnulli ex turba hominũ,Ergo ſcd'm Hereticos,nobilius erat uetus ſacerdotium nouo, Quod quis auderet dicere?

Preterea ꝙ nõ omnes Chriſtiani ſint ſacerdotes. Patet p beatũ Paulum Apoſtolum. 1. Timo. 7. ubi dicit, Nemini cito manus imponas. Ecce Apoſtol9 docet non omnes paſſim ad gradus eccleſiaſticos aſſumendos.

Quod ſi Hereticus inſtet, ꝓbando omnes Chriſtianos eſſe ſacerdotes, p illud 1. Petri. 2. Vos genus electum Regale ſacerdotium.

Reſpondet, hec uerba accepit Beatus Petrus ex ſcriptura ueteris Teſtamenti, Exod. 19. Et hic Text9 Hereticos cõuincit, Nam ad uniuerſum populũ in ueteri Lege hec uerba dicta erant ſcz regnũ ſacerdotale uos eſtis etc, Conſtat autem amentis eſſe, intelligere uniuerſum populum Iſrael fuiſſe Reges & ſacerdotes. Ita & in nouo Teſtamento amentium eſt dicere omnes Chriſtianos eſſe Reges

& ſacerdotes, ut Heretici intelligant.

Sed hec & tunc dicta ſcz in Veteri Lege, & nunc in noua Lege a beato Petro dicunt ut ſignificet utraq; dignitas collata populo, Nõ ut ſingulis, ſed ut uniuerſis, Hoc eſt, ꝙ eſſet in uniuerſitate & dignitas ſacerdocii, & dignitas regalis.

Preterea omnes fideles dicunt & Reges & ſacerdotes, ſacerdotio interno, nõ externo. Reges ſimiliter dicũtur, ſeipſos ratione regendo. Paſſiones & uicia ſuperando. Sacerdotes dicunt, offerendo Dño hoſtiam laudis, ſacrifitium orõnis munera Elemoſinarum, et cætera ſpiritualia exercitia uirtuoſaq; opera, Et hoc eſt ſacerdotium internum.

Sed ad propoſitum redeamus probando adhuc ex priſcis Doctoribus Miſſam eſſe Sacrifitium.

Origenes Home, 5. ſup Leuit. dicit. Sepe oſtendimꝰ ex diuinis ſcripturis Chriſtum eſſe & hoſtiam, quæ ꝓ peccatis mũdi offertur & ſacerdotem qui offert hoſtiam.

Et idem adhuc clariꝰ in libro primo ſuper Iob. uide ibi.

Chriſoſto. ſup. 9. ca. ad Hebreos dicit, Ipſe

Ipſe ergo & ſacrifitium & ſacerdos,& hoſtia.Si enim hoc non eſſet,multa etiam oportebat ſacrifitia offerri,ſepius oportebat crucifigi,Et infra,Quid ergo nos, nonne p ſingulos dies offerimus? Offerimus equidem ſed ad recordationem facientes mortis eius. & una eſt hoſtia, & non multæ. Hec ille. Ecce dicit Offerimus.

Auguſti .lib.10.de Ciuitate Dei cap. 20.Per hoc & Sacerdos eſt ipe offerens, ipſe & oblatio.

Cui9 rei Sacramétũ quotidianũ eſſe uoluit ſacrifitiũ. Vide q̃ dicat ſacrifitiũ.

Et in alijs ſexcentis locis Auguſt. ad hanc ſententiam.

Idem Tertullianus libro de Exhortatiõe caſtitatis.

Hireneus qui uidit Policarpũ Diſcipulũ beati Iohannis Apoſtoli,dicit exponens illa uerba. Accepto pane, gratias egit dicens, Hoc eſt corpus meum, & calicé ſimiliter etc. Dicit Hireneus, Noui Teſtamenti ſanguinẽ ſuũ cõfeſſus eſt,Nouam docés oblationé,quã Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in uniuerſo mũdo offert.Hec ille. Quid clarius his

uerbis pro noſtro ꝓpoſito?

Ex his om̃ib⁹ liquido patet Euchariſtiam eſſe oblationẽ, Poſſent multi alii adduci Doctores, Sed breuitati ſtudendum eſt.

Iã ratiões Hereticoꝝ ſunt ſoluendæ, quib⁹ nituntur probare oppoſitum.

Primo arguũt ſic, Dicit Apoſtol⁹ ad Hæbreos decimo. Chriſtus una oblatióne cõſumauit in æternum ſanctificatos, Et in eadẽ Epiſtola cap. 9. Chriſtus inquit per ꝓpriũ ſanguine introiuit ſemel in ſancta. Et cap. 10. In qua uolũtate ſanctificati ſumus per oblationem corporis Iheſu Chriſti ſemel. Ex his uerbis patet ꝙ Chriſtus ſemel tantũ oblat⁹ ſit, & una ſuiipſius oblatiõe uniuerſum genus hũanũ redemerit, Ideo nõ poterit rurſus quotidie offerri in Miſſa.

Reſpondet, iſti aduerſarii noſtri uerba Pauli lacerant, & per ignorantiam equiuoci in hunc inſanum errorem impellunt. Nam duplex eſt oblatio Chriſti, ut ad ꝓpoſitum ſpectat. Vna eſt corporea & realis in corpore mortali, paſſibili, qua Chriſtus in ꝓpria pſona moriendo

riendo ſe obtulit Deo patri in redemptionem generis humani, ubi tanq̄ hoſtia pacifica omnia p̱ ſanguinem ſuum pacificauit, quæ in cœlo ſunt & in terra Colo. 1. Alia eſt oblatio Chriſti, ſacramentalis in miſterio, qua Chriſtus offertur a ſua ſponſa Eccleſia Deo patri, nõ per acerbitatem mortis, ſicut in Cruce, nec ſolum per deuotam & iugem meditationem, ſed & per ſolennẽ repreſentationem eiuſdem ueri corporis Chriſti & ſanguinis eius ſub uelo uenerabilis ſacramenti Euchariſtiæ.

Dicimus ergo uere Chriſtũ ſemel dũtaxat immolatũ, ut uictimã in Ara Crucis, nec unq̃ deinceps ab aliquo ſic immolandũ, q̃a Chriſtus reſurgens a mortuis iam amplius nõ morit̃ ad Roma. 6. Sic Chriſtus ſemel oblatus eſt ꝓ peccatis multoꝝ, ad Hebre. 9. Sic una oblatione cõſumauit in ſempiternũ ſanctificatos ad Hebre. 10. Sic oblatus eſt quia ipſe uoluit. Iſa, 73. Tamen illo nõ obſtante, tanq̃ oblatio mũda quotidie offert̃ Deo a tota Eccleſia ſub Sacramẽto. Et ita idem Chriſtus, idem ſacrificium. Sed alter mod⁹ offerẽdi. Ponit cau

ſam Euſebius, ut iugiter coleret per myſteriũ, quod ſemel offerebat in precium Et ſicut quotidiana & aſſidua currit redemptio pro omniũ ſalute, ſic etiã perpetua eſſet redemptiõis oblatio, & perhẽnis illa uictima uiueret in memoria & ſemper pſens eſſet in grã. Nã ſic Chriſtus manet in æternũ ſecũdũ ordinem Melchizedech. Fallũtur ergo Heretici & fallunt, dũ torquẽt Paulũ loquentẽ, de immolatiõe moriẽtis in Cruce, torquẽt inquã contra immolationẽ myſticam in Miſſa.

Secundo Arguũt, & ſic quoq; arguit Zuuinglius Hereticus. Idem eſt offerri & mori, Et ꝓbat, quia non aliud moriendo aliud offerendo actum eſt in Cruce, Si ergo in Miſſa offertis Chriſtum, rurſum ipſum facitis mori, rurſum occiditis & crucifigitis ipſum.

Reſpondet. Hoc Argumentũ eſt aſſiduum in ore Laicorum Lutheranæ Sectæ. Dicimus ergo non idem eſſe offerri & mori, ſed quia Chriſtus Dñs moriendo obtulit ſe patri, potuiſſet eñ mori ſe non offerendo.

Non eſt ergo idem Offerri & Mori,

Nam

Nam oblatio ꝓmptam uoluntatem ſe-cum affert, mors aũt paſſionem, ſiue ſit uoluntaria ſiue inuita. Item non eſt idẽ offerri & mori. Nam & in Veteri Lege nonnulla offerebant̃, quæ tñ nõ morie-bant̃ ſicut patet de Simila & Panibus, qui offerebant̃ Exod. 29. Num. 7. Leuit. 2. & 6. & tamen panes non moriebant̃. Mendatiũ igit̃ eſt merum, dicere idem eſſe offerri & mori, Mentit̃ ergo Zuuin glius, nec ꝓbat omne offerri Chriſti eſſe mori, quod ꝓbare deberet, ideo eſt fal-latia accidentis. Offert ergo Eccleſia Chriſtum Dñm, non tamen facit eum mori in Miſſa.

Dices. Quare etiam Apoſtolus in E-piſtola ad Hebreos non meminit huius oblationis in Miſſa? ſed tantum facit mentionem oblationis qua ſe in Cruce obtulit?

Reſpondet̃, Omnis cura fuit Apoſto lis iaciendi fundamenta & principia fi-dei. Ideo omni conatu agit Paulus cũ Iudeis ut credant Iheſum eſſe Meſſiam in Lege ꝓmiſſum, filium Dei, & ſaluato rem mundi. Ideo de aliis ſe intromitte-re tunc temporis noluit.

Tertio arguunt, ꝙ ſacra Euchariſtia non ſit ſacrifitium Miſſæ. Miſſa eſt illa quæ proxime accedit ad inſtitutũ Chriſti. Sed Chriſtus nec uerbo, nec facto in cœna ultima ſacrificauit. Non em̃ obtulit Deo pané & uinũ, ſed tantũ conſecrando dedit diſcipulis ad manducandũ. Ergo neq̃ nũc in Miſſa debet ſacrificari.

Reſpondeť, falſum aſſumũt dicẽtes, ꝙ Chriſtus in ultima cœna ſe non obtuliſſet ſub ſpecie panis & uini Deo patri. Nã Chriſtus dñs ter ſe obtulit. Primo in Agno Paſchali figuraliter. Secũdo in pane & uino ſacramentaliter. Vbi hoc nouũ ſacrificiũ & Sacerdotiũ inſtituit, ut dictũ eſt. Ritus iſte fuit ſecũdũ ordiné Melchizedech. Tertio obtulit ſe in Cruce.

De hoc auté, ꝙ ſe ſub ſpecie panis & uini obtulerit in Cœna, canit Eccleſia, ꝓ feſto corporis Chriſti. Sacerdos in eternũ Chriſtꝰ Dñs, ſecũdũ ordiné Melchizedech, pané & uinũ obtulit. Nã ꝙ cõſecrauit, oculos in cœlum leuauit, benedixit, gratias ægit, Hec om̃ia ſunt ſigna oblationis. Nã ſic quoq̃ ſacerdos Le

galis

galis ꝓ ſacrificio, eleuabat faſciculũ ſpi-carꝫ corã Dño, ut ſit acceptabile Exodi. 29. etcet.

Quod ſi adhuc ꝓteruus ultra dixerit ꝙ Chriſt9 nõ expreſſerit dicẽdo, offeri-mus tibi uel offero tibi pater, uel ſuſci-pe hãc oblationẽ etc.. Cur ergo uos in Miſſa dicitis offerimus &cet.

Reſpondet͛, Non oportet, ut Chriſtũ Dñm in oĩb9 circũſtãtiis & ritib9 hu-ius Sacramẽti ſequamur. Alioquin nõ liceret dicere miſſam, niſi. 12. preſenti-bus. Sicut. 12. erãt Apoſtoli in Cœna. Nec niſi Veſperi ſicut Chriſtus Veſperi cænauit, Nec niſi poſt cænã aut inter cæ nandũ, & preuio agno Paſchali. Nam imitatio Chriſti non conſiſtit in ritibus principaliter, ſed in operibus perfectio-nis. Ergo licet non ſit ſcriptum ꝙ Chri-ſtus dixerit offero tibi pater etc, obtulit tamen, & Eccleſia illum in hoc opere ꝑ-fectionis ſequitur.

Quarto arguunt. Idem ſimul recipi & offerri non poteſt, nec ab eodem ſi-mul dari & accipi. Quõ ergo Sacerdos poteſt dici offerre Euchariſtiam, quam ipſe totam ſumit? Eſt eñ natura ſacri-

ficii, ut totum Deo offerat, & nihil hominib⁹ relinquat. Cur ergo Sacerdotes Panem & Vinum totum commedunt, nihil Deo relinquē̃t?

Reſpondet. Hoc Argumentũ eſt merum Sophiſma, Non em̃ repugnant offerre & ſumere, quod patet in ſacrificiis Veteris Legis, Nam quod Deo offerebatur comedebant Sacerdotes offerentes, Non aũt Deus. Nam Leui, 7. Vbi deſcribitur Lex ſacrificii ꝓ delicto dicit, omis Maſculus de ſacerdotali genere in loco ſancto ueſcetur his carnibus, quia ſanctũ ſanctoꝝ eſt, Idem patet de Simila etc, Et ita poteſt idem ſumi & offerri.

Quinto arguunt, Miſſa eſt Teſtamentũ Chriſti ſicut ipſe dixit. Hic Calix nouũ teſtamentum eſt in meo ſanguine, ergo non poteſt eſſe ſacrificium,

Reſpondet. Miſſa non eſt teſtamentum, tametſi ad rationem teſtamenti ꝑtinere diximus, uerius tota Eccleſia dicit teſtamentum Chriſti, teſtamentũ nouũ, Legem Euangelii a Chriſto traditam, Sanguis aũt eius effuſus eſt confirmatio teſtamenti Noui.

Si autē uis Euchariſtiam dicere teſtamentum

mentum Nouũ, tunc ſolus ſanguis eſſet nouũ teſtamentum, & non corp9 Dñi, quia de Calice tantum dicit. Hic Calix nouum teſtamentum etc, quod de pane non dicitur, Immo nec ſanguis Chriſti eſt teſtamentũ. Nam quemadmodũ in Veteri Lege, ſanguis Hircorum & Vitulorum, qui fuit figura ſanguinis Chriſti, nõ fuit Vetus teſtamentum, Ita nec ſanguis Chriſti eſt Nouũ teſtamentum,

Quod ſi dixerit aduerſarius, Cur nõ licet mihi dicere Miſſam & Euchariſtiã teſtamentũ, cum tñ Chriſtus dixerit, calicem eſſe nouum teſtamentũ. Reſpondet, Non ſimpliciter dixit Nouũ Teſtamentum, ſed adiecit. In meo ſanguine. Vnde. Conferenda eſt ſcriptura cũ ſcriptura Mattheus & Marcus ſcribũt Chriſtum dixiſſe, Hic eſt ſanguis Noui teſtamenti, ſcz, confirmatio, nõ Nouũ Teſtamentum, Ad hunc modum accipere debem9 Lucam & Paulum, qui dicũt Calicem nouum teſtamentũ non idemtice, ſed confirmatiue. Sicut & Moiſes accipiens ſanguinem Vitulorum & eo aſpergẽs populũ, non dixit, Hic ſanguis eſt Teſtamentum, ſed dixit, Hic ſanguis teſtamenti Exod. 24.

Veruntamen,quia teſtamenti nomē interdum transfert ad id ſignificandū, qđ teſtamento eſt legatum ſcđm hanc tranſumptionem,poteſt ſacra Eucharistia dici teſtamentum,quēadmodū pacem nōnūq̃ appellant aliqui tranſlaticie teſtamentum Dñi noſtri,ꝙ eam diſcipulis reliquerit receſſurꝰ,dicens Ioa. 14. Pacem relinquo uobis.

Sextus Articulus de cō munione ſub vna ſpecie laicorum fidelium.

HEretici huius tēporis, rurſus excitarūt execrādā Hereſim Bohemorū,ab impiis Huſſitis & Pragēſibꝰ inductam,de Cōmunione tradēda Laicis ſub utraq; ſpecie, Panis ſcilicet & uini,quæ quidem Hæreſis iam trāſacto integro ſeculo, & am

plius

plius, in ſacroſancto Synodo Conſtan-
cienſi ſeſſiōe decima tertia, & in Baſili-
enſi, ſeſſione triceſima damnata eſt, &
determinatum eſt ibidem, ꝙ dicere cō-
munionem ſub utraꝗ; ſpecie eſſe de ne-
ceſſitate ſalutis omni fideli, eſt Hereſis.

Vt ergo obnitamur huic improbo molimini, Paucis oſtendam9 ex ſcrip-
tura Veteris & Noui teſtamenti, ꝙ inuo
lucris figurarum & apertis etiam ſenten
ciis ſit ſignificatum, ꝙ non eſt neceſſa-
ria Laicis ad ſalutem communio ſancte
Euchariſtiæ ſub utraꝗ; ſpecie, cuius op-
poſitam partem aſtruunt predicti He-
retici.

In primis Exod. 12. dicit̃, ꝙ Dn̄s pre-
cipiens agnū Tipicum manducari cer-
to ritu, de potu ne ullum quidem uer-
bum fecit. Similiter & Manna de cœlo
toti ſubminiſtrans populo Iſraelitico,
Exod. 16. nullā potus ibidem fecit men
tionem. Per utrumꝗ; aūt horum, ſigna-
tur ſancta Euchariſtia a toto ꝑcipienda
populo Laico ſub una ſpecie.

Preterea Leuit. 6. ubi libamina offe-
rebantur Dn̄o ſecūdū ritum illius tem-
poris, quæ conſiſtebant in liquidis, illa

 ceſſerunt

ceſſerūt omnino in uſum ſacerdotum, neq; aliquā eorum portionem ſibi uendicabāt Laici offerentes. Libamina aūt illa, tunc repreſentabant, liquidam ſacramenti Euchariſtiæ partem, ſolis permittendam ſacerdotibus.

Item Leuit.4.dicit̄, q̄ in eiuſdem legis ſacrificiis, ſoli licuit & indultum fuit ſacerdoti leuitici generis, aſſumere ſanguinem Hoſtiæ oblatæ, illūq; fundere ſuper cornua altaris per gyrum, rurſum eundem aſpergere digito ſepties, & contra ꝓpiciatorium ad orientem Leui.16. Et filiis eius ſacerdotibus etiam conceſſum legit̄ Leui.3.ſcd̄m illius īmolationis ritum, fundere ſanguinem immolatæ hoſtiæ per altaris circuitum. Nunq̄ aūt Laicis, illud commiſſum tradit̄ officium. Participare uero ſacrificium oblatum, aliis etiam a ſacerdote illius populi & filiis eius ſacerdotib9, datū fuit, Per hoc plane ſignificabat̄ ſumptio ipſius ſacratisſimi ſanguinis, in ſacramento Euchariſtiæ, ſub Vini ſpecie, ſolis ſacerdotibus eſſe indulgenda, nō Laicis.

Alia item figura.3.Reg.19.Panis ſubcineritius Heliæ.Figurabat hoc excellētisſimum

tiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ, ubi nulla Vini prorſus fit mentio, Refertur quidem illic & uas aquæ repertum eſſe ad caput ipſius Heliæ Prophetæ, ſed illud nõ habet apertam congruentiam, ut ſanguinem nobis Dominicum referat, quéadmodum habet Vinum, Heæ omnes figuræ predicte, ꝓbant noſtrum intentũ, ꝙ uidelicet, Chriſtiani qui non ſunt ſacerdotes, nõ teneantur ſub utraq; ſpeciæ communicare.

Sed iam accedamꝰ ad Nouũ Teſtamẽtũ, ꝓ quo nota, ꝙ Cõmunicatio Euchariſtiæ ſub utraq; ſpecie, a Chriſto nõ eſt precepta generaliter oĩbꝰ fidelibus indiſpenſabiliter.

Probaẽ primo ex pfiguratiõe. Nam quum Dñs noſter de quinq; panibꝰ in deſerto ſaciauit quinq; milia hominũ. Iohan. 6. (quod quidẽ benefitiũ, ſanctiſſimi Euchariſtiæ ſacramenti pmonſtrauit in omnes futuram cõmunionẽ) nullus illic de potu fit ſermo.

Preterea, in eodẽ cap. apud Iohannẽ. Poſt illud miraculũ multiplicatiõis panum, adaperit myſterium tãti Sacramẽti, ubi ſepius proponit manducationẽ

 panis

panis ſine ſanguinis cõmemoratione. Nã dicit ibi, Panis quẽ ego dabo, caro mea eſt, pro mundi uita. Et iterũ. Qui manducat me, ipſe uiuet propter me. Et rurſus. Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in eternũ. Et q̃uis interdũ de potu ſanguinis ſui adiiciat ibidem Dñs ſermonẽ, nunq̃ tamẽ illic meminit uini, & illius ſpeciei, ſub qua ſumendũ nobis ſanguinẽ ſuum erat relicturus. Vnde aduerſarij nõ poſſunt cõuincere, quod ibi Dñs inſinuarit, Euchariſtiæ Sacramentũ Laicis ſub duplici ſpecie eſſe tradendum, ſicut in ſequentibus patebit.

Secũdo idem ꝓbaẽ. Quia ſi Chriſtus Dñs precepiſſet hoc Sacramentum ſub utraq; ſumere oĩb9 fidelibus, tunc hoc preceptũ, uel colligereẽ ex inſtitutione huius Sacramenti, quia ſub duplici ſpecie ipſum inſtituit. uel ex eius diſpenſatione, qua diſcipulis diſpenſauit, uel ex manifeſto præcepto. Sed nullũ hoꝝ poteſt dici. Eſt ſufficiens diuiſio. Nõ enim poteſt dari alius modus ab his. Nõ poteſt dici terciũ ſcilicet, ꝙ ex manifeſto p̄ cepto iſtud oſtendereẽ, quia nullũ tale preceptũ legitur Dñs dediſſe, nec per ſe nec

nec per Apoſtolos. Nec primū aut secū dū, quia licet ſub utraq; ſpecie inſtituit, & diſpenſauit diſcipulis (quos iā in ſacerdotes ordinauerat) hoc Sacramentū Euchariſtiæ, ex illo tamen cōuinci non poteſt, q̄ mandauerit ſic ab oīibus debere ſumi.

Multa em̄ in inſtitutiōe eius, & in diſpenſatiōe, qua diſcipulis ſuis ſumendū tradidit, obſeruauit, quæ per hoc nō p̄cepit obſeruari, nec eis uniuerſaliter, nec aliis generaliter. Nam ſolos diſcipulos tunc præſentes Sacerdotes ordinauit, dicens. Hoc facite in meā cōmemorationē. Sicut etiā, q̄ poſt cibos dedit, & poſt eſum Agni Paſchalis, non tamē præcepit poſt cibos ſumendū eſſe ſacramentum Euchariſtiæ.

Similiter q̄ ueſperi, Nam ſi hoc precepiſſet, ut uidelicet ueſperi & poſt cibos ſumāt, nemo id immutaſſet, Ita in ꝓpoſito, quod licet Chriſtus ſub utraq; dedit diſcipulis, non tamen ordinauit, nec precepit, q̄ ipſi cæteris quibuscunq; ſic miniſtrarēt, Vnde nec de aliquo ipſoꝝ diſcipuloꝝ legit̄, quod huiuſmodi cōmunionē ſub duplici dederit, quo

ad Laicos,uel ꝙ ipſis preceptũ ſit traditum de ſic cõmunicando. Imo ſub una ſpecie ſcz panis communicabant, alias Acto. 2. ut infra patebit.

Tertio idẽ probaẗ. Ex Lu. Cap. 24. qñ Chriſt⁹ Dñs duob⁹ diſcipulis in Caſtello Emaus poſt Reſurrectionẽ ſuá manifeſtauit ſeipm, illis ſacrum ſuũ corpus, ſub ſpecie panis tantũ porrexit, & cognouerũt eũ in fractione panis,qui quidẽ panis ſacratus erat uerbo diuino ſecundũ Auguſtinũ ſermõe feriæ ſecũdæ Paſchalis. De ſanguine autẽ ſuo, nulla hic habeẗ explicatio, ꝙ fuerit illis ſub ſpecie uini traditus.

Verba Auguſtini ibi ſunt. Eia fratres Vbi uoluit Dñs agnoſci? In fractiõe panis, Securi ſumus,panẽ frãgimus, & dominũ agnoſcim⁹. Noluit agnoſci, niſi ibi, propter nos qui nõ cũ uiſuri eram⁹ in carne,& tamen manducaturi ei⁹ carnem. Quiſquis ergo fidelis es, quiſquis non inaniter Chriſtianus uocaris, quiſquis Eccleſiam nõ ſine cauſa ingrederis, quiſquis uerbum Dei cum timore & ſpe audis, conſolatur te fractio panis, abſentia Dñi non eſt abſens. Habeto fidem,& tecum

tecum eſt quē non uides. Et paulo poſt in eodem loco. Dominus ergo p̄ſentauit ſeipſum in fractione panis. Diſcite ubi Dn̄m queratis, diſcite ubi habeatis. diſcite ubi agnoſcatis, qñ manducatis. Norunt em̄ fideles aliquid, quod meli9 intelligunt in iſta lectione, q̄ illi nouerunt, Dñs his cognit9 eſt, & poſteaq̄ cognitus eſt ab eis. nuſq̄ comparuit. Abfuit corpore, dum tenebaẽ fide, Ideo enim Dominus noſter abſentauit ſe corpore ab omni Eccleſia, & aſcendit in cœlũ, ut fides ædificeẽ, Si em̄ nō noſti niſi quod uides, ubi eſt fides? Hec Auguſt.

Hec plane indicant, apud Lucam in eo loco, fieri ſermonem de fractione panis ſacramentalis, ſecundum ſententiam Auguſtini.

Idem ſentit Beda lib. 6. ſup Lucam. ubi exponens eundem locum de fractiōe panis a Dño coram Diſcipulis in Emaus, dicit. Certi etiam miſterij cauſa factum eſt, ut eis ſcz Diſcipulis in illo Dño noſtro alia oſtendereẽ effigies, & ſic eum non niſi in fractione panis agnoſcerent, ne quiſq̄ ſe Chriſtum agnouiſſe arbitretur ſi ei9 corporis particeps

non eſt, id eſt Eccleſiæ, cuiꝰ unitatem in ſacramento panis cōmendat Apoſtolꝰ 1. Corin. 10. dicens. Vnus panis, unum corpꝰ, multi ſumus, ut cum eis benedictum panem porrigeret, aperirent̃ oculi eorum, & agnoſcerent eū, Aperirentur utiq;, ad eius cognitionem, remoto ſcz impedimento, quo tenebant̃ ne agnoſcerent. Non aūt incongruenter accipiamus hoc impedimentū in oculis eoꝝ, a Sathana fuiſſe, ne agnoſceret̃ Ieſus, ſed tn̄ a Chriſto facta eſt ꝑmiſſio, uſq; ad ſacramentum panis, ut unitate corporis eiꝰ participata, remoueri intelligat̃ impedimentū inimici, ut Chriſtus poſſit agnoſci, hec Beda. In quibus uerbis clare demonſtrat, ꝑ panem illū a Domino fractum, intelligendū eſſe, panem ſanctum Euchariſtiæ, potenti eius uirtute conſecratū, quē ipſis duobꝰ Diſcipulis tunc in menſa porrexit.

Quarto idē probat̃. In Actibꝰ Apoſtolicis cap. 2. ubi cū primæuæ Eccleſiæ deſcribit̃ cōuerſatio, ait beatꝰ Lu. quod cōuerſi ad fidē. Per beati Petri & alioꝝ Apoſtoloꝝ prædicationē, erant perſeuerantes in doctrina Apoſtoloꝝ, & cōmu

nicatione

nicatiōe fractionis panis,& orōnibꝰ.Pa
nis id eſt Euchariſtiæ,ſecundū glo.inter
li. Vt exponit quoqꝫ magiſter Hiſtoria-
rū in Schola. Hiſto.ubi nulla fit mētio
de ſumptiōe calicis.

Vnde cōſuetudo cōmunicandi Lai-
cis ſanctā Euchariſtiā,ſub una ſpecie, eſt
uetuſtiſſima,& ab antiquis tēporibꝰ in
Eccleſia obſeruata.Et hoc facile ex hoc
patet, ꝙ in Decreto de Cōſe.Diſ.2.ca.
Si per negligentiā.Ponit Canō Pii Pa-
pæ,Declarans pœnitētiā Sacerdoti im- Qual penitencia debet fore pro efusione sanguinis Christi
ponendā,qui aliquid de Calice permi-
ſerit in terrā, aut pallam ſtillare, ut ſcili
cet.40.diebꝰ pœniteat. tot diebꝰ ieiu-
nando,& a celebratiōe abſtinēdo,ut di-
cit gloſ.Nulla tamē ibi fit mētio de pœ
nitētia iniungenda Laico,cōſimilis ne-
gligentiæ reo,cum tamen a Laicis faci
lius & ſæpius poſſet fieri huiuſmodi ca
licis effuſio,ſi ſacrū Chriſti ſanguinem
e calice ſumerēt. Propter preſſurā mul-
titudinis. Preſertim ꝓ feſto Paſchæ.Eo
igit tēpore,quo fuit ea ſanctio cōſtitu-
ta,non fuit Laicis conſuetudo ſumendi
ſacram Euchariſtiam ſub utraqꝫ ſpetiæ.
Atqui pius ipſe ſecūdū ſententiā Augu-

ſtini in Epiſtola ad Generoſum, decim9 fuit Papa, poſt beatũ Petrum, & fuit circa annũ ab incarnatione Dñi, centeſimum quinq̃geſimum tercium. Ecce quã antiqua eſt conſuetudo Laicis ſub una ſpeciæ cõmunicare ita ut ipſi9 initium, neq; in memoriis hominũ neq; in ſcriptis Doctoꝝ, neq; in Annalib9 repcriat̃.

Non pmiſiſſet pfecto Dñs Eccleſiam ſuam errare q̃ diu, quæ eſt ſpõſa ipſius ſanguine redempta.

Preterca, in eodẽ Decretoꝝ loco. ſcz de con. diſ. 2. ca. Presbiter. ex Concilio Guarmacienſi ponit̃ hic Canon. Presbiter Euchariſtiam ſemp habeat paratã, ut qñ quis infirmat9 fuerit, ſtatim eum cõmunicet, ne ſine Cõmunione moriatur. Et ca. ſequenti, qui bene explicatur ex Concilio Aurelianenſi pœñia illi iniungenda, qui ſanctam Euchariſtiã ſub ſpeciæ panis non diligenter cuſtodit, in hunc modum, Qui bene non cuſtodierit ſacrificiũ, & Mus uel aliud aliquod animal illud comederit, q̃draginta diebus pœniteat. Qui aũt pdiderit illud in Eccleſia, & pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta dies pœniteat.

Hec

Hec ibi. Atqui in illo priore Canone, nec alibi, p̄cipitur aſſeruari uinum conſecratum, quod miniſtret̃ infirmo grauiter ægrotanti, eo q̃ in ipſo ſeruando ad longum tempus, in eodemq; deferẽdo ꝓcul ad infirmos, ingens ſit periculum ꝑmutationis in acorem, aut effuſionis. In poſteriore uero Canone, nulla adhibetur Cautela, ut ſanguis Dñi noſtri ſub ſpeciæ uini ſolicite & reuerenter cuſtodiat̃, Neq; ibidem aut alio quouis in loco exprimit̃ pœn̄ia illi infligenda, qui Vinum cōſecratum non bene cuſtodierit ꝓ cōmunicatione egrotis facienda, cum tamen longe maior expoſceretur cura atq; ſedulitas ad Vinum conſeruandum, q̃ Hoſtiam conſecratam, q̃ ipſum facili9 aut effundi in terram, aut in Acedinem mutari queat. Illud igitur non paruum eſt Argumentũ, antiquam eſſe conſuetudiné, & plurimo iam tempore ſeruatam, q̃ Laicis non tradat̃ ſacra Cōmunio ſanguinis dominici ſub ſpeciæ uini.

Quapropter in Concilio Conſtancienſi ſeſſione decimatertia determinatũ eſt, q̃ ſi quis dixerit q̃ hanc conſuetudi-

nem antiquisſimam,aut Legem ſcz ſub una ſpeciæ cõmunicare Laicos,obſeruare,ſit Sacrilegium aut illicitum,cenſeri debet erroneum,& ꝑtinaciter aſſerentes oppoſitum premiſſorum,tanq̃ Heretici arcendi ſunt & grauiter puniendi per Dioceſanos locorum.

Hec eadẽ ſententia decreta eſt in Concilio Baſilienſi,ſeſſione triceſima.

Solutio rationũ / contendentiũ Laicis ,ſub utraqꝫ ſpecie dandum eſſe cõmunionẽ .

Nunc diluende ſunt paucis ,rationes illoꝝ qui putãt de neceſſitate ſalutis id requiri, ꝙ laicis fiat cõmunicatio ſancti ſacramenti Euchariſtiæ ſub utraqꝫ ſpecie .

Primo aduerſarii arguũt ſic . Hoc eſt inſtitutũ Chriſti, ꝙ ipſe in Cæna tradidit diſcipulis ſuis,hoc digniſſimũ ſacramentũ ſub utraqꝫ ſpecie . Eiſqꝫ præcepit ꝙ idem facerẽt atqꝫ frequẽtarent myſteriũ in ſui cõmemorationẽ . ut patet Matth..26.Mar.14.Luc.22. Qui ergo denegant Laicis ſpeciẽ uini, repugnant inſtituto Dñico & textui Euangelico.

Reſpon-

Reſpōdet· In illa cœna ultima, Dñs noſter non Laicis uiris, aut mulieribus cōmunicauit ſuū corpus & ſanguinem, ſed dūtaxat duodecim Apoſtolis, quos tūc ordinauit ſacerdotes, & frequentā-dum illud myſteriū in Miſſæ officio cō miſit eisdem.

Quod ſi dixeris, ꝙ in illa cœna potuerunt fuiſſe plures q̃ duodecim Apoſtoli, & illos quoq; cōmunicauit. Reſpondet. At Matth. 26. dicit. Veſpere autē facto, diſcūbebat cum. 12. diſcipulis ſuis Idem Mar. 14. Idem Luc. 22.

Itaq; cū dixit Dñs in illa cœna. Manducate ex hoc om̄es, & bibite ex hoc oēs Illa particula uniuerſalitatis, nō ſine diſcrimine quoſuis fideles cōprehēdit, ſed dūtaxat eos, qui tū aderant præſentes, & ad quos ſermo ille tūc dirigebat, ſcilicet duodecim Apoſtolos. Illis uero tūc dixit Dñs, Hoc facite in meā cōmemorationē. Non aūt dixit. Hoc ſub duplici ſpecie cōmunicato populo. Ex eo igitur loco nihil aliud poteſt colligi, niſi ſacerdotes, cū ſanctū Miſſæ celebratur myſteriū, debere facere cōſecrationē utriuſq;, & Panis ſcz, & Calicis, & utramq;

ſumere

ſumere ſpeciem. Et eſt legittima ratio
huius, quia ſacerdotes, ut Eccleſiæ mini
ſtri, in ſacratiſſimo Miſſæ myſterio, Do
minicā repreſentāt paſſionē, in qua ſan-
guis Chriſti precioſus a ſacro eiꝰ corpo-
re fuit ſeparatꝰ. Ad quod apte deſignā-
dum, ſeparatim calicis cōſecrationē fa-
cere iubenť poſt cōſecrationē Hoſtiæ, &
idipſum typo ſignificatū eſt in oblatio-
ne Melchizedech. Geñ. 14. Qui ut ſacer-
dos Dei altiſſimi panem & uinū Dño
obtulit, Sed ꝙ Laicis, aut Sacerdotibus
Miſſæ offitiū non celebrātibus, fieri de-
beat cōmunio, ſub utraqꝫ ſpecie, neqꝫ ex
hoc Chriſti facto confici poteſt, neqꝫ ex
loco Euangelii quem obiiciunt.

Secundo arguūt aduerſarii, tanqꝫ in-
euitabili Telo & tanq̄ Achilleo argumē
to, dicit Dñs, Ioan. 6. Niſi manducaue-
ritis carnē filii hominis, & biberitis eius
ſanguinem, non habebitis uitam in uo
bis. Qui autē inquiunt, id fiat, niſi ſub
utraqꝫ ſpeciæ ſumať etiam a Laicis hoc
Sacramentum?

Reſpondetur dupliciter. Primo ꝙ in
illo Capitulo Dñs loquiť de manduca-
tione & bibitione ſpirituali, id eſt inſi-
tione

tione in corpus Chriſti miſticũ,p fidem ſpem, & charitatem & in corporatione in ipſum omnib9 etiam paruulis & in= fantibus neceſſaria. Ita exponit Augu. & pleriq; alii ſacri Doctores.

Quod ſi quis dixerit. Niſi Dñs tracta ret in his uerbis de pceptione ſacramen ti,non diſtingueret inter manducare & bibere,& rurſus inter manducare carnẽ & bibere ſanguinem,ſed ex hoc q tam accurate diſtinguit inter hec, inſinuat q de pceptione ſacramenti tractet.

Reſpondet.Facile hec inſtantia reſi= citur pſpiciendo q in eodem illo ca.6. paulo ſuperius Dñs dixit.Qui uenit ad me,non eſuriet,& qui credit in me non ſiciet unq̃. Clare eñ in his uerbis(quæ conſtat non ſpectare ad Sacramentum Euchariſtiæ)Dñs diſtinguit eſurire & ſi= tire,quod equiualet ad diſtinguere,in= ter mãducare & bibere, Nam eſurire ad manducationem, & ſitire ad bibitionẽ pertinent.Non poteſt ergo ex diſtincti= one inter manducare & bibere,trahi ar= gumentum efficax ad inferendum q de ſacramento Euchariſtiæ ſit hic ſermo.

Secundo reſpondet ad Argumentũ, q illud

ꝙ illud Chriſti preceptum, Niſi mandu-
caueritis etc, eſto ꝙ recte poſſit intelligi
etiam de ſumptione ſacramentali, Non
tñ eſt contra nos, nam hec uerba Chriſti
habent ueritatem etiam in his, qui ſub
una tantum ſpeciæ ſcz Panis accipiunt
hoc cœleſte ſacramentum. Nam cũ mã-
ducant carnem Chriſti uere ſub forma
panis contentam ſcd'm ſubſtantiam, &
non ſit corpus hominis uiuum atq; ani
matũ, ſine ſanguine, ſimul ipſi & ſang-
uinem Chriſti bibunt, q̈uis eũdem ſub
uini ſpeciæ non ſumant, Vnde nõ dixit
ibi Dñs, Niſi mãducaueritis carnem fi-
lii hominis, & biberitis eius ſanguinem
in Calice, aut ſub Vini ſpeciæ, ſed ſim-
pliciter propoſuit, & biberitis eius ſang
uinem.

Vnde Prepoſitiuus antiquus Doctor
querit ſic. Eſt ne ſub ſpeciæ panis etiam
ſanguis? Reſpondes, eſt, Tunc quero.
Vel ergo comedis, uel bibis ſanguinem
illũ. Sed non comedis. Non em̃ come-
dit ſanguis ſed bibitur, Ergo bibis ſang
uinem Dñi, communicans tantum ſub
ſpecie panis, & ita ſatisfacis Chriſti pre-
cepto.

Si

Si dicas, ꝙ hoc deberet fieri ſub proprio ſigno, Reſpondet ad hoc, quéadmodũ quidam reſpondit cuidam Bohemo Iohanni de Rokizana, qui erat dux erroris Bohemorum. Si ego inquit reperio in Taberna bonũ Vinum, quid ad me ſi non reperiam ſignum? Et potiſſimum, quũ, ut dictum eſt, non poſſit ꝓbari ꝙ ſub ſigno ſeu ſpeciæ Vini debeant Laici Communicari.

Et ut ſemel occludant ora omniũ, ꝗ ex uerbis aut factis Dñi poſſent eniti ad ꝓbandam Laicoꝝ cõmunioné ſub utraq; ſpecie. Vnũ illud notandũ eſt, ꝙ ea quæ concernũt ſubſtantiã huius uenerãdi Sacramenti, ſeu quæ ſunt de neceſſitate eius, prout determinauit Chriſtus, ut ſunt materia & forma huiꝰ Sacramẽti. Nullo pacto immutari poſſunt ꝑ leges Eccleſiaſticas, quia talia ſunt de Iure Diuino. Forma eñ cõſecratiõis certa, eſt a Chriſto preſcripta. Materia ſimiliter ſcilicet panis & uinũ. Similiter miniſter ſcilicet Sacerdos ordinatus, Hæc inq̃ mutari nõ poſſunt, Sed quomodo aliis cõmunicari debeat hoc Sacramentũ, an ſcilicet ſub una tantũ, aut ſub duplici

plici ſpecie, non diffiniuit Chriſtus, nec ſanxit in Euangelio, ſed Apoſtolis, & Eccleſiæ ſanctæ per ſpiritũſanctũ id ordinandum reliquit.

Sicut etiã ſunt multa, quæ ꝑ reuerẽtia huius Sacramenti, cõmiſit Dñs determinanda diſcipulis ſuis, & eoꝝ ſucceſſoribus, & hæc accipiũt mutationem, iuxta diuerſitatẽ tempoꝝ, cauſaꝝ, & circũſtanciaꝝ. Exẽpli gratia. Sicut ꝙ ad tẽpus Eccleſia primo ꝯfecit in Azimo pane, poſtea cauſa emergẽte celebrauit in fermentato, & demũ iterum in azymo. Chriſtus quidẽ in azymo cõfecit. At qñ error uigebat de Legali obſeruantia, q fuit Ebionitaꝝ, qui dicebant neceſſarium eſſe Chriſtianos Iudaizare, & per conſequens Paſcha ſuũ in azymo conficere, Decretum erat, ꝙ Eccleſia nõ cõficeret de azymo, ſed de fermẽtato, donec ille error ceſſerat. Greci tanq̃ ſuperbi noluerunt redire. Ita ut uſq; nunc in fermentato conficiant.

Ita quoq; ꝙ celebraꝰ in Eccleſia, & altari & uaſis ac ueſtibus cõſecratis, ꝙ ieiuno ſtomacho ſumaꝰ. Hoc totum ex Eccleſiæ inſtitutione ordinatũ eſt. Et hec

poſſet

poſſet Eccleſia mutare ex cauſſis rationabilib9, in toto uel in parte.

Tertio arguũt aduerſarij, p illud uerbum beati Pauli. 1. Corin. 11. Quotienscũq; manducabitis panẽ hunc, & calicẽ Dñi bibetis, mortẽ Dñi annunciabitis, donec ueniat. Itaq; quicũq; manducauerit panẽ hũc, & biberit calicẽ Dñi indigne, reus erit corporis & ſanguinis dñi, Probet autẽ ſeipm̃ homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.

In his inquiunt uerbis, ſimul cũ pane manducando, ter etiã exprimit̃ calix Dñi potandus. Et ergo ſine ulla tergiuerſatione intelligĩ, ibi ſanguis Dñi ſumendus ſub ſpecie uini. Quod ſi illď tunc apud Corinthios etiam Laicos in uſu erat, ex beati Pauli inſtitutione, cur & nunc idem in uſu non erit?

Reſpondet̃. Beat9 Paulus his uerbis non precepit cõmunionẽ ipſius Sacramenti Euchariſtiæ Corinthiis ſub utraq; ſpecie. Sed poſtq̃ recenſuit, primã Sacramenti illius inſtitutionẽ, ſecundũ triũ Euangeliſtarũ ſententiã ipſis permiſit tantum, ritum ſumptionis Panis & Calicis, admonuitq; ſolicite ut illam fa-

 cerent

cerent panis manducationẽ & Calicis potationem in memoriam Dñicæ paſſionis, facta pri⁹ diligenti ſuiipſius probatione.

Et ita ſcd̃m ſententiam grauium Authorum, in aliquib⁹ Eccleſiis, tunc erat uſus Laicis ſumendi illud ſacramentũ ſub utraq; ſpeciæ, quod etiam ex Epiſtola q̃dam Cipriani conſtat, non propter Christi preceptum, ſed propter Chriſti factum. Nõ tamen uniuerſalis fuit uſus Eccleſiæ, ꝙ utriuſq; ſpeciei communio Laicis daretur. Ideo ex huiuſmodi ritu particularium Eccleſiaꝝ, aduerſarii cõficere non poſſunt, ꝙ talis communio Laicorum ſub gemina ſpeciæ in uniuerſum ſit neceſſaria ad ſalutem.

Ex illo ergo toto ꝓceſſu beati Pauli nõ poteſt elici ꝙ Dñs dederit preceptũ omnibus ſub duplici manducare, Nec etiam poteſt trahi ꝙ beat⁹ Paulus hoc ꝑceperit, ſed narrat tantum factũ Chriſti, in cœna, obſeruauit Apoſtolus hunc ritum, nõ de precepto, ſed de facto Chriſti. Quod ſi ſciuiſſet obligari omnes ad communicandum ſub utraq;, ſcripſiſſet hoc expreſſius, tam Corinthiis, q̃

aliis,

aliis,& maxime Romanis qui erant ca-
put mundi.

Quarto arguunt, Antiqua ꝯſuetudo non eſt uiolanda neq; in oppoſitũ ritũ ꝑmutanda, alioquin nihil firmum aut ſtabile eſſet in obſeruationibus Chriſtianæ pietatis,ſed quondam is mos erat tocius eccleſiæ,ſcz Laicos ſub utraq; ſpeciæ communicare ſicut patet ex eadem Epiſtola Apoſtoli.1. Corin.11.Ergo nõ fuit penes aliquos ex poſteritate autoritas hanc legem abrogandi.

Reſpondet, ꝙ non eſt ꝑmutanda lex p rius lata,ſi nulla occurrat legitima ratio ad illam abrogationem,& oppoſite legis conſtitutionem faciendam,Si aũt id poſcat,aut urgens neceſſitas, aut euidens utilitas,prudentis eſt Legiſlatoris, eã ſanctionem , quæ obſeruata in deteriorem uergit exitum, reſcindere,& aliã expedientem ſaluti publicæ, conſtituere. Atqui in primitiua Eccleſia rarior erat fidelium numerus, q̃ ſequentibus ſeculis, & idcirco maior potuit ſeruari cautela pro euitandis periculis,ex communiõe calicis in Laicos emergentibꝰ. Tunc etiam animandi erant ad marti-

rium, graſſante perſecutione Tyranno-
rum, ut non dubitarent ſanguinem pro
Chriſto effundere, ad quod efficaciter
incitabant ſumpto ſanguine Domini e
Calice. Ergo tunc temporis ꝑmittebat
fidelibus Laicis ſaltem in aliquibus lo-
cis particularib9, communio ſub utraꝗ
ſpeciæ. Quod ſi cõmunem omnib9 lo-
cis eum fuiſſe ritum, quis tunc fuiſſe dix-
erit, non eſt cum illo ſup ea re cõtenden-
dum, quoniam nihil propterea minus
noſtrum conficietur propoſitum.

Poſtea uero, multiplicato fideliũ nu-
mero, ꝯſiderauit Eccleſia grauiſſima pe-
ricula, quæ poſſunt contingere, & ple-
rumꝗ contigiſſe uiſa ſunt, ob huiuſmo-
di cõmunionem Laicorum ſub utraꝗ
ſpeciæ, utpote periculum effuſionis ſa-
cri ſanguinis in ipſa ſumptione a Laicis
facienda, Periculum etiam in conſerua-
tione Vini conſecrati ꝑ infirmis, ne uel
eſtate aceſcat, uel Hieme congelet. Item
periculum in delatione eiuſdem ſacri
ſanguinis ad infirmos ꝑ longam uiam,
in quibus Sacerdos deferens, facile poſ-
ſet collabi in terram, ſacrumꝗ ſangui-
nem ſub ſpeciæ Vini contentum effun-
dere.

dere. Deniq; cõſiderauit etiam Eccleſia periculũ pænuriæ Vini requiſiti & neceſſarii, ꝓ communione tocius multitudinis, in illis Regionibus, in quibus uix ſatis eſt Vini ꝓ Miſſarum celebratione, Demũ & attendit periculũ inducendi populum fidelem in hunc ꝑniciosum errorem, ꝙ ſub ſpeciæ panis contineaẽ ſolum corpus Dñicum ſine ei⁹ ſanguine. Propter hec inq̃ & multa alia pericula, Eccleſia edocta a Spirituſancto, qui ſemꝑ aſſiſtit Eccleſiæ, conſtituit prudenter & prouide, Laicis dandam eſſe tantummó ſub ſpeciæ Panis ſanctam communioné. Et ita hodie ſeruaẽ a cunctis fidelibus, exceptis paucis Sciſmaticis, in ſuam damnationé contra determinationem Eccleſiæ. Qui quidé fideles roborantur ꝑ hec, ꝙ totus Chriſtus eſt ſub ſpeciæ panis nec minus ſub una ſpeciæ q̃ ſub utraq; continetẽ, Roboranẽ inſuꝑ ꝑ hoc ꝙ neq; diuino iure illis debeẽ ſpecies Vini, cũ nullum in Sacra ſcriptura inueniatur preceptum, quo iubeẽ Laicis ſpecies Vini miniſtrari ut dictũ eſt. Neq; eadem ipſis debeẽ humano iure & poſitiuo, quinimo Eccleſiaſtica Lege & cõſuetudine, illis eſt uetita.

 De

De continentia Sacerdotum / Articulus ſeptimus.

Beatus Paulus ad Gala. 2.conqueritur, ſubintroductos fuiſſe falſos fratres , qui ſubintroierunt,inquit,explorare libertatem noſtrã,quã habemꝰ in Chriſto Iheſu, ut nos in ſeruitutẽ redigerent. Vbi de his loquit᷑ Pſeudo Apoſtolis,qui iugũ Moſaicæ legis imponere uoluerunt humeris fidelium, a ſeruitute illius per Chriſtum liberatoꝝ,totis uiribus contendẽtes,antiquæ legis inſtituta ſimul cũ Euangelicis ſacramentis obſeruãda. Noſtro uero tẽpore,ſubintroducti ſunt , ſimiliter falſi fratres,qui aſtruunt cõtinẽtiam in Sacerdotibꝰ nõ eſſe ꝓbandam Sed potiꝰ ipſos cõnubiali uinculo uxo

ribus

ribus iungi debere. Ecce hi ſubintro= ierũt explorare, immo ſubuertere liber= tatẽ Eccleſiaſtici ordinis, liberãq; facul= tatẽ dominũ ſine impedimẽto obſecrã= di, ut illũ redigant in ſeruitutẽ rei uxo= riæ.

Hæc autẽ peſtilẽs doctrina de Sacer= dotib9 uinculo cõiugali alligandis, nõ debet noua exiſtimari, aut primũ ab ad uerſariis noſtra ætate adinuenta, Sed priſcis tẽporib9 iam olim fuit ſæpi9 ex= uſcitata. Nã circa tẽpora beati Hieroni= mi & Auguſtini. Iouinianus heretic9 eã inuexit. Nuptias adequans uirginitati, quantũ ad meritũ & premiũ, & omni= b9 Sacerdotibus, ſacratis uirginibus, & religioſis ſuadens ſubeunda fœdera con nubialia. Sed hanc inſaniã beatus Hie ronimus, in primo cõtra eundẽ libro, acerrime contudit.

Paulo poſt uero Vigilantius cõſecta= tor Iouiani, eandẽ ueſaniã, de cõiugio miniſtrorũ Eccleſiæ reuocauit in lucem ut teſtat beatus Hieronim9 in libro cõ= tra Vigilantiũ. Deinde circa tẽpora Cõ cilii Conſtancienſis, Iohannes Vuicle= fus, extinctas haſce Iouiniani & Vigilã=

tij fauillas, rurſum excitauit in flammã & Sacerdotib⁹ cõiugia permiſit. Demũ hac noſtra ætate Lutherus, ut cæteros Vuiclefi dãnatiſſimos errores cupidis amplectit̃ ulnis. Ita & hoc perditiſſimũ eiuſdem dogma, de miniſtris Eccleſiæ cõnubio deuincendis, oppido q̃ lubens capeſſit.

In peſtiferam autẽ hanc aſſertionem de Sacerdotib⁹ uinculo cõiugali aſtringendis, admodũ ꝓpenſius eſt Luther⁹, qđ multũ illa faueat ſuæ libertati Antichriſtianæ & Mahumetanæ, quã & hic prædicat, cũ laxatis habenis miniſtros Eccleſiæ ſacros ad cõnubiale conſortiũ admittit. Sed ſi penſiculatius rei qualitas attendat̃. Hæc non uera libertas eſt quin potius grauiſſima ſeruitus, miſeriarũ angoris & curarum refertiſſima, ſubigens corpus uſui coniugali, & animũ mille ſolicitudinibus huius mũdi. Dicit̃ Can. 2. Sicut Liliũ inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Quid eſt Liliũ inter ſpinas, niſi uirgo uel celebs inter maritatas? Honeſta res eſt matrimoniũ ſed ſpinis ac tribulis obſita. 1. Cor. 7. Tribulationem inquit carnis habe-

bunt

bunt huiuſmodi, Si quis dubitat, utrũ matrimonium habeat ſpinas, conſulat uxores, quid moleſtiarũ afferat maritus moroſus, ebrioſus, aleator, adulter, profuſor, quid affines, quid impii liberi, Conſulat item uiros, quid moleſtiarum afferat Vxor, moroſa, litigioſa, ſuperba, infidelis, ebrioſa, Celebs aũt & uirgo libera curis huius ſeculi, cogitat quæ Dñi ſunt, quomodo placeat illi.

Et quamq̃ ita eſt, demirandũ eſt tñ, quõ hec peſtis tam late nunc ꝑſerpſerit, & pleroſq; Sacerdotes ſua tabe corruperit in Germania. De Iouiniani quidem Hæreſi, conſimilis farinæ ſcribit beatus Auguſt. ꝙ cito extincta eſt, ꝑ damnationem ſcz publicam ſedis Apoſtolicæ, nec uſq; ad ſacerdotum corruptionem ꝑuenit. Hac uero tempeſtate tam dira lues etiam Sacerdotes nonnullos in Germania corripuit, qui prius per Sacerdocij gradum diuino miniſterio conſecrati, ſupinduxerũt uxores, quas nulla authoritate, niſi Lutherana freti, ſocias Thori ſibi aſſumpſerunt, & ita dignitatem Eccleſiaſticam, prius ſinceram, hac atra labe carnalis conſorcii conſpurarunt.

Pro Eccleſiaſtica ergo libertate pug-
nemus adiutore Deo, & monſtrem9 ſa-
cerdotalem continentiam recte inſtitu-
tam eſſe, & ſemp̄ deinceps in Eccleſia
obſeruandam.

Itaqꝫ ꝓ iaciendo fundamento huius
operis id ante omnia ꝓponimus, hui9-
modi continentiam Sacerdotum Euā-
gelicæ legis in Veteris Teſtamēti ſcrip-
tura multis modis præſignificatā eſſe.

In primis Exod, 12. ubi Dn̄s ritum ex
primit manducādi Agni Paſchalis, in-
ter cætera p̄cipit, eos qui illo uſuri ſunt
cibo, renes habere p̄cinctos. Quem locū
myſtice exponens beat9 Greg. Hom. 22.
ſup̄ Euangelia ait, Quid in renibus, niſi
delectatio carnis accipit? Vnde & Pſal-
miſta poſtulat dicens, Vre renes meos.
Si em̄ uoluptatem libidinis, in Renib9
eſſe neſciret, eos uri minime peciiſſet.
Qui ergo Paſcha comedit, habere renes
accinctos debet, Hec ille, Atqui Sacerdo
tes Euangelici, non ſemel tantū in An-
no, ut quondam pplus Iſrael Agnū Ti-
picum immolabat & manducabat, ſed
quottidie immolant Agnū immacula-
tum, qui eſt ueritas & Exemplar illius,
habent-

habentq; officiū iugiter aſſiſtendi ſancti Altaris miniſterio, Ergo debét & ipſi aſſidue lumbos habere pcinctos, ut rite incōtaminatum Agnum offerre Deo & ſumere poſſint.

Preterea Moiſes, dicit̃ frequentius abſtinuiſſe a conſortio coniugali ut magis redderet̃ idoneus diuino colloquio Num.12. Et qm̄ ob eam cauſam Aaron frater Moiſi, & maria ſoror eius dicunt̃ murmuraſſe contra Moiſen, indignatꝰ eſt Dn̄s ipſi Aaron & Mariæ ſorori eius; quá & Lepra ꝑcuſſit, Sacerdotes autem Noue Legis non ſolum collocutionis cum Deo iuge habent officium, ꝓ deuotum orationis ſtudium, ſed & contrectádi ſuis manibꝰ ipſum Regem regum in ſacro Miſſæ miſterio, eumq; ſumendi. Quod ſane munus, ut ꝓ dignitate exequant̃, debent merito abſtinere ab uxorum conſortio, non ſolum frequenter ut Moiſes, ſed & ꝑpetuo.

Rurſum, Cum populꝰ Iſraël eſſet Legem Dn̄i ſuſcepturꝰ in monte Syna. Exod.19. Deſcendit Moiſes de Monte ad populum, & ſanctificauit eum, Cūq; lauiſſent ueſtimenta ſua, ait ad eos. Eſto

te parati in diem tertiũ, & ne appropinquetis uxoribus ueſtris etc. Si populus ſanctificatꝰ ad accipiendam Legem, quæ demum erat antiquanda, & lauat ueſtimenta. Nonne maior ſanctificatio expoſcit in ipſis ſacerdotibus, & lotio ſpiritualis & carnalis p continentiam carnis, a quibus accipit non lex, ſed ipſe Legifer, ipſe inq̃ Dñs legis Euangelicæ, quæ longe preſtantior eſt, quam fuerit Lex Moſaica.

Inſuper, quãuis antiquæ legis Sacerdotes, pro tẽporis illius qualitate ducerẽt uxores, tamen cum tẽpore uicis ſuæ fungerentꝰ munere Sacerdotali, caſtimoniæ ſtudebant, domũq; ſuã omnino non tangebant, & ita nec uxores cognoſcebant, ſed uerſabantꝰ aſſidue in tẽplo, uſq; ad expletum ſui miniſterii officiũ, ut teſtatꝰ Beda ſupra Luc. 1. cap. Hic ergo Sacerdotibꝰ noſtri tẽporis, quibus ſemper altari ſeruire iubetꝰ, datur exemplũ perpetuo ſeruandæ caſtitatis. Quia enĩ tunc Sacerdotalis ſucceſſio ex ſtirpe Aaron quærebatꝰ, neceſſario procurabatꝰ tẽpus ſubſtituendæ ſoboli. Sed qa nũc in Noua Lege, non carnalis ſucceſſio

ſſio, ſed perfectio ſpiritualis inquiritur, conſequēter Sacerdotib9, ut ſemper altari poſſint aſſiſtere, ſemper ab uxorib9 cōtinendū, ſemper caſtitas ſeruāda eſt. Hec Beda.

Demū ſcribit̃. 1. Reg. 21. ꝙ cū Dauid fugiens a facie Saul, ueniſſet ad Achimelech Sacerdotē Leuiticū, petiuiſſetq; ab eo panes, in ſuū, & comitū ſui itineris uſum. Reſpondit Achimelech, Non habeo Laicos panes ad manū, ſed tātū panē ſanctū. Si mundi ſunt pueri maxime a mulierib9 manducent. Cui Dauid ait. Et quidē ſi de mulierib9 agitur, cōtinuimus nos ab heri, & nudiuſtertius quādo egrediebamur, & fuerunt uaſa puerorū munda. Tunc dedit eis ſacerdos panē ſanctificatū, utpote panes ꝓpoſitionis, qui tantū figura erant panis uiuifici & ſalutaris, qui nunc quotidie offert̃ in altari per manus ſacerdotū Non poteſt igit̃ ille, digne offerri, & ſumi miniſterio Sacerdotali, niſi ꝑpetua cōtinentia Sacerdotes ipſi ſe abdicent a mulierū cōſortio, iugemq; ſeruent caſtitatem.

Sed iam ex Noue Legis ſcriptura mō

ſtremus, quod ſacerdotũ cõtinentia fu-
erit inſinuata circa lucis Euangelicæ ex
ordiũ, & cõmendata uerbo ſimul & ex-
emplo. Exẽplo quidem beati Petri, qui
ad Apoſtolatũ uocatus. Vxorẽ quã pri9
habuerat, quantũ ad cõiugale offitium
dereliquit, quẽadmodũ teſtat᷑ beat9 Hie
ronimus in Epiſtola ad Iulianũ conſo-
latoria. Qui (inquit) in ſeculo prim9 es,
cur nõ & in Chriſti familia primus ſis?
An quia uxorẽ habes? Habuit & Petrus,
& tamẽ cum reti, & nauicula eã dereli-
quit. Quinimmo & hoc idẽ aſtruit Hie-
ronim9 in primo lib. cõtra Iouinianũ
de cæteris etiã Apoſtolis, ſi qui aliorum
preter Petrũ uxores habuerint, qđ uoca
ti ad Apoſtolatũ, coniugale officiũ reli-
querunt. Dicit quoq; ibi Hieronim9 cõ
tra Iouinianũ, Venit ad Euangeliũ, p-
ponit nobis Zacharia & Elizabet, Petrũ
& Socrũ eius, & cõſueta uecordia nõ in-
telligit, iſtos quoq; inter eos qui legi ſer
uierunt debuiſſe numerari. Neq; eñ E-
uangeliũ ante Crucẽ Chriſti eſt, quod
paſſiõe & ſanguine ipſius dedicat᷑. Iux-
ta quã regulã Petrus & cæteri Apoſtoli
(ut ei ex ſuperfluo interim cõcedã) ha-
buerũt

buerunt quidẽ uxores,ſed quas eo tempore acceperant quo Euangelium neſciebant. Qui aſſumpti poſtea in Apoſtolatum,relinquunt officium coniugale,Nam cum Petrus ex perſona Apoſtolo℞ dicit ad Dñm Matth.19.Ecce nos reliquim⁹ omnia & ſecuti ſum⁹ te,quid ergo erit nobis? Reſpondit ei Domin⁹ Amen dico uobis quoniam nemo eſt, qui dimiſerit domum,aut Parentes aut Fratres,aut Vxorem,aut Filios, propter regnũ Dei,qui non recipiat multo plura in ſeculo iſto,& in futuro uitam eternam Luc.18.

Ecce dicit,aut Vxorem. Non dixiſſet Dñs hec uerba de dimittenda uxore,ad Apoſtolos,ſuis adhuc uxoribus,q̃ntum ad uſum coniugii,alligatos. Neq; beat⁹ Petrus aſſeueraſſet corã Dño ſe & ſuos condiſcipulos omnia reliquiſſe,ſi tunc adhuc ſuis adheſiſſent uxoribus in officio Matrimonii. Et qm̃ ipſi Apoſtoli, erant primi Noue Legis Sacerdotes a Dño inſtituti,in huiuſmodi abdicatione ſuarum uxo℞ ab ipſis facta,premõſtrabaẽ pulchra quadam effigie, continentia a ſacerdotibus Euangelicæ legis

obſeruāda. Tametſi nō legit̃ quod alii Apoſtoli preter Petrū habuiſſent uxores.

Verbo autē idē demonſtrat̃ ꝑpoſitū. per illud dictū beati Pauli .1. Corin .7. quo admonet cōiuges qđ non debeant fraudare ſe inuicē officio cōiugali, niſi forte ex conſenſu ad tēpus, ut uacēt orationi. Ex quo loco ita texitur argumentū. Cōiuges ad tēpus ut uacent oratiōi, decenter admodū & religioſe abſtinent ab uſu cōiugali, quēadmodū tempore ieiunioꝝ & ſacracioꝝ ſolēnitatum, ad placādā Dei irā, ut dicit̃ Iohelis 2. Egrediat̃ ſponſus de cubili ſuo, & ſponſa de Thalamo ſuo. Sacerdotis aūt officium eſt iugi orationi intendere, ſempq; uacare precibus, quas fundat tam pro ſe quā ꝑ populo, debet igit̃ ipſe, ꝑpetuo temperare ab officio coniugii. Quō autem id fiat ſi uxorem haberet, cūi officium coniugale denegare non debet? Illa ergo uerba beati Pauli inſinuant, cōmendandam eſſe in Sacerdotibus ꝑpetuam continentiam.

Vnde Origenes pertractans eadē uerba Apoſtoli homelia.23. ſuꝑ lib. Num. dicit

dicit. Certũ eſt impediri ſacrifitiũ indeſinens his, qui neceſſitatib⁹ cõiugalibus deſeruiũt. Vnde mihi uidet, ꝙ illius ſolius eſt offerre ſacrifitiũ indeſinens, qui indeſinẽti & perpetuæ ſe deuouerit caſtitati. hec ille.

Preterea Ibidẽ. 1. Chor. 7. ſcribit Apoſtolus. Volo autẽ uos ſine ſolicitudine eſſe. Qui ſine uxore eſt, ſolicitus eſt quæ Dñi ſunt, quomodo placeat Deo. Qui aũt cũ uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori & diuiſus eſt etc. Quem aũt magis decet eſſe ſine mundi ſolicitudine, totáq; curã mẽtis intendere, ut placeat Deo, ꝗ ſacerdotẽ, qui ad iuge ipſi⁹ miniſteriũ eſt aſcitus, & ſacro altari mancipatus? Vt igit ſacerdos facultatẽ habeat, Dñm ſine impedimento obſecrandi, ſynceruũq; obſequiũ illi preſtandi, ſicuti eius offitiũ expoſcit, oportet ſit abſolut⁹ a nexu cõiugali, & cathenis illis grauib⁹ expeditus, quæ ipſum alligarent mũdo, & abſtraherent a Deo.

Vt autẽ predictis ampli⁹ aliquid addat, ſecũdũ ſententiã ſanctoꝝ omnium doctorũ, nunꝗ a Legis Euangelicæ ex-

X ordio

ordio licuit, poſt ſuſceptum ſacrum ordinem, ducere uxorem. Quã ſine determinatione, cenſent eſſe & Iuris diuini ſimul & naturalis. Quod autẽ ita ſit, id eſt ꝙ ſit iuris diuini, probatur.

Clarum eſt, quod Sacerdos Leuitici generis habuit facultatem ducendi Vxorem, etiam poſt ſuſceptum ſacerdocii officium, Leui. 21. Ratio quia tũc unica trib9 erat delecta ad miniſterium tabernaculi, & in dignitate ſummi ſacerdocii filius diuina iuſſione, ſufficiendus erat patri, Et ita, ſi in illa tribu denegata fuiſſet ꝓpagatio carnis ꝑ matrimonium, cito interiiſſet tota tribus illa, & nõ potuiſſet fieri ſurrogatio filiorum in locũ Parentum in ſummo ſacerdotio.

In Noua aũt Lege, neq; certa cognatio ẽ delecta ad altaris officiũ, neq; ſecũdum ſanguinis propaginem fieri debet ſucceſſio in Eccleſiaſtica adminiſtratione, tantũ ſpiritualis electio eorum qui ſunt idonei exercende illi Prouinciæ, & ſecundũ ſpiritum ſubſtitutio, Declarat igiť conditio illa & qualitas Eccleſiaſtici miniſtri, omnino diuerſa a Veteris legis inſtituto, non eſſe poſt illius ſuſceptionem

tionem ſubeundum Coniugium, quoniã non eadem impendet hic, ſicut prius neceſsitas.

Alia ꝓbatio huius. Sicut tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt, ut Legis tranſlatio fiat, ad Heb. 7. Ita e diuerſo, tranſlata lege, neceſſe eſt, ut etiã ſacerdocii fiat trãſlatio. In antiqua autem Lege, ſacerdocium quod erat ad Pecorum carnes & ſanguinem offerendum, ſacerdotium erat ſecũdum carnem. In noua igiť Lege, ubi ſacri corporis & ſauguinis dominici fit oblatio, neceſſe eſt ſacerdotium eſſe ſcd'm ſpiritum, ꝓ qualitate ſcz meritorum & uitæ ꝓbitate. Quod aũt ſecũdum ſpiritum eſſe debet, quõđ poſtea recte miſcebitur carni, & ad coniugale deputabitur officiũ? Repugnat certe idipſum dignitati ſacerdocii Euangelici, ꝙ illo iam ſuſcepto ſuperinducatur coniugium.

Inſup, alia ꝓbatio, Scd'm Euangelicã ſententiam Luc. 19. Nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptꝰ eſt regno Dei, Sed qui ſacro miniſterio Altaris ſe dedicat, manum mittit ad aratrũ diuini obſequii, in puritate cor-

poris & animæ exercendi. Qui uero po=
ſtea ad coniugale ſe traducit conſortiũ,
aſpicit retro, cum uxore Loth Geñ. 19.
Nam ab officio uitam ſpiritualem ex=
poſcente tranſit ad carnem, a ſublimio
re ſacramento ad demisſius, & inferiore
conſtitutũ loco, atq; cũ ſpiritu cœperit,
carne conſumať, Non eſt igitur ille, ap=
tus regno Dei.

Rurſus, Sacerdotes Leuitici generis ꝑ
tempore ſui miniſterii, relicta domo, &
uxoris contubernio, uerſabanť in tem=
plo, & morabantur illic in continentia
uſq; ad officii ſui expletionem, ut ex Lu.
1. de Zacharia prius eſt adductũ, Huiuſ=
modi autem ſequeſtratio eoꝝ ab uxori=
bus, tempore miniſterii altaris, diuino
fiebat precepto, ut credere dignum eſt,
cum legamus Leui. 8. Aaron & filios ei9
poſtq̃ conſecrati fuerant in Sacerdotes,
totos ſeptem dies ita in Tabernaculo
diuerſatos eſſe. Euangelicæ aũt Legis ſa=
cerdos, quottidianũ debet Deo impen=
dere miniſterium atq; continuum, aut
Hoſtiam ſalutarem offerendo, aut alia
Sacramenta fidelibus miniſtrando, pro
ſui officii qualitate. Debet igiť & ipſe,
ſemper

ſemper a Coniugali conſortio eſſe ſeparatus, ut iugiter in Templo miniſtret. Hoc aũt quõ preſtabit, ſi poſt ſui ordinationé implicet coniugio? Adde ad hec quæ diximus de Achimelech ex. 1. Reg. 21. qui dixit ſanctos panes manducari non poſſe, niſi ab his qui a mulierũ conſortio eſſent ſequeſtrati. Adde quoqꝫ & ea quæ adduximꝰ ex Apoſtolo. 1. Corin. 7. Suꝑ quæ uerba, ſacer Ambroſius in expoſitione tercii ca. primæ Epiſtolæ ad Timo. dicit. Si plebeis hominibꝰ orationis cauſa ad tempus abſtinere ſe, præcipit Apoſtolus, ut uacent orationi, q̃nto magis Leuitis, aut ſacerdotibus quos die noctuqꝫ ꝓ Plebe ſibi cõmiſſa oportet orare, Mundiores ergo eſſe debent cæteris, quia actores Dei ſunt.

Idem dicit Hiero. li. 1. contra Iouinianum, dicens, Sed & hoc inferendum, ſi Laicꝰ, & quicũqꝫ fidelis orare nõ poteſt, niſi careat officio coniugali, ſacerdoti, cui ſemꝑ ꝓ officio offerenda ſunt ſacrificia, ſemꝑ orandum eſt, ergo ſemꝑ carendum matrimonio, hec ille. Eandem ſententiam ponit idem Hierony. in Epiſtola ad Pammachiũ, in cuius E-

piſtolæ calce ſubinfert dicens, Igiť ut diſcere cæperamus Chriſtus & uirgo Maria, utriuſq; ſexus, uirginitatis dedicauere principia. Apoſtoli, uel Virgines, uel poſt nuptias continentes, Epiſcopi, Presbiteri, Diacones, aut Virgines eliguntur aut Vidui, aut poſt conſecrationem in æternum pudici, hec ille.

Quō igiť poterunt ſacri illi miniſtri poſt ſui cōſecrationem ad altaris officium, ducere uxores? Et ne fiam hic in citandis ſacris Authoribus æquo ꝓlixior, omnes Doctores uno ore clamant, & ex ſacra ſcriptura deducunt, miniſtros Eccleſiæ, poſt ſui ad ſacra officia ordinationem, ad nuptias ſe conferre nō poſſe.

Vnde & beatꝰ Auguſt. in lib. de Hæreſibus refert de Iouiniano, ꝙ q̄uis nuptiarum eſſet Predicator, & uirginitatis extenuator, noluit tamen coniugii uinculo ſe implicare, ne illius patereť moleſtias & angores.

Confutatus eſt error Hæreti:

Ex his patet quantū errent Lutherani ſacerdotes, una cum Luthero, qui ad nuptias ſe in ſacris conſtituti cōtulerūt. Nemo tamē demireť, Nā Prouer. 18. diciť. Impius cū in profundū uenerit, contem-

cõtemnit. Teſtat̃ quoq; Hieronim9 he-reticos raro caſtos eſſe & continentes. Nulla em̃ hæreſis, niſi propter gulã uẽ-tremq; cõſtruit̃, ut ſeducat mulierculas oneratas peccatis. Hec Hieronim9 in ex-poſitiõe tercii ca. Hieremiæ. Et rurſum idẽ beat9 Hieronim9 in explanatione. 23, capituli eiuſdẽ Prophetæ, ait. Cõtẽ-plemur hæreticos, quomodo ſemel de-ſperantes ſalutẽ, gulæ ſe tradant & deli-ciis. Veſcant̃ carnib9, frequentes adeant balneas, muſco fragrent, unguentis ua-riis delibuti, querant corpoꝝ pulchritu dinem. S. Hiero

Et idem ſuper Oſeæ cap. 7. Volutan-tur in ſordib9 libidinũ, uacant ſtupris, Et quicquid loquũtur, & putauerint ſe in laudẽ Dei dicere. Vlulat9 Luporum & Bacchaꝝ inſanienciũ ſonit9 eſt. Raro hæretic9 diligit caſtitatẽ, & quicũq; ama re pudiciciã ſe ſimulant, ut Manichæus & Martion & Arrius & Tacianus, uene-nato ore mella promittunt, cæteꝝ iux-ta Apoſtolũ, quæ ſecrete agunt turpe eſt dicere. idem

Sed nunc ad ulteriora ꝑgrediamur, & monſtremus cœlibatũ miniſtrorum Cœlibatum miniſtrorũ iuvenali probatur

Eccleſiæ, quo poſt ſuſceptos ſacros ordines, prohibent̃, a nuptiis contrahẽdis, iuri etiã naturali eſſe conformẽ.

1 ratio Et primo ſic, Ordo naturæ eſt, ut ab imperfectiorib9 ad perfectiora fiat progreſſio, in ſucceſſiua rerũ acquiſitione. Atqui in Sacramentorũ Eccleſiaſticorũ ſerie, ordo ſacer maioris perfectiõis habet rationẽ & conditionẽ, q̃ matrimonium. Nõ aliter q̃ ſpirit9 anteit carnẽ, matrimoniũ em̃ ad carnalẽ ordinat̃ ꝓpagationẽ, ordo uero ſacer ad ſpiritualem. Eſſet ergo id quiddã mõſtro ſimile in ipſo naturæ opificio, q̃ quis poſt ſacrorũ ordinũ ſuſceptionẽ, quaſi pedẽ referens a uia ſpiritus quã eſt ingreſſus, matrimonium inferiore gradu poſitũ cõtrahat, & ad uiam carnis ſe transferat.

2 ratio Secũda ratio, Id natura expoſcit & recta ratio q̃ legis ſacratioris, & in qua excellentius ſacrifitiũ eſt offerendũ, ſanctiores ſint & miniſtri. Debẽt em̃ illi equo rationis iuditio cõformari rei ipſi, cui exhibent miniſteriũ. Lex autẽ Noua perfectior eſt Lege ueteri, omniũ cõfeſſione, ſicut ueritas perfectior eſt figura, æquũ eſt igit̃ & miniſtros Noue Legis mundio-

mūdiores eſſe, q̃ fuerint miniſtri Veteris Legis. Atqui in Veteri Lege, iubent miniſtri ſine macula eſſe corporis, ſeipſos ſanctificare, lauare, ueſtimenta ſua, abluere manus & pedes ſuos in labio æneo, cū immolaturi eſſent pecudū carnes. Igitur Euāgelicæ legis miniſtri ſynceriore debent effulgere mūdicia, corporis ſcilicet & animi, cū accedunt ſacrum altare immolaturi hoſtiā illā ſacratiſſimā, quæ Cœlo & Terra eſt ſublimior, omniſq; puritatis & mūdiciæ fons exuberātiſſimus. Hāc autē mundiciam quomodo ſibi cōparabūt, ſi poſt ſacros ordines matrimoniū ineant? Vſus em̄ matrimonii, & ſi plerūq; poſſit eſſe ſine peccato, corp9 tamē labefactat, & animū quoquo pacto deprimit, neq; ſinit hominē ad omnimodū cādorē puritatis peruenire, qui ſancta ſanctoꝝ contrectanda deceat.

3 Rō. Tertia ratio. Id naturalis ratio edocet, ut Regi ac Principi non immundis aut ſordidis ueſtibus ſeruiatur, ſed q̃nto auguſtioris eſt authoritatis ipſe Dominus, tanto nitidioribus ueſtibus debent miniſtri eſſe culti. Ipſius igit̃ regis regū 3ª Rāo

 & dn̄i

& Dñi dominantiũ, q̃les decet eſſe mi-
niſtros? nonne Stolis animi candidis
amictos? & nitida ueſte puritatis deco-
ros? ut conſimilem ferant habitum ei
quo Dñs eorũ adornatus eſt puritatisq́
eius inſignia geſtent. Nuptiarũ aũt uſus
ſine dubio corpus quodammõ reddit
ſordidatum, & animũ eius nebula qua-
dam infectat atq́ obnubilat, quæ pul-
chritudinem eius quoquo pacto deco-
lorat. Quõ igiť qui in puritate acceſſit
altaris miniſteriũ, poſtea reiecta illa ue-
ſte candida, ad nuptias ſe traducet?

Hoc idem humana iura dicunt, unde
21. diſt. ca. Presbiteris. Calixtus primus,
qui floruit circa annum Dñi ducenteſi-
mum decimũoctauũ, Vir miræ ſancti-
tatis, & martir, dicit Presbiteris, Diaco-
nibus, ſubdiaconibus, & Monachis, cõ-
cubinas habere ſeu matrimonia contra-
here penitꝰ interdicimꝰ, contracta quo-
q́, ab huiuſmodi perſonis diſiungi, & ꝑ-
ſonas ad pœnitentiam redigi debere,
iuxta ſacrorũ Canonũ definitionem iu-
dicamus.

Calixtus primus.

Ex his uerbis, non leuis coniectura ſu-
mitur idem decretum de nupciis non
con-

contrahendis a miniſtris Eccleſiæ, poſtq̃ diuino cultui ſunt conſecrati, añ Calixti tempora fuiſſe conſtitutum.

Pretereo ſilẽtio multa alia huiuſmõ. decreta ut decretum Synodi Cæſarienſis, Decretũ Concilii Toletani etc. quæ quãq̃ humana eſt ſanctio, eſt tñ diuini iuris pariter & naturalis declaratoria & explicatiua, quemadmodũ dictum eſt.

Quod ſi quis iterum inſurgat & dicat, Si ita ſe res habet, ut diuini iuris ſit ea ſanctio, & uim obligatoriam ab initio Legis Euangelicæ ſortita, quid opus fuit illi ſuperaddere ſanctionem humanam. Longo poſt tempore in Conciliis decretam?

Reſpondetur, hoc ideo factum eſt, q; pleriq; deprehenſi ſunt diuerſis temporibus tranſgreſſores illius legis, diuino & naturali iure firmatæ, Ob quorum, frenandam audatiam, neceſſarium fuit innouare ſæpius eandem legem, declaratoriam diuini iuris ordinatione pontificia aut Synodali.

Errant igitur uehementer, qui Sacerdotes ad Coniugium ſubeundũ inducunt, quod omni iure diuino, naturali

& hu-

& humano, monſtratum eſt eſſe ꝓhibi-tum, quodq; ab initio coruſcationis Euangelicæ, nũq̃ a quopiam Chriſtianæ legis obſeruante uiro, ſincæræq; pietatis ſtudioſo, legit' fuiſſe factitatum, ſed ab his tantummõ, qui Dei timore poſtpoſito, uenenoſis Hereticoꝝ ſuaſionib9 aures ſuas patefecerunt, illorũq; seducti pniciosis erroribus, Eccleſiaſticas Leges conculcarunt. At horum non ſunt imitanda nobis Exempla.

Porro, hec quæ diximꝰ, præſertim de Apoſtolis, a ſuis uxoribus ſeparatis, non eo tendunt, ꝙ aſſerere uelim, in principio legis Euangelicæ, indictam fuiſſe ſacerdotibus, ante uxorio uinculo alligatis ppetuam continentiam obligatoria lege, aut interdictum coniugij uſum.

Obiectum hereticoꝝ

Non eñ me latet illud dictum beati Pauli. 1. ad Timo. 3. Oportet Epiſcopũ eſſe unius uxoris uirum, filios habentẽ ſubditos etc. Et paulo poſt ibidem, Diacones ſint unius uxoris Viri, qui filiis ſuis bene præſint & ſuis domibus. Similiter idem ad Titum ſcribens capit. 1. Si quis inquit ſine crimine eſt, unius uxoris Vir, filios habens fideles, non in accuſatione

cuſatione luxuriæ, aut non ſubditos. Hunc decernit Epiſcopum conſtitui debere.

Veruntamen hec Apoſtoli uerba ad Timotheum & ad Titum, modo citata, non ita intelligenda ſunt ꝙ in principio Eccleſiæ Chriſtianæ, nemo aſſumédus eſſet ad Epiſcopatum, aut Diaconatum, niſi foret unius uxoris Vir, quem plane ſenſum nobis aduerſarii aſſignare moliunť, Nam ut Hiero. lib. 1. contra Iouinianũ, teſtať, beatus Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta, Epiſcopus fuit, Epheſinam Eccleſiam moderans, & tamẽ uirgo electus eſt a Dño, & uirgo in æuũ permanſit. Sanctꝰ itidem Iacobꝰ frater domini Hieroſolimorũ fuit Epiſcopus, qui tamen uxore carebat. Demum beatus Stephanus, ab Apoſtolis conſtitutꝰ fuit Diaconus, cum cæteris ſex, in idem miniſterium electis, & tamé quis ꝓbare poterit Stephanum uxorem habuiſſe? Immo ſerenitas uultus eius, quando intuebanť uultum eius tanꝗ uultum Angeli, index erat internæ puritatis & corporis & animi, qua mirifice effulgebat. Sed hec eſt ſana intelligentia prædictorum

Explanao

Senſus verbor[um] Ap[osto]li

rum

torum uerborum Apoſtoli, quod ſi quis coniugii uinculo obſtrictus, in tempore naſcentis Eccleſiæ Chriſti, aſſumeretur ad Epiſcopatum aut Diaconatum, oporteret illum unius tantum uxoris eſſe uirum, & non bimaritum aut Bigamum. Nam ſi quis duas duxiſſet uiciſſim uxores, & Bigamus eſſet, non debuit ad Epiſcopatum aut Diaconatum admitti. Ex huiuſmodi autē intelligentia, quā ibidem expetit Paulus, nihil contra nos aduerſarii poſſunt moliri, ut infra.

Vnde circa prima tempora naſcentis Eccleſiæ, licuit his, qui nullas experti fuerant nupcias, ſed Celibes uixerant, & deinceps in cœlibatu reliquam uitam agere conſtituerant, Eccleſiaſticos ordines accipere, altariſque ſe addicere miniſterio, Quēadmodū ſancti patres, Linus, Cletus, Clemens, Anacletus, & reliqui circa tempora Apoſtolorum Eccleſiam catholicam moderati, perpetuum ſeruaſſe cœlibatum haud abſurde creduntur.

Secundo, Licuit circa eadē tempora, eos qui prius uxores duxerant, Eccleſiaſticū ſortiri gradum, ſuaſque relinquere uxores Non quidem quantum ad uinculum, aut curam

curam Maritalem,aut ſubminiſtrationem neceſſariorum,ſed q̃ntum ad officium Coniugale,a quo deinceps penit⁹ abſtinebant,conſencientibus in eandē continentiam eorum uxoribus,Et tales erant Apoſtoli,poſt ſuam ad Apoſtolatum uocationem, quemadmodum ex Hieronymo prius eſt patefactum,Talē etiam fuiſſe crediderim Philippũ Euangeliſtam,beati Pauli hoſpitem,cui erãt quattuor filiæ uirgines Prophetantes Acto.21.

Tertio,etiã licitũ fuit circa primã lactentis Eccleſiæ curricula,eos ,qui prius ſibi aſciuerant uxores,ad Sacerdotiũ ꝓuehi,& Eccleſiaſticos gradus, ſuiſq; adherere uxoribus & cohabitare, non ſolũ quantũ ad matrimonii uinculum,& curam domeſticã,ſed etiã quãtũ ad uſum coniugii,recta ratiõe moderatũ, Tunc eñ (ut inquit Hieronimus lib. 1 .contra Iouinianum)in nouello germine,leuiora precepta dabant̃, & quia nec tanti uirgines erant,quãti neceſſarii ſacerdotes,ideo ſunt ordinati mariti,hec Hieronimus.

Et certe non expediebat Primitiuæ Eccleſiæ,

Eccleſiæ, imponere legem continentiæ ſacerdotibus, aut illis interdicere uſum Coniugii, ne aſperitate aut duritia legis illius deterriti, reſilirent ab officio ſacerdotali ſuſcipiendo, aut ab amplectendā lege Euangelica, Expectandum ſane erat tempus quo ad radicaretˀ Eccleſia, ſolido fundamento, Itaq; in ipſo exortu naſcentis Eccleſiæ, cõmendabatˀ quidem, ut honeſta & decens ſacerdotalis continentia, & a pleriſq; obſeruabatur, ſpontanea & uoluntaria deuotione, nõ tamẽ obligatione legis in omnes poſitæ, neq; neceſſaria conſtrictione. Et ita intelligitˀ illud quod dicitˀ in li. Decretorum, Diſ. 28. ca. Si quis docuerit, ubi dicitˀ, Si quis docuerit Sacerdotem ſub obtentu religionis ꝓpriam uxorem cõtemnere, Anathema ſit. Inter Canones aũt Apoſtoloꝝ, hic ſexto ponitˀ loco in hunc modum. Epiſcopꝰ, aut Presbiter, uxorem ꝓpriam nequaq̃ ſub obtentu religionis abiiciat. Si uero reiecerit, excõmunicetˀ, ſed ſi perſeuerauerit, abiiciatˀ. Ecce, tempore conſtitutionis illius Canonis, licuit ſacerdoti habere uxorem, ante conſecrationis tempora ductam,

quã

quā iubebatˀ non reiicere, nec contem-
nere, quare officium Coniugale illi ex-
poſcenti debuit exhibere.

Probatū eſt, ſacros Altaris miniſtros
debere continentiam ſeruare. Attamen
hec omnia adhuc confirmantˀ, per uotū
quod in ſacroꝝ Ordinum ſuſceptione
ædunt, de ſeruanda deinceps perpetuo
continentia. Et hoc ꝓficiſcitur ex Eccle-
ſiæ conſtitutione, quæ hanc legem defi-
niuit, & promulgauit, neminem debere
ſubire ſacrum Altaris miniſterium niſi
qui continentiæ profesſionem fecerit,
Deoq; promiſerit, ſe deinceps in cœliba
tu uitam actuꝝ. Nec aliter admittitur
quiſq̄ ad ſacros Ordines. Quod teſtimo
nio illuſtrium Authorum ſacroꝝq; Ca-
nonum facile probatur.

Et primum Origenis, qui ſuꝑ librum
Numeri ut ante ex eo adductū eſt, ait,
unde mihi uidetˀ, ꝙ illius ſolius eſt of-
ferre ſacrificium indeſinens, qui indeſi-
nenti & perpetuæ ſe deuouerit caſtitati,
Sacrificium indeſinens, eſt iuge illud ſa-
crificium Altaris, quo Dominicū cor-
pus & ſanguinem quottidie offerūt Sa-
cerdotes in Templo Dei.

Z Preterea

Preterea uenerabilis Beda in explana tiōe illoꝝ dñi uerborū, Matth. 19. Qui poteſt capere capiat, nō ſemel affirmat, ſacros Altaris miniſtros cōtinentiæ uotum ædere. Antequam cœperit (inquit) Sacerdos per uotū, uideat ſi poſſit implere promiſſum.

Item ibidem Beda, Qui iam conſenſit eſſe Sacerdos, uoto caſtitatis ſe ſponte conſtrinxit. Quibꝰ uerbis, nihil aperꝛcius aut clarius dari queat, ad ꝓbandū propoſitū, utputa quod ſacerdotiū, aut alium quemlibet ſacrū Ordinem ſuſcipiens, uoto perpetuæ caſtitatis ſeipſum alligat & obſtringit,

Similiter & beatus Greg. diſt. 28. cap. ecce oſtenſum dicit, Ecce oſtenſum eſt, ꝙ nolentes uouere continentiam, nec ad ſubdiaconatum, nec ad ſuperiores gradus conſcendere poſſunt. Vide ſimilem ſententiam in eadem diſt. 28. cap. qñ. Item diſt. 31. ca. quoniā in. Et in alijs pleriſqꝫ locis.

Quod ſi quis obijciat, ꝙ tale uotum non exprimiť aperta uocis ꝓlatione, a ſuſcipiente ſacros Ordines, neqꝫ etiam Epiſcopus qui ꝯfert ipſos Ordines, exigit

git tale uotum,ſed tantum admonet, ut ſacris inſigniti Ordinibus,deinceps caſtam ducant uitam, unde ergo talis ad uotum obligatio enaſcitur?

Reſpondetʳ,ꝙ non minus facta exteriora loquũtʳ,& uim inducunt obligatoriam,q̃ uerba ore prolata. Habent eñ & opera ipſa ſuam locutionẽ,qua alijs quippiam inſinuant,aut ea facientes ad aliquid conſtringunt. Suſcipientib9 aũt ſacros Ordines, ſenſibilia aliqua ſigna admouentur & applicantʳ ab Epiſcopo illos conferente,quæ deſignant eos ad hos prouehi Ordines, eademq; ſponte ſuſcipiuntʳ ab alijs, ut ueſtes ſacræ,Calix cum Pane,libri ſacri,& cætera id genus, Eorum ergo exterioꝝ ſignorum ſuſceptio uoluntaria, quæ adhibentʳ ab Epiſcopo,eſt proteſtatio uoti continentiæ, accedente eccleſiaſtico preſcripto,neminem ad talem conſecrationem admitti debere,niſi continentiam profiteatʳ, Sicut & in Religioſis, ſuſceptio Habitus Monaſtici,& profeſsio Regulæ Monaſterialis,obligat eos ad obſeruationem caſtitatis,uotoq; obligat ad perpetuam illius cuſtodiam.

Tale ergo uotū,licet etiā uoce non ſit expreſſum, quod quidā uocant uotū tacitū,non minus obligat,q̄ ſi uoce eſſet depromptū. Quéadmodū. 28. Diſt. ca. Diaconi. Canon teſtaẗ,hoc modo. Quicūq; ſane tacuerint, & ſuſceperint man⁹ impoſitioné,ꝓfeſſi cōtinentiā,ſi poſtea ad nupcias ꝑuenerint,a miniſterio ceſſare debebunt.

Quod ſi quis dixerit. Ego quū ſacros ſuſcipiebā ordines ignoraui hác legem Eccleſiaſticā,qua obſtringunẗ illis gradib⁹ inſigniti ad cōtinentiæ uotū, & ſi fuiſſem ꝓmonit⁹,nūq̄ tali iugo ſubdidiſſem colla, Reſpōdeẗ, huiuſmodi ignorantia, cū ſit iuris, & coꝝ quæ agenda ſunt,non excuſat te a peccato, ſi uoti fueris transgreſſor, Immo potius aggrauat,cū debuiſti illud ſcire,anteq̄ hoc iter ingreſſus es. Nullus em̄ aliquod uitæ inſtitutū debet aſſumere, ſi non pri⁹ exacte perquiſierit rationé,& modū talis ſtatus,& quæ nā in eo ꝓſtanda ſunt officia.

Ob eā cauſam pœnæ grauiſſime inſtitutæ ſunt incōtinentiū ſacerdotū aut Diaconoꝝ. Vnde Diſt. 81. cap. Si qs Epiſco-

ep̄us, ex canonib⁹ Apoſtolorum deſumitur, hoc Decretũ, Si quis Ep̄us, aut presbiter aut diaconus, poſt diaconi gradũ acceptũ, fuerit fornicatus, aut mœchat⁹, deponatur, & ab Eccleſia proiect⁹, inter Laicos, agat pœnitentiam.

Omitto debita opera, & cõplures alios Canones conſimilis ſententiæ.

Sed iam ſoluendæ ſunt rationes, quibus aduerſarii nituntur probare oppoſitum.

Et primo obiiciunt ſic, Sacerdotes Moſaicæ legis, uxores habebant, etiã diuina inſtitutione, ut patet Leui. 21. ergo conſimili Exemplo itidem faciendum eſt in lege Euangelica. I obiectio ex veteri testa: Le: 21

Reſpondetur. Iam ad hoc reſponſum eſt illius temporis Sacerdotes recte tunc uxores ducebant. Nam cum ex ſola tribu Leuitica eligerentur miniſtri tabernaculi, ad Sacerdotale officium uti conſtituerat Deus, & in officio ſummi ſacerdotis, filius, patri de mortuo ſufficiendus eſſet, etiam ex diuino Decreto, Niſi ergo Sacerdotes illius temporis fuiſſent Solutio eius:

 coniunct-

cõiuncti matrimonio,interijſſet demũ
tota tribꝰ Leuitica,& ita nulliꝰ tandem
inuentus fuiſſet miniſter ad exercendũ
tabernaculi miniſteriũ, quod eſt abſur-
dum. In Lege uero Euangelica,ad con-
tinuam ſacerdotum multiplicationem
non exquirit̃ ꝓpagatio carnalis,ſed in-
ſtitutio ſpiritualis, & conſecratio eoꝝ,
ex quacũq; gente,aut natione ſumant̃.
Et ergo nulla nũc neceſſitas,ut tũc, adi-
git ſacerdotes ad nupcias cõtrahendas.
Preterea,infirma ẽ iſta ratio,cũ dicit̃,
Iſte fuit Ritus Veteris Legis habere Sa-
cerdotes Vxores,ergo & in Noua Lege
idem faciendum eſt. Quemadmodum
ſi argumẽtaret̃ ſic,Noſtro tempore unꝰ
uir poteſt habere plures uxores,quia in
de curſu antiquæ Legis pluralitas uxo-
rum concedebat̃.Aut nũc carnibus Su-
illis utendum non eſt,quia in Veteri Le
ge illis non utebant̃,& ſic de cæteris.
Scđo arguunt aduerſarij, Zacharias
Sacerdos Deo acceptus habuit uxorem
Elizabet Lu.1.ex quibus Ioannes Bap-
tiſta Preco Dñi natus eſt,Similiter Apo
ſtoli Chriſti,fuerunt uxoribus cõiuncti,
qui tamen ad ſacerdotalem dignitatẽ a
Dño

Dño aſſumpti ſunt. Ergo exemplo hoꝝ coniugia ſacerdotibꝰ etiam noſtri temporis ſunt admittenda.

Reſpondet, ut iam dictum eſt, ex ſententia Hieronymi ꝯtra Iouinianum, ꝙ Zacharias & Elizabeth, inter eos numerandi ſunt qui ab initio legi ſeruierunt. Sed iam Vetera tranſierunt, & noua facta ſunt omnia, & cum noua Lege, etiã noui introducti ſunt mores. De Apoſtolis uero dicit idem Hiero. ibidem, ꝙ ipĩ eas duntaxat habuerũt uxores, quas eo acceperant tempore, quo Euangelium neſciebant, qui aſſumpti poſtea in Apoſtolatum, reliquerunt officium cõiugale, ut dictum eſt. Id unum addit hic, ꝙ Hiero. ibidem ſentit, ſolum inter Apoſtolos Petrum habuiſſe uxorem, Excepto inquit Petro non eſt manifeſte relatum de alijs Apoſtolis ꝙ uxores habuerint etc. Sed ſiue etiam alij habuerunt, nihil id refert ad preſens negociũ, Sufficit quod eas dimiſerunt q̃ntũ ad uſum coniugij, ut dictum eſt.

Neq; etiam poteſt ulla tenꝰ ſuffragari aduerſarijs illud dictũ beati Pauli. 1. Cor. 9. Nũquid poteſtatem nõ habemꝰ,

ſororem mulierculam circumducendi, ſicut & cæteri Apl̃i, & fratres dñi, & Cæphas, Nam ibi p̄ mulierem, non coniugem intelligit Apl̃us, ut falſe exponunt aduerſarij, ſed piam quamlibet & ſctām mulierem ex eaꝝ numero, quæ ſequebātur Apl̃os predicationi uerbi diuini intentos, & miniſtrabant illis de facultatibus ſuis, ut exponit idem Hiero. & alij. Ergo Apl̃us non dicit, ducendi, ſed, circūducendi p̄ ꝓuincias ſcz.

3 obiectio ex verbis Apli

Tertio arguunt, Per illud uerbum Apoſtoli de Epiſcopo, ꝙ uni9 uxoris debeat eſſe uir, & de Diaconibus ꝙ Monogami eſſe debeant ut ad Timo. & Titū ſcribit. Ergo tempore Apl̃oꝝ ſacri miniſtri altaris uxoribus fuerunt coniūcti, quapropter eodem iure id nunc licitū eſſe debet.

Solu?

Reſpondet, ut iam dictū eſt, Eſto em̄ ꝙ in noue Legis exordio non fuerit impoſita ſacerdotibus ꝯtinentia, quia necdum illo tempore conſtituta erat ea lex de cœlibatu Clericoꝝ, Neq; conditioni illius temporis expediebat, huiuſmodi tūc regulam ſtatuere, Nūquid tñ idcirco poſteri p̄peram faciunt, ſeruantes ca-

ſtitatem

ſtitatem in ordinibꝰ ſuis ex inſtituto ec-
cleſiæ obligatorio poſtea ordinato?
Nonne ꝙ prius non fuerat inſtitutum,
potuit ex rationabili cauſa,& ſuggeren-
te ſpũſctõ poſtea conſtitui? Nõne & re-
gula ſacerdotalis uitæ,in principio ru-
dis minuſqꝫ polita,paulatim ꝑ ſuperad
ditas leges honeſte uiuendi, poſtea fieri
potuit ꝑfectior atqꝫ politior? Non eñ
oĩa uno eodẽqꝫ omnino tempore circa
aliquod uitæ genꝰ fuerunt ab Eccleſia
conſtituta,ſed hoc uno tempore,& illđ
alio, uti efflagitabat oblata occaſio,&
temporis ꝯditio, Quã congrue aũt Lex
de cœlibatu Clericoꝝ poſtea ſit inſtitu-
ta,iam dictum eſt.

Quarto arguũt,Non eſt maioris per- 4 obiectio
fectionis Eccleſia hodierni tẽporis, q̃ fu
erit primitiua.Sed in illa primitiua Ec-
cleſia,nõ fuit indicta maioribꝰ Eccleſiæ
miniſtris cõtinẽtia.Ergo neqꝫ poſtea de
buit indici,neqꝫ nũc ſeruari.Alioquĩ ui-
deremur uelle aliquã perfectionẽ ſuper-
addere illi ſtatui primeuæ Eccleſiæ, qui
tamen ſtatus,ut maxime erat ꝓpinquꝰ
Chr̃o & Apoſtolis,ita perfectiſſimꝰ erat
& amore Dei feruentiſſimus.

Reſpōdet,Cōcedēdū quidē eſt utrūq̄,quod hic aſſumit,negandū tamē qđ colligit,ꝑpter aliquantā diuerſitatē in quibuſdā cōditionibꝰ utriuſq; Eccleſiæ, atq; in mēbris eaꝝ uarietatē accidentalē. Nā in ipſo initio Legis Euangelicæ, rarꝰ erat numerꝰ Chriſtianoꝝ,& huiuſmodi paucitas adigebat Eccleſiā ad hāc neceſſitatē, ꝙ oportuerit tūc miniſtros Eccleſiæ aſſumi, ex cōuerſis a gentilitate,aut Iudaiſmo ad fidē catholicā, qui ut plurimū ante huiuſmodi ꝯuerſionē habebant uxores,quas propter Chriſtianæ legis ꝓfeſſionē nō licebat eis abijcere, quia plerūq; & ipſe cū ſuis uiris ad ſacrā fidem cōuertebant,aut ſaltem cōſentiebant eis cohabitare ſine cōtumelia Chriſtianæ religionis.Et certe illo tēpore accipiendi erant Eccleſiæ miniſtri, quales poterant tūc haberi & inueniri. Nō aūt inueniebant eo tēpore ad altaris miniſteriū aſſumendi, niſi ut plurimū aſtricti uinculo cōnubiali. Quare nō expediebat circa id tēpus,cōtinentiam iudici miniſtris Eccleſiaſticis. Poſtea uero excreuit populus Chriſtianus ob cuiꝰ multitudinē facile potuerunt

inueni-

inueniri ad offitiũ Eccleſiæ exercendũ, qui ab infantia in fide ſancta creuerũt, & necdũ cõiugio obſtricti. Ideo oblata eſt occaſio ſtatuendi legẽ, de cœlibatu huiuſmodi miniſtrorum.

Quinto arguũt, Dicit Apoſtolus de Epo ꝙ debet eſſe unius uxoris uir etc. Reſpõdet, iam de hoc dictũ eſt. Negã-dũ eſt tẽpore Apoſtoloꝝ latã fuiſſe legẽ de Epo, ꝙ debuerit eſſe uniꝰ uxoris uir Et de Diaconis ſimiliter, Alioquin neq; ipſe Paulus fuiſſet Epus, cũ uxorẽ nũq̃ habuerit, ſed integrã deo uirginitatẽ ſeruauerit, ut ꝓbat beatꝰ Ambroſi. Ex illis uerbis beati Pauli .1, Chor. 7. Bonũ eſt illis, ſi ſic permaneãt ſicut ego. Quomõ autẽ intelligat illud de Epo unius uxoris uiro, iam dictum eſt. 5 obiectio Solutio

Sexto arguũt, Dicit Apoſtolꝰ. 1. Cor. 7. De his qui uinculo cõnubij nõ ſunt cõſtricti. Quod ſi ſe nõ cõtinent, nubãt, melius eſt em̃ nubere q̃ uri. Ecce Apoſtolꝰ cõcedit facultatẽ nubendi, ut uitẽtur acriora carnis incendia. 6 obiectio

Reſpõdet, Hoc dictũ beati Pauli intelligit, de his qui in ſua adhuc libertate cõſtituti ſunt. Vt ſine Dei offenſione Solutio

cõiugiũ ſubeant,aut ab illo abſtineant, Nec aliquo uoto ſe obſtrinxerũt , ad ſer uandã continentiã perpetuo. Miniſtri aũt ſacroꝶ ordinũ, Deo uotũ ædiderũt ſeruandæ cõtinentiæ,ut ꝓbatũ eſt,ergo iam adempta eſt eis libera facultas nu- ptiaꝶ. Quis eñ eos coegit,ut ſacros ſu- birẽt ordines? Quia igit̃ ſpõte ſe eis ſub miſerũt , manere eos in caſtimonia eſt neceſſe. Alioquin dãnationẽ habebunt, ut patet ex uerbis beati Apoſtoli .1. Ti- mo. 7. Qui ſcribens de uiduis, quæ,uiris orbatæ,deuouerunt ſe ꝑpetuæ caſtitati, poſtea tñ nupſerunt,dicit,Adoleſcenti- ores aũt Viduas deuita,Cũ eñ luxuria- tæ ſunt,in Chriſto nubere uolunt,ha- bentes dãnationem,quia primã fidem irritam fecerunt,primã fidem id eſt uo- tum caſtitatis quod defunctis uiris ſuis Deo ædiderũt ſcd'm ſacros expoſitores.

S. Hiero: expoſitio

Vñ Hiero. exponens illa uerba Apl'i 1.Cor.7. Si nupſerit uirgo nõ peccauit, ita exponit,Illos dicit Apl'us non pecca re ſi nubant,qui nondum Deo uouerũt caſtitatem. Cæteꝶ qui uel in corde ſuo ꝓmiſit,ſi alid' fecerit,habet dãnationẽ, quia primã fidem irritam fecit. Quod

eñ

em̄ erat licitum,ꝓ uotum ſibi fecit illici-tum,ſicut Ananiæ & Saphijræ Acto.7. quib⁹ de precio poſſeſſionis ſuæ retine-re nihil licuit,ob quam cauſam & ſubi-ta morte proſtrati ſunt.

Septimo arguunt,Dicit Apl'us.1.Ti-mo.4.In nouiſſimis diebus, diſcedent quidam a fide,attendentes ſpiritib⁹ er-roris,& doctrinæ Demoniorum etc,ſe-quit̃,ꝓhibentium nubere. Qui autem miniſtros Altaris ad continentiæ arcti-tudinem obligarunt,hac ſua conſtitu-tione,prohibuerunt eos nubere,contra doctrinam beati Pauli. 1 obiectio

Reſpondetur,Illa uerba Apl'i,in eos duntaxat dicunt̃,qui nuptias in uniuer ſum damnant, & nulli hominū generi eaſdem licitas eſſe aſtruūt, Quales erāt Taciani etc. Qui aūt miniſtris Eccleſiæ ſacris,nuptias interdixerunt,non dam nant in totum ſtatum Coniugalé,im-mo dicunt cum Paulo Honorabile eſſe connubium,ſed tantūmodo definierūt eos qui altaris miniſterio deputant̃ nō debere matrimonij impedimentis ſe in uoluere,ob dignitatem illius muneris. Quo quidem ſtatuto nō ſimpliciter ꝓ-

hibent nubere quibuſuis hominibꝰ,ſed eis tantum,qui eccleſiaſticæ uitæ genus amplectunt̃. Quéadmodum nec Apl̃us improbauit nuptias, qñ Viduas poſt factum Deo caſtitatis uotum nubere uolentes,ſeuere redarguit.

8 Obiectio secunda ratio nem

Octauo arguunt, Matrimonium inter cæteras cauſas inſtitutionis eius,eſt ordinatum in remedium carnalis concupiſcentiæ, Morbus auté huiuſmodi deſiderioꝝ carnis,uehementer inualeſcit in his qui miniſterio altaris mancipant̃,in etate iuuenili & integra, & nõdum habent feruorem mitigatũ,Ergo non eſt denegandum ipſis hoc remedium coniugalis ſocietatis,ne eo deſtituti precipites ferant̃ in omné libidinem.

Solutio.

Reſpondet̃, uerũ quidem eſt,ꝙ matrimonium ſit remedium ad uitandam Fornicationem in his qui talem medicinam poſſunt pro ꝯditione uitæ & ſtatus ſui,huic admouere morbo, At non ſolum medicamentum atq; Antidotũ ꝯtra huiuſmodi naturæ corruptæ languorem,eſt uſus Matrimonij, ſed longe efficatius & miniſtrorũ Eccleſiæ gradui atq; ꝯditioni ꝯgruentius, eſt maceratio

doctrina contra luxuriam

carnis,

carnis, ocij deuitatio, declinatio a mulierum conſortio, repreſsio corporis a delicata nutritione, ſocietatis libidinoſo euitatio, exteriorum ſenſuũ ab illicitis aſsidua cuſtodia, & interior prauarum cogititaonũ & affectionum carnalium repreſsio. Hec Septem remedia aduerſus Luxuriam ponit Bonauentura in poſtremo cap. primi libri ſui de ꝓfectu Religioſorum.

Dices, Difficile eſt continere ſe in caſtitate, etiam cum his remedijs, Reſpondeť. Sed hic audiendus eſt Poeta Ouid. Difficile eſt fateor, ſed tendit in ardua uirtus. Et Ariſtote. Virtus circa difficile uerſať, Delicat9 certe Miles eſt, qui ſine pugna uult uictoriæ palmam obtinere. Locus memorie dignus

Nono arguunt, Nemo ad impoſsibile obligať, Multi aũt ſunt qui ſacris inſigniti Ordinibus continentiam illabefactam conſeruare non poſſunt, Ergo ſacius eſt illis, Coniugalem ſtatũ concedere, q̃ illum prohibendo, occaſionem ipſis preſtare proruendi in flagitia infanda. 9 Argumen de difficultate caſtitatis

Reſpõdeť, Quãuis ꝓprijs nixij uiribus flãmas libidinis homines extin- Solu[tio]

guere nõ poſſint. Diuino tamẽ auxilio freti(quod inuocantib9 nũq̃ deeſſe ſo-let) id preſtare poſſunt. Et quæ Deo ad-iutore facimus, nequaq̃ nobis impoſſi-bilia eſſe dicenda ſunt. Pſalm. dicit. In Deo faciemus uirtutẽ. Et Apoſtolus ad Philip. .4. Om̃ia poſſum in eo qui me cõfortat. Quid igit̃ obtendimus nimi am carnis infirmitatẽ, & uerba cõcinna mus ad excuſandas excuſatiões in pec-catis, cauſantes impoſſibilẽ nobis eſſe cõtinentiã? Si quis infixus ꝓfundo luto non poſſet ſuo nixu eximi, ſed ſi alteri manũ extẽdẽs prompte inde poſſit exi-mi. Nonne talis recte dicit̃ poſſe cœno-ſo illo lacu exire? Ita in ꝓpoſito. Si er-go ad inuocandũ Deũ nõ confugim9, neq; armaturã ſumim9 ad hãc colluctationẽ ſubeundã, ſed manus uictas ultro damus hoſti, quis probe poterit queri, nos nõ potuiſſe hoſtẽ cõtra nos blandicijs uoluptatũ dimicantẽ ꝓſternere? Potuimus quidẽ, ſed noluim9, & nobis ſo-lis, nõ Deo nec cuiq̃ alteri imputanda eſt culpa.

Audi Chriſoſtomũ ſuper Epiſtolã ad Hebræos, Nõ dicere oportet, non poſ-

ſum

ſum cõtinere,& accuſare conditorẽ. Si ẽm impotẽtes nos fecit, qui iubet accuſand9 eſt. Quomõ igiſ dicis, multi non poſſunt? quod nõ uolũt. Dic, Si ẽm uoluerint, oẽs potuerint. Propterea & Paulus ait. 1. Chor. 7. Volo oẽs eſſe, ut meipſum, quia ſciuerat, ꝙ omẽs eſſe poterãt, ut ipẽ. Et Chriſt9 Matth. 19. Qui poteſt capere, capiat. Et ante, Nõ omẽs inquit capiũt uerbũ iſtud. Nõ dixit, nulli capiunt uerbũ iſtud, qa poſſunt ex Dei gratia, qui uolunt, poterãt hoc etiã tenellę uirgines. etc.

Decimo arguũt, Dixit Chrus Matth. 18. Ve per quẽ ſcandalũ uenit. At inter multa ſcandala hui9 mũdi, illud admodũ eſt graue & dedecoroſum, quod ex ꝯcubinatu miniſtroꝶ Eccleſiæ enaſciſ, & ex illicito cõſortio cũ mulierib9 quas domi, more uxorũ, eodẽ fouent tecto, eadẽq; menſa educant. Illud autẽ ſcandalũ, oritur per legẽ, quæ ipſos ad cõtinentiã aſtringit, Vt igiſ ſuccidaſ materia huiuſmodi ſcandaloꝶ abrogãda eſt illa Lex de cõtinentia Sacerdotali. 10. per Stada. Math. 18 obiectio Jarrificis qui fouet grauinas

Reſpõdeſ, Negandũ eſt prorſus, ꝙ tale ſcandalũ, qđ conſpiciſ inualeſcere in Solue

Eccleſia Dei, ex turpi cõcubinatu Sacerdotũ, pficiſcat̃ ex illa regula cõtinentiæ indictæ. Sed dũtaxat orit̃ ex illi9 regulæ præuaricatiõe & uiolatione, & quoniã ad unguem nõ ſeruat̃ ab his, qui ſe illi obſeruandæ ſponte ſua ſubdiderũt. Proinde hæ morũ corruptelæ, ſunt ſtricte exterminandæ p Rectores Eccleſiæ, & Regula continentiæ in ſuo uigore eſt tenenda.

Si ppter multitudinem eorũ, qui rectam aliquã conſtitutionem transgredi unt̃, ſumi putetur efficax argumentũ, ꝙ illa ſit abroganda, oporteret & legẽ matrimonii ab hominũ ſocietate tollere, eo ꝙ multi in Matrimonio conſtituti Adulteria cõmittunt. Similiter, oporteret & pcepta Dei de phibitiõe uani iuramenti, Homicidii, Furti, fornicatiõis, uiolationis, feſti penit9 aboleri, quoniã multi inueniunt̃ hec precepta transgredientes, Et deniq; nihil relinqueret̃, aut diuinarũ, aut humanarũ Legum, quod non oporteret demũ reſcindi, quia ferme omnium illaꝝ inueniunt̃ plurimi præuaricatores. Sed quid tunc in rebus humanis eſſet ordinatum, aut ſtabile ſi

paſſim

paſſim omnes Leges tollerent,& ſine
Lege uiuerent homines.

Notiſſimũ quidem eſt ſpectatiſſimis
rectiq; iudicij uiris, plapſiões ipſas,atq;
exorbitatiões a legibꝰ ipſis utiliter ordi
natis,anſam dediſſe Hæreticis,ſanctæq;
Dei Eccleſiæ oppugnatoribꝰ, obloquẽ-
di in huiuſmõi Leges, atq; elaborãdi ꝑ
omnimoda eaꝝ abrogatiõe ac extermi-
natiõe. Sed nõ eſt ratiõabile hoꝝ obſe-
quiũ, Neq; zelum Dei habent ſcđm ſci-
entiam,qui ꝓtendunt ob multiplicatũ
in agro dñico zizaniũ,eradicare ſimul
& triticũ,ad cõmodiorem zizaniorum
exſtirpationẽ,cum pocius conari debe-
rent,ut ſaluo incolumiq; Tritico,ſolum
euellerentur zizania,

Vndecimo arguunt,Cõtinentia mi- II Argumen ex veteri et novo testa:
niſtroꝝ Eccleſiæ repugnat diuino illi pͤ-
cepto primis Parentibꝰ tradito,& fini-
to diluuio repetito,Creſcite & multipli
camini & replete terrã Gẽn.1.&.9. Item
repugnat illi dicto beati Pauli ad Heb.
13. Honorabile connubiũ,Thorus im-
maculatus, cur ergo nuptiæ Clericis &
Sacerdotibꝰ interdicũť? An quod Deꝰ
approbauit,& eiꝰ Apl̃us,humanæ tradi

 tiones

tiones poterunt improbare? Ergo minor erit autoritas Dei q̃ hominũ? Reſpondet, Sicut uerum, nũq̃ alicubi uero repugnat, ita nec una recta conſtitutio cũ alia diſſonantiã habet aut diſsidium modo circũſtantiæ earũ debita ratione attendant. Quare prorſus negandũ eſt, cõtinentiam ſacerdotũ præcepto diuino iuri ue naturali aduerſari. Ad illđ autem Dei uerbum ex Geñ. reſpõdet Hieroni. li. i. ꝯtra Iouinianũ, dicens, Quod ait, Creſcite & multiplicamini, & replete terram, neceſſe fuit prius plantare ſiluã, & creſcere, ut eſſet qđ poſtea poſſet excidi. Simulq; cõſiderãda eſt uis uerbi. Replete terram. Siquidem nuptiæ terram replét, Virginitas Paradiſum, Hec ille. Vbi inſinuat illa a Dño dicta eſſe uerba, qñ multiplicandũ erat gen⁹ hũanum p̄ ꝓpagatiõem carnis, quod tunc rarum erat, & in paucis conſiſtebat hominib⁹, Cum uero illud, numeroſa multitudine erat adauctũ, non amplius id Dei uerbũ, p̄cepti uim habebat, ſed ſpiritualis bonorũ operum ꝓpagatio, cum infæcunditate carnis, pocius p̄ ꝯtinentiæ ſalutaris exercicium ꝯſulebat, Neq; huius-

huiusmodi cœlibatꝰ conſtitutio impoſita ſacerdotibꝰ, uertitur in ſugillationē aut dānationē nuptiaꝝ, ſed cōtinentia illis iure præferenda, Qui aūt ad meliora ſublimioraq; ꝓuocat, nequaq̄ quod inferius eſt bonum, & minus, damnat, Alioquin Dn̄s noſter Matth. 19. exhortans ad tertium illud Eunuchoꝝ genus amplectendū, qui ſe caſtrant ꝓpter regnum Dei, nupcias improbaſſet, Et beatus Paulus p̄claris extulit laudibꝰ Virginitatem. 1. Cor. 7. ꝓpoſuitq; Connubio non tn̄ p hoc uituperauit Matrimoniū.

De inuocādis ſanctis/ Articulus octauus.

MAgnus Error eſt eoꝝ, qui orationibꝰ Sanctorum detrahunt autoritatē, minuſq; eis tribuunt q̄ par ſit, dicentes, Sanctos cū hāc uitam degunt orare quidē pro alijs, & impetrare

trare illis a Dño beneficia. Cũ uero corpore exuti, ad æternam tráslati ſunt uitam. Nõ poſſe amplius eos pro alijs orare. Hoc uenenũ iamdudũ euomuit Vigilãtius hereticꝰ poſt Iouinianum, & Eunomium, deinde etiá Lutherus cum ſuis cõplicibus, Hereſim hanc renouauerunt, quá beatꝰ Hieronimus libro contra Vigilantiũ iamdudũ cõfutauit.

Probemꝰ ergo ꝙ ſancti in cœlo exiſtentes pro nobis orent. Primo rationibus, Deinde Scripturis.

Primo probat rationibus

1 Ratio

Prima ratio, Sancti in hoc mũdo degentes pro alijs etiá uiuentibus, orabãt Deũ, ut patet, abſoluti auté a corpore, & núc ante cõſpectũ Dei aſſiſtétes, nequaq̃ ſunt deterioris cõditionis, ut preces pro nobis Deo fundant. & ab eo exaudiant, q̃ fuerant in hac uita, imo lõge melioris & utilioris, ergo & núc ipſi ſancti orant in cœlo pro nobis.

2 Ratio

Secũda ratio; Sancti adhuc in carne cõſtituti, infirmitatibꝰ animæ & affectibus erant obnoxij, mutabilitatiq; de bono in malũ ſubiecti, & ꝑinde de ſua ſalute cõſequenda, non paꝝ adhuc ſoliciti. Núc uero conſtituti ciues & domeſtici

meſtici Dei, cõualuerunt ab omĩ infir-
mitate ſpirit9, iam ſunt ſecuri de ſua be
atitudine, ut dicit Auguſti. lib. Medita-
tionũ. Qui ſecuri inquit eſtis de uobis,
ſoliciti eſtote de nobis. Si igiť in hoc
mundo pro aliјs orarũt, nõne fortio-
res iam facti & beatiores. ualentiore iu-
re idem preſtabunt munus, iam in cœ-
lo glorioſi?

Tertia ratio, Oratio quæ fit ꝓ aliјs, 3 Rao
emanat ex charitate & dilectione in ꝓ-
ximũ. Vbi ergo maior fuerit charitas,
& ardentior, eſt & oratio, pro alioꝶ ſa-
lute diligentior. Sed ſancti in requie
eternæ beatitudinis, feruentioré habét
charitaté erga nos hic uiuentes, q̃ habu
erint adhuc in carne mortali, quãdo ad
huc terrena inhabitatio deprimebat eo
rũ ſenſum multa cogitanté. Nã chari-
tas nõ excidit. 1. Chor. 13. Imo perficiť
in patria, Ergo ſancti illi feruentiſſima
flamma ſuccenſi, etiã noſtri ſunt in o-
rationib9 ſuis apud Deũ memores.

Quarta ratio, Sãcti in cœlo ſunt mẽ- 4 Ra.
bra corporis Chriſti, & perfectiori rati-
one, q̃ prius fuerunt. Nam capiti Chri-
ſto, ſunt inſeperabiliter cõiuncti. Debét

autē mēbra unius corporis pro ſeinuicē eſſe ſolicita.1.Chor. 12, Potiſſimū ſana ꝓ infirmis. Nos autē etiā ſumus mēbra eiuſdē corporis,ſed egrota.Ergo ipſi noſtræ fragilitatis conſcij,pro nobis ſolicitudinem gerunt, & orant .

Secūdo idē probemꝰ, ꝙ uidelicet ſancti in cœlo orent pro nobis.Authoritatibꝰ Veteris & Noui Teſtamenti, & deinde ſcripturis ſanctoꝝ Patrum .

Prima autoritas Teſtamēti ueteris ad id probandū eſt. Hieremiæ.15. Vbi Dominꝰ dicit.Si ſteterint Moiſes & Samuel corā me,nō eſt anima mea ad populum iſtū. Hoc nullo modo de eis diceretur ꝓ illo tēpore,quo in ſinu Abrahæ quieuerūt duo illi ſancti patres,ſi & tūc nō eſſent orare ſoliti, aut orare nō poſſent pro uiuentibus. Quēadmodū nec apte quis dixerit,ꝙ ſi Sol & Luna orarent Dñm ꝓ populo,nō exaudirent̃ ab eo,Quare ex illis uerbis,inſinuat aperte Dñs,ſanctos illos in Sinu Abrahæ conſtitutos,pro alijs rogare poſſe.

Secunda ſcriptura Veteris Teſtamenti eſt, Tobiæ.12. Vbi Raphael Angelus dixit ad Thobiam ſeniorem, Quando

orabas

orabas cũ lachrimis,& ſepeliebas mortuos,& relinquebas prandium tuum,& mortuos abſcondebas per diem in domo tua,& nocte ſepeliebas eos,ego obtuli orationem tuam Dño.

Illa oblatio Angeli,erat cõmendatoria & ſupplicatoria añ conſpectum diuinæ maieſtatis ut preces Thobiæ ſuſcipere dignaret̃,& ſimiliter alia ipſius pia opera. Ecce Angeli in cœlo,orant pro nobis.

Tertia Scriptura eſt,in Pſalm.31.ubi dicit Propheta ad Dñm.Pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Vbi ſignificat,pro iniuſticia hominum remittenda, omnem ſanctum oraturum,cum tempeſtiua fuerit Hora,tempus ſcz uitæ preſentis,tempꝰ pẽniæ & reſipiſcentiæ,Quod ſi omnis ſanctus eſt oraturus pro aliena iniuſticia, certe & ſancti in Sinu Abrahæ tunc quieti,& nunc ineterna requie gaudentes, orant pro iniuſticia noſtra.

3 ex Veteri teſtamento Scriptura Psal. 31.

Quarta Scriptura.2. Macha.17. ubi dicit̃,ꝙ Onias Summꝰ Sacerdos Iudeorum, Vir uirtute ſpectabilis, tunc iam defunctus, apparuit Iudæ Machabæo,

4 Scriptura 2. Machab: 11.

manus protendens, & orans pro omni populo Iudeorum, uiſus eſt ſimul & alter admiranda gloria decorꝰ, ipſi Oniæ ſocius de quo ait Onias ad Iudam. Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael. Hic eſt qui multum orat pro populo, & pro uniuerſa ſancta Ciuitate Hieremias Propheta Dei. Qui tamen Hieremias longo ante tempore obdormierat in Dño. Ecce ex hoc patet ꝙ ſancti poſt mortem eorum orent pro nobis.

Quinta ſcriptura, Nam in Veteri Teſtamento perhibet ſepenumero Dominus, ſe uiuentibus contuliſſe aut collaturum eſſe beneficia, ob ſanctimoniam & bonitatem defunctorum patrum, ut cum Gen̄. 26. dicit Dñs ad Iſaac, Multiplicabo ſemen tuum ſicut Stellas cœli etc, eo ꝙ obedierit Abraham uoci meæ. Et mox, Benedicam tibi propter ſeruū meum Abraham. Similiter. 3. Reg. 13. dicit Dñs ad Salomonē, Scindam regnum tuum, & dabo illud ſeruo tuo, Veruntamen in diebus tuis non faciam illud propter Dauid patrem tuum. Simile inuenitur. 4. Regu. 20. Cum itaqꝫ ob antiquos patres ante Legem, & ſub lege

Veteri

Veteri, Deus preſtitit beneficia in populos, profecto ob eos qui in Euangelica Lege, uirtutibus excellenter effloruerūt, non minora & ante contulit, & poſtea collaturus eſt beneficia uiuentibꝰ, ꝗ nō minoris ſint ſanctimoniæ & claritudinis q̄ illi. Sunt igit̃ orandi a nobis ſancti, ut eorum precibus, huiusmodi beneficia ſpiritualia, largius a Domino conſequamur.

Sexta ſcriptura, Patres ſub Veteri Lege Deum orantes, recenſebant in ſuis precibꝰ, ſanctorum Patrum priſcæ ætatis nomina, & benefacta pariter, quaſi ea obicientes oculis diuinæ maieſtatis, ut eorum ſuffragantibus meritis impetrarent, qđ a Domino expoſcebant, ut Exempli gratia, Exod. 32. Moiſes placaturus faciem Domini, indignantis populo Iſraelitico, ob Vitulum conflatilem, ait, in ſua oratione. Quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper nequitia populi tui, Recordare Abraham, Iſaac & Iſrael ſeruorum tuorum quibus iuraſti per temetipſum dicens, Multiplicabo ſemen ueſtrum ſicut Stellas cœli etc.

Ita & Azarias in Fornace ſuccenſa Babilonis

bilonis, orans ait, Dañ. 3. Ne queſumus tradas nos in perpetuum ꝓpter nomen tuum, & ne diſſipes teſtamentum tuũ, neq; auferas miſericordiam tuam a nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſeruum tuum. & Iſrael ſanctum tuũ, quibus locutus es, pollicens, ꝙ multiplicares ſemen eorum ſicut Stellas cœli, & ſicut arenam quæ eſt in littore Maris.

Et uterq; horum iam dictorum exauditus eſt, Conducibile eſt igitur, horum Exemplo, ſanctos etiam noui Teſtamenti, orare, & apud Deum itidem illorum agere commemorationem, ut ex utroq; officio religioſi obſequij pleno, nobis opituletᷣ ipſorum patrocinium.

1 Autori: Iob 1

Septima ſcriptura Veteris Teſtamẽti. Iob. 7. ubi dicitᷣ. Voca ergo ſi quis eſt, qui tibi reſpõdeat, & ad aliquẽ ſanctoꝝ cõuertere. Ecce Propheta his uerbis admonet, ꝙ ſi ad impetrandũ aliquid a Deo, nõ exiſtimamus orationes noſtras ſufficere, conuertamur ad aliquẽ ſanctorum.

Repulſio autho: por obiectione

Qđ ſi quiſpiã dixerit, illa uerba modo adducta nõ eſſe ipſiꝰ Hiob, aut Dei, ſed

ſed Eliphas Themanitæ unius amicoꝝ Iob, diſceptantis cũ eo. Ergo nõ uidetur ex his uerbis poſſe ſumi efficax argumentũ, ad ꝓbandũ propoſitũ. Reſpõdetur. Nõ ualet obiectio, quod patet ex eo. Nam in duobꝰ capitulis ſequẽtibꝰ. beatꝰ Iob uerbis illius reſpõdens, nõ refellit hoc eius dictũ, ſicut alia per illum minus rectæ aſſerta, improbat & reijcit. Reſponſio

Sed iã accedamus ad Nouũ Teſtamẽtum, idẽ ex eo ꝓbantes, ꝙ ſancti in cœlo orent ꝓ nobis. Prima ꝓbatio. Si caput in cœlis Chriſtꝰ Dñs orat ꝓ nobis, cur nõ mẽbra, id eſt ſancti illic cũ eo regnantes? Quod autẽ Chriſtꝰ oret ꝓ nobis. Patet ad Roma. 8. Vbi dicit᷑. Interpellat ꝓ nobis. Et. 1. Ioan. 2. Si quis peccauerit, aduocatũ habemꝰ apud Patrẽ Iheſum Chriſtũ iuſtũ etc. Et ad Hebre. 7. ꝙ eſt accedens per ſemetipſum ad Deum, ſemp uiuens ad interpellandũ pro nobis. Cũ igit᷑ Chriſtus quatenꝰ homo oret ꝓ nobis, Nõne idẽ preſtant & ſancti, imitatores tãtæ in nos benignitatis eius?

Probationes ex nouo Teſtamento Ad Ro: 8. Ad Hebre: 7.

Secũda probatio ex Nouo Teſtamento, 2 Probatio

to;q̄ ſancti in cœlis cōſtituti orent pro nobis, ex Parabola Luc. 13. De ficulnea ſterili, Vbi cū paterfamilias dixiſſet ad cultorē uineæ, q̄ arborē illam, iam tres annos infertilē ſuccideret. Reſpōdit illi cultor eius, Domine, dimitte illam & hoc anno, uſq; dum fodiam circa illam & mittā ſtercora. Sane ficꝰ illa nos peccatores ſignat in myſterio, ſteriles admodum & bonorum operum uacuos, dignoſq; ſuccidi ſeueritate diuinæ iuſticiæ, ut mittamur in Gehennam. Cultor aūt Vineæ, ſancti ſunt in cœlo, & Angeli preſides noſtri, qui rigorem diuinæ cenſuræ temperant ſuis precibus, orantes Deum, ut adhuc detur nobis tempꝰ penitentiæ.

Tertia probatio, Luc. 16. Dominꝰ dicit. Facite uobis amicos de Mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna Tabernacula.

Sed an pauperum officium eſt, nos recipere in atria Paradiſi? Nonne id ſolius Dei eſt? Sane illud Dei primum eſt munus, Sed & hi qui noſtris opibus ſunt ſubleuati, dicūt nos recipere in æterna Tabernacula, quia ſuis precibus apud

apud Deum nos iuuant, ut demum beatorum conſortio inſeramur. Nam ipſi memores acceptorum a nobis beneficiorum & non ingrati, Deum orant aſsidue pro nobis.

Quarta probatio, Luc. 16. Diues epulo ſepultꝰ in inferno, potuit pro fratribus orare ab ipſo Abraham, ut mitteret Lazarum in domum patris ſui ad fratres ipſius ut penitentiam agerent, ne & ipſi uenirent in illum locum tormentorum. Si damnatus potuit aliis optare bonum, multo ualencius animæ beatorum. 4. Probao Luc: 16

Quinta probatio, Apo. 5. deſcribunt Vigintiquattuor ſeniores, procidentes coram Agno, habentes ſinguli Citharas & Phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum. Et Apoc. 8. Angelo ſtanti ante Altare & habenti Thuribulum aureum, dicunt fuiſſe data incenſa multa ut daret de orationibus ſanctorum omnium ſup aureum altare, quod eſt ante thronum Dei, Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus ſanctorum, de manu Angeli coram Deo. Nota quod dicit, de orationibus 5. Probao ex Apoca: 5 Item Apo: 8 Nota

onibus ſanctorum omnium? Non recte ergo quis intellexerit eſſe illas oratiões tantum hominum hic pie uiuentium, Nam illi non totum complent ſancto-rum omnium numerum, qñdoquidem preter illos, & hi qui cœlos inhabitant in numero etiam ſanctorum habendi ſunt, immo pocius quam adhuc agen-tes preſentem uitam. Cum ergo in pre-dicto loco, ſanctorum omnium oratio-nes commemorauerit, beatus Ioannes, conſtat utiq;, & ſanctos qui ſunt in cœ-lis, Deo pro nobis orationes fundere, qñ ipſi nequaq̃ indigent, ut pro ſe ipſis Deum orent.

Probaɔnes ex Scripturis Doctorum

Sed iam reſtat / ut ſcrip-turis Doctorum idem probemus, nempe Sanctos qui in cœlis bea-tam uitam agunt, orare pro nobis.

S. Augu:

Auguſtinus de uerbis Apoſtoli. Iniu-ria eſt pro martire in Eccleſia orare, cu-ius debemus orationibus cõmendari

Bernardus

Bernardus in Sermone de Vigilia A-poſtolorũ Petri & Pauli, dicit, Qui po-

tens

tens erat in terra, potentior eſt in cœlis, ante faciem Dñi Dei ſui, Si eñ dum adhuc uiueret, miſertus eſt peccatoribus, & orauit pro eis, nunc tanto amplius, q̃nto ueri⁹ cognoſcit miſerias noſtras, orat ꝑ nobis Patrem, quia illa beata patria charitatem eius non minuit, ſed augmentauit.

Idem Bernar. ſer, 66. ſup Cantica, Videte inquit detractores, uidete Canes, irridẽt nos, quia Baptiſam⁹ ĩfantes, quia oramus ꝑ mortuis, quia ſctõrum ſuffragia poſtulam⁹ qui deceſſerunt etc. i de Ber:

Beatus Ambr. ſmõe de Natali ſctoꝝ Octauij, Aduenticij & Solutoris, dicit ſic, Nã licet uniuerſi ſancti ubiq; ſint & omnib⁹ pſint, ſpecialiter tñ illi ꝑ nobis ĩteruenjunt, qui & ſupplitia ꝑtulere pro nobis, Martir eñ cũ patit̃, non ſibi tm̃ patit̃, ſed & Ciuib⁹. S. Ambro:

Et infra, Cũcti igit̃ martires, deuotiſſime ꝓcolẽdi ſunt, ſed ſpecialiter hi uenerandi ſunt, a nobis, quoꝝ reliqas poſſidem⁹. Illi eñ nos oratiõib⁹ adiuuãt, iſti etiam adiuuãt paſſione. hec ille.

Idem ſup Lu. li. 7. ca. 16. Sup illa uerba, Facite uobis aĩcos de Mãmona iniquitatis, dicit, ut largiẽdo pauperib⁹, an

gelorũ nobis cæteroꝝq; ſctõꝝ gratiã,cõ
paremus.Ecce beatꝰ Ambro.dicit,opor
tunũ eſſe ut ſctõꝝ qui in cœlo ſunt no-
bis gratiam ꝯparemus.Cur? ut ꝑ nobis
intercedant.

Operoſum ſane foret,& pene ſuꝑua-
cuũ, cæteroꝝ ſctõꝝ Patrum authorita-
tes eandem fulcientes ſententiã in pſen
tia afferre.Neq; neceſſariũ id uiſum eſt,
quoniã ſi quis illas uellet cognoſcere,in
libris ipſoꝝ illas habebit obuias,ꝑpte-
rea ab his ſuꝑſedẽtes,ad alia ꝓperemꝰ.

Hoc unũ adijcientes,quod hec oĩa
predicta cõfirmat,ꝙ uidelicet clemẽtiſ-
ſimus Deus ingentia,& pene ſine nume
ro miracula circa ſanctoꝝ ſepulchra,o-
perabat. & adhuc crebro operat, in his
hominibꝰ,qui pio & deuoto corde ad
illa ipſa confugiebant.Quot eñ ualitu-
dinarij ſunt priſtinæ ſanitati reſtituti?
quot Leproſi mundati? quot Ceci illu-
minati? quot uarijs morbis oppreſſi cu
rati? quot mortui reſuſcitati,circa ſan-
ctorũ ſepulchra & reliquias? Et id qui-
dem non uno,duobꝰ,tribuſue locis,ſed
in toto terraꝝ orbe,Quod manifeſtum
indicium eſt,ſanctorũ interceſſionibus
hec omnia facta fuiſſe.

Nec

Nec poteſt Hereticꝰ dicere uirtute Demonũ malorũ ea miracula fuiſſe facta. Id enĩ dicere eſſet magna Blaſphemia, Quod patet, Nam Pſalmus dicit. Cuſtodit Dñs omnia oſſa eoꝝ ſcz ſanctoꝝ. Non igiť Dñs ꝑmitteret circa reliquias ſanctorũ Demonibus aliquid moliri, alioquin, quō precioſa eſſet in conſpectu Dñi mors ſanctorũ eius? Preterea Demones nihil efficiunt quod ad honoré Dei uergit. Hec autem miracula quæ ad ſanctorum ſepulchra fiebant uel fiunt, plurimum Dei gloriam dilatabant & dilatant.

Sed iam diſſoluendæ ſunt Rationes Hereticorũ quibꝰ nituntť ꝓbare, ſanctos qui in cœlis ſunt, non eſſe in auxiliũ inuocandos, neq; eoſdem illos Sanctos orare pro nobis.

Primo ergo arguunt aduerſarij. Soli Deo debeť honor, ergo nō Sanctis, igiť ſancti non ſunt honorandi. Reſpōdeť. Soli Deo debeť honor latriæ, ut ſcz ſolũ Deũ honoremꝰ, tanq̃ ſummam & optimum rerum Authorem, & talis honor ſanctis non dať, De hoc honore latriæ uide Aug. li. 10. de Ciui. dei. ca. 1. Sãctis ergo dať honor longe Deo inferior.

Secundo arguunt,ex eodem,dicitur Deu.6.Dñm deum tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies. Et idem Matth.4,Si ſoli,ergo non Sanctis.Reſpondetur.Soli Deo ſeruies, ſeruitute latriæ. uidelicet ob rationem ſummę Maieſtatis,dominatus, & eminentiæ eius,in quo ſpem noſtram primam locamꝰ, eiq; ſoli hoſtias offerimus. At alijs a Deo ſanctis cõuenit adoratio Duliæ,hoc eſt, reuerentia in ſignũ aliculꝰ inſignis excellentiæ,aut uirtutis, uel authoritatis ei a Deo date. Immo etiã hi qui in hac uita agunt honorãdi ſunt,Nam dicit ſcriptura, Honora Patrem tuum & Matrem tuam. Item omnes honorate.

Tertio arguunt. In oratione potiſſimũ petere debemus gratiã & gloriam, hec aũt ſancti dare non poſſunt,ſed ſolꝰ Deus,iuxta illđ Pſalmi,Gratiam & gloriam dabit Dñs,Ergo ſancti nõ ſunt inuocandi.Reſpõdet,Gratiam quidem & gloriam ſancti dare nobis nõ poſſunt, ſed impetrare ea poſſunt, quéadmodũ amicus Regis a Rege multa impetrare poteſt,Inuocantur itaq; a nobis ſancti, non ut largitores ſint nobis gratiæ aut gloriæ,ſed ut hec nobis a Deo ĩpetrent.

Proinde

Proinde, orantes Sacram uirginem, aut ſanctorum aliquẽ, non petim9 quod misereatur noſtri, quod dimittat nobis pctã (quis enim poteſt dimittere pctã niſi ſolus Deus?) quod deniq; gratiam nobis, aut uitam largiatur æternam, ſed petim9 ut hec nobis petitione ſua obtineat.

Quod ſi in Hymnis aut Canticis Eccleſiaſticis quippiam occurrat depcatorium, quod a ſacroſancta Virgine, aut ab alio ſancto, uideatur expoſcere, ueniã pctõrum, lumẽ gratiæ, aut uitam æternam, nobis ab eis conferri, ut cum dicim9 ad beatã Virginem, Solue uincla reis, uel illud, Nos culpis ſolutos mites fac & caſtos, uel tale ſimile, id benigna interptatione, & pia intelligentia, accipiendum eſt. Ad hunc ſenſum, ut beata Virgo, aut alius quiſpiam Sanctorũ, impetret nobis a Dño ea quæ petimus, puta, ſolutionem culparum, uel quid ſimile.

Quarto arguunt, De9 quia eſt potentiſſimus imo oipotens, poteſt dare nobis omnia ad ſalutem neceſſaria, Et quoniam eſt ſapientiſſim9, optime cognoſcit quæ nobis expediunt, Et qm̃ eſt ſumme bon9, uult nobis ea conferre & promiſit ſe daturum Ioan, 16. Si quid pecieris

tis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Et maiori charitate nos diligit quã aliquis ſctõꝝ, Non eſt ergo ad ſanctorum patrocinia recurrendum, orantes, ut ſua interceſſione, aliqua nobis impetrent a Deo, tanq̃ ipſi ſancti eſſent uel beneuolentiores ad nos, aut ꝓpenſiores ad exauditionem, quam Deus ipſe.

Reſpondet ad hoc, ꝑ illđ Sapientiæ 8. Attingit a fine uſq; ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter, Licet ergo Deus omnia ſolus agere ſufficiat, tamẽ etiã cõmunicat rebus a ſe creatis uigorem agendi, uoluitq; per illas, tanq̃ ſuæ uirtutis cooperatrices, alias conſimilis ſpeciei, atq; interdum alterius, ſubſtancias ꝓduci. Nõ quidem ex ſua impotentia, aut inſufficientia, ſed ex liberaliſſima cõmunicabilitate, qua aliȷs etiã uoluit ſuæ ꝑfectionis notas impartiri, eaq; reddere, ſua uirtute quodãmõ participantia. Sic eñi in reꝝ naturalium ꝓpagatione, ignis ꝓducit ignem, Oliua oliuam, Sol ſplendorem etc.

Sic etiam in latione antiquæ Legis, Moyſes tanq̃ intermedi9 fuit, inter Deum & populũ, quã tamẽ legẽ potuiſſet Deus dare ei populo ſine Moyſi miniſterio

ſterio. Sed hoc nõ uſq; adeo congruum fuit & cõueniẽs. Ita etiã potuiſſet Deus per ſeipm̃, Prouincias, aut Ciuitates, aliaq; loca regere, ſine miniſterio Angelorũ, & tamẽ cuilibet Prouinciæ Ciuitati, & cuilibet homini, deſignauit Angelũ, uel angelos cuſtodes, ut in Daniele legim9 cap. 10. Angelũ Perſarũ, & Grecorũ atq; Michaelẽ Iudeorũ principem. Itẽ in Pſalmo. Angelis ſuis mãdauit de te, ut cuſtodiant te in omĩb9 uijs tuis. Nõ quia per ſeipm̃ non poſſet ſine angelico preſidio, tutari atq; ꝓtegere, regiones, ciuitates, atq; homines, ſed id fecit, ad declarandã ſapientiã & bonitatẽ ſuã, ut dicit beatus Dioni. cap. 9. de cœleſti Hiear. Ita etiã (ut ad ꝓpoſitum redeam9) hoc eſt op9 & iuſtitutũ ſapiẽtiæ & bonitatis illius infinitæ, ꝙ ſanctis dederit facultatẽ intercedendi ꝓ hominib9 hic degẽtib9, ut hac ratiõe per ſanctos interſtites ꝓmoueanť ac ſubuehantur homines ad Deũ, ut inferiora reducanť ad ſuprema per media, ut idẽ dicit Dioni. de cœleſti Hiera. cap. 4.

Sed age, Dicãt nobis aduerſarij, nõne Dñs noſter Chriſtus, cũ in terris diuerſareť, & ſumme bonus erat & miſeri- objectio Hæreticorum

cors & benignus? & tamē raro benefi-
tiū legit ſanitatis cōtuliſſe cuiq̄, aut mi
raculū fuiſſe operatus, niſi aliorum preci-
bus ad hoc ſolicitatus atque pulſatus.

Et hoc ideo dicimus, propter quēdam Lutheranæ Secte qui, ut fide digni fe-
runt, nuper in Sleſia pro contiōe, cum contra ſanctorum cœleſtiū interceſſiones
& eorum inuocatiōes, more ſuæ Sectæ ex-
clamaret, auſus fuit oppoſitū huius qđ
nūc ſtruimus aſſerere. Chriſtū uidelicet,
ideo noluiſſe exaudire diſcipulos ſuos,
pro muliere Chananæa intercedētes, do-
nec ipſa uenit, adorauit, & dixit. Dñe
Math. 15. adiuua me, ut ſignificaret, per noſmet-
Mar: 7. ipſos, & nō per ſanctos ad eundē Chri-
ſtū Dñm, eſſe recurrendū. Et idē cōcio-
nator adiecit, quod Chriſtus nūq̄ exaudi-
uerit, niſi eos qui per ſeipſos, & nō per
Refutatio erroris Patronos ad ſe cōfugiebāt. Hoc autem
falſiſſimū eſt. Nā ut Chriſtus ſocrum Simo
Luc 4. nis graui detentā febre ſanaret, rogaue-
runt amici & familiares eius pro illa Lu. 4.
Vt filiā quoque Chananeæ a uexatione
maligni liberaret, mater importunis a-
pud ipſum precibus efflagitauit, & exo-
rauit eū. Itē ut Lazarū quatriduanū re-
ſuſcitaret ad uitā, ambe ſorores eius ab
ipſo

ipſo petiuerũt, Nã petitio erat eaꝶ inte ſiſſima, quũ inſinuauerũt, dicétes. Dñe ſi fuiſſes hic frater me9 nõ fuiſſet mor-tuus. Demũ Matth. 8. Centurio preci-b9 obtinuit, ut puer eius ab infirmitate ſanaretᷣ etc. Cõcludamus propoſitũ, Si igitᷣ ad faciendũ miraculũ, & ferendam aliſs opem, uoluit tũc cũ in terris ageret ipſe Dñs, uiuentiũ peticione ac depreca tione induci, qui tamẽ exuberabat miſe ricordiæ uiſcerib9, quid mirũ, ſi nũc in cœlis regnãs, per ſanctoꝶ oratiões, uult nobis ſua dona partiri, & cõmunicare gratiarum chariſmata?

Joh. 11. Math. 8. Conclusio

Quinto arguũt. Iniuriã infert Deo nõ mediocrẽ, qui prius ad ſanctos ipſos q̃ Deũ pro auxilio petẽdo cõfugit, qua-ſi ipoꝶ paraci9 eſſet ſubſidiũ hominib9 inuocantib9, q̃ ſit Dei adiutoriũ, aut tã-q̃ benigniores forẽt in nos ſancti, q̃ De-us. Reſpõdetᷣ. Prius, hoc eſt principa-li9, & precipua intẽtione, Chriſtiani ad Deũ cõfugiũt, q̃ ad ſanctos. Nã ſanctos ipos tantũ inuocant, ut per eos ad Deũ-tanq̃ ſcopũ & finẽ ultimũ, habeant ac-ceſſum. Nullã aũt Deo irrogat iniuriã, qui ſecũdũ ordinẽ tẽporis, ſanctos ante inuocat q̃ Deũ, ſed non ſecundũ ordinẽ

5 Argu: Solutio

intẽtionis. Quinimo magnã Deo gloriam affert, in eoipſo opere, & quoddã humilitatis prefert inſigne, reuerẽtiæq; in Deũ, ideq; prius ſanctos accedit, non ut in eis ſiſtat ſuæ uenerationis metã, ſed ut per eos demũ prouehatur ad Deum.

Nã libens uelim inquirere ab his aduerſarijs, an beatꝰ Paulus fuit Deo iniurius, cũ a Romanis ꝓ ſe fieri petiuit orationẽ, ꝙ nõ ad deum tũc, ſed ad illos adhuc ſupſtites in carne, cõfugerit, ita ad ipſos ſcribẽs, ad Roma. 15. Obſecro uos fratres, per dñm noſtrũ Iheſum Chriſtũ & per charitatẽ ſancti ſpiritꝰ, ut adiuuetis me in orationibꝰ ueſtris ꝓ me ad Deum, ut liberer ab infidelibꝰ qui ſunt in Iudea? Nũquid etiã idem Apłus ſit deo grauiter iniuriatus, cũ ad Hebr. 13. dicit Orate pro nobis?

Alia obiectio

Preterea, aduerſarij obijcere ſolent; Nõ debent homines ad ſanctos priꝰ, q̃ ad Deũ confugere, ne uideant̃ magis in ſanctis, q̃ in Deo cõfidere, & ne quis putet ſanctos eſſe benigniores in nos, q̃ ſit Deus.

Solutio

Reſpõdet̃, Hec ratio facili ratiocinatiõe & omnino ſimili, refellit̃. Hoc modo. Nõ eſt ad aliũ quẽuis, prius q̃ ad Deũ, ut aiũt cõfugiendũ, ne uideamur

de

de benignitate dei diffidere ; & in alio- quouis plus q̃ in deo cõfidere. Nõ igiť debemꝰ ad Chriſtũ hominẽ,mediatorẽ noſtrũ,prius cõfugere,q̃ ad deũ patrem cœleſtẽ,ne uideamur de Clementia dei Patris diffidere , aut magis confidere in Chriſto,inquãtũ homo. Ecce error. Re- cte eñ prius ad Chriſtũ q̃ ad Patrẽ cõfu- gimꝰ,cũ ipſe dicat Iohã. 14 . Nemo ue- nit ad patrẽ niſi per me. Cõſimili ergo modo,interdũ ad ſanctos priꝰ,q̃ ad de- um probe cõuertimur , ut per eos tanq̃ mediatores ſecũdarios,ac patronos cõ- modiorẽ acceſſum habeãmꝰ ad deũ, in quo precipua nr̃a fidutia eſt collocata, atq; ita facientes, nõ negligimꝰ deum, quin pocius eum impenſius honoramꝰ cũ ipſum conſtituamꝰ p̄cipuum finem tocius honorationis.

Sexto arguunt,Sancti qui iam in cœ leſtes ſedes ſunt recepti,iam receperunt integram mercedem ꝓ ante actis ope- ribus bonis. Iuxta illđ ad Ephe. 6. Vnꝰ- quiſq; quodcũq; fecerit bonũ, hoc reci- piet a dño,ſiue Seruus,ſiue Liber. Cum ergo iam ſunt ſufficienter remunerati, immo ultra dignitatem ſuorũ operum nequaq̃ illis operibus alijs poſſunt eſſe.

auxilio qui eorũ implorant auxilium?
Nec etiam recentibus ſuis meritis poſ-
ſunt uiuentib9 hic ferre opem, quia iã
ꝑcurrerunt huius uitæ ſtadium, in quo
ſolo eſt locus merendi, iuxta illud Apo.
14. A modo iam dicit ſpũs, ut requieſ-
cant a laborib9 ſuis, opera em̃ illorum
ſequunt̃ illos. Ergo null9 relinquit̃ mo-
dus ꝑ quẽ bona opera ſanctorum, poſ-
ſint nobis Patrocinari.

Reſpondet̃. Sancti in cœlo conſtituti
poſſunt nobis ferre auxilium & p̃teritis
ſuis meritis, & p̃ſentibus. Preteritis qui-
dem, quia cum hic uixerunt tunc p̃cla-
ris operibus ſuis non ſolum id obtinue-
runt ut uitam conſequerent̃ æternam,
ſed etiã, ꝙ eos inuocãtib9, impetrent quæ
a Deo poſtulauerint, Perinde atq; ſcd̃m
beati Aug. ſentẽtiam ab oĩbus appro-
batã, illi qui ſunt in Purgatorio, id cũ
adhuc uiuerent, bonis ſuis actib9 meru-
erunt, ꝙ eis poſt mortẽ, ꝓdeſſe poſſint
ſuffragia Eccleſiæ & uiuentiũ, Videmus
em̃ plerumq;, Regem terrenũ, ſtrenuo
ſuo Militi, ꝓpter aliquod egregiũ factũ
militare, non ſolum amplam remune-
rationem reddere, ſed etiam ad eius pe-
titionẽ alijs quoq; beneficia ĩpendere.
quẽ-

queãdmodũ Nabuchodonozor nõ ſolum honorauit Danielem ob interpretationẽ Somnij, ſed etiam ad eiꝰ poſtulationem, ꝯſtituit ſup̱ oĩa opera Prouintiæ Sidrac Miſac & Abdenago Danie. 2.

Nouis etiã & recentibꝰ operibꝰ, ſancti in cœlo id obtinent, ꝙ alijs eorum inuocantibꝰ auxiliũ ferant opem, quia eorum ſupplicatio Deo eſt grata, ex ſincera dei in eos beneuolentia, Neq; illud pro alijs orandi munus, aduerſat᷑ ſtatui ſummæ beatitudinis, quẽ aſſecuti ſunt in regno cœlorum, Quoniam illiꝰ facti participes, q̃q̃ ſibiipſis acquirere nõ poſſunt nouam mercedem, attamen alijs poſſunt optare & expetere ea bona pro quibus orant. Itaq; non ſibi orant ſancti, ſed alijs, ut & Chriſtus Dñs, non ſibi expoſcit noua a Deo patre dona, ſed nobis quorum eſt aduocatus,

Septimo arguũt. Sancti abſentes ſunt a nobis & ſeparati maximo interuallo, quõ ergo noſtras oratiões cognoſcunt? Reſpondet᷑, Naturali uia & ratione nõ poſſunt preces noſtras noſcere, ueruntamen diuina reuelatione eis inſinuante bene noſcunt omnia quæ ad eoꝝ gloriam attinent, ut beatꝰ dicit Gre. Quid

eſt quod nõ uideant, qui uidentem om-
nia uident? poſſunt inſup preces nr̃as
miniſterio Angelorum cognoſcere.

8 Argumen Octauo arguũt, Vn⁹ eſt mediator no
ſter Chriſt⁹. 1. Thimo. 2. Ergo non ſunt
querẽdi alij mediatores, neq; inuocãdi.
Solus Reſpõdet, Chriſtus eſt prim⁹ & ſumm⁹
mediator, & ſolus quãtũ ad op⁹ Redẽ-
ptionis, ſed nõ ſolus, quantũ ad officiũ
ſupplicandi pro nobis, quod cõfert ſan
ctis deus ex benigna cõmunicatiõe, nõ
ex inſufficientia ſua, ut dictũ eſt. Si em̃
dicis ſolũ Chriſtũ eſſe mediatorẽ, cur er-
go iuſſit, ut & alios mediatores quera-
mus, cũ dixit. Facite uobis amicos de
Mãmona iniquitatis? ut dictũ eſt.

9 Argu. Nono arguũt, Per ſanctorum inuocati
onẽ diminuit cultus diuin⁹. Reſpon-
det. Imo auget. Nã ſic pluribus modis
colit deus, & in ſe, & in ſanctis ſuis, quo
rum honoratio ſemper in deũ refert.

Iã igit ex his om̃ibus predictis facile
patere poteſt, aduerſarios nr̃os Lutheri
anos, & alios, nihil habere ſcripturarum,
nec rationũ quib⁹ inuocationẽ Sancto
rũ tollere poſſint. Tãetſi multos in hoc
è plebe ſeducant. Sed id agũt, more ſuo
ſacrũ uerbũ dei obfuſcantes. Et perpe-
ram

ram ꝑ ſuo uoto interpretantes: Neq; eis ſatis eſt, cultũ ſanctoꝝ tollere, ſed in ſuper feſta etiã ſolẽniſſima, que Eccleſia ſancta ſanxit celebrãda deputatis tẽpoꝛibꝰ, uel pœnitꝰ reijciunt, uel ad meridiẽ dũtaxat utrũq; cœlebrant, illud allegantes, Sacius eſſe, ut opifices laborent, quã uel in Taberna inebrient, uel quidpiã inhoneſti agant. Sed his reſpondendũ eſt, ꝙ hi dñm deũ arguere uidentur, qui etiã in Veteri Lege uaria feſta, non ad meridiẽ, ſed integro die, & interdũ etiã pluribꝰ diebus, eſſe cœlebranda p̃cepit. Tãetſi nõ erat ignarus pleroſq; futuros, quid dies feſtos ac celebres uarijs ſceleribus erant fœdaturi & uiolaturi.

Nõ ergo ꝓpter malos ius Eccleſiæ,
ſeu ius diuinum tollendũ eſt.
Nõ eſt triticum eradican
dũ propter zizania,
Creſcat utrũq;
ad Meſ
ſem uſq; etc.

De primatu Petri Articulus Nonus.

SAtor malo-rum dyabolus ; id totis uiribus cona-tur,ut capitis firmi tatem infringat , quo ſuppreſſo, im pune poſſit circu-ire,quærens,quem deuoret. Hoc facit per Luthe℞, & alios, qui quum caput miniſteriale auferunt, aut non iure diuino cõſtitutũ affirmãt, & ita obedientiã Romani Põtificis ſuc ceſſoris beati Petri,tollunt . Pontificiã poteſtatẽ in has anguſtias deducunt, ut iure diuino nõ plus poſſit Papa, q̃ plæ-beus Sacerdos. Romanã Eccleſiam nõ eſſe ſuperiorẽ alijs Eccleſijs dicunt, Hi inq̃ qd aliud faciunt,q̃ quod uiã hære-ſibꝰ,ſciſmatibus,rebellionibꝰ,diſſi diis & cõtentionibus parant ac ſternũt? Sũ-mũ em̃ Sacerdotẽ in ſancta Eccleſia ſua Chriſtus poſuit,cui ab om̃ibꝰ eſt obtem perandũ,ſicut in Veteri Lege precepit. Deut.17. Homo quecũq; fecerit in ſu-perbia, ut nõ exaudiat Sacerdotẽ, aut Iudicẽ,quicũq; fuerit in diebꝰ illis,mo-riat᷑ homo ille. Vnde beatꝰ martyr ,& Epiſco-

Epūs Cyprianus ad Corneliū Papā ueſ
re ſcripſit, Dicens. Neq; em̄ aliunde hæ
reſes oborte ſunt, aut nata ſunt ſciſma
ta, niſi q̧ Sacerdoti Dei nō obtēperat̃.
Quod & ad Papianū teſtat̃, & alibi ſæ
pe, Vna eſt em̄ Eccleſia ſicut Cātico .6.
ait. Vna eſt colūba mea, perfecta mea,
una eſt matris ſuæ.

Quare nullus uere Chriſtianus, uni
tatē & paçem Eccleſiæ, ſcindere debet.
Primatū iure humano tantū cōſtitutū
aſſerere, Sed ſe ſummo Pōtifici, Dei or
dinatiōi, ac diuino iuri ſnbiicere. Nam
& Chore, Dathan & Abyron, Aaron, &
Moyſes, eundē Deum nouerūt, Pari le
ge & religiōe uiuentes, Vnū Deū inuo
cabant. Tamē quia loci ſui miniſterium
priores tranſgreſſi contra Aaron Sacer
dotē, qui ſacerdotiū legitimū, ordinati
one Dei acceperat, ſacrificandi licentiā
uendicauerunt, diuinitus percuſſi, pœ
nas ſtatim pro illicitis conatibus pen
derunt. Nūeri. 16.

Pro hac ergo ueritate ꝓbanda, ad
uerſus Hereticos noſtri tēpo
ris. Notem9 has ueritates.

Prima ueritas, Vna eſt ſancta Catho · 1. Veritas
lica & Apl'ica Eccleſia, Hui9 Eccleſiæ u
nitatem

Ee

nitatẽ,& unitatis rationẽ Apoſtol9 manifeſtat ad Ephe.4. dicens. Solliciti ſeruare unitatẽ ſpũs in uinculo pacis, unũ corp9, & unus ſpũs, ſicut uocati eſtis in una ſpe uocationis ueſtræ, unus Dñs, una fides, unum Baptiſma, unus Deus & Pater omnium.

Corpus Chriſti, Eccleſiam iã dixerat ad Ephe.1. Ecce, ea ratione unũ dicit corpus qđ eſt Eccleſia, quia unus eſt ſpũs eã ĩhabitans, un9 dñs, Chriſto eã ſibi tanq̃ capiti corp9 cõnectens, unus de9 omniũ. eã paterna ſollicitudine defendens, una deniq; fides, ſpũale edificiũ, tanq̃ fundamentũ ſolidiſſimũ ſuſtentans una ſpes uocatiõis, eternã beatitudinẽ ꝓmittens unum Baptiſma cunctos regenerans.

Et quia una eſt ſctã mater Eccľia, eius unitatem ꝑuerſoꝝ nemo ſciſſuris dirũpere ꝓualet, licet ab ea ſeipſum dãnabiliter poterit ſeparare, Hic beatus Cipria nus in Epľa ad Normatianũ dicit, Auelle radiũ ſolis a corpore, diuiſionẽ unitas lucis nõ capit, ab arbore frange ramum, germinare nõ poterit, A fonte ꝑſcinde riuũ, ꝑciſus areſcit. Sic et Eccľia dei luce ꝑfuſa ꝑ totum orbem radios ſuos porrigit, unũ tñ eſt quod ubiq; diffundiť, nec unitas

unitas corporis ſeparatᷣ,ramos ſuos per uniuerſam terram, copia ſuæ ubertatis extendit ,pfluentes largiter riuos lacius pandit,unū tñ caput eſt & una origo,& una mater Chriſti ſponſa Ecclesia.

Secūda ueritas, Hec Ecclesia eſt ſancta,& ideo ſemper ornata eſt,recta fide, iuſticia & Charitate.Patet hoc,per illud ad Ephe.5. Chriſt9 dilexit Ecclesiā, & ſe ipſum tradidit ꝓ ea,ut illā ſanctificaret mūdans illā lauacro aquæ in uerbo uitæ,ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Ecclesiā,non habentē maculā,neq; rugam ſed ut ſit ſancta & immaculata.

2 veritas

Huic Ecclesiæ indeficientiam fidei & ſanctitatis Chiſtus ꝓmiſit,dū beato Petro futuro eius paſtori dixit Luce, 22. Ego rogaui pro te,ut non deficiat fides tua, dū etiā rectorē Spiritūſanctū ab ea nūq̄ ſeparandū pollicetᷣ Iohan. 14. dicēs. rogabo p̄rem meū,& aliū paracletū dabit uobis, ut maneat uobiſcū in eternū.Dū inſuper eā patri in ſuo nomine ſemper ſeruādā cōmiſit, cui dixit Ioan. 17.Pater ſc̄tē ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi,Et ſequitᷣ. Nō aūt ꝓ his tātū rogo,uidelicet Apoſtolis, Sed & pro eis qui credituri ſunt, per uerba

eoꝝ in me. Et Matth. ult. Ecce ego uobiſcũ ſum uſq; ad cõſummationẽ ſeculi.

Ex quib⁹ omĩb⁹ patet primo, ꝙ errare Eccleſia hec non poſſit, Alioquin ſpirituſſanct⁹, qui ei ſemper aſſiſtit, eãq; gubernat, eſſet ocioſus, & promiſſa Chriſti in uanũ tranſirent, nec oratio eius fuiſſet exaudita, quæ omĩa ſunt abſurda.

Secũdo ſequit̃, ꝙ præceptis Eccleſiæ uniuerſalis, cuius perpetua eſt ſanctitas & iuſtitia, neceſſe eſt fideles quoslibet obedire. Patet ꝑ ea quæ dicta ſunt, & confirmat̃ ꝑ illud Matth. 18. Si Eccl'iam nõ audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.

Tertio ex predictis ſequit̃, ꝙ quicũq; extra illam Eccl'iam manſerit, ſalutem nullo modo conſequi ualebit. Ideo beat⁹ Aug. in de fide ad Petrum ca. 37. dicit. Firmisſime tene, & nullatenus dubites, non ſolum omnes Paganos, ſed & omnes Iudeos & Hereticos atq; Sciſmaticos, qui extra Eccl'iam ſctãm, ꝑſentem finiunt uitam, in ignẽ eternũ ituros, qui ꝑparatus eſt diabolo & Angelis eius.

Item ibidẽ ca. 36. Omni homini qui eccleſiæ non tenet unitatẽ, neq; Baptiſ-

mus

mus, neq; Elemoſinā q̄ntūlibet copioſa, neq; mors ꝓ nomīe Chriſti ſuſcepta, ꝓficere poterit ad ſalutem.

Idem dicit beatꝰ Cipri. 24. q. 1. alienꝰ Alienus eſt inquit, ꝓphanꝰ eſt, hoſtis eſt, habere nō pōt deū patrem, qui uniuerſalis Eccleſiæ non tenet unitatem.

Sed & dn̄s ipſe idem deſignat cū dicit Ioan. 3. Nemo aſcendit in cœlū, niſi filius homīs. Neceſſe eſt ergo membrum Chriſti fore quiſquis uoluerit in cœlum recipi, Sed quō membrum Chriſti eſſe poterit, qui a corpore Chriſti qui eſt Eccleſia ſeparatur?

Dices, Sed oſtēde ꝙ hec Eccleſia quæ nō errat, in qua nos eſſe oportet, ſit Eccleſia Romana. Reſpondetur, Satis id mox infra oſtēdet̄, cū primatus Petri ꝓbabit̄. Tamē & nūc id per hoc oſtenditur quia hæc Eccl'ia eſt Apoſtolica, in Apoſtoloꝝ uidelicet fide fundata, Apoſtoloꝝ prædicatiōe collecta, Apoſtolorū Doctrinis, Ordinationibus & preceptis fulcita, Apoſtolorūq; ſucceſſione legitima. Per ſummos ſcilicet Pōtifices, Epiſcopos, & Prelatos cōtinuata. Quā uſq; in finē ſeculi, donec ad iuditiū Dominꝰ ueniet, duraturā, teſtat̄ Apoſtolus

obiectio

R°

Eccla est Apostolica

ad Ephe.4.dicens.Ipſe qui aſcendit ſuper oẽs cœlos.dedit quoſdã quidẽ Apoſtolos,quoſdã autẽ Prophetas,alios uero Euangeliſtas,alios Paſtores & Doctores,ad cõſumationem ſanctoꝝ,in opus miniſterii,in edificationẽ corporis Chriſti, donec occurramus oẽs in unitatem fidei & agnitionis filij Dei in uirũ perfectum,in menſurã etatis plenitudinis Chriſti,ſcilicet in extremo Iudicio.

Auguſt. De hac quoq; ſucceſſiõe loquit̃ Auguſtin9 lib.cõtra Manicheos.11.diſt. palã. Palã eſt inquit, ꝙ in re dubia ad fidẽ & certitudinẽ ualeat Eccleſiæ Catholicæ autoritas,quæ ab ipſis fundatisſimis Apoſtolorũ ſedibus uſq; ad hodiernã diẽ ſuccedentiũ ſibimet & Epiſcopoꝝ ſerie, & tot ꝯſenſione populorum firmat̃. Et rurſus idem Aug.ait.24.q.1. pudenda. Quod ſi nullo mõ recte poteſt dici Eccleſia in qua Sciſma eſt,reſtat,ut qm̃ Eccleſia nulla eſſe nõ poteſt,ea ſola ſit quã in ſedis Apoſtolicæ ꝑ ſucceſſiones Epiſcoporũ radice conſtitutam, hominum nullorũ malicia ullo modo ualeat extinguere, hec ille. Sed uti dixi infra id magis ꝓbabitur.

3 veritas Tertia ueritas. Chriſtus dñs ad cœlũ

aſcen

aſcenſurus, beatũ Petrũ Apl̃m, Eccleſiæ ſuæ p̃fecit generalem paſtoré, caput principem & Prelatum.

Probat̃ primo p̃ illd̃ Matth. 16. Beat9 es Simon Bariona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus qui in cœlis eſt, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſup̃ hãc petram edificabo Eccleſiã meam, Et portę inferi non p̃ualebũt aduerſus eã, Et tibi dabo claues etc. Math. 16

Vbi dñs Ieſus aptiſſime, Primatum ſctõ Petro p̃miſit, qui eſt uia, ueritas & uita, fidelis em̃ eſt qui p̃miſit, q̃re p̃culdubio illic p̃miſſa deinde p̃ſtitit, & fidẽ datam ſeruauit, tam ſup̃ ędificatiõe Eccleſiæ, quã datione clauiũ. Vñ ſinglariter Petro loquit̃, Eccl̃iam ædificandam ſuper eo. Primatus Petri

Et quod iſte ſit german9 ſenſus ex eo oſtendit̃, quia licet & Chriſtus ſit Petra ſcd̃m Apl̃m, & ſup̃ eũ ædificata eſt Eccleſia dei, tñ ſenſu germano & p̃prio, intelligi Petrum ex eo p̃bat̃, qm̃ cum in dño Ieſu iam uelut principali fundamento primario ædificata erat Eccleſia, ipſe em̃ erat lapis angularis, fruſtra i futuro dixiſſet, ædificabo, ſed dixiſſet, ædificata eſt, Porro ſi de ſeipſo locutus eſt Chri- i. corin: x.

Ec 4 ſtus.

ſtus, quid opus erat reuelare Petro; ſup Chriſto ædificandam Eccl'iam, cum iã paternæ reuelationis, etiam dñi Ieſu teſtimonio Petrus factus fuiſſet auditor. Quare proprie uerba accipienda ſunt, quod cũ S. Petrus tam glorioſe fuiſſet Chriſtum confeſſus, uolens ei gratiam referre magnã illam pollicitatõem exhibuit, ut Petrus futurus eſſet tocius Eccleſiæ fundamentũ, Et ſic erecta manet uerborum ſententia. Tu es Petrus, & ſuper hanc etc. ut idem demonſtret, per tu, & hanc, & non diſtorqueat Textus. quaſi quodam equiuoco dñs Ieſus uerba ſua ꝯfuderit, primo demõſtrando Petrum, deinde ſeipſum.

Et quia Heretici negãt Petrũ eſſe fundamẽtũ Eccl'iæ, & petrã ſup quã edificata eſt Eccleſia. Negant quoq; unum eſſe primũ in Eccleſia Petrũ, a quo unitas Eccleſiæ, diſpoſitione Chriſti ꝓficiſcat. Iccirco ꝓbem⁹ aduerſus eos hũc eſſe uerum & geminũ uerboꝝ Chriſti ſenſum qué diximus, non ꝓpriæ innitẽdo prudentiæ, quod aduerſarij noſtri faciunt, ſed antiquorum patrum & ſctõrum ꝓbemus teſtimonijs, qui ſpiritu ſancto inſpirante ſcribentes, ueram huius ſcriptu

ræ

tæ ueritatẽ nobis explicuerũt & id ex ſa-
cra Scriptura.

Imprimis ꝓdeat magnꝰ ille martir & Epũs Ciprian. tantopere ab Auguſtino Hieronym. Ambro. & Gre. Nazianzeno collaudatꝰ, Is libro de ſimplicitate pla- toꝶ ſic dicit, Loquit̃ Dñs ad Petrũ, Ego dico tibi inquit, quia tu es Petrus, & ſup hanc petram ædificabo Eccl'iam meam etc. Et eidẽ poſt reſurrectionẽ ſuã, dicit Paſce oues meas, Et quãuis oĩbus Apl'is poſt reſurrectiõem ſuam, parem poteſta tem tribuat, & dicit, Sicut miſit me Pa- ter, & ego mitto uos, accipite Spiritum ſanctũ. Si cui remiſeritis pctã, remittẽt̃ illi, ſi cui tenueritis, tenebũt̃. Tamen ut unitatẽ manifeſtaret, unitatis eiꝰ origi- nem ab uno incipientẽ, ſua autoritate diſpoſuit. Hoc erant utiq; & cæteri Apl'i, quod fuit Petrus, pari ꝯſortio præditi & honoris, & poteſtatis ſed exordium ab unitate ꝓficiſcit̃, ut Eccl'ia una mõſtret̃, & infra, Hanc Eccl'iæ unitatẽ, qui nõ te- net, dei legem nõ tenet, nõ tenet patris & filij fidem, uerbum non tenet ſalutis Hec ille.

Ecce apertiſſima beati Cypriani ſentẽ tia, unũ eſſe primum in Eccleſia Petrũ,

Probatur scriptis Doctorum Petrum esse primum in ecclesia
math: 16
Joan: ult.
Joan: ulto

a quo unitas Eccleſiæ diſpoſitiõe Chriſti ꝓficiſcat̃,& quod ab eo uelut fundamento hec unitas oriatur. Citauit illđ Matth. 16. Tu es Petrus, ꝓbaturus per hoc, Petrũ eſſe fundamentum Eccleſiæ.

Joh: vi: Et idem apercius libro quarto Epiſtolaꝶ ad Pupianũ, ſic dicit, Quãdo Chriſtus dixit ad diſcipulos, Nũquid & uos uultis abire? Reſpondit ei Petrus dicens, Dñe ad quẽ ibimꝰ? Verbũ uitæ eternæ habes, & nos credimꝰ & cognouimus, quia tu es filius Dei uiui, Loquitur illic Petrus ſuper quẽ ædificanda fuerat Eccleſia. Hec ille. Audis ſuper quem ædificanda erat Eccleſia.

S. Hiero: Alter ſanctus, eſt Hieronimus, lib. 1. ꝯtra Iouinianũ. Vbi quia Iouinianꝰ obiecerat contra laudẽ uirginitatis, quod nõ ſuper Iohanne, ſed Petrum fundata eſſet Eccleſia. Beatus Hieronimꝰ admittit ſuper petro fundatã Eccleſiã, & ponit rationẽ huius, Super Petrũ inquit fundat̃ Eccleſia, licet idipſum in alio loco ſuper Apoſtolos fiat, & cuncti claues

Joh: vlti: cœloꝶ accipiãt, & ex equo fortitudo Eccleſiæ ſuꝑ eos ſolidet̃, tamẽ ꝓpterea inter duodecim unꝰ eligit̃, ut capite cõſtituto, ſciſmatis tollat̃ occaſio. Hæc ille?

Ecce

Ecce quid apercius dixiſſe potuiſſe Hieronim⁹? Apoſtolos pares & ex equo dicit fundaméta Eccleſiæ ratione dignitatis Apoſtolat⁹,& tamé libere diffinit caput inter eos cõſtitutũ,ut ſciſmatis tolleretur occaſio.

Origenes Homel.6. ſuper Matth. Vide inquit quãtam poteſtaté habet petra ſuper quã ædificat̃ Eccleſia,ut etiã iudicia eius maneant firma.quaſi Deo iudicante per illam.

xvi ca°

Origenes

Sequit̃, Petro dicit ſic Chriſtus. Et tibi dabo claues regni cœloꝝ,& quæcũqꝫ ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta, & in cœlis. Non ergo modica differétia eſt, quod Petro quidem date ſunt claues,non unius cœli, ſed multorum cœloꝝ,ut quæcũqꝫ ligauerit ſuper terrã, ſint ligata non tantũ,in uno cœlo,ſed in omnibus cœlis.Ad eos aũt qui multi ſunt Ligatores & ſolutores in terra,ſic dicit, ut ſoluant & ligent, non in cœlis ſicut Petrus,ſed in uno cœlo Matth.18. quia non ſunt in tanta ꝑfectiõe ſicut Petrus,ut alligent uel ſoluant in oĩbus cœlis.Hec Orig. Vbi ꝯſtanter Petrũ petrã affirmat,ſuꝑ quã ædificata ſit Eccl'ia,ei⁹

extollens

extollens poteſtatē iudicij, & dicit Chri-ſtum in maiori pfectiōe & plenitudine pmiſiſſe Petro claues cœlorum, q̄ alijs Apoſtolis, & ſic Petrum iure diuino ac Euangelico alijs eſſe ſuperiorem.

Auguſt. Accedat & illud magnum Eccl'iæ lu-men Auguſtin. Hic ſup Ioannem, tract. 124. dicit ſic. Hoc ait (orando p remiſſi-one pctoꝶ) Eccl'ia ſpe beata, in hac uita erumnoſa, cui⁹ Eccl'iæ Petrus Apoſtol⁹ ppter Apoſtolat⁹ ſui primatū, gerebat figurata generalitate pſonam. Quod em̄ ad ipſum pprie ptinet, natura un⁹ erat homo, gratia un⁹ Chriſtianus, abū-dantiori gracia unus ideq; primus Apo ſtolus, ſed qn̄ fuit ei dictū, Tibi dabo cla ues regni cœloꝶ etc, uniuerſam ſignifi-cabat Eccl'iam, Hec ille.

Ecce Aug. dicit Petrū ppter primatū geſſiſſe pſonam Eccleſiæ ſicut quilibet Epūs in Concilio gerit pſonam ſuæ Ec-cleſiæ, & rex ſui regni. Quid ergo obgā-niunt Heretici Petrum non eſſe primū?

Idem. Et idem Aug. in ſmone Natalis eoꝶ inquit. Audiſti frequēter ipſum Petrum a Dn̄o petram nūcupatum, ſicut ait. Tu es Petrus, & ſup hanc petram ædificabo Eccl'iam meam, Si ergo Petrus petra eſt

ſup

ſup quã ædificat̃ Eccleſia,recte prius pe-
des ſanat,ut ſicut in eccleſia fidei funda-
mentũ continet,ita & in homine mem-
brorũ fundamenta ꝯfirmet,hec Augu.
Refert ad miraculum a petro factũ dũ
claudum ſanaret Acto.3.

Vides Auguſtinum dicere ſup petrũ
ædificatam Eccleſiam?

Audiat̃ Chriſoſto. grecus & orienta-
lis Eccleſiæ uir. Hic dicit ſuper eo loco,
uidelicet ſup Math.16.Quid igit̃ petrꝰ,
omniũ Apoſtolorum os,uertex tocius
conſortij,cum omnes iterrogati eſſent,
ipſe solꝰ reſpondit,Et qñquidem de ſen-
tentia uulgi quærebat,omnes reſponde-
runt,Cũ uero de ſua eos rogaret ſenten-
tia,petrus ꝯfeſtim ꝓſilijt,ac præueniens
ait,Tu es Chriſtus filiꝰ Dei uiui,Et infra
Et ego dico tibi,quia tu es petrus,& ſup
hanc petram ædificabo Eccleſiam meã,
Hic aperte p̃dixit magnã eorum qui cre-
dituri erant & ſunt multitudinẽ,& ſub-
limiora ip̃m ſapere fecit,& Eccleſiæ fu-
turæ paſtorem conſtituit,Et ifra,Et ego
dabo tibi Claues regni cœlorũ etc. Ani-
maduertis quo pacto ip̃e etiam ad altio-
rem de ſe opinionem petrũ adduxit,&
ſeipſum duabus his pollicitationibꝰ re-
uelando

Chryſo
ſtomus

uelando filiũ Dei oſtendit, Namq; De9 ſolus concedere poteſt pctõrũ remiſſionem, & ut futura Eccleſia tot & tantis fluctib9, impetu irrũpentib9. immobilis pmaneat, cui9 caput & paſtor piſcator homo atq; ignobilis, terrarũ orbe reluctante, adamantis naturam firmitate ſuperet, Sequit᷑, Hunc autem ſcz petrum uniuerſo terrarũ orbi Chriſtus præpoſuit. Hec Chriſoſtomus.

Collige hui9 Doctoris ſentẽtias, quia futuræ Eccleſiæ paſtorẽ cõſtituit, & caput uerticem Apoſtolo℞. Nec unius Eccleſiæ Iudaicæ dicit præpoſitũ, ſed orbi terra℞, nec humano ſenſu conſtitutũ ſed a Chriſto, Ergo Petrus Iure diuino eſt primus.

Nimis prolixũ eſſet oẽs alios Doctores hic citare, qui eiuſdẽ ſunt ſententiæ, uidelicet Petrũ cæteris Apoſtolis a Chriſto eſſe conſtitutũ, & pre cæteris caput atq; paſtorem Eccleſiæ.

Vide Ambro. Ser. 47.

Vide Hilariũ ſuper eadẽ uerba, Tu es Petrus.

Vide beatũ Leonẽ Canone primo, & Sermo. 3. de anniuerſario Pontifice ſuæ aſſumptionis die.

Vide

Vide Gregor. in Epiſtola ad Mauritium.

Om̃es hos eiuſdem eſſe ſententiæ reperies.

His ita dictis, reuertamur ad propoſitũ Chriſtꝰ ꝓmiſit Petro primatũ Eccleſiæ, & id quod ꝓmiſit, tanq̃ uerax impleuit.

Queres, ubi uel quãdo id ꝓmiſſum impleuit? Reſpondet̃, Poſtq̃ reſurrexit, Iohan. ulti. Vbi interrogato Petro, Petre amas me plus his? Vice trina, Ipſo quoqꝫ tociens reſpondẽte. Tu ſcis Dñe, quia amo te, ſubiunxit Dñs ad quãlibet Petri reſponſionẽ. Paſce Oues meas, In quibus uerbis oues ſuas indiſtincte Petro ſingulariter tanq̃ paſtori uniuerſali Dñs cõmendauit. Nam nõ deſignaſſe aliquas eſt aſſignaſſe om̃es, ut ait Bernhardus lib. 3. De Cõſideratiõe ad Eugenium Papam.

Et confirmat̃, Nã cũ prius dixiſſet Paſce agnos meos, Poſtea dixit, rege oues meas. Nã Greca dictio hic poſita, nõ ſignificat regere cõmuniter, ſed regere paſtoraliter. Qđ quia latinꝰ ſermo nõ poteſt explicare unica dictione, ideo tucius putauit interpres dicere paſce. Commiſit

miſit ergo Dn̄s Petro, ut & paſcat, & re-
gat, Paſcere eſt ꝓuidere de cibo animæ,
regere uero eſt ꝓuidere illis educēdo, &
inducēdo, ſtabulādo, & illa faciendo, q̄
apud Ezech, 34, ſcribunt, quod eſt, gu-
bernare animas ſecūdū expedientia ſa-
luti animarum.

Q d' uero ſingulariter Petro hec uer-
ba, ſcilicet, paſce oues meas Dn̄s locutus
fuerit, patet. Querēs eīm a petro Dn̄s an
ſe diligeret, addidit. plus his, Petre in-
quit diligis me plus his? Diſcernens er-
go Petrū ab his, id eſt ab alij s preſenti-
bus Apoſtolis, ad ipſum in perſona ſua
ſingulariter non alioꝝ, a quib9 aperte
diſcernit amoris dixit queſtionē, Quo
reſpōdēte. Tu ſcis Dn̄e quia amo te, cō-
tinuo ouiū ſuaꝝ paſturā iniūgit dicēs:
Paſce agnos meos. Quis dubitat quod
illi iniungit quem de ſuo amore queſi-
uit?

Hanc ueritatē, ꝙ uidelicet Petrus pa-
ſtor & caput uniuerſalis Eccleſiæ futur9
erat, & fuit tenuerunt, & firmiter creden
dā tradiderūt ſancti patres, ſummi pōti
fices & Eccleſiæ Doctores a tēporib9 A-
poſtoloꝝ uſq; ad tēpora noſtra cōtinua
ſibi ſerie ſuccedētes. Hoc Anaclet9, hoc
Cle-

Clemẽs Apoſtolorũ diſcipuli ; a beato Petro in diuinis ſcripturis inſtructi, hoc Doctores predicti, alij quoq; innumeri, ſenſerũt, docuerunt, & in ſcripturis reliquerũt, unanimiter cõteſtati, beatũ Petrũ caput & prelatũ Apoſtolorũ omniumq; fideliũ. Eccleſiã quoq; Romanam ſuper oẽs Eccleſias primatum habere, ut infra, Sed reuertamur ad ueritates.

Quarta ueritas, Oẽs oues Chriſti, uniuerſi ſcilicet fideles, regimini beati Petri tenebant̃ ſubeſſe, ac de neceſſitate ſalutis uocẽ eius tanq̃ ueri paſtoris ſequi, p̃ceptiſq; ei9 obedire. Probat̃ hec ueritas, quia nõ min9 tenet̃ regendus ſubeſſe, q̃ rector regere, Nã fruſtra eſt obligatio alicui9 ad regendum, ubi nulli obligati ſunt ad parendũ, Fuit autẽ beat9 petrus obligat9 poſt cõmiſſionẽ Eccleſiæ ſibi a Dño facta ad regendũ eã, quare oẽs de Eccleſia regimini ſuo ſubijci tenebant̃. 4 Veri

Si autoritas querit̃, Dñm audiamus Iohan. 10. De paſtore & ouib9 ſic loquẽtem. Oues uocẽ eius audiunt. Et infra. Cũ ꝓprias oues emiſerit ante eas uadit, & oues illũ ſequunt̃. Nõ ergo eſt ouis ꝓpria, quæ paſtorẽ ſuũ nõ audit, docentẽ auſcultando, nec ſequit̃, mandatis obſequẽdo

quendo, Facit ad idem uerbū Chriſti ad omnes diſcipulos dictū Lu. 10. Qui uos ſpernit, me ſpernit, Et Apoſtolꝰ ad Ro. 13. Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinatiōī reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi damnationem acquirunt.

5 veritas

Quinta ueritas, Romanus pontifex canonice intrans, ſuꝑ Cathedram petri ſedet eiuſq; uerꝰ & legitimꝰ eſt ſucceſſor & omnē regitiuam poteſtatem atq; paſtoralem autoritatem habet, quā ad regendum uniuerſalem Eccleſiam a Dn̄o acceperat ſanctus petrus.

S. Hieronimus

Patet primū, quia Eccleſia Romana eſt ſedes petri & ſucceſſorū eius, & petrꝰ ſuccesſit Chriſto, patet hoc ꝑ beatū Hie. qui Romanū alloquens pontificem, ita ait. 24. q. 1. qm̄ uetus. Cum ſucceſſore piſcatoris diſcipulo Chriſti loquor, Ego nullum premium niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ petri ꝯſortior, ſuꝑ illam petram Eccleſiam fundatam ſcio.

Iterū ad Damaſum papā ſcribens ait 24. q. 1. Hec eſt, Emēdari cupimꝰ a te, qui petri & ſedem tenes & fidem.

Sixtus quoq; papa ait. 24. q. 1. Memor. Memor ſum me ſub illius nomine

p̄ſidere

preſidere Eccleſiæ, cuius confeſſio a Do
mino glorificata eſt.

Huic deniq; ueritati preclarũ teſtimo
niũ perhibet egregiꝰ Doctor beatꝰ Bern
hardus. lib. 2. De Cõſideratiõe, ad Euge-
niũ papã ita ſcribens. Tu quis es? Sacer
dos magnus, pontifex ſummꝰ, tu prin-
ceps Epiſcopoꝝ, tu heres Apoſtoloꝝ, tu
primatu Abel, gubernatu Noe, patriar-
chatu Abrahã, ordine Melchizedech, di
gnitate Aaron, auctoritate Moyſes, iu-
dicata Samuel, poteſtate Petrus, uncti-
one Chriſtus. Tu es cui claues traditæ,
cui oues credite ſunt. Sunt quidẽ & alij
cœli ianitores, ſed tu tanto glorioſius,
q̃nto & differentius utrũq; præ cœteris
nomen hereditaſti. Habent illi aſſigna-
tas ſibi greges ſingulos, tibi uniuerſi cre
diti uni ſumus. Nec modo Ouium, ſed
& paſtorum tu unus omnium paſtor,
unde id probem queris? Ex uerbo dñi
Cui enim nõ dico Epiſcoporũ, ſed etiã
Apoſtolorũ ſic abſolute & indiſcrete to-
te cõmiſſæ ſunt Oues? Si me amas Petre
paſce Oues meas. Quas? illius uel illiꝰ
Ciuitatis populos, aut regionis aut cer-
ti regni? Oues meas inquit, Cui nõ pla-
num, non deſignaſſe aliquas eſt aſſig-

Ff 2 naſſe

naſſe omnes? Nihil excipit,ubi diſtinguitur nihil. Et forte p̄ſentes cæteri condiſcipuli erant,cum cõmittens uni omnes, unitatem cõmendaret in uno grege,& uno paſtore,ſcd'm illud,una eſt columba mea, formoſa mea, pfecta mea. Hec Bernardus.

In quibus plane,p ſacram pbat ſcripturam Romanum pontificem eſſe cui cõmiſſa eſt uniuerſalis Eccleſia,toto orbe diffuſa. Propter hanc autem poteſtatem Romano pontifici in beato Petro collatam,quã dicit',paſtor,Rector, uniuerſalis Eccleſiæ caput,ac pater patrum,Eccleſiam Romanã ſimiliter matrẽ & caput omnium Eccleſiarum eſſe, ac tenere in omibꝰ principatum ſancti patres ꝯteſtant',& hoc non humana ſed Chriſti ſaluatoris noſtri ordinatione,p eo ꝙ beatꝰ petrus a Chriſto immediate hanc poteſtatem p ſe & ſuis ſucceſſoribꝰ accepit,p quibꝰ iubente dño in Romana Vrbe ſedem conſtituit & elegit.

Anacletus Papa

De quo beatꝰ Anacletus Papa ita dicit.22.diſ.ſacroſctã, Sacroſctã Romana Eccleſia, non ab Apoſtolis,ſed ab ipſo dño ſaluatore nr̃o primatum obtinuit etc,Hec ille ſanctus martir. Idẽ Nicolaus

us Papa teſtaẽ,uide uerba eius.22. diſt. omnes. Vbi inter cætera dicit. Vnde S. Amb. ſe in om̃ib9 ſequi magiſtrã ſc̃tãm Romanam Eccleſiam profiteẽ. Patet ergo primũ, ꝙ uidelicet Romanus pontifex ſit legitimus Petri ſucceſſor,

Scd̃m etiã patet, ꝙ ſcz q̃libet, Romanus pontifex habeat omnem regitiuam ptãtem atq; paſtoralem auctoritatem, quã ad regendam uniuerſalem Eccleſiã a dño ſanctus Petrus acceperat.

Niſi em̃ eadem apud Romanũ pontificẽ reſideret regendi auctoritas, quæ apud Petrum, quõ ſucceſſor Petri uere diceretẽ, & eſſet ? cũ ſucceſſor ſicut antecesſor, pari imo eadem fungiẽ auctoritate, ut innuit Innocenti9 tercius in ca. Innotuit, de electione.

Quõ etiam ſufficienter Eccleſiæ ſuæ prouidiſſet Chriſtus, ſi ptãtem petro ad regendũ Eccleſiam ꝯceſſam in eccleſia non ꝑpetuaſſet ? Neq; em̃ ꝓpter utilitatem ꝓpriam uniuerſalis Eccleſia petro, nec aliqua particularis Eccleſia prelato, cuilibet eſt cõmiſſa, dicente Apoſtolo. 2. Cor. ult. poteſtatem mihi dedit in edificationem, haud dubium quin Eccleſiæ, non in deſtructionem?

Et iterũ ad Ephe.4. Eis quos ordina-
uit apoſtolos, paſtores, doctores,ptãtẽ
dedit ad cõſumationẽ ſctõrum,in opus
miniſterij,in edificationẽ corpis Chri-
ſti,qđ eſt Eccleſia,ut ſupra allegatũ eſt.

Indiget ſane ſemp eccleſia regitiua po-
teſtate petro ɔceſſa, Nũq̃ ergo priuabiť
illa,quã in neceſſarijs ad ſalutẽ ſponſus
ſu9 deficere nõ pmittit. Hanc aũt ſi Ro-
man9 pontifex ſucceſſor petri nõ habet,
ſine dubio ali9 nemo habet.

Prima Rão

Cõfirmanť hec oĩa ratiõibus iſtis, pri-
ma ratio,Eccleſia iſta militans in terra,
quæ adhuc peregrinať per fidem a Dño
eſt exemplata & effigiata ad inſtar cœle-
ſtis eccleſiæ triumphantis in cœlo p glo-
riam, Iuxta illđ.21.Apo. Vidi ciuitatẽ
ſctãm Hieruſalem nouam deſcendentẽ
a Deo paratam,ſicut ſponſam ornatam
uiro ſuo.At nemo fidelis dubitat talem
ordinem eſſe principatuũ in cœlo ubi
manſiones multæ ſunt,deus aũt omnia
in oĩb9 & ſup omnes.Ergo & in hac mi-
litanti eccleſia,ſunt uarij ordines unus
alio ſuperior, & unus ſupm9 ſcz Papa,
Vnde Chriſt9 non reliquit poſt ſe con-
fuſionẽ aliquã in ſctã eccleſia ſua,quum
ea quæ a deo ſunt,ordinata ſunt,ad Ro-
ma.

ma.13. Aſtitit em̃ regina a dextris tuis cir
cũdata uarietate miniſtrorum, Ibi enim
ſunt minores Clerici, Subdiaconi, Dia-
coni, presbiteri, Archipsbiteri, Epiſcopi
primates, & horum caput papa, Quare
non oportet cõfundere iure diuino cle-
rum, & Epiſcopũ, quod quilibet curatꝰ
ſit epi ſcopus, ut fingit Lutherus.

Hac ratione uſus eſt beatus paulus ad
ephe. 4. dicens, et ipſe dedit quosdam
quidẽ Apoſtolos, quoſdam aũt Prophe
tas, alios uero Euangeliſtas, ut ſupra al-
legatũ eſt. Hanc rationẽ attigiſſe uidet̃
ſacer Dio. de eccleſiaſtica Hierarchia.
Noſtra em̃ Hierarchia a deo traditis or-
dinibꝰ ſancte diſpoſita, ſanctis & cœle-
ſtibus Hierarchijs conformis eſt. Nam
ibi ſunt principatus, uirtutes, domina-
tiones, Throni ut teſtat̃ etiam Apoſtolꝰ
Vñ ex his omnibus ſequitur, quod ſicut
in cœlis eſt uerũ caput, Chriſtus, ita etiã
habet caput miniſteriale in hac eccleſia
militante tametſi & Chriſtus ſit caput
principale huius eccleſiæ.

Secũda ratio, decet eſſe illũ ordinem
Eccleſiaſticũ, ſub uno capite papa, non
ſolũ ad imitationẽ cœleſtis Eccleſiæ, ut
prior ratio deduxit. Sed etiã ad ſimilitu

dinẽ Synagogæ, cũ Eccleſia ſpõſa Chri-
ſti, & quæ ex latere eius fluxit, ſit excellẽ-
tior Synagoga. In qua omnia in figura
cõtingebant illis. 1. Chor. 10. Ideo tan-
to maior eſt unitas in Eccleſia, quãto ſa
cerdotiũ Euangelicũ eſt excellentius Le
gali, & quãto figuratũ eſt excellẽtius fi-
gura. At regimẽ ſynagogæ fuit monar-
chicũ, ubi cõſtitut9 eſt unus ſumm9 Sa-
cerdos. Exodi. 28. qui preerat omnib9
Sacerdotib9, tantaq; erat illi data pote-
ſtas, ut qui ei non obtẽperaret, morte di
gnus eſſet. Deut. 17. Vbi dicit, Qui autẽ
ſuperbierit, nolẽs obedire ſacerdotis im
perio, qui eo tẽpore miniſtrat Deo tuo,
ex decreto iudicis morietur homo ille.
De9 autẽ multo maiorẽ curã habet Euã
gelici Sacerdocij & Eccleſiæ ſuæ ſanctæ,
q̃ Synagogæ. Ergo & maiorẽ uult ſerua
re in ea unitatẽ, quod nõ eſſet, ſi tota Ec
cleſia nõ regeret ſub uno capite papa.

3 Rãº Tertia ratio, qua idẽ ꝓbat, ꝙ neceſſa
riũ ſit, ut ſit unũ caput, in hac Eccleſia
militante. Quoties lites emergũt de re-
bus fidei, & quoties incidit de ſcriptura
rum ſenſu cõtrouerſia, neceſſe eſt, ut ali
quẽ ſupremũ iudicẽ habeam9, cuius iu
dicio ſtabit. Deinde quũ plerũq; neceſſi

tas

tas urgeat,ut generalia Cōcilia celebrē-
tur. Per quēdā ceu principē(cui9 māda
to cæteri parituri ſunt) cōuocari facili9
poterit Epiſcopoꝝ Synod9. Nam alio-
quin fortaſſis accerſiti nequaq̄ accede-
rent.

Preterea,ꝑpter cōtumaces reprimen-
dos & maxime quū inter ſe diſſentiant
Epiſcopi. Neceſſaria eſt capitis unitas,
quæ ſtudeat eos ad cōcordiā reducere,
ne fautoribus hinc inde multiplicatis,
puſilla principio lis in perniciosum tā-
dem ſchyſma prorumpat.

Ecce facile quiſq; uidere pote-
rit papatus neceſſitatē.

Sexta ueritas. Reuerenciā,honorem,
& obediēciā. tenent uniuerſi fideles diſ-
finitionib9 & p̄ceptis ſummi pontificis
pro tempore eccleſiam dei regentis,quā
debent beati Petri ſanctionibus ore ꝓ-
prio publicatis.

Reuerētia debetur

Probat,Nam ſimili,immo uerius ei-
dem auctoritati, diſſimilis obedientia
non debet,Vn̄ Cipria. martir beat9. 93.
diſt. qui Cathedram. Qui Cathedram
Petri ſup quam fundata eſt eccleſia de-
ſerit,in eccleſia ſe eſſe non confidat.

Beat9 quoq; Ambro. hunc ſolū repu-

tat catholicum,qui cũ Romana conue-
nit eccleſia.24. q.1. Aduocauit. Cũ illa
uero conuenire quid aliud eſt,q̃ fide &
obedientia illi ſubeſſe?

Beatus Hiero.24.q.1.qm̃ uetus,ad A-
poſtolicum de Eremo adiacenti Syriæ
ſcribens ait,Mihi cathedram Petri & fi-
dem Apoſtolico ore laudatam cenſui
conſulendam. Sequit̃, apud uos ſolos,
incorrupta patrum ſeruat̃ auctoritas.
Sequit̃,Cum ſucceſſore piſcatoris & diſ-
cipulo Chriſti loquor.Ego nullum pre-
mium niſi Chriſtum ſequens, beatitudi
ni tuæ.i.cathedræ Petri conſortior,ſup
illam petram fundatam eccleſiam ſcio.
Quicũq; extra hanc domũ agnum co-
mederit,prophanus eſt.Si quis in Noe
Archa non fuerit,peribit regnante Di-
luuio.Iterũ ſequitur.Non noui uitalem
Miletum reſpuo,ignoro Paulinũ.Qui-
cũq; tecum non colligit,ſpargit,Hoc eſt
qui non eſt Chriſti,Antichriſti eſt, Hec
Hiero.Ex quibus uerbis expreſſe innuit,
q́ ſciſmatici,ſcz Romanæ eccleſiæ non
obedientes, q̃les fuere quos hic Hiero.
nominauit,prophani ſunt,& a ſtatu ſa-
lutis penitus alieni.

Auguſtin9 etiã in.2.li.de doctri. Chri
ſtiana

ſtiana Decretales Papæ Ep̃las inter Ca≠nonicas ſcripturas numerandas eſſe te≠ſtatur, diſ. 19. in Canoni, dicens. In Ca≠nonicis ſcripturis eccleſiarum catholi≠carum q̃ plurium diuinarum ſcriptura≠rum ſolertisſimus indagator auctorita≠tem ſequat̃, Inter quas ſane & ille ſunt, quas & Apoſtolica ſedes habere, & ab ea alij meruerunt accipere epiſtolas, Cano nicis em̃ ſcripturis, certa debetur fides & obedientia, alioquin canonicæ non eſ≠ſent. Ideo Ep̃lis Papalib9 diffinitiuis & p̃ceptiuis fidem p̃ſtare & obedientiam eſt neceſſe.

Beat9 quoq; Gre. diuino miraculo ad Papatũ electus, ſic dicit. 12. diſt. p̃ceptis. Preceptis Ap̃licis non dura ſupbia reſi≠ſtat̃, ſed per obedientiam, quæ a ſancta Romana Eccleſia & Ap̃lica iuſſa ſunt, ſalutifere impleantur, ſi eiuſdem ſanctæ Dei Eccleſiæ quæ eſt caput ueſtrum cõ≠munionem habere deſideratis etc.

Idem dicit Beat9 Leo diſt. 19. Ita dñs, Idem Beda ſuper Matth.

Longum nimis pariter & tedioſum fo ret omnes ſanctorũ patrum conſtitutio nes, ueritatem iſtam approbantes, addu cere. Manifeſtum ſatis eſt, & nemo du≠

bitat,niſi deſipiat,quã deteſtabile ſit,tot Canonũ decreta,ab uniuerſali Eccleſia acceptata,tot etiã ſctõrũ doctorũ ſcripturas,ꝑ inobedientiã uiolare,potisſimũ quũ hi pr̃es & ſcti & docti in ſacris ſcripturis extiterit. Sed iam obiectiones

Obiectioẽs hereticorũ

Hereticorum quibus oppoſitũ probare nituntur diſſoluamus.

Primo arguũt quod Petrus non fuerit caput & fundamentum Eccl̃iæ,ſic.

Petro nõ ꝓmiſit, nec dedit Chriſtꝰ claues ꝓ pſona ſua,ſed quia gerebat pſonã eccl̃iæ,quia dñs non ſolum petrum ſed omnes Ap̃los requiſiuit,dicens,uos aũt qué me eſſe dicitis? non dixit. Tu Petre, quem me eſſe dicis? niſi ergo ꝑ petrum omnes diſcipuli reſpõdiſſent,certe diſcipuli non fuiſſent,nec magiſtrũ audiſſent, nec ſatisfeciſſent interroganti, qđ eſt impiũ de Ap̃lis ſentire, relinquit̃ ergo,ꝙ Chriſtus reſponſum petri acceptauit,nõ ꝓ ſolo petro,ſed ꝓ toto collegio Ap̃loꝶ & diſcipulorũ,Ex quibꝰ ulterius ſequit̃,ꝙ ſicut Chriſtus pſonam reſpondentis petri ꝓ oĩbus acceptat, ita ſequẽter quoqꝫ non ſolum ad petrum ſed ad omnes dicit, Tu es petrus,tibi dabo claues etc. ergo non petro,ſed Eccleſiæ claues date ſunt. Reſpon-

Math: xvi.

Reſpondet,fatemur cū Auguſtino claues datas Eccleſiæ,tñ in pſona petri,id eſt,claues finaliter dedit Chriſtus petro, ad utilitatem Eccleſiæ. Dedit claues nō uni,ſed unitati. Ita Petrus geſſit pſonā Eccleſiæ,ſicut Imperator Germaniæ. Itaq; certe pſonæ habent claues,alioqui nullus illarum eſſet uſus.

Preterea cū aduerſarij dicūt claues traditas eſſe eccleſiæ,uel intelligūt datas ei claues,ſic ut ſingulis membris ei9,maxime iuſtis ſint date, quod dicere,eſt error impijsſim9 & intolerabilis, Nā iſto modo Laici iuſti & Mulieres haberent claues,ius Soluendi & ligandi in Foro pœñiæ, qđ eſt falſum, Hec eñ ptās non niſi presbiteris data eſt.Sic btūs Ambr. li.de peñia ait.Ius Ligandi atq; ſoluendi ſolis Sacerdotib9 eſt pmiſſum,& glo. Matth.16.dicit,Date ſunt claues omnī Eccleſiæ in Epiſcopis & Presbiteris, Nā & Veteris Legis Sacerdotes ſoli iudicabant inter Lepram & non lepram Leui. 13.Quare & Dn̄s Leproſo pcepit Math. 8.Vade & oſtende te Sacerdotib9, & ſimiliter decem Leproſis Lu.17. Quod ſi claues habent Laici,non erunt denegāde & mulierib9, quæ ſunt deuot9 ſexus

ſcd̄m Greg. Sed tunc obſtat Apoſtolus 1.Cor.14.Mulieres in Eccleſia taceant. In Apoſtolos inſufflauit Chriſt9,dans eis ꝑtātem hanc,non in quēlibet de plebe, Vnde Sacerdos eſt idoneus miniſter penitentiæ Sacramenti.

Si uero dicant Heretici, Claues datas uniuerſali Eccleſiæ,ut uniuerſitati,& ſic om̄ibus mēbris cōiunctim, Et tūc Sacerdotiū,ac om̄es ſacri ordines abijſſent, pluſq̄ in Anaxagoꝝ Chaos,& eſſet Eccleſia Mathematica,quod ante improbatū eſt. Nō ſtat ergo Hereticoꝝ argumētum,

Quod aūt dicit hereticos, ꝙ hec uerba,uidelicet. Tu es Petrus, & tibi dabo claues etc. Ad om̄es eſſe dicta, & nō ad ſolum Petrū,hoc falſum & mendoſum eſt.Nō em̄ dixit Chriſt9.Beati uos. Sed ſolū. Beatus tu Simō Bariona. Alii em̄ nō erant Simon Bariona, Sed quæ tandē rogo cōſequētia eſt iſta,Om̄es diſcipuli fuerunt interrogati, ergo om̄ibus fuit dictū. Tu es Petr9? Quaſi uero Domin9 reſpōderit ad interrogationē ſuā, ac non pocius ad reſponſionē,quā ſol9 Petrus fecit.

Secūdo arguūt aduerſarii.Si ſuꝑ Petro

ſtro homine eſt ædificata Eccleſia , iam porte inferoꝝ preualuerũt contra eũ in uoce uni9 ancillæ , & quotidie preualẽt ſucceſſorib9 ſuis peccatorib9,qđ eſt cõtra uerbũ Chriſti dicentis. Et porte inferoꝝ nõ preualebũt aduerſus eam ſcilicet Eccleſiam.

Reſpõdet , Preualuerunt porte inferi aduerſus perſonas ſuccedentes Petro. nõ tamẽ aduerſus poteſtatẽ Petri. Hec ſucceſſio Petri in poteſtate manſit. Licet perſonæ peccarent. Petro autẽ negãte Chriſtũ,nondũ eccleſia erat ſuper eũ fundata.ſed fundanda, quia Chriſt9 dixit.Super hanc petrã edificabo Eccleſiã .ſ.poſt reſurrectionẽ meam.

Tertio arguũt.Cũ ſup petra ſit Eccl'ia ædificata, petra autẽ erat Chriſtus dicit Apoſtol9 .1.Chor.10 ,Nõ poterit referri in Petrũ, Et itẽ dicit Apoſtolus , Aliud fundamentũ nemo poteſt ponere , preter id quod poſitũ eſt ſcilicet Chriſtus, ergo Petr9 nõ poteſt eſſe petra aut fundamentũ Eccleſiæ , ſed Chriſtus. 1 · cor : 3 ·

Reſpondet. Licet Chriſtus ſit petra principalis, & fundamentũ primariũ , tamẽ habet uicarios & ſubſtitutos,ſecũdarias petras. Nam cũ dicto Pauli,qđ

ſolus Chriſtus ſit fundamentũ, ſtat dictũ Iohan. Apoca. 21. Et murus ciuitatis habẽs fundamẽta duodecim. & in ipſis 12. nomina, duodecim Apoſtolorũ & Agni.

Similiter ſoluit̃ cũ heretici dicũt, unũ eſt caput Eccleſiæ ſcilicet Chriſtꝰ. Si aũt & Petrus eſt caput, ergo erunt duo capita Eccleſiæ.

Reſpõdet̃, Quãdo dicimꝰ Petrũ eſſe caput Eccleſiæ, nõ excludimꝰ per hoc, caput ſolidũ & principale Chriſtũ, neq; etiã aſſerimꝰ duo capita. ſed dicimus, ꝙ Eccleſiæ uirtus in duobꝰ cõſiſtit, Primo in his quæ fiũt inuiſibili uirtute ſpirituſſancti, Et circa hec, caput eſt Chriſtus, & nullus in hoc eius locũ gerit. Et ideo om̃is gratia in Eccleſiã, om̃e chariſma, ab ipſo capite Chriſto infundit̃. Nõ a Petro, non a quolibet ſucceſſore. Secũdo oportet in Eccleſia, ut fiãt multa, & miniſtrent̃ uiſibiliter. in poteſtate & uirtute uiſibili, Pro tuenda ſeruanda q; Eccleſia, in ſacramẽtis exhibendis, in ꝑdicatiõe diuini uerbi, & Euangelij, atq; aliis ſacris exercendis & cuſtodiendis, in extirpandis erroribꝰ fidei, & corripendis peruerſis, & augendis uirtutibꝰ, mediis de

diis de

diis debitis, & ſublimandis his qui ædificare poſſent in doctrina ſana, & in Cōciliis cōgregandis. Et in his oportebat eſſe etiā aliquod caput, quo iſta uiſibilia perficerent. Et licet Chriſtus etiā quo ad hec, ſit hoc caput, & nec deſierit eſſe per hoc ꝙ receſſit a terra, tamē quia nō poteſt per ſe iſta iā miniſtrare, quia nō uult (Chriſtꝰ eñ reſurgēs a mortuis iā nō morit, & mors illi ultra nō dominabit) neq̧ cōueniens eſt, ut per continua miranda iſta faciat, ne meritū fidei, imo & ipſam fidem penitꝰ aufferret. Idcirco ſapientiſſime ſtatuit quo ad hec ptinet, eſſe loco ſui unū caput, ita ut non fiant duo capita diſtincta, ſed tantū unum caput principale & uerū, loco tñ illiꝰ capitis aliud uicariū caput, Ita ut duo capita non fiant, quia quod loco alterius ſtat, non ſeipm̄, ſed alterum cuius loco eſt, rep̄ſentat. Sicut etiam non duo ſunt Reges, per hoc ꝙ aliquis Rex, Viceregem quempiam conſtituat.

Quarto arguunt, Si Petrus eſſet caput eccleſiæ, & ſucceſſor eius Romanꝰ pontifex, ſequeret ꝙ primitiua eccleſia Apoſtolorū non fuiſſet eccleſia, cum petrus 18. anno poſt Chriſtum paſſum fuerit

adhuc in Hieruſalem,ubi erat tunc Romana eccleſia?

Reſpõdet,Errat Luther cũ ſuis,dicens petrum tam tarde ueniſſe Romã, quia fuit quinq; annis in ponto & Aſia, ſeptem in Anthiochia,poſtea migrauit Romam, licet.18. Anno e Roma uenerit Hieruſalem ad Conciliũ,porro,hoc argumentum nihil ad rem facit, Erat enĩ petrus Summus pontifex,ubicũq; erat, licet reuelante ſpiritu,ut ſctũs Marcellꝰ Martir ait, ſedem ſibi Romæ elegerit, prius itaq; tempore fuit Summꝰ Epũs petrus,q̃ Romanus Epũs.

petru nunq; fuiſſe Romæ aſſertio hereticorum

Quinto arguunt,petrus nũq̃ fuit Romæ,quõ ergo Romani pontifices poſſunt eſſe ſucceſſores petri?

Reſpõdet, hoc eſt nouũ mendacium Hereticorũ huiꝰ temporis petrum nũq̃ fuiſſe Romæ, Ideo ꝓbemꝰ oppoſitum, ꝙ ſcz petrus fuerit Romæ,

Aegeſippus antiquiſſimꝰ,qui ſub Aniceto uenit Romam.Anno Dñi.160.Is ſcribit lib.3.de excidio Hieruſalem,quõ Nero queſierit cauſas occidendi Apoſtolos,petrum & paulum,datoq; precepto ut cõphenderent Apoſtoli,rogabat petrus a Chriſtianis qui erant Romæ ut ſeſe alio ꝯferret.

Dioni-

Dioniſius Corinthioꝝ Epũs exiſtens Romæ Anno Dñi.170. ait,uos habentes cõmonitioné a petro & paulo,plantationem Romanæ eccleſiæ cõiũxiſtis. Ambo etenim aduentantes, atq; in hac Vrbe ſimul docentes, etiã martirio pariter,uno eodéq; tépore coronati ſunt.

Ireneus Lugduneñ Epũs antiquiſſimꝰ li.3.ca.1.ꝯtra Hereticos,ſic inquit, Matheus Hæbreis ip̄oꝝ lingua ſcripturam dedit Euangelij, quũ Petrus & paulus Romæ euangelizarent & fundarent eccleſiam,Et idem ca.3,dicit. A glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fũdatæ & ꝯſtitutæ ſunt eccleſiæ.

Tertulianꝰ,qui uixit anno Dñi.170. li.4.aduerſus Martionem,dicit,Romanis Euangeliũ Petrus & Paulus ſanguine ſuo ſignatum reliquerũt, Et idem libro de p̃ſcriptiõe Hereticoꝝ,loquens de Roma,ſubdit,ubi Petrus paſſioni Dominicæ adequat̃. Euſebius Cæſarienſis li.2.Hiſto.inquit.In ip̄is Claudij temporibꝰ,clementia diuinæ ꝓuidentiæ,ꝓbatiſſimũ omniũ Apoſtoloꝝ & maximũ, fidei magnificentia & uirtutis merito, primorem principem Petrũ,ad Vrbem Romam deducit.

Et idem Euſeb.lib.de temporibꝰ,dicit Petrus Galilæus Chriſtianoꝝ pontifex primꝰ,quũ p̄mũ Antiochenam fundaſſet eccleſiam, Romam ꝓficiſcit̃,ubi Euangeliũ p̄dicans uigintiquinq; annis, eiuſdem Vrbis Epũs perſeuerat.

Hieroni.de Viris illuſtribꝰ,Simon Petrus etc,princeps Apoſtoloꝝ, poſt Epiſcopatũ Anthiochenſis eccleſiæ etc,ſecũdo Claudij anno ad expugnandũ Simonem magũ.Romam ꝑgit,ibi uigintiquinq; Annis cathedram ſacerdotalẽ occupauit.

Dioni.Areopagita ſc̄ti Pauli diſcipulꝰ idem teſtat̃ ad Timo. cõdiſcipulum de tranſitu Apoſtolorum.

Linꝰ Papa ꝓximus poſt petrũ,ſcripſit orientalibꝰ de martirio Petri in Vrbe.

Ambro. ſmo. 67. inqt, Nõ ſine cauſa factũ putemꝰ,quod Petrꝰ & Paulꝰ una die,uno in loco,unius tyranni tollerauere ſententiã,una die paſſi ſunt, ut ad Chriſtum pariter ꝑuenirent,uno in loco,nec alteri Roma deeſſet,etc.

Papias Hieropolitanus,S.Ioan.Euangeliſtæ auditor, teſtat̃ Petrũ ſuã primã Epiſtolam Canonicã ſcripſiſſe Romæ.

Teſtant̃ hoc Athanaſi,Marcellus,Da-

maſus

maſus Leo.Beda,Bernardꝰ & alij innu-
meri. Chriſoſ.Ho.66,ad populum,te-
ſtatur Petrũ & paulũ Romæ ſepultos.

Hec ideo ꝓlixius quã oportebat ꝓba-
uimus nam paſſim in ore etiam Laico-
rum uerſat̃ hoc mendatium Petrũ Ro-
mæ non fuiſſe,Et ex his facile patere po
teſt,quam falſi ſint harum ſectarum nr̃i
temporis homines,qui in re tam mani-
feſta errant,& menciunt̃. Quõ ergo eis
creditur? Sed ultio eſt diuina,quæ per-
mittit hæreſes,ut qui ꝓbati ſunt mani-
feſti fiant.

Sexto arguũt,Petrus eſt mẽbrũ Eccle
ſiæ,ergo nõ eſt ſupremꝰ,non caput.
Reſpõdet̃,Petrũ mẽbrũ & partẽ Eccle-
ſiæ dicimus,ſed quod ꝓpterea nõ poſ-
ſit eſſe caput miniſteriale ſeu Vicarium
ueri capitis Chriſti,negamus.Similiter
aliud eſt agere priuatã perſonam,aliud
publicã.Etſi eſt caput,eſt utiq; & mem-
brum.

Septimo arguũt, Quomodo Petrus
eſſet petra, quũ Matth.16. dixerit Chri-
ſtus, Vade poſt me Sathana? Nunquid
id Petræ Eccleſiæ cõuenit, ut ſit Satha-
nas?

Reſpõdet̃. Nõ mirũ petrũ increpatũ

a Chriſto, quod exiſtimaret ſuæ cõfeſſi oni cõtrariũ, Chriſtũ occidendũ, quia nondũ acceperat claues, nõdũ erat con firmatus, nondũ uenerat ſuper eũ pleni tudo ſpũs. Ideo nondũ fuit petra. Sed poſt Reſurrectionẽ Chriſt9 fundauit ſu- per eũ Eccleſiã, Preterea lapſus perſonæ non tollit poteſtatem.

Octauo arguũt, Petrus in Apl'os nõ habuit poteſtatẽ, ſed Apoſtoli in ipſum quia ipm & Iohannẽ miſerũt in Sama- riã. Acto. 8. Ergo nõ erat illis ſuperior, imo inferior, quia mittens eſt maior miſſo.

Reſpõdet'. Cũ argutant'. Petrus fuit miſſus ab Apoſtolis in Samariã, ideo fuit minor Apoſtolis? Eſt forma argu- mentandi Arrianoꝝ, quia Pater miſit Filiũ, ergo pater eſt maior filio, qa mit- tens maior eſt miſſo. Ecce nihil ualet, quaſi nõ Herodes miſerit tres Magos, ut adorent pueꝝ, qui maior magis nõ fuit, & frequens eſt, pociores mitti ex collegio, & ſenatu.

Nono arguunt, Nec Petrus exercuit unq̃ primatũ illũ, ſicut modo papa nõ uult ullũ Epiſcopũ fieri in mundo, niſi accipiat palliũ & cõfirmationẽ a Deo.

Reſpon-

Reſpõdet, Falſum eſt ꝙ Petrus nõ exercuerit primatũ, Audiamus ergo ꝙ exercuit. Nam primo ordinationẽ Matthiæ in apoſtolũ direxit. Exurgens Petrus in medio fratrũ dixit. Viri fratres. etc. Acto. 1. Secundo in die Pentecoſtes oẽs apoſtolos defendit, ubi dicit. Stans Petrus cũ undecim eleuauit uocẽ ſuam. Acto. 2. Tercio preſente Iohanne ſanauit claudũ, & corã populo defendit. Acto. 3. Quarto in Cõcilio defendit ſe, & Iohannẽ Acto. 4. Quinto in Ananiã, & Saphirã ſentẽtiã mortis ꝓtulit. Acto. 7. Quod fuit maximũ poteſtatis cohercinæ indiciũ. Sexto, Simonis maledictã fraudẽ cohercuit. Acto. 8. Septimo iuſſus etiã fuit gentes tanq̃ prelatus in ſuã poteſtatẽ ſuſcipere, quãdo uidit lintheũ in quo erant beſtiæ & reptilia etc. & facta eſt uox ad eũ. Surge petre occide, & manduca etc. Acto. 11. Hic iuſſus fuit uelut caput, gentes incorporare Eccleſiæ. Octauo in Cõcilio Apoſtoloꝝ fuit autor ſentẽtiæ ceſſatiõis Legaliũ, ut docet Hiero. ex Act. 15. Caue itaq; hæretice mẽtiri in ſanctũ Petrũ, quod poteſtate tradita diuinitus non ſit uſus.

De adiuncto falſum eſt, Nam patriar

chaquilibet confirmauit ſuos Ep̄os. Et Teſſaloniceñ. confirmauit ſuos Ep̄os Græciæ tanq̄ uicarius papæ. Vt liquet ex actis Leonis papæ. Exiſtimat Hereticus oẽs Ep̄os habere pallia, qđ falſum eſt, quia regulariter Archiep̄i habent, & pauci Ep̄i ex priuilegio.

Decimo arguũt, Nũq̄ Petr9 auſus fuiſſet eſſe ſuperior cæteris apoſtolis, nouit em̄ hoc a Chriſto ꝓhibitum Lu. 22. facta contentione quis eoꝝ uideretur maior, Dicit eis Ieſus Reges gentiũ dominant̄ eoꝝ, & qui ptãtem habent ſup eos, benefici uocant̄, uos aũt non ſic, ſed qui maior eſt ueſtrũ, fiat ſicut minor etc Liquet Reges gentium, non pontifices eſſe qui dominantur.

Reſpondet̄, Chriſtus ibi ꝓhibuit ambitionem, tyrannidem, nõ poteſtatem, quia illa a Deo eſt, & qui ptãti reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit ad Rom. 13. Voluit ergo docere humilitatem præſidentis, non auferre ptãtem eius. Sicut ex eo ꝙ ip̄e Chriſtus miniſtrabat, & alios maiores miniſtrare docuit, male quis inferret Chriſtũ nullã habuiſſe ptãtem, Et cũ Chriſtus dixit, qui maior eſt ueſtrũ, conſtat ꝙ uoluit aliquem eſſe maiorem in poteſtate. Vnde

Vndecimo, Paulus reſtitit Petro ad Gala.2. ergo non fuit Paulo ſuperior, Reſpondet, paulus reprehendit petrum quia attinebat ad ædificationem fidei, hoc eſt, ad officiũ Apoſtolatus, in quo erant eq̃les Apoſtoli, tñ regimine & poteſtate petrus adhuc erat prior. Et nunc ſæpe ſuperiores reprehendunt ab inferioribus.

Duodecimo Orientales Epiſcopi nõ obediuerũt Iulio Papæ. Ergo non erat Papa ſuperior eis.

Reſpondet, mirũ ꝙ Heretici innituntur facto Hereticorũ. Nam illi orientales expulerant Athanaſiũ & Paulũ, qui ꝯfugientes ad Iuliũ Papam, citatis & ex cõicatis Hereticis, fuerũt reſtituti.

Tredecimo arguũt, Si omnes tenent obedire Papæ, ſic tot milia martiꝝ orientalis Eccleſiæ, eſſent damnata. Similiter Ciprian. Aug. Nicolaus, quia nũq̃ fuit Papa Romanus ſup Eccleſias Aſiæ. Gretiæ, aut Affricæ. Reſpondet, Nullus ſanctoꝝ martiꝝ ſubtraxit ſe ab obedientia Petri uel ſucceſſorum ubi & quando oportebat. Item fallit Hereticus, ꝙ ſi Papa ſit Supremus, oporteat omnes Epõs ab eo cõfirmari, Nam ſicut Sacerdotes

ab Epis,ita Epiſcopi ab archiepiſcopis Primatib9 aut Patriarchis ſufficiat confirmari. Ita de Ambroſio Auguſtino & Nicolao ſenciendum eſt.

Affricæ Epõs fuiſſe ſub Romano põtifice patet,q̄ ex Concilio Mileuitano ſcripſerunt ad Innocentiũ primũ Papã petentes illi9 ꝯfirmationem, uide in Epiſtolis Auguſt.90.&.91.

Concilia tertiũ & q̄rtum Cartaginenſia auctoritate Zozimi Papæ,& alia auctoritate Bonifacij fuerunt confirmata, q̄m miſit illuc Fauſtinũ Epm̃, illis interfuit Aug. Concilia ſub Cipri.in Aphrica pecierũt approbationem a Cornelio Papa lib.1 epiſtola.ꝶ. epiſtola.2.Cipriani.& lib.3. Epiſtola.11,

Aſiæ Epõs ægipti & Gretiæ fuiſſe ſub Romano pontifice iã patuit,quia reſtitutus Atanaſi9,addo,reſtitutus Chriſoſtom9,reſtitut9 Flauian9,reſtitutus appiarius in aphrica,p Romanos põtifices.

Concluſio, Omnes igiť Eccleſiæ recognoſcebant ſemp Primatũ romanæ eccleſiæ,hic Primat9 non ſolũ ex decretis Pontificũ ꝓbať,ſed ex Euangelio,ex ſctis martiribus,Concilijs,& Doctorib9. Suſcipiam9 igiť oẽs autoritatem eccleſiæ

ſiæ in apoſtolica ſede Romana relucen-
tem, quū eam in rebus arduis fidei con-
ſuluerit Hieronymus ex aſia ad Dama-
ſum, Auguſtinꝰ ex affrica ad Innocen-
tiū & Bonifatium, ac Ciprianꝰ ad Cor-
nelium. Athanaſius ex ægipto ad Mar-
cum & Iulium, Ambro. ex Italia, cū in-
ſuꝑ ꝓbata ſit luculenter hec autoritas
eiuſdem eccleſiæ, ꝑ ſcripturam ſacram,
& ꝑ Doctores ſctōs. A qua quidē Eccle-
ſia, nullꝰ unq̃ niſi Hereticus deſciuit.

De purgatorio Articu- lus Decimus.

VInea Ec-
cleſia ſancta ab ini
tio uſqꝫ in hunc di
em ſemper uulpes
paſſa eſt eā demo-
lientes. Nam etiā
Apoſtolorū tēpo-
re, uulpes iam eā demoliebant, Hebion,
Cherinthus, Simon Magus, Nicolaus
Diaconus. Vt ueriſſime dixerit Apoſto
lus. 1. Chor. 11. Oportet Hereſes eſſe, ut
qui

qui ꝓbati ſunt, manifeſti fiant in uobis.

Ecce uulpes & noſtri tẽporis, q̃ quum om̃ia ſacramẽta, oẽs Eccleſiæ ordines, om̃es cæremonias fedaſſent, extendunt caudas ſuas, etiã ſubtus terrã ad purgatoriũ negantes illud ex ſacris lr̃is probari poſſe. Iterum alii purgatoriũ cõcedẽtes, dicunt illic animas incertas de earũ ſalute adeo, ut multos ad id induxerint, qui pro animab9 defunctis minime orent.

Sed capite nobis uulpes paruulas quæ demoliunt̃ uineas. Nam uinea noſtra floruit. Quæ quidẽ uulpes ut necentur, ꝓbem9 ex ſacra Scriptura purgatorium eſſe, Deinde rationes aduerſarioꝵ confutabimus.

Prima ſcriptura, ꝓbans purgatoriũ eſt beati Pauli. 1. Chorin. 3. Vbi dicit. Si quis ſuperedificat ſupra fundamẽtum hoc, aurum, argentũ, lapides precioſos, ligna, fœnum, ſtipulã, uniuſcuiuſq; op9 manifeſtũ erit. Dies em̃ Dñi declarabit, qui in igne reuelabit̃, & uniuſcuiuſq; opus quale ſit, ignis ꝓbabit. Si cuius op9 manſerit, quod ſuperædificauit, mercedẽ accipiet. Si cuius opus arſerit, detrimentũ pacieť. Ipſe autẽ ſaluus erit, ſic tñ

tamen quaſi per ignem.

Declaremꝰ, Aurū, argentū, lapides p̄-
cioſos, Dicit bona opera, ligna, fenum,
ſtipulā uocat opera cremabilia mala,
uniuſcuiuſq; opus manifeſtū erit, Dies
em̄ Dn̄i qui eſt in morte hominis, ubi
om̄ia manifeſta fiunt, Declarabit, quæ
fecimus in preſenti uita. Et quomodo
declarabit? Sicut aurarius aut argenta-
rius ꝓbat bonitatē auri uel argenti per
ignem. Ita Deus ꝓbat opera hominum
per ſentēciā iudicii, Et ille ignis ꝓbatio-
nis iudicii, reuelabit opus, & uniuſcuiſ-
q; opus ꝓbabit.

Si cuiꝰ opꝰ māſerit, ꝑ approbationē
iudicii, qđ ſupedificauit. mercedē accipī
et æternæ beatitudinis, Quia qui bona
egerūt ibūt in uitā æternā. Si autē cuiꝰ
opus reprobabiť, detrimentū pacietur
dilatiōis Gloriæ, Finaliter tamē nō pri-
uabiť uita æterna, ſed ſaluus erit per ig-
nem, nō infernalē, ſed erit quaſi ignis
inferni in acerbitate iudicii, in quo ſco
ria purgabiť. Vocula, quaſi, dicit dimi-
nutionē reſpectu inferni. Et ligna, fœ-
nū, ſtipula, id eſt leuia peccata crema-
bunť. Hūc ignem Eccleſia purgatoriū
uocat.

Ecce

Ecce Purgatorium ex Paulo.

Ambro. Super hec uerba. Sic tamen quaſi per ignē, dicit, Oſtendit Apoſtolus ſaluū quidē illū futurū, ſed pœnas ignis paſſurū, ut per ignem purgatꝰ fiat ſaluus, & non ſicut perfidi, æterno igne in perpetuū torqueatur.

Hieronimus in cōmētariis ſup Paulū Apoſtolū ſic inquit. Quod ſi ille, nō niſi per ignē ſaluus erit, qui iuſtus ex ꝓprio eſt, quia negligenter edificauit diſcipulos, quid de illis fiet qui & ſermone non ædificant, & inſuper ſcandalizant Exemplo? Idem de hoc clarius lib. 2. contra Iouinianum.

Auguſtinꝰ lib. de Pœnitentia ſero ad Deum conuerſi dicit. Sed magnum eſt, cui tunc Deus inſpirat (ſi quis eſt) ueram pœnitentiam, ſed ſi etiam ſic conuerſus uita uiuat, & non moriat̃, non ꝓmittimus quod euadat omnem pænam. Nā prius purgandus eſt igne purgationis.

Idem de eo in Enchiri. ca. 69. De hoc quoq; Greg. lib. quarto Dyalogoꝝ cap. 39.

Vides Doctores ſctōs, Sic uerba Pauli intellexiſſe? quos adducimus, ne proprio capiti inniti uideamur, id quod heretici faciunt. Quod

Quod ſi dicat aduerſarius, Apoſtolũ
in prędictis uerbis locutũ, de igne cõfla
grationis & extremi iudicii. Reſponde
tur. Hoc nõ poſſe dici, Si eñ de igne cõ-
flagrationis hoc dictũ eſt. & quia nihil
coinquinatũ intrabit in cœleſtem Hie-
ruſalẽ Apoc. 21. Ergo ſequeret̃ animas
illoꝝ qui ſuperædificauerũt, ligna, fœ-
num. & ſtipulam, nõ antea ingredi reg-
num cœlorum, quam purgatæ fuerint
in die iudicij. Et ita redibit Hereſis Gre-
corum, quæ dicit neminẽ ante ultimũ
iuditium cœlorum regnũ ingredi, con
tra quã aptiſſima habemꝰ uerba Chri-
ſti ad Latronem dicentis, Amen dico
tibi. Hodie mecum eris in Paradiſo.
Et uerba Pauli. 2. ad Corin. 5. quæ prius
ſunt allegata, Et Chriſoſt. Doctor Grecꝰ
hunc errorem ſup̃ eo loco improbat.
Jmo ſi etiam quis uerba Pauli uelit in-
telligere de Igne conflagrationis iam
nihilominus ponet Purgatorium.

Secunda Scriptura ꝓbans Purgato-
rium, eſt Matth. 5. Vbi Dominus dicit,
Eſto conſentiens aduerſario tuo cito,
dum es in uia cum eo, ne forte tradat
te aduerſarius Iudici, & Iudex tradat te
Miniſtro

Miniſtro,& in Carcerem mittaris. Amē dico tibi non exies inde, donec reddas nouiſſimum quadrantem.

Ambroſi. ſup Luc. dicit, uniuſcuiuſq; ſupraſcriptæ genere conditionis eluit, cū tam diu exercetur noxiꝭs pænis, quo ad cõmiſſi erroris ſupplitia expendat, Et ita quoq; Glo. ordi. intelligit, per nouiſſimum quadrantem peccata minuta, quæ ſunt purgabilia, ſicut pctā mortalia damnabilia.

Si uero aliqui Doctores ab hac ſententia ſunt diuerſi, non mox ſequitur ſcripturam reddi dubiam, Alioquin ſic omnia eſſent dubia, cū ferme nullus locus ſit, qui non inueniatur ab ipſis uarie tractatus, ob ſui fæcunditatem, & uigilantiſſimum laborem ipſoꝝ patrum.

Tertia ſcriptura eſt, Matth. 12. Omne pctm̄ & Blaſphemia, remittet hominibus, ſpūs autem blaſphemiæ non remittetur. Et quicūq; dixerit uerbum contra filium hominis, remittet ei, qui aūt dixerit uerbum contra ſpm̄ſctm̄, non remittetur ei, neq; in hoc ſeculo, neq; in futuro, Hoc dicit, Non ꝙ neget remiſſio blaſphemo ſi pœnitet, ſed quia occludit uiam ſpirituiſancto.

Hic

Hic Textꝰ clare probat eſſe Purgato-
riũ, in quo oſtendit duplicẽ remiſſionẽ
Dicens quod aliqua peccata in preſenti
ſeculo, aliqua in futuro remittant̃. Si
igit̃ in futuro ſeculo remittant̃, Hoc nõ
fit in cœlo, quia nihil coinquinatum
intrat in ipſum Apo. 21. Nec in inferno
ibi em̃ nulla eſt redemptio. Ergo hec re-
miſſio fit in Purgatorio. Ecce Purgato-
rium ex uerbis Chriſti.

Ita Greg. in lib. Dyalogoꝝ quarto ci-
tat hunc locũ. Et Bernhar. ſuper Can.
Vbi dicit cõtra Hereticos negantes pur-
gatoriũ. Querant, inquit, ab eo qui di-
xit, quoddã peccatũ eſſe, neq; in hoc ſæ-
culo, neq; in futuro remittẽdũ, cur hoc
dixit, Si nulla manet in futuro remiſ-
ſio, purgatione peccati? Idem dicit. Glo
ſa Ordi.

Quarta ſcriptura ꝓbans purgatoriũ
2. Machabe. 21. Vbi dicit̃. Vir fortiſſi-
mus Iudas, miſit Hieroſolimã. 12. milia
Dragmas argenti, offerri ſacrificium ꝓ
peccatis mortuoꝝ. Bene & religioſe de
Reſurrectiõe cogitans. Niſi em̃ eos qui
ceciderant reſurrecturos ſperaret, ſuper-
fluum uideret̃, & uanũ orare ꝓ mortuis
Sed quia cõſiderabat, ꝙ hi qui cũ pieta-

tē dormitionē acceperant, optimā haberent repoſitam gratiā. Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio ꝓ defunctis exorare, ut a peccatis ſoluantur.

Iſti peccato mortali peccauerāt. Nā ſub tunicis horum interfectorū inuenerunt de denariis idolorum, a quib9 lex ꝓhibuit Iudeos. Et ſi in hoc pectō impœnitentes fuiſſent mortui, iā fuiſſent damnati, & incaſſum fuiſſet ꝓ eis orare, uel ſacrificiū offerre. At quia ſemper preſumendū eſt de meliori. Ideo Iudas ſperabat illos in extremis pœnituiſſe ut ſoluta culpa mortali, adhuc pœnæ eſſent dūtaxat obnoxii, ſicq; precibus, & ſacrificiis peccata eorū ſoluerenť, Hoc eſt, Reatus peccatoꝝ. ſiue obligatio ad pœnam.

Ex hoc ergo loco, eſt fortis probatio purgatorii. Quod ſi aduerſarii dixerint librū Machabeoꝝ nō eſſe in Canone, nec beatū Hieronimū eum in Canone poſuiſſe, & ita nullius eſſe autoritatis.

Reſpōdeť, ꝙ beatus Auguſtin9 hunc libꝝ ceu Canonicū approbat. Sic enim 18. libro de Ciuitate Dei. ca. 36. ſcribēs de Principū tēporibus, qui poſt reſtitutum tēplū, uſq; ad Ariſtobuli Principatum

tum

tum rem Iudaiacã adminiſtrarũt, dicit Quoꝝ ſupputatio tempoꝝ, nõ in ſcripturis ſanctis, quæ Canonicæ appellãtur, ſed in aliis inuenitͬ, in quibꝰ ſunt & Machabeoꝝ libri, quos nõ Iudei ſed Ecclesia ꝓ Canonicis habet. Hec ille, Ecce Machabeoꝝ libros Eccleſia ꝓ Canonicis habet, quãq̃ Iudeis non ſunt de Canone.

Hieronimꝰ quoq; ſecundo Prologo ſuper libros Machabeoꝝ, ait, Machabeorũ libri licet non habeantͬ in Canone Hebræorũ, tamen ab Eccleſia inter diuinorum Voluminum annotantur Hiſtorias.

Item & Auguſtinꝰ in libro de Cura pro mortuis agenda, locum eundem, ex libris Machab. citat inquiens. Poterat inquiſitioni tuæ ſufficere mea breuis iſta Reſponſio, ſed quia alia mouẽt quibus reſpõdendũ exiſtimo, parumper attende. In Machabeorum libris legimus oblatum pro mortuis ſacrificium.

Rurſum quoq; Sermone. 44. ad fratres in Heremo. Defunctis inquit, cum omni diligentia miſereri, & ſubuenire ſtudeamus, attendentes & quid Iudas

Machabeus fecerit, Dixit enim, ꝙ ſancta eſſet cogitatio ꝓ Defunctis exorare, ut a peccatis ſoluant. Ecce quanti fecerit Auguſtinus hoc teſtimoniũ.

Ad Hieronimũ autẽ dicit, quod beatus Hieronim9 nõ cõdidit Canonẽ Sacraꝝ ſcripturaꝝ, ſed Canonẽ Iudeorum recenſuit, in quo Canone libri Machabeoꝝ non ſunt cõtenti, & ita nõ ſtat aduerſarioꝝ obiectio.

Quinta ſcriptura ꝓbans Purgatoriũ eſt beati Pauli ad Philip. 2. Vbi dicitur. In nomine Iheſu om̃e genu flectat, Cœleſtium, Terreſtriũ, & Infernoꝝ. Et Apocalip. 7. Tradit, ꝙ nemo inuentus eſt in Cœlo nec in Terra, Nec ſubtus terram, qui dignus eſſet aperire librum. At palam eſt (q̃ntum ad hos attinet) qui ſubtus terram in Gehenna ſunt, quod nec genua flectant in nomine Ieſu, quin cõtra pocius, ipſum iugiter blaſphement. Sed nec de his aliqua probabilitas eſt aperiendi libri, Ideo utrũq; debet intelligi de purgandis, qui uidelicet in Purgatorio ſubtus terram expiantur.

Confirmant hec quæ ex ſcripturis de Purgatorio adduximus per dicta patrũ Grecorum & Latinorum.

Athana-

Athanaſius.34.queſtio.de purgandis animab⁹ querit, Num ſenciunt aliquā beneficia pctōꝝ animæ,quum ſuper eas fiunt ꝯuentus,& pactiones bonoꝝ operum & oblationum? Huic queſtioni reſpondet, quod ſi non aliquo beneficio participarent ex illo, non utiꝗ in cura & Exequiꝭs fieret cōmemoratio, Ecce ꝗ in Eccleſia Greca, ꝑ mortuis ex patrum inſtitutione fiebant Exequiæ,& orationes ad Deū fundebanť, quib⁹ & defunctoꝝ animas Athanaſius aſſerit participare. Et hæ animæ non aliæ ſunt quam quæ purgantur.

Dioni.inſup ca.7.eccleſi.Hierar.docet ex apoſtolica traditiōe,ꝑcationes quaſdam, animabus quæ digne ſunt poſtq̄ hinc exierint,prodeſſe poſſe.

Similiter Orige.Hom.6.ſup Exodū, Veniendum eſt inquit ad ignem etc,ſequiť,Si quis multa opera bona & paꝝ aliquid iniquitatis attulerit, illud paꝝ tanq̄ plūbū igne reſoluiť ac purgať etc.

Nec diſſimiliter Chriſoſt.Home.69. Non temere ab Apoſtolis hec ſancita fuerunt,ut in tremendis miſteriꝭs,defūctorum agať commemoratio.

Sciunt em̄ inde multum contingere

 lucrum,

lucrum,utilitatem multam, hec ille. Ecce,ꝙ ab apoſtolis hec inſtitutio ma-nauit, ut inter ſacra,defunctoꝝ ageret̃ memoria,ut aliquid inde lucri ille ani-mæ conſequeret̃,Animabus aũt quæ in cœlo ſunt beatæ,uel in Gehenna dam-natæ, nihil lucri accedere poteſt, ergo de animabus quæ in Purgatorio ſunt hec ſenſerunt apoſtoli ſancti.

Auguſtinus lib.de Cura ꝓ mortuis a-genda approbat ſuffragia ꝓ Mortuis fa-cienda,autoritate Eccleſiæ,& in multis alijs locis.

Vide eundem lib.9. Confesſionum, ubi orat pro Parentibus defunctis.

S.Ambro.de obitu Theodoſij memi nit cur in Eccleſia Dei pagatur,primus, Septimus, Triceſimus,dies defuuctoꝝ.

Bern.ſer.4.ſuper Cantica refert quoſ-dam nouos Hereticos,qui Purgatori-um negabant.

Quid multis opus, conſtat negantes purgatoriũ eſſe Hereticos,uel ex Cirillo de tranſitu beati Hieronimi ad S.Aug. ubi teſtat̃ ortam nequisſimæ ſectæ Here ſim,nullũ fore Purgatorij locũ in quo animæ purgarent̃,quæ nondũ de pecca tis ſuis plenam egiſſent pæñiam, Ecce

ante

ante mille centũ annos habita eſt. Here-
ſis nequisſimæ ſectæ negare purgatoriũ

Ratione quoq; ꝓbatur eſſe in futuro
ſeculo Purgatorium, Nam quũ multæ
ſint animæ Damnatorũ quæ iam inte-
rea in inferno torquent donec ueniat
dies iudicij, Id quod patet ex Parabola
diuitis epulonis Luc. 16. Multæ etiam
ſint iã in regno cœloꝝ beatæ, Id quod
ex multis Scripturis notum eſt, pſertim
ad Ephe. 4. Aſcendit, inquit, Chriſtus in
altum captiuam duxit captiuitatem,
ergo quedam ſunt quoq; animæ, quæ
nec adhuc beatæ cœlo pociunt, nec de-
truſæ ſunt in Gehennam, quæ ſcz nec ab
hoc ſeculo uſq; adeo pure migrauerunt,
ut in cœlũ mox recipiant, nec tam im-
puræ ut mereant ignibus Gehennæ tra-
di. Et tales non ſunt ocioſæ, ergo conſe-
quens ut ſuas interea pparationes paci-
ant, quibus idoneæ fiant, ut aliquando
in cœlum recipiantur.

Quod ſi quis id ꝓterue negauerit, di-
cens uidelicet, non eſſe tales aliquas ani
mas quæ nec ſint in Gehenna, nec ad-
huc in beatitudine cœleſti. Contra hoc
probatur, Nam hoc eſt iuſticiæ Dei red-
dere cuiq; ſcd'm opera ſua, cuius eſt ul-

ciſci pro menſura peccati in ipſum pec-
catorem,Sicut em̄ nihil fit in mundo,
in quo non reluceat miſericordia & iu-
ditium Dei. Ita ipſum iuditium exigit
ut peccata non ſint inulta, ſed punian-
tur uel in hoc uel in futuro ſeculo. Pu-
niuntur autē,uel pænis a Deo inflictis,
uel ab homine ſpontaneis caſtigationi-
bus,puta Ieiunio,Oratione, Vigilijs,E-
lemoſinis etc,quibus ſatisfacimus iuſti-
ciæ uiolatæ quibus peccata,& reatꝰ pur-
gantur. Si aūt id neglexerit homo dum
uiuit,neceſſe eſt ut poſt mortem pacia-
tur,Neq; enim Deus uult infringere Le-
gem a ſe conditam,propter inertiam &
negligentiam hominis, Tales ergo per
pænas Purgatorij ſatisfaciunt,quas pa-
ciuntur.

Sed dices, p' Mortem eſſe deleta illa
pc̄tā quoad reatum ꝓ quibus nondum
homo ſatisfecerat, ſimiliter Venialia,
Reſpondeo, ſed hoc alia ſcriptura te nō
ſinit dicere. Chriſtus em̄ ait Matth.12.
Omne uerbū ocioſum quodcūq; dixerit
homines,reddent de eo ratiōem. Vides
ꝙ de uerbis ocioſis reddenda ſit ratio,
quod nequaq̄ fieret,ſi ꝑ mortem eſſent
penitus condonata,uel funditus aboli-
ta.

ra. Ideo adhuc purganda remanent. Nec de uerbis duntaxat ocioſis id intelligi debet, ſed etiam de cæteris omnib9 leuioribus negligencijs, a quibus ſingulas animas oportet purgari, anteq̃ i cœleſtem gloriam recipiant, Eſt igit̃ Purgatorium.

Sed iam Argumenta

Hereticoꝝ negantium Purgatorium ſoluamus.

Primo ſic arguũt. Dicit̃ in Symbolo Athanaſij, Qui bona egerũt, ibunt in uitam æternã, qui uero mala, in ignem æternũ. Et eadẽ ſententia eſt Chriſti Dñi, Iohan. 5. Ecce duplex locus dũtaxat animaꝝ deſcribit̃. Vita æterna in Cœlo, & ignis æternus in Inferno, Vbi ergo erit Purgatorium?

Reſpondet̃, Et nos quoq; cõcedimus ꝙ qui bona egerunt, ituri ſint in uitã æternam, Sed quod om̃es tales immediate eant in uitam æternã, id ꝓbandũ erat aduerſario, quod tamẽ ꝓbare nõ poteſt. Ibunt ergo in uitam æternã boni, uel immediate. ſi nihil purgandum habuerint, uel mediante igne Purgatorio, ſi quid habuerint purgandũ.

Secũdo arguũt, quia non habet ſcriptura, quæ probet Purgatoriũ, quod ꝓbatur. Nam illud quod adducũt ex Apoſtolo, 1. Chor. 3. Saluus erit, quaſi ꝑ ignem, non intelligit de igne Purgatorii, ſed de igne iudicii, ſeu cõflagrationis. Quod probat. Nam ibi dicit Apoſtolus diem Dñi in igne reuelandum.

Reſpõdet. Iam ꝓbatũ eſt ſupra, id dictum Apoſtoli nõ de igne iudicii, Sed Purgatorii intelligi debere. Preterea, Non habet Grecus Codex illam particulam, uidelicet, Dñi. Sed dies, inquit, declarabit. Quem locũ, non modo ex Latinis, uerũ etiã ex Grecis aliquot pro Purgatorio uolunt intelligi, ut diximꝰ de origine etc.

Tercio arguũt, Locus ille ex lib. 2. Machabe. cap. 12. Nõ probat Purgatoriũ. Nam liber ille non eſt ullius Autoritatis, quum nõ ſit in Canone. Reſpondet. Et ad hoc quoqꝫ iam dictũ eſt priꝰ. Nam Eccleſia libros Machabeoꝝ ꝓ Canonicis habet, ſecundũ Auguſt. etc. Vide ſupra.

Quarto arguũt, Quæ neceſſitas eſt ꝓ Purgatorio ſic tumultuari, niſi propter queſtum, & lucrũ, quod trahunt ex purgato-

gato-

gatorio. Reſpōdet, Hec mera Hereticoꝝ calumnia. Non curabat Iudas Machab. facere queſtū, & tamē dixit Sanctam & ſalubrē eſſe cogitationē, ꝓ Defunctis exorare. Non curabat pro queſto beatus Auguſti. Qui Sermo. de Animabus. reprehēdit eos, qui non curant ſuccurrere animabꝰ Purgatorii. Et dicit ibi clamant quotidie, qui iacent in tormentis. Clamant & pauci ſunt, qui reſpondeant, ululant, & non eſt qui cōſoletur eos. O quā grandis crudelitas fratres mei. O q̄ grandis inhūanitas, clamant ad nos quotidie, qui dum uixerunt, multa mala, pro nobis ſuſtinere uoluerunt, nec eis ſubuenire curamus. Et alia huiuſmodi.

Non ergo ob queſtū ponit̄ Purgatorium, ſed quoniā ſcripturæ ſacræ illud ponūt, ut dictū eſt. Etſi qui ſint, qui queſtum querant, id non probat Eccleſia. Pietas eſt autē maxima pro Defunctis orare. Grandis uero crudelitas, ſecundū Auguſt. tollere ſuffragia pro illis Animabus, id quod Heretici faciunt.

Collige ſcripturas predictas, collige & Doctores ſanctos. Collige Eccleſiam ſanctam, collige Apoſtolos, qui uti di-

ximus pro defunctis ſuffragia expoſce-
bant fieri, & tunc Herecicorum noſces ca-
lumniā, mendatiū, odium in Eccleſiā,
& damnandā impudentiam.

Quinto arguūt, Suo quiſq; periculo
hic credat uel nō credat, non eſt Hereti-
cus, ſi Purgatoriū nō credit, nec ideo
Chriſtianus ſi credit.

Reſpondet. Chriſtianus utiq; nemo fit
ex eo q credit Purgatoriū eſſe, niſi & cæ-
tera quæq; crediderit, quæ (ut credant)
Eccleſia docet Catholica. Nō unius ali-
cuius Articuli credulitas Chriſtianū fa-
cit, Sed ita cunctis oportet credat, ut a
nullo diſſentiat obſtinate. Nam ſi diſ-
ſenſerit ab uno quopiā, non articulorum
dico fidei, ſed quorūlibet indiſcrimina-
tim, quos Eccleſia credendos recepit,
atq; id fœcerit cōtumaciter, iam ſelegit
ſibi, quod ab Eccleſia diuerſum credat,
& Hæreticus efficitur.

Sexto arguūt, Greca Eccleſia non cre
dit eſſe Purgatorium, ergo nec nobis
credendum eſt.

Reſpondet, Opinor per Grecā Eccle-
ſiam intelligunt uulgus, & nō ipſos pa-
tres Grecæ Eccleſiæ. Nam quod patres
Greci ponant & credant Purgatorium
libri

libri quos ædiderunt teſtant̃. Iam enim protulim⁹ teſtimonia Origenis, quib⁹ palam affirmat animas hinc exeuntes oportere purgari, priuſq̃ Cœlum admittant̃. Adduximus quoq; Athanaſium, Dioniſium, Chriſoſtomum, Grecos Doctores, quoꝝ duo poſtremi ex traditione Apoſtolica docent poſſe prodeſſe p̃catiões animabus, quæ digne ſunt, poſtq̃ hinc exierint.

Nihil igit̃ habent aduerſarij, ex ſcripturis, quib⁹ ꝓbare posſint intentũ ſuũ, Quod ſi uulgus Grecanicũ diuerſum a nobis ſentit, quid mirum quũ ab Eccl'ia Romana deſciuerint Greci? quod q̃ntum eis nocuerit, ſi nihil aliud eſſet, abũde teſtat̃ clades illa Conſtantinopolitana, Senſit eñ tum uniuerſa Gretia diuinam ultionem, quã & futuram diua p̃dixit Brigitta, niſi confeſtim ad unitatem Eccleſiæ Catholicæ conſpirarent.

De Purgatorio, etiam ipſe Luther⁹ dicit, Ego, inquit, & credo Purgatoriũ eſſe, ſuadeoq; credendum, non uult tamen aliquem cogi ad credendũ. Sed cur neminem uult cogi, niſi ut ſibi licẽtia fiat, quicquid libuerit impune dicendi.

Et quare homines non ſunt cogen-
di ad ueritatem cognoſcēdam? quum
id fiat maximū benefitium ignorantis?
Cogendi ſunt ergo, uelint, nolint, Vt
rectam uiam ingrediantur. An Chri-
ſtus non dicit Luce. 14. Exi cito in ui-
as & ſepes, & compelle intrare? Quan-
do ergo Luthero creditū ſit Purgato-
rium, & conſulat credendū, quare que-
ſo neminem uelit cogi, ad id credendū,
quū talis adactio cuiq; ſit utilis, & Chri-
ſtus eandem in Euangelio doceat aper-
tiſſime, in loco nunc allegato.

Sunt & alia, quæ de Purgatorio ad-
uerſarii noſtri fingunt, ut q animæ in
Purgatorio, deſperent, Aut neſciant ſe
ſaluandas. Sed hec obmittimus, remit-
timuſq; Lectorem, ad eos, qui aduerſus
hec plura noſtra ætate ſcripſerunt.

Matthei. 24.

Qui perſeuerauerit uſq; in finem, hic
ſaluus erit. Hoc eſt, Qui non deſiſtet a
bono. Neq; ob ſcandala, neq; ob ſedu-
ctiones Pſeudo Prophetarum, Neq; ob
paſſiones animi. Hic ſolus ſaluus erit.

Lipſiæ Impreſſit, Melchior Lot-
ther9. Anno poſt Chriſtū
Natū. M. D. XXXVI.

Index eorũ que in dece articul contra here-
ticos ponuntur, Primꝰ de Ieiunio,

Ieiuniũ ẽe diuini precepti et nõ tm ex humano insti-
tuto, hominesq3 ad illud obligari, . b. primo.
Obiectio possit fore, cũ premiũ in celo repositũ ẽ hoi
ex ieiunio, yo et iumentis . b. 3.
fructus ieiunij . B. 3. 4. c. j. 2.
Diceret here: q non obligamur ad ieiuniũ . c. ij.
Obijcẽt quispiam here: vñ id hñt pasto: eccli̅e, ut
prescribant dies certos ieiunij hoibus? . c. 3.
Sanctiones ab Apłis que emanarunt. . c. 3. 4.
Quadragesima ab Apłis instituta est . c. 4.
Obijceret here: vnde mihi si pñt succesores apłorũ
leges instituere? c. 4.
Rebelles eccli̅e sint abijciendi. D. 2. ... neri. D. 2.
Obiectio here: q nẽ dent hoies obli: ad ieiu: sed admo:
Obiectio aduersariorũ, Nemo penã põt cuiquã ꝯstituẽ
quã non põt illi infligere. D. 3.
Obiectio here: aduersꝰ ieiuniũ, eodẽ folio
Obiectio, q ieiuniũ sit de minimo bonorũ . D. 4.
Vtilitates ieiunij. D. 4. 5. E. 1. 2. 3. 4.
Argumẽta varia here: aduersꝰ ieiunia. D. 5. 1. 5. E.
feria q̃rta et sextam tpe Apłorũ ẽe instituta, simi-
liter et sabbatum, E. ij.
Clerici tenentur ieiunare totã quadragesimã . E. 3.

Articulꝰ secūdus De fide et operibus. F. j.

Solã fidem sufficere ad iustificationẽ asserũt he: aprobãn
testimonijs sacre scrip: veteris et noui tes: eodẽ folio
Responsio catholicorũ ad hec, F. 2. 3. 4. G. j.
Argumẽta aduersariorũ . G. 2. 3. 4. 5.
Duplicẽ beatitudinẽ ho fidelis ex bonis ope: cons: G. 4
Paganis mlta bona cessa sunt ex bo: ope: G. 5.

Tercius articulus, Opera bona in nobis non esse peccata H. j.
Asserunt here: omnia opera nostra quantumuis recta et bona esse peccata: eodem folio
Responsio ad hec, ibidem
Item quod committitur eo: fo:
Sequuntur obiectiones here: H. 2 / H. 4
Verum quis possit gaudere de operibus suis bonis:
Verum homo possit pro se allegare iusticiam, vt recedere bona opera sua in conspectu dei: J. j.
Quartus ar: de tribus partibus penitencie, contri: confes: satisfa: J. 3.
De contricione, J. 4.
peccator quid debet facere, eodem fo:
Contricio qualis debet esse et quid sit, K. j.
Penitencia ex timore concipi, eo: folio
Timor eciam seruilis est bonus, licet non sufficiens, quod probatur ex priscis docto: K. 4
Penitencia debet esse tristis et amara, K. 8.
Secunda pars penitencie, Confessio, K. 8
Obiectiones here: contra confes: L. 4.
Confessionem auricularem tempore apostolorum fore, hoc probant vetustissimi doctores, M. j.
Homo circumspectus debet esse in eligendo confessore, M. 2.
Here: dicunt quod tempore Hiero: incognita fuit hec racio confitendi, sed hec responsio ibidem, M. 3.
Here: obiiciunt dicentes, cui debeam confiteri: sacerdoti? et ipse similis est mihi etc. M. 4.
Sacerdos, audiens confessionem in peccato mortali, peccat mortaliter, vt eciam suscipiens ordines in peccato mortali, peccat mortaliter, N. j.

Spiritus sanctus duplex datur, N. 2. 9.
Tercia ps penitencie, Satisfactio, quam
heretici nostri tpis in toto cassant, N. 2.
Canones uetustissimi penitenciu, O. 4.
Quintus ar: De sacrificio, Misse, p. i.
Enormia et absurda here: describunt, q. 3.
Probaciones sacratissie Misse ex nouo testa: q. 5.
Missa, hz ortum a CHristo, Ritus aut celebran-
de misse ab Apostolis. q. 8.
Q Missa sit sacrificiu probat prisci docto: R. 2.
Argumeta here: qt sacrifitiu misse. R. 3.
Sextus articulo, De comunione sub vna
specie laycorum fidelium, S. 3. J CHristi. t. 4
Quat penya dz fore si de calice effunderet sanguis,
Ex uetusto more laici sb una spe coirabat, eo: fo:
Si qs psbr no bn custodierit sacra eukaristia, pe-
nitencia debet sibi iniungi. Eodem fo:
Argumeta aduersariorū cū solucoibq. t. 5.
Septimq ar: De cotinencia sacerdotū, v. 3.
honesta res e matrimoniu, sed molestiarū et cura-
rum plenum esse, v. 4.
Q continencia sacerdotibq ritte instituta sit, x. i.
Error here: luteranorū q deo consecrati, ad te-
nuibus se contulere. ÿ. 3. J ritte phibetur. ÿ. 4
sacerdotibq po susceptos sacros ordi: matrimoniu:
Calixtq is confirmauit ctinecia. ÿ. 5.
Obiectiones hereticorū. ÿ. 6. J solutur. ÿ. 8.
Quare ctinecia sacerdo: in pmitiua ecclia no phi:
vota sacerdotum in suscipiendis sacris ordi: 3. i.
penya qlis dret fore sacer: pr fornica: 3. 2.
Obiectiones here: cu solucionibq. 3. iii.

Remediū vel doctrina cont̄ libidinē . ii . 4 .
Arguūt adverſarij aſſer contubinas , q̄ ſacerdotes
domi ſue more uxorū foveant . Reſpōſio ad hec , bb . i .
Octavus articlus , de invocandis ſctis , bb . 3 .
Sctī in celis exiſtētes p̄ nob orent , probatur bb . 4 .
Probationes ſctorū doctorū , q̄ ſcti in celo exiſtē-
tes orant pro nobis , eodē .
Heret : poſſit obijci , q̄ miracla q̄ operantur circa
ſepulchra ſctorū , eū operant̄ virtute demonū , cc . 2 .
Argumenta heret : q̄ ſcti nō debent invocari , neq3
honorari , nō ſoli deo , ac . eodē folio , dd . 4 .
Articulus Nonus de primatu Petri .
Q̄ eccliā catholica nunq3 errare pot , ee . 2 .
Romanā eccliam ēē caput ac . ee . 3 .
Q̄ Dominus btm̄ Petrū prefecit ecclie ſue pa-
ſtorem generalem , ee . 4 .
Obiectiones heret : diſſolvuntur , gg . 2 .
Petrū nunq̄ fuiſſe Rome heretici dicunt , ad
hec reſponſio doctorū catholicorū , hh . i .
Petrū Rome xxv anis evangeliū p̄dicaſſe , hh . 2 .
Decimus articlus de purgatorio , hh . 6 .
Scripture ſacre probant purgatoriū eſſe , eodē fo .
Argumenta hereticorū ſolvantur , kk .

B. 1271